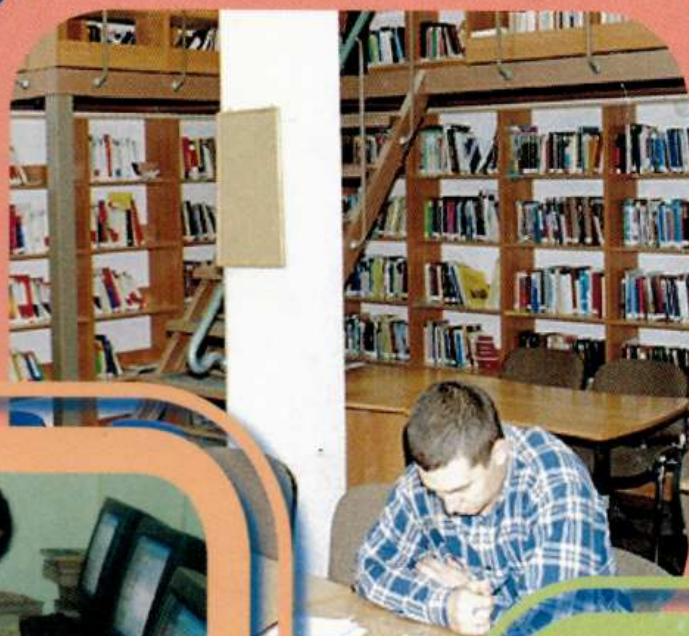

Biblioteca
Municipală
B. P. Hasdeu

130 de ani

Dezvoltare Progres Colaborare Parteneriate

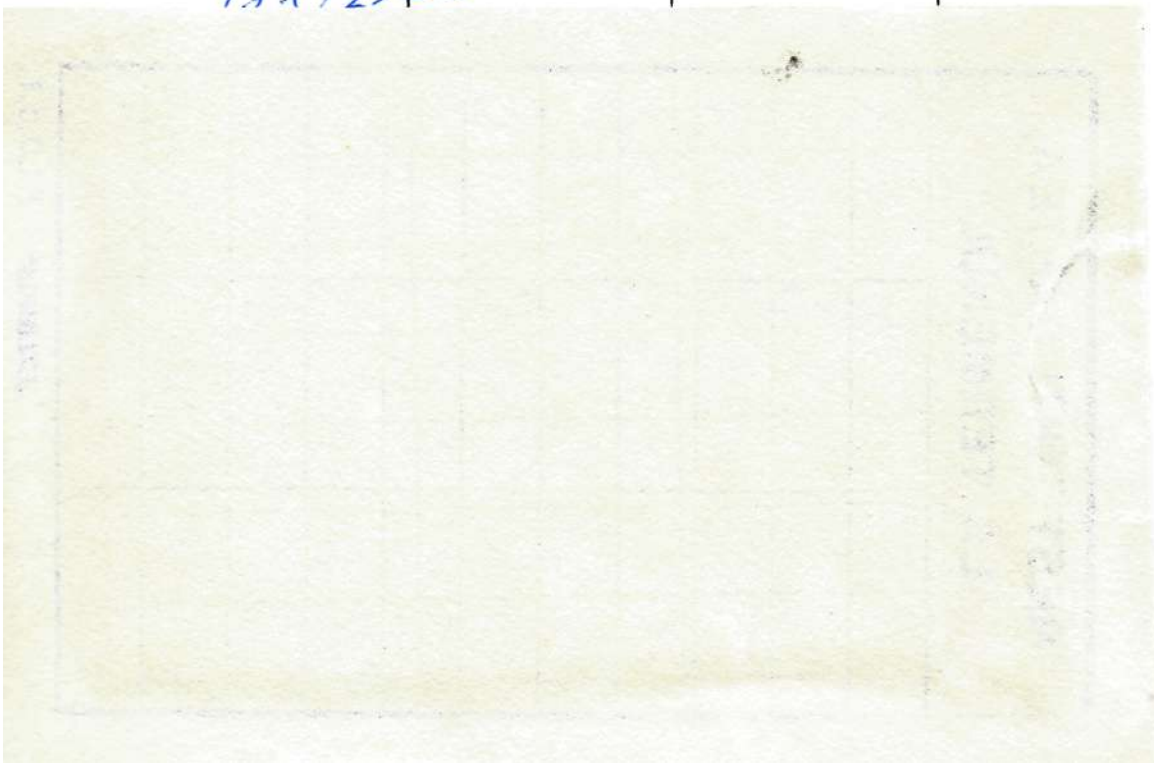

027.5
B51

9145

Biblioteca Municipală B.P.Hasdeu:
Dezvoltare. Progres. Colaborare.
Chișinău, 2007. Lei 44,80

24.12.07	
26.12.07	
28.12.07	
18.01.08	
27.01.08	
4.02.08	
16.02.08	
18.02.08	

Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu:

Dezvoltare. Progres. Colaborare. Parteneriate

027.5
B51

Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu

Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu:
**Dezvoltare. Progres.
Colaborare. Parteneriate**

Culegere de comunicări de la Conferința internațională
consacrată aniversării a 130-a a Bibliotecii Municipale

Ediție îngrijită de Lidia Kulikovski, dr., conf. univ.

Biblioteca municipală
"B.P. Hașdeu"
Filiala copii "N. Titulescu"

VERIFICAT

9145

Biblioteca municipală
«B. P. Hașdeu»
ACHIZIȚIE

Chișinău • Epigraf • 2007

© 2007: Editura *Epigraf* S.R.L. Toate drepturile rezervate.

Redactor: *Ala Rusnac*

Machetare computerizată: *Anatol Timotin*

Corector-operator: *Natalia Atamanenco*

Coperta: *Veronica Mariț*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu: Dezvoltare. Progres. Colaborare. Parteneriate: Culegere de comunicări de la Conferința internațională consacrată aniversării a 130-a a BM / ed. îngrijită: Lidia Kulikovski; Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu. – Ch.: *Epigraf* S.R.L., 2007 (F. E.-P. *Tipogr. Centrală*). – 336 p.

ISBN 978-9975-924-89-4

500 ex.

027.52(478-21)(082)

ISBN 978-9975-924-89-4

Cuprins

<i>Lidia KULIKOVSKI. Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu – dezvoltare și progres: un bilanț aniversar.....</i>	9
BM B. P. Hasdeu – 130 de ani de dezvoltare și progres.....	19
<i>Ludmila CORGHENCI. Parteneriat Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu – Centrul de Instruire Continuă a Bibliotecarilor Școala de Biblioteconomie din Moldova: reflecții pe marginea unei experiențe reprezentative.....</i>	19
<i>Lidia KULIKOVSKI. O sinteză aniversară: Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu – o instituție de cercetare</i>	28
<i>Alexe RĂU. Biblioteca Onisifor Ghibu la 15 ani</i>	41
<i>Genoveva SCOBIOALĂ. Sondajul, formă de investigare a muncii în bibliotecă.....</i>	44
<i>Taisia FOIU. CID Chișinău: utilizarea resurselor informaționale</i>	53
<i>Valentina TURVINENCO. Competitivitatea europeană a Bibliotecii Municipale B. P. Hasdeu. Educația multiculturală și deservirea utilizatorilor în cadrul Serviciului de Carte Germană ...</i>	58
<i>Angela TIMUȘ. Duplexul profesional – un suport al cooperării și dezvoltării structurilor infodocumentare</i>	67
<i>Tatiana FIODORUC. Biblioteca Municipală, animator cultural pentru comunitatea chișinăuiană</i>	75
<i>Parascovia ONCIU. Parteneriat de durată: B.J. O. Goga Cluj – BP Transilvania Chișinău</i>	83
<i>Zinaida BĂDĂRĂU. Biblioteca de Arte: o sinteză de valori culturale și artistice între ieri și azi (o trecere în revistă a realizărilor și insucceselor bibliotecii în ultimii 5 ani)</i>	93
<i>Margareta CEBOTARI. Integrarea Bibliotecii Publice Ovidius în spațiul informațional modern</i>	98

<i>Elena VULPE. Cultural inedit la Biblioteca Onisifor Ghibu.....</i>	107
<i>Angela BORȘCI, Sara ȘPITALNIC. Activitatea bibliografică și de cercetare a Bibliotecii evreiești I. Mangher</i>	129
<i>Elena BUTUCEL. Prezențe literare constănțene la Biblioteca Ovidius.....</i>	134
<i>Elena DABIJA. Prezentul etern eminescian: forme cognitive și informative de promovare</i>	144
<i>Elena ROȘCA. Biblioteca Alba Iulia în timp și în spațiu</i>	154
<i>Svetlana JAVELEA. Rolul intelectual și cognitiv al Bibliotecii Publice Maramureș în formarea deprinderilor de lectură ale copiilor</i>	161
<i>Claudia ȘATRAVCA. Acces liber la raft: element indispensabil al bibliotecii contemporane</i>	170
<i>Zinaida ПАНОМІ. Dezvoltarea colecțiilor în Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu</i>	180
<i>Людмила БАРЕБЭ. Библиотека имени Леси Украинки – центр социально-культурных коммуникаций в городской украинской общине.....</i>	187
<i>Ирина СПИЦЫНА. Библиотека – посредник между человеком и временем.....</i>	195
Dezvoltarea biblioteconomică actuală: abordări teoretice	206
<i>Nelly ȚURCAN. Comunicarea științifică în mediul electronic.....</i>	207
<i>Natalia ZAVTUR. Gândirea teoretică – o calitate indispensabilă a managerului bibliotecii.....</i>	210
<i>Tatiana COȘERIU. Cultura instituțională a structurilor infodocumentare: abordări conceptuale, dimensiuni fundamentale.....</i>	215
<i>Mariana HARJEVSCHI. Considerații privind perfecționarea cadrului de reglementare de bibliotecă. Recomandările bibliotecilor publice</i>	229
<i>Silvia GHINCULOV, Natalia CHERADI. Edițiile electronice și bibliotecile electronice ca elemente ale unei categorii de sisteme informaționale</i>	236

<i>Gabriela BULDUMA</i> . Biblioteca: ce avem și ce dorim?	248
<i>Natalia GOIAN</i> . Descrierea bibliografică – de la tradițional la modern.....	253
<i>Lidia KULIKOVSKI</i> . Publicul bibliotecilor: mutații conceptuale și contextuale	257
<i>Dr Peter Johan LOR</i> . Bibliotecile, bibliotecarii și accesul deschis.....	265
<i>Ирина СЕНОКОСОВА</i> . Компьютер в процессе обучения	287
Dezvoltare și progres: biblioteci universitare	292
<i>Tatiana AMBROCI</i> . Metode formale de educare a culturii informaționale. Cazul bibliotecii Colegiului de Construcții.....	293
<i>Eugenia CĂLDARE, Elena RAILEAN</i> . Informația electronică licențiată ca efect al colaborării dintre autori, editori și utilizatori	307
<i>Elena STRATAN</i> . Mijloace computerizate de comunicare/ dirijare profesională la Biblioteca Științifică a US <i>Alecu Russo</i>	312
<i>Zinaida STRATAN</i> . Funcția educațională a bibliotecii universitare.....	320
<i>Valentina TOPALO</i> . Informare, instruire, educație culturală ori ideea de eficiență a manifestărilor cu cartea	325
Autori prezenți în culegere:	334

Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu – dezvoltare și progres: un bilanț aniversar

Fiecare instituție, ca și fiecare om, are momente de ascensiune, când se pun în evidență valorile obținute, când comunitatea îi oferă recunoștință și o creditează cu viitor. Un astfel de moment este și jubileul unei biblioteci. La aniversarea de 130 de ani, cu siguranță, putem contura ponderea BM la cultura și dezvoltarea comunitară chișinăuiană.

În Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* există o permanentă stare de primenire, de nou, de inedit cultural. Chiar dacă cineva va spune că nu e generală, afirm că este dominantă. Distanța temporală la care ne referim – 2002-2006 –, analizată, ne ajută să o simțim, să o identificăm. La BM s-au petrecut și se petrec fapte de cultură vizibilă. Fenomenul cultural și profesional există aici mai mult decât în alte biblioteci și caracteristica lui, indubitabil, este continuitatea.

Au trecut cinci ani de la aniversarea a 125-a, pe care am marcat-o cu fast, dar și cu rezultate și realizări frumoase. Însă privind în urmă, remarcăm că la *Hasdeu* s-au întâmplat multe lucruri bune și de atunci încoace. BM înregistrează, în continuare, o activitate rodnică, dă contur vieții culturale a Chișinăului, adunând intelectualitatea, promovând valoarea, naționalul și universalul.

Anul 2002 iese pregnant în evidență – a fost anul marcării solemne a 125 de ani de la fondarea Bibliotecii Municipale.

Conferința Internațională *Dimensiunea socială a bibliotecii în Societatea Informației*, care a finalizat suita de manifestări aniversare, l-a avut în calitate de *keynot speaker* pe Ian Pigott,

șeful Directoratului *Societatea Informațională* din cadrul Uniunii Europene.

Cu ocazia acelei aniversări Biblioteca Municipală a realizat multe proiecte de cercetare, care s-au materializat în 11 volume publicate. Aceste lucrări ne-au sporit valoarea și imaginea în lumea științifică.

O realizare de succes și care a demonstrat maturitatea profesională a colectivului BM a fost lansarea revistei de specialitate *BiblioPolis*.

O altă realizare a fost elaborarea misiunii și setului de valori bazate pe conceptul de edificare durabilă a BM. Auditul social efectuat ne-a demonstrat că indicatorii de performanță obținuți sunt la nivel european.

Procesul de automatizare a Bibliotecii Municipale a fost concentrat pe crearea infrastructurii unei rețele unice — rețeaua metropolitană BM; pe crearea de e-conținuturi; pe dezvoltarea Paginii Web, efort încununat cu locul I în cadrul concursului *WEB Top 2002*.

Realizările anului 2002 au demonstrat că BM a rămas o bibliotecă modernă, orientată spre utilizarea noilor tehnologii informaționale și totodată o bibliotecă care ține la tradiționalismul specific bibliotecilor basarabene, caracterizat prin activitatea enormă de valorificare a trecutului municipiului Chișinău, de cinstire a personalităților din comunitate, de susținere a unei activități de cercetare bibliografică.

Cu certitudine, activitatea BM în anul 2002 a fost de o înaltă valență profesională, culturală, socială, istorică.

Anul 2003 prinde noi contururi foarte ferme. Numărul de chișinăuieni care au carnet de cititor al Bibliotecii Municipale a ajuns la 507 941 (66% din populația urbei). Pe parcursul anului 2003 au utilizat activ serviciile BM 326679 de chișinăuieni (42,4% din populație), dintre care 59 708 (7,8% din populație) s-au înscris ca utilizatori noi. Fiecare utilizator activ a vizitat biblioteca în medie de 10 ori, numărul

total de frecvențe ajungând la 3 339 109 (11130 per/zi). În 2003 chișinăuienii au înregistrat un număr destul de impunător de împrumuturi: 9 150 347 exemplare, cel mai mare din istoria de 126 de ani ai bibliotecii noastre.

Biblioteca Municipală a împărtășit politica respectului pentru identitatea și diversitatea culturală, a încurajat diversitatea culturală locală, sprijinind acțiuni de păstrare, dezvoltare și promovare a culturii minorităților etnice prin constituirea unor colecții specializate, valoroase, inedite, în limbile etniilor conlocuitoare – rusă, ucraineană, bulgară, găgăuză, ivrit-idiș.

BM *B. P. Hasdeu* a continuat să susțină parteneriatele sociale cu societatea civilă, să coopereze la nivel local cu instituțiile educaționale, sociale, medicale, culturale, pentru a menține și dezvolta furnizarea informațiilor comunitare către chișinăuieni. Pe parcursul anului au fost completate și actualizate bazele de date comunitare, accentul fiind pus pe furnizarea lor în regim off-line.

O prioritate a politicii informaționale a Bibliotecii Municipale a fost elaborarea, dezvoltarea și livrarea conținutului electronic prin trecerea pe suport electronic a bibliografiilor elaborate, curente și retrospective.

Cooperarea și coordonarea activității a reprezentat pentru Biblioteca Municipală un element important în realizarea cu succes a politicilor și strategiilor. Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* a fost partener activ al Centrelor biblioteconomice, al Consorțiului eFL Direct Moldova, TINLIB, SIBIMOL, a participat la organizarea unor seminare, mese rotunde, simpozioane de rezonanță națională, a sprijinit procesul didactic, fiind o bază pentru practica studenților. La nivel internațional, relațiile s-au extins prin participarea în proiectul European CALIMERA și prin prezența BM în Asociația Internațională a Bibliotecilor Metropolitane (INTAMEL).

Anul 2004 dă pulsație efortului de edificare durabilă a BM.

Valorile BM, care coincid cu valorile societății democratice – libertate, maximum de șanse pentru cât mai mulți, prosperitate –, au reprezentat, au protejat și promovat aspirațiile chișinăuienilor. Acesta a fost argumentul celor peste 73% de chișinăuieni care au optat pentru carnet de cititor la *Hasdeu*, fiind încurajați și susținuți de efortul constant al BM de promovare a primatului utilizatorilor în politicile sale și cultura pluralistă întemeiată pe deschidere și comunicare, pe consens și diversitate, pe schimbare în relația cu utilizatorii.

Chișinăul a solicitat implicarea BM în contextul comunitar și angajarea în demersul democratic al comunității prin asigurarea procesului informațional, educațional, de socializare cu resurse, programe, servicii de calitate. BM a răspuns la această solicitare cu o colecție de peste un milion de volume, cu fonduri specializate – în drept, artă, Eminescu, Hasdeu, în limbile germană, ebraică, ucraineană, bulgară, găgăuză, rusă și alte limbi moderne, cu 364 de bibliotecari bine instruiți, cu *Serviciul Informații Comunitare*, cu Centrul de Informare și Documentare *Chișinău* etc. Acestea, în comunicarea cu chișinăuienii, s-au materializat în 323 397 de utilizatori activi, 3 623 667 de vizite, 9 465 771 împrumuturi, 333 908 accesări virtuale, 3 930 de programe, activități, evenimente. Pe parcursul anului 2004, BM s-a configurat ca indispensabilă vieții chișinăuienilor de orice vârstă, pregătire și apartenență etnică.

Având suportul informațional și uman adecvat, BM și-a profilat demersul în forma unei game foarte largi de programe, servicii, activități, evenimente, proiecte de solidaritate comunitară. Zona de atractivitate și disponibilitate a fost extinsă și pentru alte categorii: persoane cu dizabilități, persoane înaintate în vârstă, care anterior erau mai puține, preșcolari, care nu erau considerați grup-țintă.

BM s-a implicat în susținerea multor inițiative locale prin activități specifice: conferințe, mese rotunde, dezbateri, ex-

puneri, expoziții, simpozioane. BM a identificat *Anul Ștefan cel Mare* ca obiectiv primordial al anului 2004. Răspunsul filialelor la prioritatea anului s-a concretizat în 365 (nici o zi fără Ștefan cel Mare!) de activități și lucrări (simpozioane, conferințe, concursuri, mese rotunde, lansări de carte, vernisaje, expoziții, bibliografii), conferirea numelui *Ștefan cel Mare și Sfânt* unei biblioteci din cartierul Botanica.

Proiectul METRO, conceput ca un răspuns imperativ la aspirațiile chișinăuienilor, exigențelor *Societății Informației*, a oferit noi modalități de stocare, regăsire, livrare a informației, dar a și imprimat noi parametri procesului informațional – servicii web, servicii de referințe virtuale, elaborare e-conținuturi, expoziții virtuale.

Bazat pe o viziune integratoare și pe practici multiaspectuale, demersul nostru în 2004 a contribuit substanțial la edificarea durabilă și eficientă a BM.

Anul 2005, dominat de Strategia de automatizare, a înscris mulți parametri de succes în activitatea profesională. Statisticile o demonstrează: împrumut – 9 934 200, frecvențe – 3 920 565, accesări virtuale – 93 053. Analizate, aceste componente ne dau dreptul să afirmăm că 2005 a fost un an cu valențe valorice și pentru angajații BM, și pentru chișinăuieni.

După mulți ani de efort, am ajuns la o nivelare a procentului publicațiilor în limba română și limba rusă – 48,5% și respectiv 48,2%.

Una din preocupările prioritare ale anului 2005 a fost crearea resurselor informaționale calitative, capabile să răspundă necesităților de studiu și celor cotidiene ale chișinăuianului. Strategia de automatizare 2005–2010 a contribuit la realizarea acestui obiectiv, a demonstrat necesitatea elaborării unui soft propriu de bibliotecă.

Bibliografia – cercetarea bibliografică – a fost un obiectiv slujit cu vrednicie de către BM și în 2005. Au fost elaborate 11 bibliografii, care ne-au adus recunoștință, aprecieri, prestigiu.

BM și-a croit oferta culturală pe necesitățile de educație, instruire, distracție ale chișinăuienilor. Anul 2005 a înregistrat 1 972 programe, evenimente, acțiuni culturale asistate de 1 406 expoziții, la care au participat 72 525 persoane.

BM a rămas, și în 2005, o entitate relevantă în comunitatea chișinăuiană și cea profesională. Prima dată, în istoria de 128 de ani, informațiile publicate în mass-media despre evenimentele culturale, artistice, cognitive, științifice desfășurate la BM și în filiale, la care se adaugă articolele angajaților noștri, lucrările elaborate și editate, au depășit cifra de 400.

Preocupările managementului superior în 2005 au fost optimizarea, îmbunătățirea și diversificarea sistemului de evaluare ce a ajutat la identificarea structurilor de succes care, împreună cu structura principală a BM, complinesc arhitectura produsului final – servicii de calitate și o imagine pozitivă.

Ca o concluzie generală menționăm că anul 2005 a fost, pentru BM, unul de căutare a strategiei de viitor, a strategiei de reușită într-o lume a abundenței și a serviciilor standard, o strategie care ne va ajuta să construim și să reconstruim, dacă va fi nevoie, o structură viabilă, puternică, necesară comunității chișinăuiene.

Anul 2006 a fost centrat pe constituirea unei infrastructuri și menținerea unei echipe capabile să-i durabilizeze și demonstreze influența, importanța și efectul în relație cu valorile sociale ale comunității chișinăuiene și, indiscutabil, să fie capabilă a documenta efectul favorabil și eficiența. Patru elemente au determinat politica informațională a activității BM în 2006: (1) centrarea pe utilizator, (2) orientarea tehnologică, multimedia, (3) orientarea socială, (4) orientarea comunitar-inovativă. Convergența acestor patru elemente cu patru concepte actuale – comunitate, comunicare, conversație, conectare – a dat rezultatele pe care le avem. În anul de referință am răs-

puns constant, cu resurse și servicii, celor 148 477 utilizatori înregistrați.

Automatizarea proceselor de sistematizare, ordonare, diseminare a informațiilor, a cunoștințelor e în plină desfășurare la BM. O realizare importantă a anului a fost „*canicula electronică*”, timp în care au fost catalogate 84% din colecțiile Sediului Central. Una din realizările de durată a fost trecerea la cardul electronic, unic pentru accesul la toate filialele BM.

O reușită a Bibliotecii Municipale rezidă în calitatea publicațiilor și volumul cercetărilor efectuate în 2006, an laborios în teaurizarea memoriei culturale a Chișinăului, finalizată în 17 volume editate.

BM a fost, este și rămâne un loc de consum, de expunere a creației comunitare și diseminare culturală, punct de întâlnire a multor cetățeni. BM și filialele ei au organizat și găzduit seminare, discuții, cluburi de interese, cluburi de lectură, simpozioane, mese rotunde, ateliere de dezbatere, de creație. În total, au fost organizate 1 962 de activități culturale, cognitive, de divertisment etc., la care au participat 62 mii 249 persoane.

Utilitatea acestor programe culturale și de lectură, a serviciilor de referință, comunitare, informaționale au evidențiat-o cele 11 milioane de cărți și alte suporturi împrumutate, solicitate, consultate.

Anul 2006 a dovedit că Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu, prin structurile sale eficiente, prin personalul competent, este și va fi în continuare relevantă pentru viețile oamenilor care o vizitează.

Trecând în revistă, doar lapidar, acești ani, putem afirma fără modestie că viața culturală a capitalei ar fi fost mult mai săracă fără evenimentele ce s-au produs la BM și filialele ei. Memoria Chișinăului ar fi fost mult mai săracă dacă BM nu ar fi teaurizat-o, nu ar fi înregistrat-o și nu ar fi constituit *memoria activă a comunității chișinăuiene* în volumele *Bibliografia municipiului Chișinău*.

Omniprezența fizică și utilizarea destul de intensă îi asigură BM o copleșitoare vizibilitate publică. Cotidiene, reviste, în general mass-media acordă spații generoase evenimentelor, comentează faptele, apreciază activitatea, produsele, serviciile, colecțiile și, mai cu seamă, acordă bibliotecii drept deplin de cetate culturală a orașului. Ne-o demonstrează cu prisosință cele 2 121 de materiale publicate în presa scrisă despre BM în acești cinci ani. Aici mai adăugăm, în medie pe an, 250-300 de apariții și participări la emisiuni radio și TV.

BM are încă o caracteristică – vocația bibliotecarilor săi, care asigură acea stare a noului cultural. Bibliotecarii ei, la fel, sunt – prin prezența în mass-media – personaje publice recunoscute, care conjugă entuziasmul, specific echipei *Hasdeu*, cu pragmatismul caracteristic profesiei și instituției și astfel fortifică succese instituției. Bibliotecarul BM este omul de cultură creator de patrimoniu cultural și specialist în sfera circulației valorilor, este reperul central în jurul căruia se dezvoltă BM.

Analizând activitatea noastră în această perioadă, putem spune că BM și-a prefigurat locul său de participant important la creșterea și consolidarea culturii în municipiul Chișinău, dar și la sporirea, îmbogățirea, diversificarea domeniului și științei biblioteconomice.

Rezultatele anului de referință, ca și ale ultimilor cinci ani, sunt astăzi fapte de durată, care vor deveni în timp pietrele de rezistență ale cetății de lumină – Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* în viitorul virtual.

Tema Conferinței *Dezvoltare. Progres. Colaborare. Parteneriate* nu a fost întâmplător aleasă la aniversarea BM. Este tema din acest an a Conferinței IFLA, care are loc la Durban, Africa de Sud.

Comunicările incluse în această culegere se înscriu în subiectul conferinței, scoțând în evidență progresul și evoluțiile profesionale ale BM. Colegii de la bibliotecile universitare – ULIM, ASEM, UTM, UPS A. Russo Bălți, Colegiul de Con-

strucții din Chișinău – vin să completeze succesele obținute de BM cu realizările instituțiilor lor. Astfel conferința noastră va fi partea noastră, națională, a conferinței IFLA.

Comunicările bazate pe activitățile practice ale bibliotecilor: partea I (BM) și partea a II-a (biblioteci universitare) sunt complementate în partea a III-a cu lucrări teoretice, care vin să susțină efortul de dezvoltare și progres al bibliotecarilor practicieni.

Culegerea *Dezvoltare. Progres. Colaborare. Parteneriate* este un exemplu pozitiv de colaborare a bibliotecilor publice, universitare și a Catedrei de Biblioteconomie și Asistență Informațională cu BM.

Lidia KULIKOVSKI, dr. conf. univ.,
director general al BM B. P. Hasdeu

**Biblioteca municipală
"B.P. Hasdeu"
Filiala copii "N. Titulescu"**

BM

B. P. Hasdeu –

*130 de ani
de dezvoltare
și progres*

Parteneriat Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* – Centrul de Instruire Continuă a Bibliotecarilor *Școala de Biblioteconomie din Moldova*: reflecții pe marginea unei experiențe reprezentative

Ludmila CORGHENCI

Consemnarea unui jubileu, indiferent de numărul anilor împliniți (5 – 10 – 15 - ... – 130) este un prilej de a trece în revistă realizările și relațiile, de a analiza anumite fenomene, legate de instituția elogiată. Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* (BMC), consemnând 130 de ani de lectură publică și înscriindu-se în comunitatea profesională ca lider, marchează rezultate de referință la capitolele informatizare, diversificare a serviciilor informațional-bibliotecare, creare de Centre specializate informaționale, management resurse și organizațional, elaborare și editare de bibliografii etc. Dar mai ales se cere reliefată politica și experiența BMC privind valorificarea și utilizarea rațională a capitalului uman.

BMC este bogată! În ce sens? Aici recurg la un gând, expus în *Declarația despre știință și utilizarea cunoștințelor științifice a Conferinței Mondiale Știința pentru secolul XXI. Noi obligații* (Budapesta, 1999): săracii (oameni, organizații, țări) se deosebesc de cei bogați nu doar prin aceea că au mai puțină avere, ci prin faptul că în mare măsură ei sunt îndepărtați (respinși) de la procesele de elaborare și utilizare a rezultatelor științifice (2, p. 14). BMC, conștientizând faptul că asimetria în dezvoltarea profesional/funcțională este provocată de mai mulți factori – economici, financiari, sociali, tehnologici etc. –, include în acest șir și nivelul, intensitatea implicării/accesului personalului la cunoaștere, elaborare, utilizare, ba chiar gesti-

onare a informației profesionale, transformării cunoștințelor personalului în deprinderi și abilități. Fiind adeptă a minimalizării inechității profesionale, BMC s-a concentrat pe politici, concepte, activități privind instruirea continuă a personalului, amplificarea statutului de „bibliotecă care învață”, identificarea și valorificarea creativității angajaților. Iată ce accentuează managerul superior al BMC în raportul instituțional de activitate pentru anul 2005: „BM (Biblioteca Municipală) consideră potențialele umane active ale instituției, cele mai importante resurse ale sale – capacitatea sa intelectuală. Fiecare dintre bibliotecarii BM își respectă și realizează menirea profesională de a-și lua domeniul în stăpânire, de a-l desțeleni și de a construi pe el, de a-l apăra când este nevoie. Aceste active umane poziționează BM pe scara cea mai de sus a Sistemului Național de Biblioteci ...” (3, p. 5). Aceste atitudini manageriale și personale ale angajaților au făcut posibilă implicarea BMC cu titlu de coautor și realizator al Proiectului Național *Centrul de instruire continuă a bibliotecarilor „Școala de Biblioteconomie din Moldova”* (CICB ȘBM).

Proiectul CICB ȘBM a fost gândit încă prin anii 1998-1999, ideea aparținând președintelui de atunci al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, dl Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale. După multe eforturi, variante de proiecte prezentate Fundației Soros-Moldova, Proiectul CICB ȘBM a fost acceptat de către Fundația Soros-Moldova și Biroul Regional al OSI, Budapesta. Școala de Biblioteconomie din Moldova și-a început activitatea în anul 2001.

Misiunea CICB ȘBM :

- elaborarea, mediatizarea și implementarea conceptului și crezului instruirii continue a bibliotecarilor (și a altor angajați ai instituțiilor informaționale) din Republica Moldova;
- antrenarea bibliotecarilor și altor angajați ai instituțiilor informaționale în acțiuni de instruire continuă în scopul modernizării cunoștințelor și deprinderilor profesionale;
- reorientarea mentalității profesionale la noile situații socioinformaționale și economice.

Activități prioritare ale CICB ȘBM pe parcursul anilor 2001-2006:

- analiza necesităților și cerințelor pentru instruirea continuă a bibliotecarilor;
- elaborarea și ținerea la zi a suportului educațional al procesului de instruire continuă (programe analitice, materiale practice și metodice etc.);
- antrenarea bibliotecarilor (și altor angajați ai instituțiilor informaționale) în seminare, workshop-uri, conferințe și alte acțiuni, implementând forme și metode interactive de instruire continuă; orientarea prioritară pentru patru module: Management și marketing biblioteconomic, Tehnici și tehnologii informaționale, Diversificarea serviciilor informațional-bibliotecare, Catalogarea și clasificarea documentelor);
- sprijinirea bibliotecilor ce au implementat (ori intenționează să implementeze) proiecte de diversificare a serviciilor, lărgire a accesului la informație, prin antrenarea prioritară a angajaților acestora în acțiunile de instruire modulare;
- cooperarea și coordonarea eforturilor, intensificarea colaborării bibliotecilor, ministerelor, organelor administrației publice locale pentru desfășurarea procesului de instruire continuă a personalului instituțiilor informaționale;
- actualizarea și diversificarea subiectelor acțiunilor de instruire, antrenând noi categorii de cursanți (subiecte noi pentru cursanți noi);
- studierea și analiza permanentă a necesităților de instruire continuă;
- crearea suportului informațional-didactic pentru procesul de instruire continuă a angajaților instituțiilor informaționale, asigurarea accesului la acesta (manuale, ghiduri, buletin ȘBM etc.);
- facilitarea accesului la informația profesională (Biblioteca de specialitate, pagina WEB ȘBM etc.);
- studierea eficacității (impactului) ȘBM pentru activitatea informațional-bibliotecară din Republica Moldova;

- promovarea experienței reprezentative a ȘBM la nivel național și internațional;
- promovarea conceptului instruirii continue a bibliotecarilor, asigurând durabilitatea Centrului.

În tabelul ce urmează sunt inserați doar câțiva dintre indicatorii statistici ai activității CICB ȘBM (anii 2001-2006):

Ani de referință	Indicatori ai activității CICB ȘBM							
	Nr. acțiuni instruire	Nr. subiecte	Nr. cursanți (total)	Inclusiv cursanți din		Biblioteca de specialitate		
				Chișinău	alte zone	Intrări (ex./tit.)	Vizite clienți	Împrumut doc. (ex.)
2006	5	5	150	78	72	53/45	530	2035
2005	27	17	684	216	468	51/46	988	5175
2004	34	14	825	351	474	81/55	1163	4536
2003	44	14	849	519	330	214/149	1570	3470
2002	35	13	726	445	281	214/149	1200	3365
2001	13	7	311	233	78	232/139	1000	1058
Total	158	70	3545	1842	1703	845/583	6451	19639

Parteneriatul CICB ȘBM – BMC ține de următoarele sfere:

- analiza necesităților și cerințelor de instruire a bibliotecarilor (participarea nemijlocită a personalului BMC în procesul de elaborare, difuzare, completare și analiză a chestionarelor, anchetelor; realizarea diverselor sondaje în acest sens în spațiile funcționale BMC);
- participarea în elaborarea curriculum-ului CICB ȘBM. În cadrul modulului *Management și marketing biblioteconomic* au fost

- elaborate programe analitice pentru cursurile *Managementul proiectelor de bibliotecă, Biblioteca și incluziunea socială* (dr. L. Kulikovski); *Managementul conflictelor în bibliotecă* (T. Coșeriu); modulul *Diversificarea serviciilor informațional-bibliotecare* cuprinde cursurile *Servicii informațional-bibliotecare pentru persoane dezavantajate* (dr. L. Kulikovski); *Новые формы деятельности публичной библиотеки* (T. Ischimji); modulul *Tehnici și tehnologii informaționale* include cursurile *Design informațional, Interogarea bazelor de date* (M. Harjevschi); ciclul de seminare *Formarea Formatorilor* (dr. L. Kulikovski); modulul *Școala de Vară „Biblioteca publică în serviciul comunității”* (dr. L. Kulikovski, T. Coșeriu, E. Roșca și alți directori de biblioteci / filiale BMC);
- *implicarea reprezentanților BMC în funcționarea CICB ȘBM cu statut de formatori* (formator de performanță în cadrul CICB ȘBM – dr. L. Kulikovski, care a ținut cele mai multe acțiuni de instruire în spațiile ȘBM și în teritoriu, inclusiv la solicitarea bibliotecilor concrete (a se vedea nominalizările concrete din compartimentul precedent);
 - *elaborarea suportului educațional în sprijinul funcționării CICB ȘBM: elaborarea portofoliului formatorului* – texte prelegeri, sarcini practicum individuale și pentru lucrul în grup, teme și recomandări pentru acasă, informații / adrese utile etc.; *ținerea mapei documentare a cursului concret* – actualizarea / completarea sistematică a acesteia și asigurarea accesului la ea prin intermediul Bibliotecii de specialitate ȘBM; *oferirea pentru cursanții ȘBM a materialelor elaborate sub egida BMC, acestea servind drept sursă de instruire și inspirație, de preluare a experiențelor* (materiale promoționale, bibliografii, revista *BiblioPolis*, mostre de concepte și documente de reglementare etc.); *coautori la elaborarea suportului educațional „Biblioteca publică în serviciul comunității”, Ch., 2005* (dr. L. Kulikovski, T. Coșeriu, T. Munteanu, M. Harjevschi); *elaborarea și editarea manualului pentru bibliotecari „Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor”* (autor dr. L. Kulikovski);

- *antrenarea bibliotecarilor din rețeaua bibliotecii metropolitane în acțiunile de instruire, organizate de CICB ȘBM (e de menționat deschiderea, interesul BMC pentru subiectele oferite cursanților; acceptarea instruirii în cadrul ȘBM drept element indispensabil sistemului de instruire continuă a bibliotecarilor BMC);*
- *mai mult decât atât – BMC a organizat în cooperare cu CICB ȘBM, la solicitarea concretă (implicarea formatorilor, utilizarea echipamentului și spațiului), acțiuni de instruire cu destinație specială – angajații BMC (circa 14 seminare și ateliere). În unele cazuri angajații BMC erau printre recenzenții, apreciatorii acțiunilor de instruire cu teme, subiecte noi; BMC a oferit posibilități eficiente de testare a noilor acțiuni de instruire (subiecte, teme; conținut; metode de instruire; evaluare etc.), incluse în curriculumul ȘBM;*
- *participarea BMC la organizarea ciclului de acțiuni de instruire Formarea Formatorilor (2004-2005); (implicarea reprezentanților BMC cu statut de autori de curriculum, formatori, evaluatori, cursanți etc.). Este semnificativ faptul că BMC a valorificat și valorifică la maximum potențialul cursantului ȘBM, care a devenit formator la locul de muncă, deținând și statutul de formator național (a ținut un curs de instruire în cadrul CICB ȘBM) – este vorba despre dna T. Coșeriu, director adjunct al BMC.*

Școala de Vară Biblioteca publică în serviciul comunității (anul 2005)

Școala de Vară Biblioteca publică în serviciul comunității (organizată sub egida CICB ȘBM, inițiativa aparținând dnei dr. L. Kulikovski și dnei M. Alecsandri, autor de proiect) s-a înscris în efortul de articulare și de raliere a bibliotecilor comunale și orășenești la experiența europeană și occidentală, la dimensiunile și cerințele Societății Informaționale, la cerințele comunităților și utilizatorului individual.

Specificul Școlii de Vară, originalitatea acesteia pot fi prezentate după cum urmează:

Din punct de vedere organizațional, prima Școală de Vară, organizată în cadrul comunității bibliotecare, s-a axat pe următoarele repere:

- grup-țintă specific: bibliotecari ai bibliotecilor publice orășenești și comunale (sătești), implicați în implementarea proiectelor de diversificare a serviciilor, dezvoltare a resurselor documentare și informaționale (sprijinite de către Fundația Soros-Moldova între anii 2001-2005);
- evaluarea prealabilă a implementării proiectelor în teritoriu de către experții Fundației Soros-Moldova;
- cooperarea eforturilor CICB ȘBM, bibliotecilor cu experiențe reprezentative în domeniu;
- implicarea formatorilor notorii în biblioteconomie, informare, documentare.

Din punctul de vedere al conținutului, Școala de Vară fost o activitate complexă, axându-se pe următoarele repere:

- comunicarea / transmiterea fundamentelor metodologice, conceptuale, a viziunilor moderne privind rolul, locul bibliotecii publice în comunitate, în edificarea Societății Informaționale;
- punerea la dispoziția cursanților a instrumentelor, surselor, adreselor concrete în sprijinirea implementării proiectelor de diversificare a serviciilor, durabilității și continuității acestora;
- accentuarea culturii informaționale, culturii manageriale, culturii organizaționale a bibliotecarilor, orientând cursanții pentru utilizarea eficientă / rațională și amplificarea potențialului tehnic, de resurse umane etc.;
- transformarea cunoștințelor în cunoaștere (pentru informații detaliate privind organizarea și logistica Școlii de Vară a se vedea Referințe bibliografice [1]).

Colaborarea CICB ȘBM – BMC în cadrul Școlii de Vară a inclus:

- implicarea reprezentanților BMC în calitate de formatori, prezentatori ai proiectelor de succes: *Eminescu electronic* (Centrul Internațional Eminescu), *Tabăra de lectură de vară pentru copii*

- din familiile vulnerabile (Biblioteca Alba Iulia) etc. (bibliotecile Ițic Mangher, Cricova, Biblioteca Publică de Drept);
- organizarea vizitelor de documentare în bibliotecile cu experiențe reprezentative în implementarea proiectelor de diversificare a serviciilor infobibliotecare în sprijinul comunității (Biblioteca Alba Iulia, Biblioteca Publică de Drept, Centrul Internațional Eminescu, Biblioteca publică Cricova etc.);
 - organizarea acțiunilor de instruire, atelierelor de dezbateri în spațiile bibliotecilor;
 - implicații pentru utilizarea în comun a echipamentului tehnic, resurselor informaționale ca mijloace de instruire);
 - oferirea de către biblioteci a materialelor promoționale, a publicațiilor periodice, a bibliografiilor elaborate (astfel contribuind la mediatizarea experiențelor pozitive, la completarea Bibliotecilor de specialitate din teritoriu).

Impactul parteneriatului CICB ȘBM – BMC

Proiectul CICB ȘBM înscrie o pagină aparte în biblioteconomia națională, fiind elaborat și implementat de o echipă interbibliotecară. Această echipă, incluzând și bunii colegi de la BMC, a demonstrat că prin unirea eforturilor, debarasarea de „bariere și pereți” departamentali, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova poate realiza lucruri deosebite.

Credem că în urma acestui parteneriat au avut de câștigat toate părțile implicate. BMC a conștientizat și a dezvoltat instruirea continuă drept o prioritate managerială, în acest sens fiind inițiate, promovate, aplicate concepte și strategii științific argumentate. Putem conchide și asupra constituirii unui sistem de instruire continuă a bibliotecarilor BMC, acesta incluzând diverse elemente: forme organizate, instruirea la locul de muncă, stagii, vizite de documentare etc. Intensificarea activităților (la nivel teoretic și practic) din circuitul „instruire continuă – cunoștințe și deprinderi noi – schimbări în activitatea profesională a bibliotecilor și mentalitatea bibliotecarilor” a contribuit la transformarea BMC în „instituție care învață” pentru ea, dar și pentru alții.

Grație colaborării cu BMC, CICB ȘBM a contribuit la ameliorarea (acest proces fiind, de fapt, continuu) următoarelor situații: facilitarea accesului la informația profesională; coordonarea și cooperarea eforturilor factorilor interesați de procesul de instruire continuă; însușirea și acceptarea facilităților oferite de implicațiile tehnologiilor moderne; utilizarea rațională a potențialului formatorilor naționali.

Parteneriatul CICB ȘBM – BMC și-a adus obolul la amplificarea rolului și locului factorului uman – resurselor umane ale instituțiilor bibliotecare, acestea devenind treptat mai flexibile, mai insistente, mai comunicabile, mai receptive la schimbările mediilor interne și externe. Programele CICB ȘBM au oferit bibliotecarilor prin programele sale oportunitatea de a se instrui, de a crește profesional și de a-și spori performanțele (4, p. 163).

Am adus omagii și mulțumiri colegilor de la BMC pentru fructuosul parteneriat prin diferite modalități, considerând și această comunicare o bună ocazie de a aprecia eforturile echipei Hasdeu, rămânând cu speranța unei „de-conservări” a CICB ȘBM și a unor colaborări rodnice.

Referințe bibliografice

1. Corghenci, Ludmila. *Biblioteca publică în serviciul comunității: pe marginea organizării și funcționării Școlii de Vară*, ed. 2005. în: *Buletinul Școlii de Biblioteconomie din Moldova*. 2006, nr. 1/2, p. 31-37.
2. Duca, Gheorghe. *Știința și dezvoltarea națională: [alocuțiunea preș. Acad. de Șt. a Moldovei la Conf. Acad. de Șt. din Europa de Est și de Sud-Est, 4-5 mai 2007, Chișinău]*. în: *Săptămâna*. 2007, 4 mai, p. 14, 19.
3. Kulikovski, Lidia. *Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” – structură viabilă, puternică, necesară comunității chișinăuiene*. în: *Raport de activitate 2005*, Bibl. Mun. B. P. Hasdeu. Chișinău, 2006, p. 4-5.
4. Kulikovski, Lidia. *Societatea informațională va înlocui capitalul financiar cu capitalul uman ca resursă strategică: la aniversarea Școlii de Biblioteconomie*. în: Kulikovski, Lidia. *Cartea, modul nostru de a dăinui*. Ch.: Reclama, 2006, p. 162-163.

O sinteză aniversară: Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu – o instituție de cercetare

Lidia KULIKOVSKI

„Un produs bibliografic este rezultatul unei cercetări mai extinse sau mai restrânse, mai superficiale sau mai profunde”.

Ion Stoica

Aniversarea BM B. P. Hasdeu este un prilej de evaluare a activității sale pluriaspectuale. Editarea Catalogului publicațiilor elaborate și editate de BM a fost un imbold de abordare sub acest unghi și a activității de cercetare.

Mulți specialiști, ca dr., conf. univ. Ion Madan, ca Ion Șpac, bibliografi de excelență ai RM, care desfășoară cercetare bibliografică și cunosc ca nimeni alții domeniul bibliografic național, au analizat activitatea bibliografică și științifică desfășurată de BM și filialele ei, au apreciat calitatea, cantitatea și valoarea lucrărilor editate de BM. S-au pronunțat pe marginea activității de cercetare a bibliotecii noastre istoricul Iurie Colesnic, scriitorul Ion Hadârcă, academicianul Mihai Cimpoi, dr. Gheorghe Buluță, prof. Ion Stoica, scriitorul și bibliologul Alexe Rău ș.a.

În perimetrul basarabean, spune Alexe Rău, mulți ani și multe decenii domeniul biblioteconomic s-a străduit să-și impună și afirme statutul său științific. Recent, Alexe Rău a recunoscut și contribuția BM, ca o treaptă, la afirmarea ce se așteaptă, a acestui statut¹.

Iurie Colesnic, scriitor, istoric și bibliograf, reflectând la rolul contemporan al bibliotecii, având în vedere BM, scrie: *„Biblioteca, în viziunea mea, trebuie să devină nu pur și simplu un focar de cultură, ci un centru științific, în care se sistematizează*

experiența acumulată, în care se concep strategii de comunicare și se pun în valoare lucrări ce ar fi de folos și contemporanilor, și urmașilor. [...] La această frontieră a statisticii și creației științifice, continuă Iurie Colesnic, biblioteconomia este privită de [...] administrația Bibliotecii Municipale ca o formulă filosofică cu o evoluție în plină dialectică”².

„Dacă până la 1990, scrie Ion Șpac, Biblioteca Municipală aproape că nu practica elaborarea bibliografiilor, sau dacă a și editat una-două, de regulă, ele erau adresate cititorului de masă, adică erau bibliografii de referință. Astăzi situația s-a schimbat. O bună parte din producția bibliografică a BM este valabilă și pentru cercetători, iar multe din ele [...] poartă caracter științific.” „...Aspectul științific, continuă I. Șpac, în activitatea instituției, mereu se află în capul mesei. Despre aceasta vorbesc nu doar manifestările culturale și științifice: conferințe, simpozioane, lansări de carte, serate literare etc. organizate în cadrul BM sau participarea la asemenea manifestări din țară și de peste hotare, și nu doar cooptarea specialiștilor în domeniu întru înviorarea activității științifice. Se deschid în cadrul bibliotecii structuri care susțin imaginea științifică a BM și totodată contribuie la dezvoltarea de mai departe a direcțiilor respective. În acest sens se cer nominalizate structurile: Centrul Național de Hasdeologie, Centrul Academic Internațional Eminescu, CID Chișinău, Serviciul Studii și cercetări și nu în ultimul rând revista BiblioPolis, care deja și-a găsit locul printre organele de presă de specialitate, se bucură de succes din partea cititorilor și, principalul, are deja un contingent stabil de utilizatori și autori.”

„La un recent jubileu al Bibliotecii Municipale, notează Ion Hadârcă, ne-a uimit cu un set impresionant de apariții editoriale, care jalonau în fond o întreagă epocă în istoria cărții basarabene.”

„...Cele circa 30 de volume biobibliografice tipărite, sub auspiciile BM, o serie de culegeri tematice, revista de specialitate BiblioPolis [...], toate acestea constituie o dovadă strălucită că la BM se cercetează, se scrie, se editează”, consideră Iurie Colesnic.

Ion Madan apreciază editarea „sub auspiciile BM B. P. Hasdeu a unui serial de biobibliografii consacrate creației și vieții unor scriitori, oameni de artă, cultură și știință din Republica Moldova – circa 25 de cărți”.

Ion Șpac semnalează diverse cifre de volume – 10, 19, multe... Câte, totuși, au fost elaborate și editate? Un răspuns ni-l oferă prezentul catalog.

Așa cum, corect, observă Ion Șpac, până în 1990 BM nu s-a preocupat de cercetare bibliografică fundamentală. Impulsul, catalizatorul, motivatorul activității de cercetare derulată la BM a fost Iurie Colesnic. Dragostea și preocuparea lui pentru cercetare au fost atât de persuasive, încât ne domină și acum. E ca și jocul de noroc – conștientizezi dificultatea și problemele, dar nu te poți opri, o cercetare generează alta ș.a.m.d. Preocuparea de cercetare poate fi comparată cu un joc, despre care Roland Barthes spunea: „jocul nu se termină niciodată, ba mai mult, reîncepe mereu de la zero”³.

Bibliografia Alexei Mateevici (Museum, 1992), prima bibliografie editată după 1989, a pus începutul colaborării cu Iurie Colesnic. Următorul proiect comun, lansat în 1992 și realizat în 1993, Colecția *Basarabiana*, a avut ca scop publicarea bibliografiilor contemporanilor și reinsertia în circuitul valorilor naționale a lucrărilor marilor bibliografi basarabeni, a primelor bibliografii din spațiul basarabean. Iurie Colesnic își amintește despre acest proiect invocând valoarea lui istorică și științifică: „Venisem în 1990 cu un proiect foarte concret de reeditare a unei colecții, *Basarabiana*, care ar include bibliografiile noastre apărute până la 1940 și care, din diverse motive, erau trecute la index, adică depozitate, dosite în fonduri secrete. Aducere-a acestor informații pe masa cercetătorilor însemna, în esență, o revoluție culturală, fiindcă tot ce era interzis, titluri despre care nu se știa, într-o bună descriere bibliografică, deveneau surse de cercetare. În anul 1991, decizia de editare a unor asemenea cărți necesita și un mare curaj. Și atunci când au apărut, una după alta,

bibliografiile Alexandru David „Tipăriturile românești din Basarabia sub stăpânire rusă”, Universitas, 1993; Petre Draganov „Bessarabiana: Ученная, литературная и художественная Бессарабия. Алф. библиог. указатель”, Universitas, 1993; Nicolae Moghileanski „Материалы для указателя литературы по Бессарабии. Списокъ книгъ и статей, относящихся къ Бессарабии изъ библиотеки Н.К. Могилянскаго”, Universitas, 1994, am reușit să îmbogățim, pentru cititori, banca de informații întocmai cum a făcut-o Banca Națională cu tezaurul ei pentru populația Moldovei”. Iurie Colesnic recunoaște participarea BM în procesul de cercetare istorică, bibliografică și responsabilitatea socială pe care și-a asumat-o BM vizavi de perioada grea de renaștere națională și identitară.

În acest proiect, au văzut lumina tiparului și bibliografii ale contemporanilor noștri: *Eugeniu Doga (Universitas, 1993), Grigore Vieru (Museum, 1995), Bibliografia Municipiului Chișinău (Museum, 1996), Glebus Sainciuc (Museum, 1996), Ion Vatamanu (Museum, 1997).*

Au fost lucrările care ne-au format ca bibliograficercetători, ne-au făcut să învățăm din experiența proprie și din sfaturile recenzenților cooptați – Ion Dron, dr., cercetător științific la Academia de Științe, Ion Șpac, bibliograf la Biblioteca Academiei de Științe, Ion Madan, dr., conf. la Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM.

Cred că reușita muncii (premiile naționale obținute vorbesc despre aceasta) a fost asigurată de libertatea mișcării logice a cercetării oferite bibliografului și de energiile intuiției profesionale. Totodată, după cum afirmă prof. Ion Stoica, am înțeles că „...cercetarea trebuie să facă parte din strategia fiecărei mari structuri infodocumentare”. Să ne fie iertată îndrăzneala de a considera BM o structură infodocumentară cu potențial informațional, uman și creativ foarte mare. Or, cercetarea, continuă prof. I. Stoica, „trebuie susținută organizatoric, financiar, cu resurse umane și cu forme de stimulare tangibile și intangibile”⁴.

Strategia de cercetare elaborată de BM prevedea constituirea unui *Centru de hasdeologie* în scopul valorificării și promovării operei, vieții, activității lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, al cărui nume a fost atribuit BM în 1988. Rezultatul acestei acțiuni s-a materializat în multe cercetări, activități științifice și în deja al treilea volum de studii și cercetări despre Bogdan Petriceicu și dinastia Hasdeu, susținute de cercetătorul și angajatul Centrului, Pavel Balmuș, cunoscut hasdeolog.

A urmat deschiderea CID *Chișinău*, care a fost creat cu scopul de a pune pe teme științific cercetarea bibliografică la BM. O nouă structură, specializată, a BM, apărută „din voința vremii”, este CID *Chișinău*. Iată ce scrie Ion Șpac în acest sens: „este vorba de perfecționarea, modificarea și restructurarea serviciului de informare și documentare. Dintr-o structură obișnuită (o secție bibliografică) se transformă într-un serviciu dintre cele mai moderne din țară – Centrul de Informare și Documentare (CID) *Chișinău*. Insist să amintesc doar despre unele rezultate ale Centrului, or ele sunt impunătoare. Lăsând la o parte toate căutările în vederea depistării documentelor curente și în plan retrospectiv, organizării pe baza acestora a aparatului informativ al bibliotecii, colectivul Centrului, în strânsă colaborare cu filialele BM, doar în anul 2005 a elaborat și editat ... 10 (zece!) importante biobibliografii consacrate scriitorilor și oamenilor de cultură și știință de la noi”⁵.

CID a devenit o structură performantă, cu bibliografi-experti, structură foarte laborioasă – a elaborat, coordonat și redactat până în prezent 61 de lucrări bibliografice. Coordonează activitatea de cercetare bibliografică la nivelul rețelei BM, instruește bibliografi din filiale, îi implică în activități de cercetare, unii devenind premianți, elaborează strategii, bugete, modernizează activitatea de cercetare bibliografică.

Rezultatele partajării activității de cercetare bibliografică, implicării filialelor și structurilor specializate în acest traseu au fost excelente – diversele premii ale filialelor pentru biobibliografii sau bibliografii tematice. Cele mai laborioase

filiale sunt: Biblioteca *Ițic Mangher* cu 16 titluri, Biblioteca *Transilvania* cu 12 titluri, Biblioteca *Onisifor Ghibu* cu 10 titluri, Biblioteca *Ovidius* cu 6 titluri.

Specialiștii spun că cercetarea pornește de la nevoia de a acoperi un domeniu sau altul retrospectiv sau de a rezolva problemele prezentului. La acest capitol bibliotecile noastre demonstrează maximă responsabilitate – își cunosc domeniul, își identifică temele prioritare, le cercetează, le materializează în lucrări bibliografice, biblioteconomice. Diversitatea temelor de cercetare reiese din specializarea structurilor BM – filiale pentru minorități, Biblioteca de Arte, Biblioteca Publică de Drept, servicii specializate, priorități comunitare.

Astfel, Biblioteca *Ițic Mangher* a elaborat studiul bibliografic *Evreii în literatura, arta și știința Moldovei* – 382 p. și bibliografia tematică *Отдельные странички еврейской истории в художественной литературе*. Biblioteca *M. Lomonosov* a elaborat monografiile bibliografice *A.S. Pușkin și Basarabia* – 208 p. și *Рыцарь Великого Книжества: Константин Шишкан – жизнь, творчество, оценки, исследования* – 220 p. Biblioteca de Arte, având ca teme prioritare arta, teatrul, filmul, muzica, a elaborat monografiile bibliografice *Eugeniu Doga*, *Glebus Sainciuc*, *Paulina Zavtoni*. Centrul Academic *Eminescu* a editat câteva studii literare, dintre care nominalizăm *Eminescu și fascinația cărții*, *Peste secolele toate* – autor/alcătuitor, angajatul Centrului, Dumitru Păsat.

Bibliotecile-filiale, alături de activitatea de cercetare bibliografică – biobibliografii, bibliografii selective și tematice, elaborează lucrări biblioteconomice: ghiduri metodice, manuale, culegeri de studii și articole științifice, studii istorico-bibliografice, de exemplu, *Onisifor Ghibu pe baricadele Basarabiei și Transnistriei*, studiu istorico-bibliografic elaborat de Biblioteca *Onisifor Ghibu*; studii istorico-literare și bibliografice cum ar fi cele consacrate revistelor *Viața Basarabiei 1932-1944* și *Arhivele Basarabiei 1929 - 1938*, realizate de angajatul CID

Ion Șpac, sau studiile monografice ale dnei Maria Vieru-Ișaev Alexandru Cristea (1890-1942): *Viața și activitatea reflectată în timp și Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”: 1877-2002. Etape, contexte și incursiuni istorice. Partea I. 1877-1950.*

Ne întrebăm adeseori: *Din ce obține prestigiu o bibliotecă?* Nu numai din mărimea structurilor, nu numai din mărimea potențialului infodocumentar, ci prin valorificarea acestui potențial, prin lucrările științifice pe care le realizează, prin rolul social și cultural al acestor lucrări. Câteva spicuri din aprecierile specialiștilor : „*O realizare incontestabilă a BM B. P. Hasdeu [...] este organizarea, în ultimii 10 - 15 ani, în cadrul instituției, a muncii de cercetare*” (Iurie Colesnic); „*În ritmurile aparițiilor solicitate ale revistei BiblioPolis și serialului de Biobibliografii ale scriitorilor contemporani de asemenea se întrezărește stilul aceleiași rigori exemplare*” (Ion Hadârcă); „*Conform rezultatelor de cercetare din ultimii ani, BM, credem, ar merita să se bucure de un statut de instituție științifică. Acceptând o asemenea decizie, organele respective, sunt siguri, ar încuraja esențial cercetările științifice în domeniul biblioteconomiei, bibliografiei și bibliologiei naționale atât în cadrul BM, cât și în întreaga țară*” (Ion Șpac).

În articolul *Evoluția bibliografiei personale în Republica Moldova la hotar de milenii (1991-2002)*, caracterizând posibilitățile de pregătire și editare a bibliografiilor, Ion Șpac nominalizează BM ca cea mai productivă instituție de profil în RM.⁶

Datele statistice ne oferă o mai bună vizibilitate a activității de cercetare bibliografică a BM în ultimii 17 ani – bibliografii selective, tematice și monografice. Un lucru este clar: începând cu anul 1992 se activează preocuparea BM pentru cercetarea bibliografică ca urmare a schimbărilor politice, care au generat alte schimbări – geografice, economice, identitare, culturale, valorice, dar și ca urmare a schimbării alfabetului limbii în care erau colecțiile bibliotecilor noastre...

Cercetarea ocupă un loc prioritar la BM, iar formele sale s-au diversificat sensibil. Evident, se observă o extensie a

tipurilor și genurilor de publicații și, deci, a abordării cercetării la BM. Graficul de mai sus remarcă trecerea de la modelul de bibliografie selectivă la monografia bibliografică, la studii și cercetări, la studii monografice, istorico-bibliografice, manuale etc., reviste de specialitate... După cum remarcă Alexe Rău în recenzia la manualul *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*, „...devenirea într-o știință se poate face acum nu doar dinspre teorie, ci mai ales prin sinteza a ceea ce Aristotel definea, referindu-se la știință, ca potențialitate și act. În viziunea lui Lyotard și a lui Rorty, știința contemporană, postmodernă, nu mai poate fi abordată ca un corp de cunoștințe definitive: ea este un câmp unde se lucrează neconținut. Știința a devenit un ansamblu de cunoștințe și cercetări, iar practica, așa cum prevedea stagiritul, se transformă într-o știință secundară”.

La BM se lucrează neconținut, se cercetează neconținut și un exemplu grăitor în acest sens este implicarea tinerilor în cercetare. Astăzi la BM doi bibliotecari scriu teze de doctor. Mariana Harjevschi, directorul Bibliotecii Publice de Drept, studiază tema *Impactul legislației de bibliotecă asupra activității instituțiilor infodocumentare*, iar Tatiana Coșeriu, director adjunct, cercetează, în baza BM, tema *Comunicarea instituțională în contextul valorilor culturale ale instituțiilor infodocumentare*. Rezultatele acestor activități științifice vor fi publicate ca studii monografice.

În acești ani BM a editat 144 titluri de diverse lucrări și a susținut apariția a 20 de numere ale revistei de specialitate *BiblioPolis*. Astfel, volumul revistei s-a dublat de la anul lansării, 2002.

Lucrările elaborate, bibliografice sau biblioteconomice, la fel, variază ca volum. Bibliografiile tematice au evoluat de la 20 la 80 și chiar 100 de pagini – *Cel dintâi dintre principii lumii* (Ștefan cel Mare – 500), bibliografie din colecțiile Bibliotecii O. Ghibu – 90 p. Bibliografiile monografice variază între 80 și 200 de pagini, iar catalogul *Presa Basarabeană*... are un volum de

650 de pagini. Ghidurile metodice au cuprins de la 20 la 124 de pagini, cum ar fi *Pro senectute: În obiectiv vârsta a treia: Ghid metodic* (Biblioteca O. Ghibu). Studiile monografice cuprind între 250 și 380 de pagini. Numărul colilor de autor ale bibliografiilor selective și monografice este de peste 378. Această cifră impunătoare reflectă mai profund volumul muncii bibliografilor noștri.

Iurie Colesnic, referindu-se la rezultatele cercetărilor bibliografice ale BM, la aportul bibliografiilor ei, afirmă: „Eu, însă, pun miza pe partea cea mai importantă a activității unui bibliotecar și a unei biblioteci, pun miza pe creativitate”. Aceasta este o recunoaștere a profesionalismului bibliografiilor BM, a creativității lor în procesele de cercetare bibliografică și elaborare a monografiilor bibliografice.

Iurie Colesnic o spune nu de dragul spusului, ci cu știință, pentru că a fost de mai multe ori martor la aceste procese, el editând cea mai mare parte a biobibliografiilor BM.

Biobibliografiile BM sunt contribuții la cunoașterea mai bună a prezentului, iar bibliografiile retrospective – la cunoașterea trecutului. Un exemplu elocvent este volumul *Presa Basarabeană de la începuturi până în anul 1957* – cercetare care a finisat o operă de reconstituire, de recuperare a domeniului presei lipsă până atunci.

Bibliografiile BM sunt cărămizi în constituirea colecției locale despre Chișinău și oamenii lui, crearea conținutului local – scopul pe care îl urmărește CID. Fiecare biobibliografie este o istorie individuală a unei personalități participante la evenimentele prezentului sau trecutului, cu contribuții însemnate la dezvoltarea stării de spirit din comunitatea chișinăuiană. Din aceste istorii individuale se compune istoria colectivă a Chișinăului, aceste istorii devin părți componente ale istoriei țării. „O bibliografie a unei personalități, după cum am mai afirmat, este o istorie personală scrisă de alții și, odată tipărită, devine o filă a istoriei colective a unui domeniu, a unei localități,

a unei țări. O bibliografie a unei personalități este o carte de referință care oferă posibilitatea de a o cunoaște, de a o promova, de a-i enunța misiunea...”⁷, pentru că biobibliografia este un instrument al vizibilității sociale a personalității bibliografiate, iar pentru bibliotecă, pentru bibliotecar este o șansă sigură de vizibilitate profesională în comunitatea științifică.

Biobibliografiile mai sunt și un instrument de „*analiză prin chiar dimensiunea lor cantitativă*”, „*prin funcțiile infometrice și bibliometrice*”⁸. O bibliografie a unei personalități este un bilanț al creației sale – demonstrează ce a făcut, cât a făcut, cum a făcut, cum a trăit protagonistul; este un bilanț al percepției comunității asupra personalității – demonstrează cum și ce au apreciat alții despre ea, poate răspunde și la întrebarea „Ce loc îi atribuie comunitatea în viața ei?”.

J.G. Herder afirma că individualitățile, ca și epocile, trebuie să fie examinate și judecate prin raportare la „esența și scopurile” lor specifice. Aceasta încercăm și noi prin monografiile bibliografice ale personalităților chișinăuene. Bibliografia monografică dă sau, mai bine zis, asigură o existență socială a personalității respective, pentru că o biobibliografie este o operă care pune în evidență o personalitate. Bibliograful nu se limitează la un simplu decupaj de informații, despre cutare sau cutare, din noianul celor existente... Bibliograful ordonează, evaluează, interpretează... Bibliograful are libertatea interpretării sau interpretează împreună cu autorul, iar „...*interpretarea este formă a voinței de putere, care există (nu ca o «ființă», ci ca un proces, o devenire) ca pasiune*” (Nietzsche). Interpretarea în biobibliografie oferă posibilitatea integrării mai multor fețe ale protagonistului, mai multor aspecte ale activității lui, construirii unui portret real, unui portret social al personalității. Numai așa transformăm informația despre o personalitate în cunoaștere.

Referitor la cunoaștere, scriitorul Nicolae Rusu nota, cu referire la activitatea BM: „*De fiecare dată când recitesc sau îmi*

amintesc de inspiratul poem al lui Vasile Romanciuc, *Cuvintele*, în special prima strofă: «Locașuri sfinte / ne sunt cuvintele / Ca-ntr-o biserică / într-un cuvânt...», de atâtea ori imaginea bisericii din poezie se suprapune peste cea a bibliotecii, pentru că atât prima, cât și a doua sunt niște spații sacre în care Stăpân peste tot și peste toate este Cuvântul...

... Dacă e să revin la acel poem, pretext pentru multe gânduri, am impresia că la finalizarea lui: «De-aici (din Cuvânt, n.n.) ajung în sufletul / până la Tatăl nostru / care este-n pământ», poetul V. Romanciuc a ținut să sugereze că «minunea» e în stare să se întâmple doar atunci când cititorul se află sau în biserică, sau în bibliotecă, fără a da prioritate vreuneia dintre ele. Este evident că prin intermediul preotului din biserică omul ajunge cu sufletul «până la Tatăl Nostru carele este în ceruri» și la fel de evident e că grație cărților din Templul cu numele de Bibliotecă cititorul ajunge cu sufletul și la Tatăl Nostru ceresc, și la strămoșii îngropați în lutul istoriei umane. Aceste sublime călătorii transcendente ar fi fost imposibile, indiscutabil, fără contribuția celor care slujesc în Templul Cărților. Și dacă vestalele din Roma antică erau niște preotese care întrețineau focul sacru în templul zeiței Vesta, bibliotecarele Templului Municipal B. P. Hasdeu [...] sunt niște harnice vestale care întrețin cu abnegație și cu multă pricepere o neostoită sete și dorință de a ajunge cu sufletul până la cele mai îndepărtate margini, mai abisale profunzimi și mai amețitoare piscuri ale cunoașterii”⁹.

Valeri Leonov, directorul Bibliotecii Academiei Rusiei, de nenumărate ori în studiile sale demonstrează cum bibliografia transformă informația în cunoaștere, compară activitatea de cercetare bibliografică cu arta. Bibliograful, ca și pictorul, trebuie să fie universal, spune el, bazându-se pe cugetările lui Leonardo da Vinci despre cum să fii un pictor talentat¹⁰. Leonov afirmă că bibliograful profesionist trebuie să dețină darul de a vedea lumea cunoștințelor obiective nu numai analitic, ci și global, ca un întreg, în care „compusul” se află alături, în vecinătatea

„simplului”, iar „simplul” include în sine „compusul”¹¹. Leonov afirmă că există o dimensiune specială, aparte, în care bibliograful muncește. Bibliograful nu muncește în trecut, în prezent sau în viitor, el lucrează, cercetează într-o dimensiune aparte: *în dimensiunea bibliografică*. Numai aici bibliograful de succes citește textele, se cufundă în laboratorul de creație al autorului, încearcă să înțeleagă felul lui de gândire. Aici se întâlnesc gândurile bibliografului cu ale autorului, aici se întâmplă schimbul de cunoștințe între autor și bibliograf, aici se interpretează și toate acestea se unesc într-o sinteză.

Activitatea intelectuală, creativă a bibliografului, în viziunea lui V. Leonov, nu se deosebește cu nimic de activitatea intelectuală și creativă a unui maestru în șah, a unui matematician sau a unui detectiv.

Și pe bună dreptate, combinațiile pe care le face un bibliograf pentru a găsi, pentru a reconstitui, pentru a evidenția, pentru a valoriza cele investigate cer efort intelectual pe măsura profesiilor invocate de V. Leonov. La BM sunt mulți bibliografi creativi. Cei mai activi și productivi autori ai cercetării științifice, bibliografice sunt: Sara Șpitalnic (Biblioteca *Ițic Mangher*) cu 8 titluri, Lidia Kulikovski cu 10 titluri, Elena Vulpe (Biblioteca *Onisifor Ghibu*) cu 6 titluri. Se remarcă drept veritabili specialiști cercetători, care într-adevăr se află permanent *în dimensiunea bibliografică*, Margareta Șcelcikova (Biblioteca *M. Lomonosov*), Margareta Cebotari (Biblioteca *Ovidius*), Maria Tasmali (Biblioteca *Târgu-Mureș*), Ludmila Capița (Biblioteca *Transilvania*), Natalia Madan (Biblioteca *O. Ghibu*), Liuba Ciobanu (Biblioteca *Ovidius*) ș. a.

În mod deosebit s-au remarcat experții, autorii Ludmila Pânzaru (director adjunct al BM), Taisia Verebcean-Foiu (manager al CID *Chișinău*), Claudia Tricolici (șef serviciu *Informații Comunitare*), care și după orele de lucru rămân *în dimensiunea bibliografică*, pentru că sunt și strategii ai activității de cercetare bibliografică a BM.

„... Trăim într-o lume uriașă, care ne-a precedat și care ne va supraviețui. Singurele lucruri pe care noi i le putem adăuga sunt gândurile noastre despre ea...”, spune Mircea Cărtărescu. Raportând spusele marelui poet la activitatea bibliografică, putem afirma că BM face, prin activitatea sa, prin munca bibliografilor, bibliotecarilor, același lucru – sistematizează gândurile oamenilor acestui oraș și le lasă celor care ne vor supraviețui. Lucrările BM sunt și vor rămâne bilete de călătorie în trecutul nostru pe care bibliotecarii îl cultivă foarte rodnic astăzi.

Iar referitor la importanța socială a cercetării bibliografice și științifice a Bibliotecii Municipale B. P. Hasdeu amintesc versurile poetului-bibliograf Iurie Colesnic: „Pe urmele noastre calcă / Nu umbra, / Ținându-se de mâini, umblă / Faptele noastre” – **bibliografiile, lucrările noastre.**

14 mai 2007

Referințe bibliografice

- ¹ Rău, Alexe. *Spiritul științific în biblioteconomie*. în: *Gazeta bibliotecarului*. 2006, nr. 11/12, p. 10; *BiblioPolis*. 2007, nr. 1, p. 71.
- ² Colesnic, Iurie. *Un manager înăscut, un bibliotecar de vocație*. în: Lidia Kulikovski: *biobibliogr. Ch.*, 2006, p. 6.
- ³ Barthes, Roland. *Plăcerea textului*. București, 2006, p. 69.
- ⁴ Stioca, Ion. *Criza în structurile infodocumentare*. Constanța, 2001, p. 165.
- ⁵ Șpac, Ion. *Manager performant sau despre arta conducerii*. în: Lidia Kulikovski: *biobibliogr. Ch.*, 2006, p. 49.
- ⁶ Șpac, Ion. *Reflecții biblioteconomice și bibliografice*. Ch., 2005, p. 55.
- ⁷ Kulikovski, Lidia. *Ispitit de istorie, motivat de prezent, încurajat de viitor*. în: *Iurie Colesnic: biobibliogr.*, Ch., 2005, p. 7.
- ⁸ Stoica, Ion. *Structuri și relații în dezvoltarea învățământului și a cercetării românești*. București, 1997, p. 66.
- ⁹ Rusu, Nicolae. *Preot suprem în templul cărții*. în: *BiblioPolis*. 2006, nr. 1, p. 21.
- ¹⁰ Леонов, В. *Любовь к библиографии*. în: *Дружба народов*. 2005, nr. 2, с. 151.
- ¹¹ Ibidem.

Biblioteca *Onisifor Ghibu* la 15 ani

Alexe RĂU

Au trecut cincisprezece ani de când, prin luptă, strădanie și osândă, a fost deschisă la Chișinău prima bibliotecă de carte românească, filială a Bibliotecilor Municipale din București și Chișinău. Am făcut parte din echipa care a lucrat la acest proiect și am scris atunci articolul *O bibliotecă simbolizând Țara*, în care am consemnat toate intemperiiile și tracasările pe care le-am avut de înfruntat. Pe actorii acelei mari Faceri Biblioteconomice i-am revăzut recent la Biblioteca *Onisifor Ghibu*, care a organizat un ciclu de activități sub genericul *Săptămâna ușilor deschise*, consacrate aniversării bibliotecii și celei de-a 125-a aniversări de la nașterea lui Nicolae Titulescu.

Erau prezenți și au ieșit la cuvânt, împletind amintirile despre zilele de atunci cu observații, concluzii, premoniții, luări aminte legate de ceea ce se întâmplă astăzi la noi, Florin Rotaru, frumosul funcționar de atunci al Primăriei Bucureștiiului și actualul director al Bibliotecii Municipale a capitalei României (păcat că nu a venit împreună cu Gheorghe Buluță, directorul de atunci al acestei biblioteci și un nemaîntâlnit meșter în a scrie procese-verbale, protocoale, acorduri cu care în anul acela inaugural am intrat pe la mulți șefi mari și mici ca să apărăm cauza bibliotecii omagiate acum), apoi Ion Ungureanu. Venirea acestui om în postul de Ministru al Culturii în acel moment a fost ca o menire de la Dumnezeu. Căci el era, în unele zile, un adevărat comandant al nostru în războiul cu puterea și cu opacitatea birocrăției moldovenești. Se arată a fi, de fapt, și în cazul cuceririi actualului local pentru biblioteca *O. Ghibu*, și ulterior, când s-a ținut bătălia

aceea politică legată de faimosul ordin nr. 86 al său referitor la depolitizarea completării bibliotecilor și la scoaterea din colecții a exemplarelor superflue ale operei lui Marx, Engels și Lenin, pe lângă postura de regizor de teatru dramatic, un regizor de teatru de război politic. Era un fel de Ștefan cel Mare, care a obținut cu mijloace puține două victorii hotărâtoare pentru evoluția, pentru renașterea bibliotecilor și a culturii noastre în general.

Astăzi se pare că războiul pentru local reîncepe.... Mă uitam la compoziția macramé din Biblioteca *O. Ghibu*, compoziție imitație a arborelui Eminescu al lui Aurel David, și îmi veni spontan asocierea cu "macrameurile", cu plasele acelea de apărare antiaeriană și antiartilerică instalate la punctele de comandă și lângă tranșei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial... Dacă silueta eminesciană de la *Ghibu*, dacă Eminescu este comandantul aceluia post de apărare, mi-am zis eu, poate vom mai izbândi o dată și minunata bibliotecă va rămâne în continuare în spațiile mirobolante în care a funcționat atâția ani, devenind un loc unde se adună lumea cea mai frumoasă și mai cultă de la noi.

Alinierea noastră la metodologiile și tehnicile biblioteconomice europene fu preconizată un pic mai târziu în ordine speciale ale ministerului nostru (revenirea la CZU, reșezarea rețelei de biblioteci publice ș.a.). Biblioteca *Onisfor Ghibu*, însă, a fost un model viu de cum trebuie să fie o bibliotecă publică întoarsă cu fața spre Europa. Colegii de la București (Primăria, Biblioteca Municipală, frații *Ghibu*) au adus de la București o colecție exemplară de bibliotecă publică civilizată și liberă. Tot ei au adus mobilierul necesar și au realizat o aranjare la raft după criteriile internaționale. Mai mult, fondul de carte adus de peste Prut era deja clasificat și catalogat, iar cataloagele împlinite au ocupat un loc aparte în spațiul noii biblioteci. Felul în care a fost ea concepută și realizată această bibliotecă constituie o primă școală pentru celelalte biblioteci publice.

Să nu uităm în această evocare aniversară de energia vulcanică (vorba lui Iulian Filip) a doamnei Lidia Kulikovski, directoare a Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* din Chișinău, prima doamnă a biblioteconomiei moldovene, care a condus lucrările organizatorice legate de ajustarea spațiului bibliotecii și de pregătirea deschiderii oficiale a acestei instituții.

Să nu uităm și de agreabila și culta doamnă Elena Vulpe, care diriguiește această bibliotecă, transformând-o într-un loc de întreținere a elitei intelectuale și de promovare a valorilor moderne și postmoderne în Chișinău. Cei ce se adună acolo vin nu numai de dragul locului, ci și al omului integru care este Elena Vulpe, om de elită în biblioteconomia națională.

Să le fie de bine la aniversarea a 15-a și să urmărească cum Dumnezeu le va ocroti locul lor de activitate și de expresie, ca să se lungească în veac prinosul de spiritualitate al acestei biblioteci.

Sondajul, formă de investigare a muncii în bibliotecă

Genoveva SCOBIOALĂ

Optica de marketing în BM constă într-o permanentă relație de interacțiune dintre bibliotecar și utilizatori în scopul de a le presta servicii de cea mai bună calitate, care ar contribui la formarea personalității, pe de o parte, și menținerea imaginii bibliotecii, pe de alta. Performanța BM poate fi judecată după modul în care a acumulat și a transmis informația prin prisma deservirii optime a comunității, după cum le-a raportat la cerințele chișinăuianului, care-și dorește colecții utile, valoroase și servicii de calitate.

Calitatea serviciilor poate fi evaluată de consumatori și corespunde modului în care au fost satisfăcute doleanțele sau necesitățile lor, iar bibliotecile sunt organizații specializate, deocamdată singurele competente, disponibile în a furniza servicii și produse de informare unice: *actuale, eficiente, relevante*.

În condițiile multitudinii de opțiuni informaționale suntem puși în situația de a studia piața și a identifica necesitățile și cerințele utilizatorului, aplicând diverse metode de investigare. Cercetarea de marketing nu este altceva decât activitatea de culegere, analiză și interpretare a informației privind produsul și consumatorul. Concomitent, activitatea de cercetare a pieței deschide noi orizonturi de cunoaștere a unor fenomene culturale, identifică teme mai solicitate, lucru util în selectarea, prelucrarea și prezentarea, pentru utilizator, a informației de care are nevoie, dar și posibilitatea de a trage concluzii și a lua decizii, racordând, astfel, interesele bibliotecii la interesele și problemele publicului. Armonizarea cerințelor utilizatorului cu

serviciile propuse de bibliotecă și dinamica mediului prin coordonare de marketing contribuie efectiv la orientarea activității BM și transformarea ei într-o instituție competitivă, la nivelul exigențelor lumii informaționale de astăzi.

Cea mai accesibilă metodă de cercetare în biblioteci este *sondajul*, iar utilizarea lui, împreună cu *observația*, cu *studiile de caz*, cu *analiza*, permite elaborarea unor studii fundamentale asupra activității de ansamblu a bibliotecii.

Pe parcursul ultimilor ani BM a efectuat mai multe testări cu scopul determinării atitudinii beneficiarului față de serviciile și produsele oferite și identificării preferințelor și doleanțelor, care pentru noi înseamnă *calitate*, *permanență*, *perfectiune*.

Testările au fost realizate pe eșantioane destul de reprezentative – de la 50 la 1100 de beneficiari din întreaga rețea a BM – și au cuprins diferite segmente ale societății. Numărul de persoane intervievate are importanță pentru obținerea unei viziuni clare și obiective asupra problemei studiate. Ca rezultatele să fie mai concludente, s-a optat pentru perioade de maximă frecvență în biblioteci – lunile aprilie-mai sau octombrie-noiembrie. Aceste diagnosticări nu pretind a fi o imagine complexă a rolului și utilității BM în comunitate, însă ele au scos în evidență aspecte pozitive din activitate, misiunea ei în procesul de informare și de cunoaștere, în procesul educațional, dar și unele probleme care ar merita o mai mare concentrare.

Prin urmare, la baza realizării celor mai multe sondaje a stat nivelul de satisfacție a utilizatorului vizavi de calitatea colecțiilor și a serviciilor, de profesionalismul bibliotecarilor: *Serviciile prestate și nevoile de informare, Utilizatorii Centrului de Informare Economică și domeniile prioritare, Biblioteca Municipală în opinia utilizatorului, Gradul de satisfacție a utilizatorilor BM*.

Rezultatele au fost pe potriva așteptărilor: majoritatea respondenților sunt satisfăcuți de relevanța fondului de

publicații, care reflectă tendințele contemporane ale comunității, de ambianța din biblioteci, de politica de distribuție a filialelor pe întreg teritoriul municipiului, amplasare care facilitează accesul, de programul de lucru.

Eforturile intelectuale și profesionale ale bibliotecarilor au fost apreciate cu calificativele „excelente” și „foarte bune” și răsplătite prin numărul mare de subiecți, care apelează cu încredere la ei. Nu a fost o descoperire să constatăm că încă în multe cazuri beneficiarul nostru are nevoie de implicarea specialistului care, cu o optică nouă, cu un mod nou de a gândi și a reacționa rapid, dinamic, cu spirit de inițiativă îi oferă asistență nu numai la regăsirea informației, dar pune accent și pe calitatea ei.

Din rezultatul acestor cercetări am desprins pasiunea beneficiarilor noștri pentru literatura din mai multe domenii, servindu-ne drept imbold la studierea echilibrului dintre cerere și ofertă ale acestora.

Astfel, pe parcursul unui an am monitorizat solicitările din domeniul educațional: pentru cadre didactice, educatori, părinți și posibilitățile de acoperire a lor. Datele obținute în urma studiului de caz *Solicitarea și perceperea literaturii pedagogico-didactice* indică în mod cert necesitatea unor astfel de informații, dar și utilitatea unor astfel de cercetări, care transformă documentele depozitate (în urma descrierii conținuturilor) în documente consultate, iar biblioteca devine un suport informațional și pentru adulți, reafirmându-și funcțiile sociale majore într-un secol al științei și informării.

Metamorfozele dintr-o societate democratică impun o atitudine aparte față de procesul instructiv-educativ care, în baza reformelor curriculare survenite, necesită noi forme și metode de activitate.

Bazate pe schimbul de informații și experiență, pe probleme de reflecție și discuție, fie în școli, media, centre pentru edu-

cație, fie în mare parte și în biblioteci, ele au menirea să completească procesul de instruire cu diverse surse – tradiționale și electronice, ce ar corespunde imperativelor învățământului modern, a căror calitate este determinată de mărimea investițiilor în resursele umane. Numai un învățământ calitativ poate forma specialiști competitivi, capabili să pună la baza educației nu numai însușirea disciplinelor și cultura generală, dar și formarea personalităților. Dimensiunea formativă, instructiv-educativă a bibliotecii a fost scoasă în evidență în studiul *Cartea în domeniul psihologiei. Informare. Documentare. Lecturi*. Diferite categorii sociale și de vârstă sunt tot mai preocupate de formarea sufletului, a spiritului, găsind soluționarea problemelor și în acest gen de literatură care nu cuprinde chiar toate aspectele, orientările, tendințele. Această cuantificare a fenomenului dat a influențat de asemenea asupra raționalizării fondului și colectării cu minuțiozitate a informației din acest domeniu.

Prin serviciile Bibliotecii Publice de Drept, dar și ale altor filiale ale BM contribuim la formarea continuă a culturii civice a cetățenilor. Opiniile obținute în urma sondajelor *Gradul de satisfacere a necesităților informaționale și documentare legislative și Rolul Bibliotecii Publice în informarea legislativă comunitară* au permis crearea unei imagini mai concludente asupra serviciilor oferite, plenitudinii și componentei colecției de carte și a edițiilor periodice, a bazelor de date și documentelor electronice în domeniul dreptului.

Concluzii: aplicate și la alte domenii și în alte biblioteci, efectuate periodic, astfel de studii ne-ar permite o cunoaștere mai bună a necesităților utilizatorilor, a circuitului fondului în bibliotecă, ar influența benefic politica de achiziție a BM, determinând concordanța dintre cerere și ofertă. Or, o bibliotecă își îndeplinește optim funcția dacă este capabilă să satisfacă interesele de lectură și studiu ale oricărui membru al comunității în care activează, să asigure drepturile utiliza-

torului la libera alegere a serviciilor și produselor oferite, ținând cont, totodată, de importante caracteristici precum: *natura provenienței, modul de prezentare, calitatea, condițiile și modalitățile de livrare, ritmul în care se introduc noile informații, disponibilitatea și, nu în ultimul rând, gratuitatea.* Toate acestea confirmă spusa unui savant, potrivit căreia „*dacă ne interesăm de public, e posibil ca și noi să-l interesăm*”.

Or, nu se poate spune că BM nu este preocupată și de potențialii săi beneficiari.

Evaluări ale utilizatorului și stabilirea raportului comunitate – utilizator ne demonstrează faptul că aria de acoperire este la un nivel satisfăcător doar în rândul elevilor și al studenților, iar celelalte categorii sociale frecventează biblioteca în număr mai redus. Răspuns la mai multe întrebări ne-au oferit chiar ei, *Nonutilizatorii BM* (așa s-a intitulat sondajul realizat de studenți-viitori bibliotecari), invocând varii motive ale nefrecventării bibliotecilor. Dar principalul ar fi indiferența față de propria persoană, de a se dezvolta spiritual, de a acumula experiențe, idei și, nu în ultimul rând, de a fi om informat și cult.

Aceste concluzii înseamnă pentru BM amplificarea efortului pentru a ajunge la nonutilizator prin acțiuni de promovare și convingere a utilității serviciilor și produselor oferite, prin metode și forme de integrare a lor în activitățile bibliotecii, prin varietatea surselor de informare.

Eficacitatea sistemului informațional este tema la care s-a înscris sondajul *Sisteme și intermediari de resurse informaționale*, realizat în filialele cu acces la Internet: Sediul Central, Alba Iulia, I. Mangher, Transilvania, CAIE, M. Lomonosov, Biblioteca Publică de Drept. Sondajul a fost sugerat de caracterul reformator al schimbărilor, de punerea în aplicare a noilor tehnologii pentru o dezvoltare echilibrată a tuturor categoriilor de purtători de informații.

Considerată o structură stabilă de informații, biblioteca respectă principiul unei informații durabile, provenite

din surse diferite și puse la dispoziția utilizatorului prin surse diferite: *cataloge tradiționale, electronice, baze de date, acces liber la raft, Internet*. Opțiunile utilizatorilor s-au împărțit în mod egal pentru fiecare sursă, cu excepția catalogului electronic, care, din cauza numărului restrâns de înregistrări, la acel moment, a fost solicitat mai puțin.

Dacă am realiza astăzi un asemenea sondaj, cu certitudine, balanța ar înclina în favoarea catalogului electronic, care cuprinde deja integral fondul de carte al Sediului Central, precum și o bună parte din cel al filialelor. Iar avantajul lui ar fi rapiditatea de a găsi informația, precum și posibilitățile multiple de căutare, oferind o imagine completă a tezaurului de bibliotecă în toată diversitatea lui.

Nu a fost o descoperire să constatăm și de data aceasta că, în toate cazurile, utilizatorul are nevoie de implicarea specialistului, care oferă asistență nu numai la regăsirea informației, dar pune accent și pe calitatea ei.

Întrucât studiul a presupus și unele păreri sau doleanțe, ele au coincis cu năzuințele bibliotecarilor – capacitatea de informare va crește în cazul introducerii unui sistem automatizat la nivel de rețea, care va permite exploatarea mai bună a tuturor resurselor și va însemna o evoluție în ridicarea serviciilor de informare la nivelul și exigențele de viitor ale domeniului.

Unele cercetări de diagnosticare au vizat starea fenomenului lecturii din plăcere la BM. Sondajele *Lecturile verii, Lectura la domiciliu – necesitate sau delectare, Lecturile copilăriei, Valențele lecturii și capriciile ei* au avut drept obiectiv cunoașterea preferințelor, aspirațiilor, motivația lecturii la domiciliu. Totodată, s-a confirmat modificarea fenomenului lecturii ca efect al schimbărilor sociale, economice, spirituale în orice moment al vieții active și al timpului. Ele au scos la iveală concluzii univoce care privesc importanța lecturii pentru diverse categorii de cititori, dar și utilitatea unor programe speciale de lectură *Ora poveștilor și Chișinăul citește o carte*, care s-au

dovedit a fi destul de oportune și eficiente, contribuind la dezvoltarea capacității de a gândi, de a se adapta la situații noi, de a-și dezvolta creativitatea și gusturile, care diferă de la un individ la altul.

Cartea, mesajul scris mai rămân o modalitate de dezvoltare a personalității, care îi determină atât pe cei mari, cât și pe cei mici să mediteze, să pună întrebări, să găsească răspunsuri. Adevărat, cei mai „asaltați” rămân, totuși, autorii din programa de învățământ. La depășirea acestei granițe contribuie modul de a selecta corect cărțile pentru lectură, în funcție de vârstă și gusturi, pentru a înțelege și interpreta cele lecturate. Și în acest caz este evidentă misiunea bibliotecarilor – intervievații îi consideră cei mai vizați în a face recomandări și a-i îndruma spre opere de valoare, care le-ar forma personalitatea modernă: bine informată, cultă, receptivă, deschisă spre cultură și civilizație.

Sugestiile desprinse din aceste investigații sunt: *a achiziționa mai multe exemplare din același titlu recomandat de programa școlară, a reduce numărul cărților care nu se împrumută la domiciliu, a abona mai multe reviste pentru copii, a mări pentru perioada de vară termenul de împrumut la domiciliu, a procura mai multe cărți pentru adulți și copii în limbi străine.*

Odată scoasă în evidență, această problemă a cărții în limbi moderne a stat la baza sondajului *Cartea în limbi străine. Informare. Documentare. Lectură*, care a urmărit scopul de a identifica interesul utilizatorilor bibliotecii pentru cunoașterea limbilor moderne, acoperirea necesităților acestora cu numărul de publicații existente în bibliotecă. Așa cum beneficiarii Bibliotecii Municipale sunt în majoritate tineri, dar nu numai ei, ne bucură că au reușit să conștientizeze valoarea diversității lingvistice, necesitatea și importanța însușirii limbilor, avantajele culturale și economice, pe care le aduc cunoștințele lingvistice, indispensabilitatea aptitudinii de a vorbi una sau mai multe limbi pentru un viitor mai bun într-o Europă

comună. Sondajul organizat a demonstrat ca multilingvismul este un fenomen pozitiv în societate, care îmbogățește personalitatea, oferindu-i posibilitate de afirmare mai profundă. Atunci când înveți o limbă nouă, simți că dobândești un suflet nou – lucru util pentru comunicare, integrare și relații cu lumea înconjurătoare, pentru o activitate profesională mai de succes și înțelegere reciprocă.

Rezultatele cercetărilor ne permit să identificăm cu exactitate locul și rolul bibliotecii în viața comunității. Cifrele au fost întotdeauna o formă obiectivă de prezentare a realității. Tocmai de aceea credem că sintezele acestor cercetări ajută să ne formăm o imagine obiectivă și exactă asupra situației din BM și filialele ei, concluziile servind la menținerea sau modificarea politicii BM, la ameliorarea și amplificarea activității.

Deși prioritatea o au utilizatorii, administrația BM e preocupată permanent și de personalul ei, de climatul interior al bibliotecii, de coeziunea și unitatea în acțiuni, de formarea continuă a resurselor umane.

Evaluarea climatului de comunicare în bibliotecă a fost tema cercetării bazată pe importanța comunicării în orice colectiv de muncă sau de creație. În consecință s-a constatat că managerii Bibliotecii Municipale acordă o atenție sporită creării unui climat favorabil de comunicare cu subalternii, cultivă și mențin credibilitatea, stabilesc raporturi normale de muncă, manifestă comportament echilibrat, oferă informații clare și concrete. Temele de instruire care necesită o studiere suplimentară au fost scoase în evidență realizând microsondajul *Nevoia de instruire continuă*. Accentul s-a pus pe formele și metodele de instruire, pe subiectele survenite ca urmare a inovațiilor și tehnologiilor noi, schimbărilor sociale și economice, care, odată implementate, generează un climat psihologic agreabil, un nivel înalt al culturii organizaționale.

Concluzia generală a studiilor efectuate este că cererea și oferta, definite de chișinăuieni, se află într-o bună armonie, iar informația întrunește: *actualitate, precizie, relevanță, completivitate, flexibilitate, rapiditate.*

Aceste caracteristici determină calitatea produsului oferit, care influențează dezvoltarea gândirii, a creativității, formarea convingerilor despre viață, formarea unui om cult, ce se adaptează mai ușor la mutațiile din societate, devenind capabili a se modela și a se realiza deplin. Biblioteca își onorează, astfel, statutul său educațional, informațional și cultural, iar dialogul permanent dintre utilizator și bibliotecar, evidențiat în toate sondajele ca un lucru util, denotă că biblioteca este și un spațiu propice unei bune comunicări. Receptarea tuturor mesajelor, indiferent de conținut, preferințe, nivel de satisfacere, motivație, și intenția de soluționare, dacă nu în toate cazurile, apoi în majoritatea lor, chiar soluționarea lor, îl fac pe utilizator să-și deschidă sufletul, să-și expună gândurile și sentimentele ca între prieteni. Această mediere inteligentă între beneficiar și bunul cultural al bibliotecii duce la cristalizarea unei imagini favorabile a BM în comunitate.

CID Chișinău: utilizarea resurselor informaționale

Taisia FOIU

În secolul XXI lumea întreagă intră în epoca informațională: se extinde producția intelectuală, se lărgeste piața de servicii informaționale și accesul la informație. Se spune că dacă 50% din populație este ocupată în sfera serviciilor informaționale, atunci putem vorbi despre o societate informațională. Progresul economic, inovațiile, dezvoltarea culturii – toate acestea depind de nivelul de informatizare a societății. Informatizarea societății se compune din informarea fiecăruia din membrii ei. Bibliotecile, în special serviciile de referință, joacă un rol important în procesul de informatizare a societății. Noile tehnologii permit bibliotecilor să ofere utilizatorilor noi instrumente și noi servicii. Tehnologiile informaționale modifică rolul și imaginea bibliotecii și a bibliotecarului. În etapa actuală bibliotecarul devine un organizator de conținut, deținător de instrumente care facilitează accesul la informație. Pentru a opera cu aceste instrumente de informare noi, bibliotecarul trebuie să fie instruit ca, la rândul său, el însuși să poată familiariza utilizatorul cu modalitățile de a le stăpâni.

În esență, funcțiile serviciului de referință nu s-au schimbat, incluzând, în ultimul timp, colectarea și difuzarea informațiilor, recomandarea lucrărilor, promovarea cataloagelor, formarea utilizatorilor etc. Însă metodele, volumul resurselor informaționale, instrumentele de acces la informație s-au schimbat cardinal. În ultimii 10-15 ani nici una din diviziunile bibliotecii nu s-a schimbat atât de mult ca serviciile de informare. CID Chișinău nu este o excepție, în acest sens.

Serviciul de informare al Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* a fost constituit în 1976. Peste 20 de ani el a fost transformat într-un Centru de informare și documentare cu funcții adăugate și lărgite. Primii pași ai Centrului au fost marcați de tehnologiile informaționale: Centrul a fost computerizat, oferirea acces la Internet. Majoritatea proceselor tradiționale au fost automatizate: elaborarea producției bibliografice, utilizarea tehnologiilor în acordarea asistenței informaționale, crearea catalogului electronic al bibliotecii, bazat inițial pe Tinlib, astăzi înlocuit de un sistem informațional creat de BM.

Schimbările au fost produse în urma conștientizării necesității de funcționare a unui Centru care ar selecta, prelucra, păstra și oferi informații despre capitala țării – Chișinău. Toate eforturile au fost dirijate spre completarea colecției *Chișinău*: cărți, albume, enciclopedii, hărți etc.; constituirea unei baze de date ale articolelor din periodice, seriale, cărți, antologii și culegeri despre capitală; cercetarea bibliografică – valorificarea informației despre Chișinău și personalitățile chișinăuene (scriitori, actori, pictori, savanți) prin bibliografii, biobibliografii. Deși informația despre Chișinău era prioritară, Centrul exercită și funcțiile proprii, oferind utilizatorilor informații cu caracter general: completarea fondului cu ediții de referință, descrierea analitică a materialelor din diferite domenii, ținând cont de cerințele utilizatorilor; asistența informațională a utilizatorilor; formarea utilizatorilor.

Pentru a fi utili beneficiarilor, pentru a facilita accesul la unele date necesare chișinăuienilor și oaspeților capitalei Moldovei, în cadrul CID Chișinău a fost creat Serviciul de Informații Comunitare. Sondajele efectuate au elucidat temele cele mai solicitate de utilizatorii și nonutilizatorii bibliotecii: angajarea în câmpul muncii, asistența medicală, legislația, învățământul. Informația din bazele de date respective era oferită prin intermediul telefonului, al poștei electronice, al paginii web și era foarte solicitată în perioada economiei de tranziție.

Ce prezintă actualmente CID Chișinău? Centrul include trei sectoare: Bibliografia locală, Informații Comunitare, Info-birou; oferă circa 7 mii de referințe anual, 3000 de consultații pentru utilizatori, 400 – pentru bibliotecari, 5-6 mii de articole descrise, 6 calculatoare pentru utilizatori, baze de date, în medie 5-6 biobibliografii elaborate și redactate. CID Chișinău este un centru metodic în activitatea bibliografică a Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*. Colaboratorii lui oferă anual peste 500 de consultații bibliotecarilor referitor la aspectele activității bibliografice: asistență informațională, elaborare de bibliografii, utilizare de resurse informaționale electronice etc.

Cercetarea bibliografică este un punct forte al CID-ului. Anual sunt elaborate biobibliografii care apar atât pe suport de hârtie, cât și pe suport electronic. Astăzi pe site-ul Bibliotecii sunt publicate 21 de bibliografii elaborate în diferiți ani. Ar fi de dorit ca și celelalte direcții de activitate – asistența informațională, formarea utilizatorilor etc. să atingă același nivel.

Asigurarea accesului la resursele informaționale mondiale este astăzi unul din mecanismele de ameliorare a deservirii bibliografice a utilizatorilor. Sistemele informaționale permit constituirea unui sistem nou de servicii de informare, care unesc organic căutarea informației în mod tradițional și automatizat. Centrul oferă un diapazon larg de servicii informaționale: referințe prin telefon, cerințe complexe, consultații cu caracter divers; acces la fondul de referință, acces la catalogul electronic, resurse Internet.

Utilizatorii pot să se folosească atât de cataloagele tradiționale (catalogul alfabetic și sistematic), de fișiere și mape tematice, cât și de colecția de referință pe suport de hârtie (cărți, anuare, buletine informative, hărți, ghiduri, bibliografii etc.). În ultimii 10 ani au apărut și forme noi de deservire. În primul rând, catalogul electronic – OPAC, alte baze de date. OPAC-ul permite efectuarea căutărilor pe diferite criterii: autor, titlu, subiect, editură, locul publicării, ISBN etc. Utilizatorul

poate efectua căutarea și după tipul documentului: carte, document audio-video, resurse electronice, seriale, partituri.

Analizând sursele de informare, constatăm că cea mai solicitată resursă este catalogul electronic al BM. Pe parcursul primelor cinci luni ale anului 2007, cu ajutorul OPAC, au fost identificate peste 5800 de documente. Pentru a menține informația din catalog actualizată, colaboratorii CID descriu cotidian în medie 40-50 de articole, care sunt disponibile imediat pentru utilizatori.

O altă resursă foarte populară este Internetul. Despre posibilitățile Internetului se vorbește mult. Ne vom opri aici doar la utilizarea lui în bibliotecă. Bibliografii CID-ului și respectiv utilizatorii au posibilitatea să consulte în căutarea răspunsului cataloagele electronice ale altor biblioteci din țară și din străinătate, să găsească informații rare într-un timp foarte scurt. Internetul permite asistență informațională via email.

Pentru orientarea în fluxul informațional a fost alcătuit un ghid al celor mai populare și favorite site-uri autohtone, precum și străine, românești, rusești, americane etc. Datele statistice ne arată că în primele cinci luni ale anului, 3627 de persoane au apelat la resursele Internet.

Aproape 10 ani BM oferă acces la bazele de date: *Moldlex* – baza de acte normative din RM și EBSCO – baza de date bibliografică americană cu full text. Din momentul apariției, *Moldlex* a devenit foarte populară, utilizatorii având posibilitatea să găsească informația solicitată după diferite criterii de căutare: număr de document, data emiterii, sursa publicării, organul emițător etc. Persoanele dezavantajate și studenții, care pot utiliza și baza de date *Practica judiciară* la BPD, formează grupul-țintă.

În ceea ce privește baza de date EBSCO, utilizarea ei este limitată din cauza cunoașterii insuficiente de către utilizatori a limbii engleze. În majoritatea cazurilor EBSCO este solicitată de către studenții care își fac tezele anuale sau de licență, de masteranzi, profesori universitari.

În anul curent CID a lansat două baze de date full text proprii care reflectă preocupările principale ale centrului – colectarea informației despre Chișinău. Acestea sunt: *Chișinăul virtual* și *Personalități celebre legate de Chișinău*, care vor fi plasate pe web-site-ul bibliotecii.

Calitatea asistenței informaționale depinde de starea aparatului informativ al bibliotecii. În ultimii ani au fost achiziționate mai multe titluri de ediții de referință. Iar resursele informaționale electronice acoperă lacunele în completarea fondului de referință. În ultimul timp, sunt destul de des utilizate versiunile electronice ale periodicelor.

Eficiența asistenței informaționale depinde și de accesibilitatea conținutului cărților, antologiilor. Biblioteca Municipală nu se limitează la disponibilizarea cuprinsului (sumarului), dar efectuează și descrierea analitică a conținutului documentelor.

Accesibilitatea informației depinde în mare măsură de nivelul asistenței informaționale, de orientare a utilizatorilor în resursele informaționale. În acest context rolul bibliografului crește, abilitatea sa de a utiliza sursele de informații pe suport tradițional și digital devine o necesitate stringentă. Asistența informațională este organic legată de formarea utilizatorilor. Pentru a ajuta beneficiarii în utilizarea tehnologiilor informaționale sunt organizate lecții de instruire cu diferite teme: utilizarea OPAC-ului, navigarea pe Internet, utilizarea e-mail-ului.

Biblioteca Municipală, ca și celelalte biblioteci din țară, se află la începutul procesului de dezvoltare a resurselor informaționale. În acest context, o importanță aparte capătă nivelul de pregătire al bibliotecarilor, cooperarea dintre serviciile și departamentele bibliotecii, care, direct sau indirect, sunt implicate în asistența informațională a utilizatorilor. Dacă toate subdiviziunile bibliotecii lucrează de comun acord, armonizat, urmând și realizând un scop comun, atunci putem vorbi despre o asistență informațională operativă, progresivă, calitativă, eficientă.

Competitivitatea europeană a Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*. Educația multiculturală și deservirea utilizatorilor în cadrul Serviciului de Carte Germană

Valentina TURVINENCO

„Biblioteca este o masă rotundă unde sunt invitați toți spre a-și exprima ideile.”

Al. Herzen

Actualmente, activitatea bibliotecii suportă schimbări esențiale determinate de:

- migrația populației de diferită apartenență etnică. Biblioteca reprezintă pentru această categorie de persoane o zonă favorabilă adaptării și un centru de susținere informațională;
- procesul de globalizare a culturii în condițiile răspândirii noilor tehnologii informaționale și, în același timp, localizării intereselor culturale, grupurilor etnice;
- schimbarea orientării sociale în diferite regiuni.

Tendențele menționate mai sus influențează și alte aspecte, inclusiv modelarea funcțiilor tradiționale ale bibliotecii. Ele, în mare parte, sporesc rolul vieții sociale și culturale a minorităților naționale din Moldova în realizarea politicii naționale. În acest sens, activitatea Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* se află în prim-plan.

Polietnia și multiculturala sunt caracteristice pentru toate țările dezvoltate ale planetei noastre. Ele determină, în bună parte, problemele economice, politice și sociale, dezvoltarea acestor țări. Moldova, în acest sens, nu este o excepție.

Multicultura este un fenomen dificil în viața social-politică, studiat la nivel mondial de savanți, filosofi, culturologi, politicieni ș.a. Conducerea rețelei de biblioteci din municipiul Chișinău atribuie o mare importanță multiculturalismului, a cărui idee centrală este colaborarea armonioasă a diferitor culturi etnice și grupuri culturale ale societății noastre.

În perioada postsovietică problemele etnoculturale au căpătat o importanță deosebită în toate domeniile societății. Relațiile internaționale sunt influențate de un șir de tendințe interdependente, printre care un rol important îl are păstrarea și dezvoltarea culturii naționale specifice etniilor respective și în același timp păstrarea fidelității spirituale a Moldovei. Aceste două tendințe coexistă și își găsesc reflectare în principiile generale ale domeniului deservirii în cadrul Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*.

Deservirea minorităților naționale se bazează pe principiile unice de funcționare și activitate a bibliotecilor. Acestea sunt în primul rând drepturile omului, libertatea intelectuală, accesul la informație al grupurilor sociale și etnice, adaptarea la valorile naționale și mondiale, dreptul la utilizarea serviciilor bibliotecii indiferent de naționalitate, poziție socială și alte caracteristici.

Sarcina de bază a tuturor bibliotecilor este oferirea, fără restricții, a accesului la lecturi, informație, idei, încurajarea și susținerea libertății de cunoaștere, libertatea de expresie, asigurarea și dezvoltarea pe bază interactivă a serviciilor bibliotecare necesare utilizatorilor, orientarea spre incluziunea socială, concilierea populației multiculturale și îmbunătățirea vieții acesteia. Principiile generale ale deservirii poli-etnice acceptate în toată lumea sunt egalitatea și toleranța.

Orice utilizator al bibliotecii trebuie să aibă posibilitatea de :

- a primi informație și documente pentru dezvoltarea personală, instruirea și odihna în limba accesibilă lui;
- a se informa despre situația națională, regională din toate sursele posibile și în limba dorită;
- a cunoaște cultura poporului său.

Vasta experiență acumulată în ultimii 10 ani demonstrează că în bibliotecă s-a activizat deservirea populației poli-etnice a Chișinăului. Un șir de biblioteci din rețeaua Bibliotecii Municipale activează în domeniul formării colecțiilor de documente în limba etniilor care populează regiunea respectivă, în domeniul deservirii populației multinaționale și satisfacerii necesităților informaționale ale utilizatorilor, legate de tematica națională și limba populației minorităților naționale.

În prezent, în municipiul Chișinău funcționează șase biblioteci – centre ale culturii naționale, al căror grup-țintă este cel al minorităților naționale: ucraineni, bulgari, găgăuzi, germani, polonezi etc. Aceste biblioteci rezolvă problema formării colecțiilor de literatură națională, colecării informației despre un grup etnic concret, despre istoria, cultura, obiceiurile, patria lui istorică. Se formează o bază specializată de informații, care contribuie la studierea culturii, literaturii și limbii naționale. Bibliotecile coordonează activitățile comune cu comunitățile cultural-naționale, societățile de creație, colaborează cu zonele unde locuiesc compact reprezentanții diasporelor naționale.

Biblioteca Municipală sprijină și dezvoltă identitatea și diversitatea culturală. Filialele *I. Mangher*, *L. Ukrainka*, *H. Botev*, *M. Ciachir*, *A. Mickiewicz* au desfășurat o gamă largă de activități orientate spre cunoașterea mai bună a istoriei, culturii și literaturii naționale ale etniilor pe care le reprezintă.

Din acest șir face parte și *Deutscher Lesesaal (DL)* – Serviciul de carte germană al BM. În timpul organizării pe teritoriul Republicii Moldova, DL activa doar la Universitatea din Bălți, în care limba germană era pe primul loc între limbile străine. La Universitatea de Stat din Chișinău, limba germană era pe locul doi printre limbile străine. Învățarea limbii germane era practică într-un număr redus de școli din Moldova. Numărul etnicilor germani s-a redus considerabil după anii '40, mulți dintre ei au emigrat, fenomen care se observă și în prezent. Pe lângă aceasta, populația evreiască vorbitoare de limba germană

continuă, de asemenea, procesul de emigrare. Pe lângă caracteristicile generale care o înscriu în acest tip de biblioteci, *Deutscher Lesesaal* are și anumite particularități care o deosebesc. În cadrul programului de asigurare cu carte în Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, sprijinit de Guvernul Federal al Germaniei, Institutul *Goethe* a pus la dispoziție un centru informativ accesibil publicului cu numele *Deutscher Lesesaal* în Chișinău.

DL urmează să ofere populației din Moldova informații despre cultura, societatea, politica, economia, dreptul și istoria germană. Sarcinile de bază ale deservirii utilizatorilor DL sunt:

- formarea, păstrarea și răspândirea surselor informaționale care prezintă bunurile cultural-naționale ale Germaniei;
- formarea unei sfere informaționale unice în raport cu interesele minorităților naționale și în special ale populației germane din Moldova;
- răspândirea cunoștințelor despre istoria culturii germane;
- participarea la formarea în societate a atmosferei de respect față de valorile culturale;
- participarea la formarea condițiilor de păstrare și cunoaștere a limbii, susținerea și activizarea ei;
- coparticiparea la adaptarea social-culturală a emigranților și oferirea susținerii în vederea păstrării culturii naționale;
- participarea la păstrarea moștenirii istorice și dezvoltarea specificului național german.

În conformitate cu acordul dintre BM și Institutul *Goethe*, din partea acestuia și *Inter Nationes Bonn* a fost oferit în mod gratuit bibliotecii noastre un lot de cărți de civilizație germană, abonamente la ziare și reviste, casete video și cu muzică, un videorecorder și un casetofon. *Goethe Institut* s-a angajat să sponsorizeze completarea anuală de medii din cadrul DL. Astfel problema aprovizionării cu surse informaționale a bibliotecii a fost rezolvată.

Problema de bază era formarea utilizatorilor, a celor care vor beneficia de serviciile bibliotecii. Pentru rezolvarea acestei cerințe DL a stabilit o listă a utilizatorilor potențiali:

- studenți sau diferite alte subsegmente;
- utilizatori extrauniversitari;
- directori de instituții;
- reprezentanți ai comunităților germane;
- intelectuali ș.a.

Cu acest scop DL a întreprins încercarea de a stabili relații cu societatea:

- a stabilit instituțiile de învățământ din Moldova care au catedre de limbă germană;
- a întocmit lista școlilor și grădinițelor în care se studiază limba germană;
- a adus la cunoștință motivarea pentru colaborarea comunităților germane cu DL;
- a stabilit contacte cu Ambasada Germaniei în Moldova și i-a motivat pe colaboratorii acesteia să devină utilizatori ai DL.
- a antrenat potențialii utilizatori din rândul turiștilor și oaspeților germani ai capitalei.

Posedând o astfel de informație, am început o activitate sporită în vederea atragerii noilor utilizatori ai DL. În realizarea acestor sarcini un rol important a jucat revista pe care am editat-o chiar din primul an al activității noastre, *GermaniKuss*, care există în format tipărit și electronic în limba germană. Suportul electronic al revistei a făcut posibilă răspândirea informației despre Moldova și Biblioteca Municipală nu numai în Europa, dar și în lumea întreagă, fapt căruia îi datorăm stabilirea de relații bune în primul rând cu Germania.

Un rol important în răspândirea informației despre existența DL l-au avut anumite manifestări precum: prezentările de carte, seratele de creație, vernisajele care au fost mediatizate activ în mass-media națională: radio, televiziune, ziare și reviste.

DL va sărbători în anul 2008 zece ani de activitate. Datorită activității menționate mai sus numărul cititorilor înscriși la bibliotecă este mai mare de 6 000, ceea ce corespunde numărului utilizatorilor înscriși la Alianța Franceză, având în

vedere faptul că Moldova este o țară cu profil francofon foarte bine dezvoltat.

În științele sociale se evidențiază următoarele nivele ale multiculturalismului:

- ideologic;
- demografic;
- politic.

Pentru studierea contingentului potențial de utilizatori ai bibliotecii cel mai mare rol îl joacă cel demografic, deoarece se are în vedere descrierea schimbărilor parametrilor sferei demografice și etnoculturale. Cea mai mare pondere dintre aceste schimbări o are procesul emigrației. În legătură cu aceasta era necesară în primul rând studierea situației demografice din Moldova.

O altă problemă era dezvoltarea spiritului toleranței la cititori. Educația interculturală este un proces pedagogic, care formează cititorilor o atitudine tolerantă față de persoanele de altă naționalitate, cultură etnică, apartenență confesională. Aceasta se realizează cu ajutorul principiului relativismului cultural, care reprezintă baza atitudinii tolerante a utilizatorilor la nivel individual și de grup. Se consideră că fiecare are experiența și cunoștințele sale specifice, care îi pot îmbogăți și pe alții, pot stabili contactele dintre individ și grup care reprezintă diferite valori. Este importantă prezența diversității diferențelor, dar nu predominarea uniformității. Rezultatul educației multiculturale este prezența concepției multiculturale despre lume, atât de necesară în condițiile globalizării.

Pentru ca munca bibliotecarilor în domeniul dezvoltării toleranței, educației multiculturale să aibă succes, este necesară competența etnoculturală – o expresie a cunoștințelor, capacităților și posibilităților care permit să apreciem corect interrelațiile cu reprezentanții diferitor grupuri etnice. Bibliotecarii DL au căpătat experiență în domeniul respectiv datorită existenței deja în rețeaua Bibliotecii Municipale *B. P. Has-*

deu a filialelor serviciilor multiculturale: I. Mangher, L. Ukrainka, H. Botev, M. Ciachir ș.a.

Deosebirea DL de filialele menționate mai sus constau în faptul că DL reprezintă o punte de trecere nu numai între bibliotecile europene, dar și între cele din toată lumea. Astfel, rețeaua *Goethe Institut*, DL reprezintă 128 de biblioteci răspândite pe glob. Prin aceasta se demonstrează în mod vădit caracterul pluriethnic și multicultural al acestor biblioteci. Datorită folosirii în comunicare a limbii germane se oferă posibilitatea participării la politica globală și culturală a diferitor biblioteci ale lumii, care permit orientarea spre menținerea păcii, stabilității și conservării adevăratelor valori spirituale ale societății civile.

Teoretic, utilizatorii DL pot fi împărțiți în trei categorii:

1. cititorii care vizitează biblioteca cu scopul studierii limbii, literaturii, culturii germane;
2. persoanele pentru care limba germană este principala limbă de comunicare, printre care se numără și membri ai corpului diplomatic, oameni de afaceri, turiști etc.
3. reprezentanții minorităților naționale de etnie germană, reprezentanții comunităților germane din Moldova. În această categorie putem enumera comunități precum: *Hoffnung, Einheit, Wiedergeburt* ș.a.

Totodată, am putea evidenția două subcategorii ale utilizatorilor noștri din cadrul minorității germane:

1. participanții activi ai comunității germane în Moldova;
2. participanți pasivi ai comunității germane în Moldova.

Printre cititorii activi care au fișe de înregistrare sunt mai mulți reprezentanți din a doua categorie. Participanții activi ai vieții comunității germane în Moldova alcătuiesc contingentul principal al manifestărilor culturale ale DL. Un membru activ al comunității nu vizitează atât de des DL pentru o necesitate informațională specială. Însăși intrarea persoanei respective în cadrul comunității reprezintă o acțiune premeditată a identificării

etnice. Prezența unor asemenea comunități confirmă necesitatea activității bibliotecii în scopul asigurării necesităților etnoculturale ale minorităților naționale de etnie germană ale orașului.

Importanța bibliotecii în viața comunităților naționale se determină prin rolul ei în procesul identificării naționale a minorităților. Manifestările DL oferă posibilitatea de a consulta cărți, reviste, ziare în limba maternă, de a vorbi în limba maternă, formează imaginea unui cetățean modern al Moldovei, care se interesează de rădăcinile sale, de origine, istorie, limbă. Forma principală de colaborare cu aceste comunități este organizarea manifestărilor culturale, care se desfășoară atât în cadrul serviciului de DL, cât și în afara lui. Conținutul manifestărilor răspunde real necesităților utilizatorilor. Scopul nostru discret în organizarea manifestărilor este de a transforma un vizitator ocazional într-un utilizator fidel. Pentru aceasta, înainte de orice manifestare, este necesar de a le prezenta vizitatorilor DL serviciile și posibilitățile noastre. După finalizarea manifestărilor întotdeauna se preconizează una-două ore pentru discuții libere. Organizarea unui asemenea tip de manifestări nu reprezintă o activitate marginală a DL. Manifestările constituie un serviciu al bibliotecii care răspunde direct la necesitățile utilizatorilor. Primele contacte cu participanții activi ai comunităților naționale arată că, deși este necesară deservirea într-o bibliotecă, această necesitate nu este exprimată adecvat. Spre deosebire de serviciile tradiționale (eliberarea documentelor, informații) pe care le prestăm în baza exprimării directe, o parte din serviciile acordate comunităților sunt depășite. Aceste servicii sunt realizate ținând cont de analiza cererilor neexprimate ale comunităților. Un aspect important în procesul dezvoltării serviciilor noastre reprezintă întâlnirile cu potențialii utilizatori ai informației și aducerea la cunoștința acestora a faptului că activitatea DL exprimă necesitățile reale ale utilizatorilor. În același timp, noi nu uităm că participanții activi ai comunităților germane din Moldova, reprezentanți ai instituțiilor științifice, sunt o rețea

importantă de susținere a DL, în cazul în care ei consideră că DL oferă o deservire calitativă.

Amplasarea comodă a DL este un factor important în organizarea deservirii utilizatorilor. Susținerea vieții culturale a comunităților germane este oferită de Ambasada Germaniei în Moldova.

Concluzii:

În perioada postsovietică pe baza Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* s-au format centre bibliotecare pentru deservirea populației plurietnice. Chiar dacă asemenea modele există în unele țări din străinătate, această experiență necesită studierea și evaluarea efectivității unui asemenea model în condițiile Moldovei.

Pentru bibliotecile de toate nivelurile este necesar sistemul de lucru cu grupurile etnice. El include următoarele elemente:

- consultații permanente cu comunitățile etnice;
- studierea permanentă a componenței social-demografice a populației;
- monitorizarea problemelor grupurilor etnice;
- formarea împreună cu comunitățile etnice a profilului populației pentru fiecare localitate;
- introducerea diferitor schimbări necesare grupurilor etnice;
- modelarea profilului și volumului completării colecțiilor în funcție de schimbările în societate și cererile populației;
- motivarea reprezentanților comunităților etnice de a evalua calitatea și volumul lucrului;
- analiza activității bibliotecii pentru susținerea și dezvoltarea multiculturală;
- munca în comun cu reprezentanții serviciilor regionale și municipale, responsabile de lucrul cu grupurile etnice;
- participarea la programele și inițiativele altor organizații;
- școlarizarea lucrătorilor bibliotecii, promovarea unei politici de cadre care reflectă contingentul pluriethnic al populației autohtone.

Duplexul profesional – un suport al cooperării și dezvoltării structurilor infodocumentare

Angela TIMUȘ

Schimbările generate de Societatea Informațională, Societatea Cunoașterii determină un șir de cerințe din partea structurilor infodocumentare. Instrumente ale comunicării, bibliotecile sunt văzute ca „o suită de momente de organizare superioară a informațiilor, care permit transferul repotențat al acestora prin timp și spațiu”. Încurajarea și facilitarea schimbării în biblioteci presupune acceptarea unor idei și concepte noi, deprinderea unor calificări și competențe noi. Pentru a-și păstra o poziție importantă în societate, biblioteca răspunde exigențelor prin dinamism, ascensiune, colaborare, performanță și calitate.

Liniile directoare PULMAN, Manifestul UNESCO, Manifestul de la Oeiras, Declarația EBLIDA, Declarația IFLA creează oportunități de dezvoltare într-un mediu ce promovează colaborarea și cooperarea între biblioteci și alte instituții culturale în vederea furnizării serviciilor pentru comunitate.

Relațiile bibliotecii cu grupurile sociale capătă o pondere și o importanță tot mai mare. Biblioteca își simte prezența în comunitate când trăiește schimbările și răspunde la nevoile și aspirațiile ei. De aceea o caracteristică definitorie a bibliotecii în schimbare este capacitatea sa de a face conexiuni autentice cu comunitatea, creând parteneriate eficiente și durabile. Parteneriatul este bazat pe diverse rețele de deschidere și cooperare.

Avantajele cooperării sunt următoarele:

- determină înțelegere, armonie
- contribuie la înaintarea ideilor
- contribuie la intensificarea atitudinii pozitive față de partener
- generează varietatea largă de interacțiune
- facilitează succesul ambelor părți.

Activitatea performantă a BP Ștefan cel Mare din Chișinău și BJ Duiliu Zamfirescu din Focșani, România e determinată de o cooperare eficientă. Cooperarea este o strategie generată de învățare, pe care o putem utiliza în cadrul diverselor metode.

Duplexul profesional este o formulă a cooperării, utilizată între aceste două biblioteci, și se caracterizează prin câteva puncte de reper: *deschiderea spre dialog, schimbul de competențe, susținerea noilor idei, îmbunătățirea și extinderea serviciilor de bibliotecă, conștientizarea responsabilităților care revin fiecărei părți.* În cazul nostru, duplexul este un program de învățare prin cooperare, utilizat pentru prima dată în biblioteci.

În continuare vom împărtăși experiența acestui program. Prima ediție a duplexului s-a desfășurat la Focșani (octombrie 2005) și a avut drept scop schimbul de experiență profesională al ambelor părți. În cadrul acestei întâlniri s-a pus accent pe noile experiențe în perfecționarea demersului bibliotecar, s-a menționat rolul lecturii publice în societatea mereu schimbătoare, s-au expus planuri de activitate în domeniu prin schimb susținut de experiențe.

Dezbaterile și discuțiile au pus accent pe problemele de lectură, formarea deprinderilor de lectură pentru micii cititori, rolul bibliotecarului ca moderator și promotor al lecturii. Ambele biblioteci participă activ la viața comunității prin organizarea diverselor programe: *Lectură în aer liber* (Focșani) – *Expoziții extramuros* (Chișinău); *Biblioteca de vacanță* (Focșani) – *Lecturile verii* (Chișinău); *Copiii mai întâi* (Focșani) – *Ora Poveștilor* (Chișinău); *Colocviul Literatura pentru copii în actualitate* (Focșani)

– Campania *Copiii Chișinăului citesc o carte* (Chișinău); *Primăvara în suflet de copil* (Focșani) – *Săptămâna Cărții și Lecturii pentru Copii* (Chișinău); *Târgul de Carte pentru copii și tineret* (Focșani) – *Săptămâna ușilor deschise* (Chișinău).

Ediția a doua s-a desfășurat la Chișinău, cu pondere majoră Chișinău – Focșani – Cluj (octombrie 2006). Duplexul profesional a devenit un forum de comunicare, care a permis extinderea ariei geografice a bibliotecarilor. În cadrul discuțiilor s-au analizat rezultatele obținute, s-au abordat aspecte ale muncii de bibliotecă prin conturarea unor soluții practice ale bibliotecilor, s-a subliniat rolul reuniunii profesionale, care contribuie la crearea unor pârghii de comunicare în cadrul profesiei.

Ca impact al duplexului s-au determinat punctele de reper ale cooperării și coordonării. În acest scop s-au realizat proiecte comune:

Duiliu Zamfirescu – diptic biobibliografic

Acest volum se înscrie în contextul rodniciei colaborării dintre Biblioteca Municipală *Bogdan Petriceicu Hasdeu* din Chișinău și Biblioteca Județeană *Duiliu Zamfirescu* din Focșani. Incluziunea bibliotecii publice *Ștefan cel Mare* am considerat-o drept un început ferm în realizarea lucrării, care avea drept scop cercetarea și punerea în valoare a operei scriitorului.

Ediția a fost elaborată pe baza colecțiilor, cataloagelor și fișierelor Bibliotecii Județene *Duiliu Zamfirescu*, Focșani, Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*, Chișinău, precum și a filialelor ei de carte românească, ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Bibliotecii Academiei de Științe a RM, Bibliotecii Universității de Stat din Moldova, Bibliotecii Universității de Stat *Ion Creangă*, Muzeului Literaturii Române *Mihail Kogălniceanu*. Au fost consultate, de asemenea, publicațiile bibliografice din RM – *Cronica Presei și Bibliografia Națională* (1958-2007). Lucrarea cuprinde studii introductive, semnate de două perso-

nalități marcante ale criticii literare românești – acad. Mihai Cimpoi și prof. univ. Ioan Adam –, și un tabel cronologic ce oferă principalele date biografice ale scriitorului.

Bibliografia este structurată în două compartimente:

Opera scriitorului care include: *Opere, scrieri alese; Titluri separate; În antologii și ediții periodice.*

Referințele critice și literare cuprind: *Studii monografice, Dicționare, Istorii literare, Alte lucrări de sinteză (articole din culegeri), Semnale bibliografice, Diplomația, Iconografie, Bibliografie afectivă.*

Volumul include următoarele indexuri auxiliare: *Index de titluri, Index de nume, Indexul edițiilor periodice.*

Această carte constituie o dovadă concludentă a preocupărilor dovedite de bibliotecarii de pe ambele maluri ale Prutului. Sperăm că și alte lucrări de acest gen i se vor alătura, spre folosul activității profesionale, spre binele studenților și elevilor, cercetătorilor literari, profesorilor etc.

Balansoarul cu fluturi

Proiectul a susținut încercările copiilor de a interacționa și coopera, le-a oferit o libertate maximă în activitate și posibilitatea de a se manifesta.

Scopul proiectului a fost promovarea valorilor reale ale copilăriei și ale cărții în societatea contemporană. Proiectul prevedea realizarea unei cărți manuale lucrată în colaborare, de format mare, cu titlu omonim, a cărei temă generală este copilăria, cu participarea mai multor grupuri de copii. Două pagini au fost rezervate pentru copiii cititori ai bibliotecii noastre. La realizarea proiectului au lucrat minuțios copiii de la școala-grădiniță nr. 152 *Pas cu Pas*, de la Liceul *Iulia Hasdeu*, Chișinău, care au dat dovadă de ingeniozitate și creativitate.

Cartea cuprinde text și imagine, o pagină cu toate numele autorilor și îndrumătorilor. Lucrarea se păstrează în colecțiile BJ *D. Zamfirescu* și beneficiază de o vitrină specială, iar autorii

cărții se pot regăsi în baza de date a bibliotecii. A fost lansată la Târgul de Carte pentru Copii și Tineret, Focșani 2007. În curând va fi digitalizată și predată bibliotecii noastre.

Un exemplu concludent de colaborare a fost și stagiul de informare și documentare pentru colegii focșăneni. A fost o primă stagiere cu cerințe din exterior.

J. Bruner susținea ideea că inteligența, gândirea se învață și nu trebuie să așteptăm pasivi momentul apariției capacității de asimilare a noilor cunoștințe și că procesul instructiv poate fi influențat activ, poate grăbi apariția acestui moment, dacă se creează condiții favorabile cu utilizarea metodelor adecvate.

Instruirea corelează necesitatea și dorința, realitatea și aspirația educațională. Învățarea prin cooperare exemplifică un deziderat al educației moderne și presupune interactivitate și creativitate.

Revenind la vizita colegilor focșăneni, menționăm că stagiul lor s-a axat pe experiența mai multor filiale, inclusiv a departamentelor Sediului Central al BM B. P. Hasdeu. Informarea, documentarea, trainingul cu genericul *Adaptarea Bibliotecii Municipale la necesitățile în schimbare ale comunității chișinăuene*, au completat, pe de o parte, schimbul de informații privind activitatea de bibliotecar, iar pe de alta, au permis învățarea unor lucruri noi cu aplicarea practicii.

Cooperarea mediază ajutor profesional și livrează impulsuri pentru bibliotecari, pentru ca ei să facă față provocărilor viitorului. Schimbul de idei și de experiență realizat între biblioteci este cheia succesului în activitatea noastră profesională.

În concluzie

- a) Prin lucrul inovativ orientat spre comunicare și succes dorim să facilităm schimbările în domeniul instruirii.
- b) Ideile orientate spre viitor și acțiune sunt dezideratele noastre. Schimbările socioculturale, noile tehnologii sunt provocări spre schimbare.

- c) Avem nevoie și dorim o instruire, merită să ridice calitatea cunoștințelor și a rezultatelor acesteia.
- d) Competența, motivarea, inițiativa reprezintă o garanție pentru eficiența acestui proces într-un domeniu de învățare continuă, care îmbogățește teoria și practica noastră.

Colecția de carte provenită din donațiile Bibliotecii Județene Duiliu Zamfirescu

Astăzi, accesul la cartea de valoare este liber și nelimitat, precum nelimitată este și diversitatea cerințelor și a informației pusă la dispoziția utilizatorului de către biblioteci. Noi, bibliotecarii, trebuie să intuim din timp schimbările sociale ce au loc în comunitate, evenimentele cu rezonanță, pentru a anticipa cerințele de lectură, trebuie să fim permanent pregătiți de a răspunde cerințelor informaționale cu oferta corespunzătoare.

Donația de carte provenită de la BJ D. Zamfirescu însumează 2500 de volume din numărul total de volume, reunind într-un ansamblu armonios toate domeniile literaturii.

Vom realiza o scurtă incursiune în sfera cărților dăruite de colegii noștri de la Biblioteca D. Zamfirescu. O colecție specială reprezintă literatura de referință – un instrument indispensabil de informare, care aduce date din cele mai diverse domenii ale științelor umane și sociale. Printre acestea se numără enciclopedii, dicționare generale, mici dicționare, ghiduri: *Enciclopedia statelor lumii* (Matei H.); *Enciclopedia Americilor*; *Enciclopedia Africilor*; *Oameni celebri*; *Enciclopedia antichității* (Matei H.); *Istoria culturii și civilizației* (Drimba O.) în 11 vol., *Dicționar de mitologie generală* (Kernbach V.) etc.

Un interes deosebit prezintă literatura universală, ce cuprinde opere ale scriitorilor literaturii universale, inclusiv celor ce sunt contemporanii noștri: *Cidul* (Cornelle); *Călugărița* (Diderot D.); *Infenul* (Alighieri D.); *Metamorfoze sau Măgarul de aur* (Apuleius); *Scrieri postume și fragmente* (Kafka F.) în două volume; colecția *Paulo Coelho*; colecția *Romantic*; colecția *Carte de pe noptieră* etc.

Și pentru că orice cultură străină trebuie înțeleasă, pornind de la limba maternă, îndemnăm cititorii să cunoască operele literaturii naționale: *Domnișoara Cristina; Izabel și apele diavolului; În curte la Dionis; 19 trandafiri; Noaptea de Sânziene (Eliade M.); Jurnal intim (Preda M.); Portretul lui M. (Călinescu M.)*

Un interes aparte prezintă colecția *Opere fundamentale*, ce include capodopere ale scriitorilor M. Eminescu; I. L. Caragiale; I. Slavici; L. Rebreanu; T. Arghezi. O deosebită valoare prezintă cartea ce cuprinde o parte din manuscrisele lui M. Eminescu.

Ne-a impresionat plăcut culegerea de cărți în miniatură ale autorilor ce reprezintă tinerele talente de peste Prut. Este un pas important spre promovarea aici, în Republica Moldova, a tinerilor poeți și scriitori din România.

Nu rămân în umbră nici cărțile istorice, care consemnează evenimente, personalități din toate timpurile: *Enigme ale istoriei universale în 2 volume (P. Ștefănescu); 100 de personalități din toate timpurile care au influențat evoluția omenirii (Hart M.H.); Evenimente cruciale ale istoriei (Miquel P.); Istoria lumii (Fry P.S.) etc.*

Un număr considerabil de volume constituie domeniul medicinei: *Mic dicționar medical (Năstoi I.); Manualul Merck de diagnostic și tratament; Corpul uman; Medicina naturistă (Anton S.) etc.*

Bine structurate și detaliate, cu numeroase exemple, cu sfaturi practice utile sunt cărțile din compartimentul psihologie: *Încrede-te în tine însuși (Denny R.); Cheia succesului (Colwell P.); Cum să ne afirmăm (Cungi Ch.) etc.*

Colecția bibliotecii a fost completată cu literatură și din alte domenii: etică, artă, politică, științe naturale, sociologie, economie și religie etc.

Descrierea, deși schițată, este un prim pas spre a vă trezi curiozitatea. Or omul se purifică prin dorința de cunoaștere și setea de lectură. Colecția se bucură de un frecvent circuit între utilizatorii bibliotecii.

În stabilirea criteriilor pentru donația de carte e necesar să ținem seama de următoarele:

1. Bibliotecile să se afle în raport de complementaritate;
2. Cooperarea să aducă beneficii suplimentare (creșterea calității și cantității serviciilor și a surselor de informare și documentare);
3. Fondul infodocumentar realizat prin acest mod să corespundă cerințelor și exigențelor actuale.

Sinteza procesului de colaborare (inclusiv a donației) este realizarea unor produse și servicii de o mai înaltă calitate, ceea ce se concretizează în satisfacerea nevoilor de informare ale utilizatorilor la un nivel mai ridicat; adaugă valoare vieții educaționale și culturale a utilizatorilor săi; consolidează infrastructura și capacitatea funcțională a bibliotecilor.

În concluzie putem afirma că *duplexul profesional* oferă un mediu bogat și semnificativ, în care bibliotecarii își dezvoltă competențe complexe, inerente funcționării eficiente într-o lume modernă.

Succesele ne bucură, dar rămânem în continuă căutare a ceea ce este mai bun pentru utilizatorul nostru.

Învățând unii de la alții, reușim să promovăm și să cultivăm un set de valori referitoare la societatea în care trăim, valori care se caracterizează ca fiind folositoare și în armonie cu societatea. Cooperând, obținem un produs mai bun, de calitate. Oportunitatea cooperării provoacă schimbări benefice în activitatea profesională.

Biblioteca Municipală, animator cultural pentru comunitatea chișinăuiană

Tatiana FIODORUC

La apreciable sa vârstă, înscrisă destoinic în arhivele Chișinăului, BM *B. P. Hasdeu* se poate mândri cu rolul său indubitabil de animator cultural, rol care de-a lungul a 130 de ani a devenit esențial.

Odinioară, locuitorii vechiului nostru târg din valea Bâcului rezervau bibliotecii un loc de frunte în șirul instituțiilor cultural-educative. Decenii la rând acest templu al cărții s-a aflat alături de școală, biserică, casă de cultură, administrație locală etc., prin puterea sa atractivă pentru zeci de generații.

Au fost și perioade când biblioteca părea să fi trecut într-un con de umbră, anumite evenimente istorice, frământări sociale acaparau mințile oamenilor, îndepărtându-i de carte, de procesul lecturii. Agitația informațională, adusă de noile tehnologii și în Moldova, avea tendința să agraveze criza, tineretul vrăjit de calculator s-a transformat rapid într-un navigator febril în rețeaua mondială a celor mai diverse comunicări, atracții computerizate.

Însă biblioteca a știut să-și revină rapid din acest zumbet informațional, în care cititorul și cartea se mai află într-o situație schimbătoare, confuză. Era informațională face parte din destinul omenirii, ea nu poate fi oprită și nici nu este cazul, deoarece foloasele sunt, evident, imense. Omul cu ochii ațintiți pe ecranul calculatorului este, în fond, cititorul clasic de ieri, căruia astăzi i se oferă mai multe șanse de căutare a informației necesare. Computerizarea bibliotecii a reiterat calitățile ei de cea mai veche organizație media din lume și de

cea mai utilă instituție: anume în bibliotecă este posibil studiul independent prin consultarea surselor prime, a unor izvoare prețioase din care datele esențiale s-au mutat în rețeaua mondială Internet.

Biblioteca Municipală își axează activitățile culturale pe dimensiuni polivalente, cuprinse între plăcerea lecturii și necesitatea împărtășirii acestei delectări „de minte și suflet” cu alții.

În context, un loc aparte este rezervat animațiilor culturale de *promovare a colecțiilor* – patrimoniul de bază al instituției bibliotecare. Punerea în valoare a acestuia, incitarea publicului de a deschide și răsfoi Măria Sa Cartea se face pe parcursul derulării unei manifestări anuale tradiționale, *Zilele Bibliotecii* – un ciclu amplu de acțiuni cu participarea reprezentanților autorităților naționale și locale, dar și a oamenilor de cultură din alte țări.

Inițiate acum mai bine de un deceniu, *Zilele Bibliotecii* au debutat la prima filială de carte românească din Chișinău, *Transilvania*, și au fost de bun augur, transformându-se treptat în tradiție și la alte filiale: *Zilele Ghibu* aflate, în 2007, la cea de-a XV-a ediție, *Zilele Bibliotecii „Ovidius”* (ediția a XIII-a), *Zilele Bibliotecii „I. Mangher”* (ediția a XI-a), *Zilele Bibliotecii „Maramureș”* (6 ediții). *Zilele Bibliotecii* au contribuit la afirmarea instituțiilor de carte ca centre importante de cultură. Ele mențin permanența imaginii, constituind un fel de marcă a calității serviciilor de bibliotecă.

Numeroase acțiuni culturale se desfășoară și în cadrul *Zilelor Ghibu* – un program complex, ce cooptează importante instituții din RM, România, alte țări și organizații internaționale. An de an filiala *O. Ghibu* își confirmă rolul de gazdă pentru întâlnirea utilizatorilor cu reprezentanți ai Bibliotecilor Municipale din Chișinău și București, Fundației *O. Ghibu*, Asociației Istoricilor, Uniunii Scriitorilor, Uniunii Artiștilor Plastici din cele două state, ai unor ambasade, unor instituții mondiale acreditate în RM. Celelate filiale – CAI *Eminescu*, *Maramureș*, *Târgoviște*, *Alba*

Iulia, Al. Donici, Ștefan cel Mare, Ovidius își valorifică colecțiile, făcându-și publice serviciile și câștigând noi utilizatori.

Zilele Cărții pentru Copii reprezintă un eveniment cultural conex și care se desfășoară anual în R. Moldova în prima săptămână a lunii aprilie.

Un alt ciclu de acțiuni cu priză la public îl constituie *Zilele Eminescu*. Rețeaua municipală de biblioteci rămâne fidelă temei Luceafărului poeziei, deoarece este vorba de un simbol al gândirii și simțirii naționale. Cenaclul *M. Eminescu* de la filiala *O. Ghibu* a unit generații și epoci. CAI *Eminescu* pune accentul pe universul muzical inspirat de opera eminesciană, seratele de aici întrunesc cercetători remarcabili în domeniu; anual se organizează concursul pentru o mai bună familiarizare cu opera Luceafărului. Filiala *Arte* aduce anual în fața cititorilor poezia și teatrul eminescian la cenaclul *Melpomena*; nu rămân în urmă la capitolul *Eminesciana* filialele *Ovidius, Transilvania, Alba Iulia* ș.a. Aceste acțiuni culturale întrunesc cunoscute personalități în domeniu: eminescologul M. Cimpoi, tenorul de rang european M. Munteanu, plasticienii Gh. Vrabie, M. Mireanu, precum și oaspeți din alte țări. Bunăoară, animația *Eminescu și Francofonia* (CAI *Eminescu*, 2005) a europeanizat Chișinăul la nivel etic și lingvistic.

De menționat și *Săptămâna Francofoniei în Moldova* – acțiune culturală, al cărei scop este deschiderea spre lumea europeană. Instituțiile din sistemul BM își au contribuția lor distinctă la desfășurarea acestui program complex, punând în valoare părți considerabile din colecții.

Europeanizarea, integrarea în comunitatea țărilor bătrânului continent este un deziderat al vremurilor noi, de neconceput fără aportul incomensurabil al culturii în toate sferile. În prim-plan apar *prioritățile anuale cu semnificație națională și internațională*, care imprimă procesului de europeanizare caracterul familiarizării reciproce. De menționat că în prezent patrimoniul municipal de carte franceză și despre cultura

franceză este numeros, în cadrul Săptămânii fiind valorificate cca 11623 ex. de documente.

Integrate în mod consecvent în universalitate, printre primele instituții din Moldova, bibliotecile municipale ale Chișinăului își confirmă an de an dreptul de a purta numele înaintașului *B. P. Hasdeu*. Personalitate proeminentă în florilegiul cultural mondial, patronul spiritual al bibliotecii noastre dă mâna, simbolic și firesc, cu marii compatrioți intrați în agenda UNESCO: în 2000 – Eminescu, în 2002 – I.L. Caragiale, în 2004 – Ștefan cel Mare.

„2004 – Anul Ștefan cel Mare și Sfânt”. Cap de afiș pe agenda UNESCO, evenimentul legat de comemorarea celui mai important Domnitor al Moldovei istorice și apărătorul neînfricat al creștinismului, a solicitat conjugarea eforturilor bibliotecilor municipale cu Programul Național de omagiere. Filialele au fost antrenate într-un studiu de investigare a surselor bibliografice referitor la viața și faptele lui Ștefan cel Mare, studiu încununat cu mai multe mape tematice reprezentative: *O pagină de glorie în cronica țării, Ștefan cel Mare între omagiere și interpretări*, ampla bibliografie *Cel dintâi din Principii lumii* cu 780 de surse cognitive (filiala *O. Ghibu*); microsimpozionul *500 de ani de vecie a Domnitorului Ștefan cel Mare al Moldovei* și lansarea albumului *Ștefan cel Mare*, ediția a doua, tipărit cu sprijinul Primăriei Chișinău în colaborare cu Comisia Națională UNESCO (Sediul Central, Departamentul *Relații cu Publicul*); simpozionul *Politica externă a lui Ștefan cel Mare* și un recital interactiv (filiala *Maramureș*); expoziția permanentă *Bun al Țării și al Poporului său – Ștefan cel Mare și Sfânt*; vernisajul *Odă Domnitorului* cu lucrările plasticianului A. Oprea; concursuri; lansări de carte (CAI *Eminescu*); două lansări virtuale pe pagina Web, inclusiv o bibliografie electronică *Ștefan cel Mare* (filiala *Transilvania*); spectacolul literar-muzical *500 ani de nemurire* (filiala *Alba Iulia*); serata *O seamă de cuvinte urzită din Letopisețul Țării Moldovei* (spuse celebre despre Ștefan

cel Mare) și lansarea unui CD consacrat Domnitorului (filiala Arte); expoziții și acțiuni similare desfășurate la majoritatea filialelor. Sursele de inspirație pentru utilizatori au constituit 138444 exemplare de documente.

Anul Internațional Enescu (2005), inclus în calendarul UNESCO, a fost consemnat prin animații culturale cu participarea reprezentanților corpului diplomatic acreditat la Chișinău (O. Ghibu). *Anul Internațional Șolohov – 100 ani (2005)*, inclus de asemenea în agenda UNESCO, a constituit cap de afiș al orelor de lectură și expozițiilor (M. Lomonosov, I. Mangher, M. Ciachir, H. Botev).

Memorabil prin reactualizarea celor mai alese basme a fost *Anul Internațional Andersen (2005)*. Creația marelui scriitor danez a fost repusă în circulație filă cu filă la filialele pentru copii. Evenimentul cultural în cauză a constituit cap de afiș în programul *Ora poveștilor*, lecturile fiind întregite de expoziții permanente de carte, concursuri, victorine consacrate operei scriitorului. În cadrul acestui eveniment au fost împrumutate 18824 exemplare de documente.

Anul Comunității Locale 2005 s-a înscris în anale și prin contribuția deosebită a bibliotecilor urbei seculare, care au reliefat aspecte inedite ale imaginii de ansamblu a Chișinăului. Publicul cititor a utilizat 107996 ex. documente.

Un loc aparte în agenda bibliotecilor municipale l-a ocupat *Anul Comunității Chișinăuiene 570 ani de la prima atestare documentară (2006)* – un program complex cu un impact benefic asupra publicului antrenat în acțiunile culturale speciale, în cadrul cărora au fost organizate simpozioane, serate literar-muzicale, expoziția de lucrări ale pictoriței V. Brâncoveanu, mape tematice etc. În cadrul priorității anului au fost valorificate 84815 exemplare de documente.

În vederea creării unui spațiu favorabil dialogului comunicării comunitare, îndeplinirii cu brio a rolului său primordial de centru cultural prin stimularea capacităților de acumu-

lare a cunoștințelor, dezvoltării aptitudinilor fiecărui utilizator din comunitate, BM B. P. Hasdeu și filialele sale desfășoară an de an activități cu obiectiv special, printre care:

Chișinăul citește o carte – popularizarea printre chișinăuieni a volumelor premiate de Uniunea Scriitorilor din Moldova. Familiarizarea cu operele în cauză și participarea utilizatorilor la conferințele de lectură au demonstrat utilitatea acestei activități. În 2005 au fost prezentate cărțile *Mi-e dor să va spun* de Iurie Colesnic și *Cubul de zahăr* de N. Popa; în 2006 – *Viața de mai târziu* de H. Moraru; în 2007 – *Coffee-House* de Gh. Postolache. Obiectivul programului *Copiii Chișinăului citesc o carte*, l-a constituit, în 2006, volumul *Copilul cu aripi de carte* de V. Romanciuc, premiat la Salonul Internațional de Carte pentru Copii. În anul 2007 utilizatorilor le-au fost propuse spre lectură cărțile: *Numărătoarea spiridușilor* de Silvia Ursachie și *Amintirile pițigoiului Zbanț* de Ion Iachim.

Programul complex „*Lecturile verii*” (iunie - august) și-a propus scopul de a încuraja lectura suplimentară pentru lărgirea spectrului de cunoaștere. Se utilizează pe larg materialele promoționale (afișe, semne de carte, „fluturași”- program ș.a.) distribuite în instituțiile școlare, pe stradă, în cluburile pentru copii. Filialele *Ovidius*, *CAIE*, *Târgoviște*, *I. Mangher*, *Transilvania* organizează *Clubul Cărții-Lider*, își invită utilizatorii la cene virtuale pe pagina web, se adresează unor grupuri-țintă și grupuri prioritare, selectând cărți pe placul tuturor. În această activitate sunt antrenate cenele care activează în cadrul bibliotecilor: *Mugurel* (filiala *Ovidius*), *Clubul celor tineri* (filiala *O. Ghibu*), *Clubul de lectură-discuții* (filiala *Maramureș*). Cititorii au împrumutat și lecturat 309562 exemplare de documente.

Taberele de vară – primele de acest fel – au fost inaugurate la bibliotecile *I. Mangher* (1994), *Alba Iulia* (1999) și *Transilvania* (2003). Ele își reconfirmă, an de an, ponderea în educarea unor utilizatori fideli și au o bogată experiență în acest domeniu.

Viața umană poate fi asemuită cu frunzele unui copac: unele sunt mai verzi, mai viguroase și se țin mai mult pe pomul patern, altele – mai șubrede, cu mai puțină vlagă, trebuie să se țină mai tare, ca să nu le ia vîntul... Utilizatorii bibliotecii, foarte diferiți și ei ca nivel intelectual și condiție fizică, au nevoie de sprijin și susținere în căutarea cunoștințelor necesare pentru o mai bună înțelegere în societate.

Manifestările culturale pentru persoanele dezavantajate au devenit în prezent o parte inseparabilă a activității BM B. P. Hasdeu.

Începând cu 2003, când problemele persoanelor cu dizabilități au fost abordate la nivel european (Anul European al persoanelor cu dizabilități), rețeaua de biblioteci din municipiu și-a fortificat activitățile cu caracter special și a lărgit constant aria categoriilor sociale în cauză de la pensionari (cărora le sunt consacrate cluburile *Vârsta de aur*) la oamenii aflați în căutarea unui loc de muncă (șomeri). Un loc aparte este rezervat persoanelor cu dizabilități care trebuie atrase în viața comunitară, inclusiv prin intermediul bibliotecii. Formele de muncă sunt variate: activități în teren, la școlile auxiliare nr. 5, 7, 8, Liceele nr. 183 și 185 (filiala *Alba Iulia*); programul *Ludoteca* de la filiala *Transilvania* constituie o alternativă educației copiilor defavorizați din familii incomplete, cu probleme sau orfani; clipe de neuitat oferă copiilor cu deficiențe de vedere filiala *Târgu-Mureș*. O colaborare strânsă s-a stabilit între Centrul Comunitar pentru invalizi *Motivație* și filialele *I. Mangher*, *Traian*. Filiala *Arte* întreține legături cu gimnaziul-internat pentru orfani *Văscăuți*, r-nul *Florești*, încurajând creativitatea prin oferirea spațiului și sprijinului informativ pentru expoziția *Mâini dibace* (lucrările elevilor). O conlucrare meritorie a realizat cu Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului filiala *M. Lomonosov*, iar Casa de Copii *Preafericitul Iosif* se află în atenția bibliotecii *V. Bielinski*.

O realizare aparte a constituit-o lansarea manualului de specialitate *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor* de L. Kulikovski, doctor în pedagogie, care a totalizat activitatea de mai mulți ani, în acest domeniu, a bibliotecilor.

Fiecare perioadă istorică impune bibliotecii căutarea unor căi și modalități noi de atragere a utilizatorului. Dar nici o mașină, oricât de performantă, nu va înlocui comunicarea vie de la om la om, acel farmec deosebit al privitului ochi în ochi. Astăzi a devenit o banalitate să afli despre o carte din Internet, ca odinioară din ziar. Cu totul altceva este atunci când auzi despre un volum chiar din gura autorului sau a celui care l-a citit, a stat la sfat cu filele și imaginile cărții. Lectura imprimă cititorului o anumită expresie a feței, o înobilează.

Rolul programelor culturale în bibliotecă este același: de a face să vibreze în Lumina Cărții inimile oamenilor.

P arteneriat de durată: BJ O. Goga Cluj – BP Transilvania Chișinău

Parascovia ONCIU

Termenul *parteneriat* este unul nou, recent, în limba noastră. Drept dovadă a noutății acestei noțiuni ne stă și absența cuvântului *parteneriat* chiar și în cele mai recente dicționare ale limbii române: *DEX*, *Dicționarul de neologisme*, *Dicționarul de sinonime*, *Noul dicționar explicativ al limbii române* ș.a. Totuși, cuvântul există și „lucrează”, el apare în mass-media, în presa periodică și de specialitate, însemnând *colaborare*, *conlucrare dintre două sau mai multe părți interesate* – instituții, organizații, alte unități economico-sociale, cu interese, preocupări, scopuri comune.

Așadar, *parteneriatul* reprezintă o realitate nouă, specifică pentru epoca în care trăim, caracterizată prin *colaborare și schimb tot mai intens între oameni, asociații, comunități*. Folosit inițial în business, termenul *parteneriat* a trecut apoi și în alte domenii, inclusiv în sfera culturii. Colaborarea și cooperarea între parteneri sunt niște piloni siguri ai succesului în beneficiul comunității și, nu în ultimul rând, în beneficiul individului, utilizatorului. Acești piloni se bazează, de regulă, pe paradigma „A învăța unii de la alții ce este mai bun, mai eficient”. Realizarea paradigmei date este o cale și o sursă sigură pentru a obține noi cunoștințe, idei, informații, resurse, experiențe, iar în ultimă instanță – noi succese, noi performanțe.

Este un lucru bine știut, testat de timp că performanțele nu vin din prima zi, uneori nici după luni de colaborare. Succesele devin mai evidente după o anumită perioadă de conlucrare intensă, de experimentare în comun. Astfel a apărut și

îmbinarea **parteneriat de durată**, iar concomitent cu ea s-a impus și realitatea, necesitatea colaborării pe termen lung, care nu este altceva decât o formă eficientă a parteneriatului de durată.

Funcționarea eficientă, cu succes a oricărei instituții este posibilă în urma unei cooperări și colaborări cu instituții similare sau adiacente. Și Biblioteca Publică (BP) *Transilvania*, pe parcursul activității sale, a conlucrat cu diferite instituții, continuând să păstreze aceste relații de parteneriat cu: BJ *O. Goga* din Cluj, Pretura sectorului Ciocana, Fundația SOROS, Centrele de creație ale sectorului Ciocana, Asociația *Alternativa Nouă*, diverse instituții de învățământ din sectorul Ciocana, cum ar fi Colegiul Tehnologic din Chișinău, Colegiul Pedagogic *Alexe Mateevici*, Universitatea Pedagogică din Tiraspol cu sediul la Chișinău ș.a.

În continuare ne vom referi în mod special la colaborarea strânsă și fructuoasă ce s-a stabilit de mai mulți ani între BM *B. P. Hasdeu* (mai concret BP *Transilvania*) și BJ *O. Goga* din Cluj, colaborare ce poate ilustra, la nivelul Chișinăului, și poate chiar al întregii Republici Moldova, un model de parteneriat de durată în domeniul biblioteconomiei, informării, culturii în genere. Conceptul bibliotecii *Transilvania* este rodul muncii unor intelectuali de seamă din Ardeal, în primul rând, al unor fruntași în domeniu ca Traian Brad, Alexei Mare (originar din Basarabia), Dimitrie Poptămaș, Doina Popa, Adriana Kiraly, Mircea Zeicu, Ioan Pop ș.a. Ei au răspuns aspirațiilor, doleanțelor exprimate de colegii chișinăuieni Lidia Kulikovski, Larisa Câșlaru, Iulian Filip, Parascovia Onciu ș.a., care, în condițiile istorice complicate ale anului 1991, au acordat inimoșilor bibliotecari transilvăneni cea mai călduroasă primire și tot concursul necesar.

Astfel a fost posibilă deschiderea, a doua zi după proclamarea Independenței Republicii Moldova, în prezența unor personalități politice de factură nouă, a BP *Transilvania*, dotată

cu carte românească, pe atunci – o floare rară pe la noi. După cum avea să observe faimosul bibliolog, marele nostru prieten Traian Brad, în monografia sa *Lectura și biblioteca publică la Cluj* (Cluj-Napoca, 2001, p. 206), biblioteca *Transilvania* a apărut pe harta culturală a Chișinăului „ca o reacție firească la nevoile stringente ale revenirii populației Basarabiei istorice la limba, cultura și istoria națională, la reintegrarea ei spirituală”. Constituirea, dezvoltarea, funcționarea cu succes, promovarea BP *Transilvania*, atingerea de către ea a unor apreciable performanțe manageriale se datorează acestor personalități marcante, adevărați ctitori de cetăți culturale, poate în primul rând clujenilor T. Brad și D. Popa și directorului general al BM B. P. Hasdeu, dr. Lidia Kulikovski, precum și, desigur, celor care alcătuiesc, de-a lungul anilor, colectivul, echipa bibliotecii noastre.

Cum era să se exprime dna Doina Popa, directorul bibliotecii clujene, cu o recentă ocazie, referitor la parteneriatul cultural BP *Transilvania* – BJ O. Goga: „Ani frumoși au stat la temelie prietenii și colaborările” noastre. Putem adăuga: și ani îndelungați. Foarte diferite, variate au fost modalitățile, formele de conlucrare de-a lungul acestei perioade de după 1991.

Prima și una dintre cele mai importante forme de parteneriat a fost organizarea colecțiilor BP *Transilvania*. Acum, această formă a devenit mai mult o etapă, o filă de istorie, o dovadă documentară a generozității unor oameni de bună credință și de aleasă cultură din Ardeal, dar, firește, și a donațiilor provenite din mai multe biblioteci publice din județul Cluj și din alte județe transilvănene.

BJ O. Goga a fost și rămâne a fi patronul spiritual al BP *Transilvania*, 15 000 de volume au reprezentat doar un început de constituire a colecțiilor. Bibliotecile din Baia Mare, Târgul Mureș, Zalău, Turda, Societățile comerciale *Phoenix*, *Apșa*, *Ramira*, *Faimar*, *Tehnofrig*, *Clujana*, *Cug*, *Armatura-Cluj-Napoca* și *Sticlă-Turda*, Asociația Culturală *Vatra Românească*, Asociația Culturală *Pro Basarabia și Bucovina*, precum și mulți oameni de

cultură donatori particulari au pus umărul la constituirea colecțiilor în limba română. Un rol deosebit l-a avut și mass-media prin repetatele apeluri făcute în presa periodică, la radio și TV Cluj, având tema *O carte pentru frații basarabeni*.

Constituirea calitativă a colecțiilor rămâne a fi obiectivul prioritar al BJ *O. Goga* din Cluj, pe care această instituție prestigioasă îl ține permanent în vizor. Punctele forte ale colecțiilor sunt: achizițiile de carte românească recentă, formarea colecțiilor de referință, un număr considerabil de documente în diferite domenii, analize și sinteze literare, cărți vechi și rare, precum și ediții speciale, abonarea la majoritatea publicațiilor periodice din România, inclusiv la periodicele locale, datorită cărora noi, cititorii noștri suntem la curent cu toate evenimentele sociale, culturale, economice, de oricare altă natură ce au loc în zona transilvană.

Grație acestei conlucrări, BP *Transilvania* deține ediții unicate în rețeaua Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu: Enciclopedia României*, în 6 volume (1936-1938), *Noul Testament* în limba franceză, anul ediției 1929, *Manuscrisul lui Gheorghe Barițiu* multiplicat în 10 exemplare cu prilejul comemorării a 100 de ani de la moartea savantului, *Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie*, anul ediției 1983, cu dedicația Arhiepiscopului Vadului, Feleacului și Clujului Teofil, 24 august 1991, colecțiile complete ale unor reviste precum *Steaua*, *Magazin istoric* etc.

Donațiile permanente din partea BJ *O. Goga* din Cluj au contribuit substanțial la îmbogățirea colecțiilor de carte ale BP *Transilvania*, acestea ajungând la 47166 unități la finele anului 2006. Vom menționa că în genere donațiile au fost mai consistente, însă s-a făcut o selecție riguroasă și dubletele au fost distribuite altor biblioteci din cadrul BM *B. P. Hasdeu*, Universității din Cahul ș.a. biblioteci din R. Moldova. Dinamica completării fondului de carte al BP *Transilvania* poate fi urmărită în graficul alăturat:

Intrările pe parcursul anilor 1991-2006					
Anii	Total	Bj Octavian Goga		BM B. P. Hasdeu	
1991	28784	15368	53,4 %	13416	46,6 %
1992	8373	6631	79,2 %	1742	20,8 %
1993	10743	3638	33,9 %	7105	66,1 %
1994	9903	3129	31,6 %	6774	68,4 %
1995	6014	1147	19,1 %	4867	80,9 %
1996	8348	1654	19,8 %	6694	80,2 %
1997	8950	2698	30 %	6252	70 %
1998	5634	2200	39 %	3434	61 %
1999	4876	2270	46,6 %	2597	53,4 %
2000	2841	1410	50 %	1431	50 %
2001	4218	3794	90 %	424	10 %
2002	4465	3256	73 %	1209	27 %
2003	1456	572	39,3 %	884	60,7 %
2004	1786			1786	100 %
2005	1998			1998	100 %
2006	2327	793	34 %	1534	66 %

Variate s-au dovedit a fi și alte forme de realizare a parteneriatului de durată existent între PB *Transilvania* și Bj O. Goga Cluj. Pentru început, din multitudinea de activități și proiecte lansate și desfășurate în comun, le vom enumera doar pe cele mai importante:

- ✓ Zilele BP *Transilvania* – ajunse la 13 ediții
- ✓ Salonul de toamnă al editurilor transilvănene
- ✓ Simpozionul *Basarabia – Transilvania repere culturale* – 10 ediții
- ✓ Festivalul Lucian Blaga
- ✓ Ateliere profesionale
- ✓ Vizite de documentare.

Simpozionul ***Basarabia-Transilvania: repere culturale*** a implicat în activitatea sa nume notorii ale Clujului și Chișinăului. Au fost ținute 54 de comunicări valoroase și utile publicului, de altfel, numeros și sincer interesat. Și cum manifestarea a devenit o pagină de istorie, vom aminti aici și acum numele celor

care și-au dat concursul la buna desfășurare a simpozionului în cauză: Traian Brad, Doina Popa, Lidia Kulikovski, acad. Mihai Cimpoi, Dimitrie Poptămaș, Alexe Rău, Ion Șpac, Z. Alexandrea-nu-Sâtnic, Ionel Andrașoni, Ion A. Pop, Teodor Tanco, Adrian Trif, Ileana Cotan, Gheorghe Eftenie, Timotei Enăchescu, Mihai Gherman, Marius Horșia, Valer Hossu, Domițian Cesereanu, Ioan Chindriș, Corina Lozan, Tatiana Costiuc, Irimie Negoită, Mariana Istrate, Ion Buzăși, Angela Campian, Otilia Marinescu, Ion Mărunțelu, Mircea Mihai Art, Mircea Muthu, V. Corneliu Oneț, Mircea Oprea, Gelu Neamțu, I. Popa Mirceanul, Alexei Pop, Marin Șara, Anatol Petrencu, Vlad Chiriac, Iurie Colesnic, Ion Dron, Lazăr Ciobanu, Dorina Surugiu-Negrei, Tudor Călac, Pavel Balmuș, Leo Butnaru, Ala Cojocaru, Svetlana Korolevski, Nina Negru, Vasile Malanețchi, Valeriu Nazar, Ion Negrei, Mihai Cramarencu, Rodica Solovei ș.a.

Zilele Bibliotecii „Transilvania” s-au constituit într-o filă reprezentativă a istoriei bibliotecii noastre, ba chiar și a istoriei BM și a vieții culturale chișinăuene, ilustrând foarte convingător eficiența activității noastre ca instituție culturală la dispoziția comunității, ca un important centru de informare, documentare și de instruire a tinerei generații. Fiecare ediție a Zilelor BP *Transilvania* a întrunit numeroase personalități de vază ale culturii, literaturii, artei, științei și vieții politice de pe ambele maluri ale Prutului. O prezență cu adevărat remarcabilă au constituit-o reprezentanții Clujului, care au depus efort fizic și material pentru a fi prezenți alături de noi în ultimele zile ale lunii august a fiecărui an. Le suntem recunoscători acelor intelectuali clujeni care, lăsând la o parte interesele personale, au făcut efortul de a parcurge mii de kilometri, pentru a fi împreună cu noi, pentru a valorifica istoria neamului, pentru a da noi contururi culturii, literaturii, artei și tradițiilor neamului românesc.

Salonul de carte al editurilor transilvănene, prezent cu noi apariții editoriale, în fiecare an, onorat de prezența mai mul-

tor scriitori și oameni de cultură, inclusiv autori ai unor cărți lansate, a trezit un viu interes, adunând în sălile BP *Transilvania* un număr impresionant de bibliofili, intelectuali, tineri interesați de evoluțiile literare și artistice din România și din Europa. Numeroase volume expuse în cadrul Salonului au impresionat și prin conținut, și prin prestigiul autorilor sau editurilor clujene, dar și prin execuția poligrafică, de regulă, de o calitate de talie europeană. E de menționat că aceste activități ale BP *Transilvania*, organizate în colaborare cu BJ O. Goga la finele lunii august, se înscriu fericit în programele culturale ale sărbătorilor noastre naționale *Ziua Independenței și Limba noastră cea română*.

Conform acordului de colaborare dintre BM B. P. Hasdeu și BJ *Octavian Goga* din Cluj, BP *Transilvania* a mai organizat în această perioadă de colaborare și alte manifestări ce au atras atenția publicului chișinăuian, dând prilej pentru multe aprecieri din cele mai favorabile:

- Ateliere profesionale:
 - *Biblioteca în pragul mileniului III (1997)*;
 - *Indicatori de performanță. Statistică de bibliotecă (2001)*;
 - *Ludoteca – un serviciu inedit la Biblioteca Publică (2001)*
- Simpozion:
 - *125 ani de lectură publică la Chișinău (1997)*.
- Mese rotunde:
 - *IFLA-98. Problemele bibliotecarilor lumii în pragul noului mileniu (1998)*;
 - *Asigurarea accesului la informații a persoanelor dezavantajate. Stare de fapt. Viziunea BM „B. P. Hasdeu” (16.10.2002)*.
- *Conferința anuală „BM B. P. Hasdeu – suport informațional pentru comunitatea chișinăuiană”, ediția a IV-a; „BM B. P. Hasdeu. Dezvoltare. Progres. Parteneriat. Colaborare” (2006)*.

În cadrul Festivalului *Lucian Blaga* au avut loc impresionante suite de manifestări, dintre care vom aminti:

Simpozioanele: E unul Eminescu și e unul Blaga; Brâncuși și Blaga – relevarea misterului;

Sesiunea de comunicări: Lucian Blaga în spațiul mioritic și dincolo de el (1994), cu participarea specialiștilor din Cluj și din Chișinău: scriitori, critici și istorici literari, filozofi etc.

Masă rotundă: Mihai Viteazul și Unirea cea Mare – 400 (2000) s-a desfășurat la Casa Limbii Române, cu participarea unei echipe de bibliotecari, savanți și scriitori clujeni, care au prezentat o serie de comunicări ascultate cu un deosebit interes de către auditoriul chișinăuian. Ca și în alte cazuri, clujenilor li s-au alăturat istorici, scriitori și jurnaliști basarabeni. În genere, de-a lungul anilor de colaborare cu BJ O. Goga, deopotrivă cu disponibilitatea, generozitatea și profesionalismul conducerii BJ Cluj, a colegilor de la Cluj, noi, echipa de la BP Transilvania am simțit mereu „sprijinul centrului”, al Sediului Central al BM B. P. Hasdeu, în special în persoana dnei dr. conf. univ. Lidia Kulikovski. Dna director general al BM, cu energia-i nepuizabilă, prin idei și sugestii originale, prin luări de cuvânt și comunicări, s-a implicat în toate manifestările de anvergură organizate de BP Transilvania în parteneriat cu BJ O. Goga, contribuind efectiv la realizarea lor cu succes. La acest capitol al recunoștinței, gândul nostru se îndreaptă și spre alte personalități ale culturii și vieții sociale de la noi, care, prin participarea lor, au putut da un spor de succes și eficiență la diferite acțiuni culturale desfășurate în spațiul „Transilvaniei” chișinăuiene: acad. Mihai Cimpoi, poezii Iulian Filip și Ianoș Țurcanu, care sunt și niște excelenți funcționari ai culturii, scriitorul, omul de mare cultură și fruntaș al mișcării de eliberare națională Ion Hadârcă, scriitorii Leo Butnaru, Pavel Balmuș, istoricii Anatol Petrencu, Ion Negrei ș.a.

După cum au observat mai mulți specialiști în materie, și de la Chișinău, și de la București, și de la Cluj-Napoca, un specific al activității BM B. P. Hasdeu este munca de cercetare, de elaborare și editare a diferitelor publicații. De la mijlocul anilor

'90 ai sec. XX și până în prezent au apărut cu sigla BM Hasdeu peste 130 de cărți, în majoritate – lucrări de specialitate, cu precădere bibliografii și/sau biobibliografii. În acest sens, conform evaluărilor făcute de către direcția BM B. P. Hasdeu, BP *Transilvania* se situează pe un loc de frunte, cu un total de 12 lucrări elaborate și editate. Vom aminti unele titluri de lucrări bibliografice care au apărut cu sigla PB *Transilvania*: *Hronicul Zilelor Bibliotecii „Transilvania” și Biblioteca „Transilvania” – 10 ani de existență (1991-2001): Repere bibliografice* (ambele, în anul 2001), *I.L. Caragiale – 150 ani de la naștere* (2002), *Dimitrie Cantemir, iubitor de Moldova lui...* (2003), *Ștefan cel Mare* (2004), biobibliografiile *Leo Butnaru* (1998, 2005), *Petru Cărare* (2005), *Ianoș Țurcanu* (2006), *Ion Bejenaru* (2006) și *Artista Ninela Caranfil* (ultima, în curs de apariție) ș.a. Un loc aparte ocupă, la acest capitol, bibliografia *Transilvania, țară de dor* (2006), în care au fost prezentate și descrise toate cărțile din colecția BP *Transilvania* de autori originari din Ardeal sau trăitori în această minunată provincie istorică românească. Am putea spune că această modestă bibliografie, pe baza căreia intenționăm să facem o ediție revăzută, completată și îmbunătățită, este poate cea mai clară oglindire a unui parteneriat de durată, ce există și funcționează cu succes între BP *Transilvania* și BJ *O. Goga*, între două importante centre culturale ale Europei înnoite – Chișinău și Cluj-Napoca. Desigur, într-un articol de sinteză nu poți cuprinde toate fațetele unei colaborări cu adevărat fructuoase, ce durează deja de 16 ani, între BP *Transilvania* și BJ *O. Goga* din Cluj. Vom menționa, în final, că activitatea Bibliotecii *Transilvania*, colaborarea ei rodnică și eficientă cu una din principalele biblioteci ale Clujului atrage atenția factorilor de decizie din domeniul culturii, a mijloacelor de informare în presă, a tuturor celor pentru care cartea, lectura, informarea și cultivarea constituie o parte a existenței cotidiene. Astfel, de exemplu, în perioada analizată, numai în presa periodică și de specialitate au apărut peste 225 de articole consacrate acti-

vității BP *Transilvania*, inclusiv cele consacrate numeroaselor manifestări care s-au făcut datorită parteneriatului de durată stabilit și consolidat cu colegii și prietenii de la Cluj. Numeroase publicații sunt semnate de autori clujeni, apărând în ziare, reviste și culegeri din Cluj-Napoca. Este o dovadă clară a unei legături inverse: nu numai chișinăuienii se interesează de cultura transilvană, românească în general, dar și clujenii manifestă interes față de evoluțiile de la noi. Mai este o fațetă benefică a colaborării, a parteneriatului: schimbul de valori, apropierea noastră prin cultură, prin carte, prin Cuvânt, or, așa cum ne învață Sfintele Scripturi, Cuvântul de la Dumnezeu este și constituie forța cea mai capabilă să aducă în lume binele, frumosul, pacea și înțelegerea dintre oameni.

Biblioteca de Arte: o sinteză de valori culturale și artistice între ieri și azi *(o trecere în revistă a realizărilor și insucceselor bibliotecii în ultimii 5 ani)*

Zinaida BĂDĂRĂU

Afirmându-se ca o instituție cu un statut bine definit, Biblioteca de Arte își asumă responsabilitatea pentru îndeplinirea priorităților propuse, care corespund specificului bibliotecii. Ne-am angajat în realizarea priorităților stabilite pentru a demonstra implicarea și mai energică a bibliotecii în viața comunității și colaborarea cu alte filiale ale BM.

În activitatea propusă, exprimată prin diversitatea tematică ce o vizează atât la nivel ideatic, cât și la nivel de funcționare, biblioteca tinde spre crearea unui spațiu multicultural, într-o realitate care e posibilă doar prin întrunirea personalităților notorii artistice precum sunt actorii, muzicienii, pictorii, scriitorii etc.

Biblioteca de Arte are drept scop promovarea și valorificarea bunurilor culturale și a patrimoniului artistic cultural național în rândurile utilizatorilor, lărgirea orizontului de cunoaștere al acestora, crearea unui dialog multicultural între generații diverse și nu în ultimul rând favorizarea, prin intermediul comunicării instituționale, a imaginii bibliotecii. Acestea vin să evidențieze un aspect important din activitatea bibliotecii – relevarea activităților planificate și realizate, pe de o parte, și, pe de altă parte, a obiectivelor și priorităților ce nu au fost atinse.

În perioada de referință, biblioteca a ținut să-și diversifice programele și activitățile desfășurate, să creeze servicii și

oportunități noi, să implementeze în activitatea sa programe și proiecte interactive și să atragă cât mai mulți utilizatori la bibliotecă.

Fiecare an a fost diferit prin felul său, punându-se accentul în anul în curs pe priorități și obiective fixate, în corespundere cu specificul bibliotecii, astfel toate activitățile fiind orientate spre această direcție (de omagiere a unor personalități sau desfășurare a unui program sau proiect).

Voi încerca să fac o analiză a perioadei la care ne referim și a măsurii în care biblioteca a reușit să se maturizeze sub aspect cultural (activități culturale, priorități și obiective, proiecte, servicii, insuccese și probleme), dar și sub aspectul factorului uman. Mi-am propus să scot în evidență punctele forte și cele slabe ale activităților desfășurate.

Anul 2003 s-a evidențiat prin crearea unui climat favorabil de studiu și loisir pentru doritorii de a audia muzică pe suporturi moderne prin promovarea și utilizarea eficientă a CD-urilor primite în urma câștigării grantului oferit de Fundația SOROS-Moldova. Astfel, s-a făcut un prim pas pe calea modernizării bibliotecii prin crearea noii secții *Audio-teca* și deschiderea cenaclului de pictură *Cupola pătrată* cu scopul atragerii, promovării și valorificării diverselor generații de pictori din Republica Moldova. Acest an a fost marcat de multiple evenimente de anvergură. Prin activitățile culturale desfășurate, biblioteca și-a asigurat un renume și o imagine pozitivă în societate. Aceste activități au atins un nivel calitativ înalt, fiind organizate pentru și cu cititorii bibliotecii. În sensul continuării tradițiilor frumoase, cenaclurile bibliotecii și-au deschis larg ușile pentru toți doritorii de frumos, găzduind oameni cu suflet mare, generoși.

Anul 2004 a fost „sub semnul crucii” lui Ștefan cel Mare, figură emblematică a țării noastre și simbol al luptei pentru neatârnamul neamului românesc, apărător intransigent al creștinismului, în acest sens au avut loc un șir de activități

complexe desfășurate la un nivel înalt și care au avut ecou în presă, la TV și radio.

Începând cu anul 2005, s-a diversificat spectrul de activități și programe pentru utilizatorii-țintă și pentru alte categorii de utilizatori. Un moment important este faptul că, reprezentând o bibliotecă specializată, am căutat să găsim soluții pentru a atrage la lectură și micii cititori. Biblioteca s-a implicat mai energic în programe și proiecte de colaborare cu instituții de cultură. În acest sens putem menționa că la bibliotecă s-au înscris studenți de la Universitatea Pedagogică I. Creangă, de la USM, care au devenit cititorii ei fideli. Aș enumera următoarele programe realizate: *Să slăvim actorii*, ediția 2006; *Lectura preadolescenților*; *Ora poveștilor*; *Chișinăul citește o carte*; *Cartierul citește o carte*.

Biblioteca de Arte poate fi comparată cu un teatru, mai bine zis cu un miniteatru, datorită faptului că a găzduit și organizat diverse spectacole, serbări în cadrul Salonului teatral *Melpomena*, care sunt chemate să contribuie la educația estetică și promovarea valorilor culturale naționale și universale, cu participarea actorilor de teatru și cinema – toate acestea pentru publicul său – cititorii. Manifestările de acest gen pot fi comparate cu o călătorie imaginară în lumea efervescentă și miraculoasă a teatrului; ele farmecă întotdeauna ochiul și imaginația omului.

În ceea ce privește activitatea bibliografică, s-a lucrat asiduă la apariția biobibliografiei *Disc teatral. În universul Paulinei Zavtoni și al lui Spiru Haret* (alcătuitor S. Vizitiu) și a bibliografiei *Chișinăul și chișinăuienii în arta plastică* (Z. Bădărău), a cărei lansare va avea loc în cadrul programului jubiliar prilejuit de aniversarea de 130 de ani a BM B. P. Hasdeu.

Pentru realizarea priorităților propuse am utilizat următoarele forme de activitate:

- programe culturale dedicate;
- prezentare film;

- expoziții tematice;
- liste bibliografice la temă;
- diseminarea informației (publicitate TV, radio, presă, articol în revista *BiblioPolis*).

Un examen serios de evaluare a competențelor și cunoștințelor personalului bibliotecii a fost atestarea 2006 pentru obținerea gradelor de calificare la care au participat trei persoane (Z. Bădărău, S. Vizitiu – gradul I de calificare și L. Ivanova – gradul II).

La capitolul creștere și dezvoltare amintim faptul că în acest an vom organiza Zilele Bibliotecii, în cadrul cărora vom prezenta în fața întregii comunități un program complex, eficient și atractiv pentru utilizatorii noștri, în care va fi implicată toată echipa Arte.

În baza celor menționate anterior, putem spune că însuși personalul Bibliotecii de Arte încearcă prin intermediul programelor și activităților vizate să-și personifice ideile, să le materializeze și să le implanteze în inimile utilizatorilor dornici de a concepe frumosul. Tendința fiecărui bibliotecar este de a crea condiții favorabile pentru publicul larg în relația acestuia nu doar cu cartea, cu documentul, ci și cu cel ce difuzează informația.

Biblioteca în cazul respectiv are un rol destul de important și deosebit chiar în ceea ce privește promovarea *brandului*, adică a imaginii pe care omul de artă și-a lansat-o în public.

Acest ultim caz este o dovadă a faptului că însuși bibliotecarul Bibliotecii de Arte servește drept pilon pe care se sprijină arta frumosului, precum și drept punte de trecere între ceea ce numim noi rutină de zi cu zi și destindere spirituală. În acest context el vine să altoiască, în conștientul spiritual-psihologic al utilizatorilor ideea simțului estetic, receptivitatea acestora față de valorile artistice reprezentate de și prin oamenii de cultură ai țării noastre.

Așadar, investind în viitorul utilizatorilor săi, Biblioteca de Arte investește totodată și în viitorul bibliotecii. Creînd spațiu și imagine prin intermediul personalităților culturii noastre, biblioteca își menține statutul și siguranța într-o societate informațională, o societate a cunoașterii.

Și de acum înainte vom face tot ce ne stă în putere pentru ca Biblioteca de Arte să fie gazdă dorită atât a celebrităților care ne onorează cu prezența lor, cât și a utilizatorilor noștri, pentru a mediatiza cât mai intens activitățile și programele desfășurate în instituția pe care o reprezintă.

I

ntegrarea Bibliotecii Publice *Ovidius* în spațiul informațional modern

Margareta CEBOTARI

În societatea modernă bibliotecile sunt semne sigure de civilizație, prosperitate și cultură. Bibliotecilor li se conferă roluri și funcții considerate novatoare, aplicate în trei etape: extinderea serviciilor tradiționale asigurate de către biblioteci asupra altor documente decât cele tipărite; definirea unui nou rol care va face din biblioteci, pe plan local, centre ale tehnologiei informației; transformarea bibliotecilor publice în centre de producție și de publicare a informației.

În literatura de specialitate sunt expuse diverse cercetări din domeniul practicii și teoriei biblioteconomice, care demonstrează: concurența și mondializarea au dus la apariția a noi mijloace de comunicare, a Societății Informației, a tehnicilor imprimării moderne, a cărții electronice; bibliotecile se întrec în a răspunde cerințelor consumatorilor – se adoptă strategii și proceduri inovatoare, se practică activități non-tradiționale. Bibliotecile au devenit forme hibride, deschise atât publicațiilor tradiționale, cât și celor electronice; a crescut funcția socială a bibliotecii – ea interacționează cu mediul, primește și livrează informație, idei, formează și promovează personalități. Bibliotecile activează și evoluează într-un mediu foarte competitiv – ele trebuie să elaboreze servicii noi conformate așteptărilor publicului; bibliotecile publice, ca instituții de acces-cheie, pot și trebuie să fie pregătite pentru a dezvolta și livra servicii noi. Aceste studii ne conduc la următoarele **concluzii**: biblioteca de azi este întemeiată pe tradiție și modernitate; ea imprimă noi parametri procesului

informațional – servicii de referințe virtuale; elaborare de e-conținuturi; expoziții on-line (virtuale). Este necesar ca bibliotecarii să supravegheze și să organizeze informațiile on-line; să organizeze accesul nelimitat la medii noi de informație, să instruiască utilizatorii în folosirea lor. Biblioteca publică modernă urmează să producă și să publice informație, să ofere acces de la distanță la resurse informaționale proprii.

Modernizarea și optimizarea serviciilor oferite de BP Ovidius

Motivele informatizării: îmbunătățirea și diversificarea serviciilor pentru utilizatori; optimizarea funcționării interne a instituției. **Avantajele** informatizării bibliotecii: atragerea în sfera servirii bibliotecare a unui număr mai mare de utilizatori; satisfacerea mai deplină a cerințelor informaționale ale utilizatorilor bibliotecii; adaptarea bibliotecii la schimbările mediului; facilitatea înregistrării diverselor date (utilizatori, cărți, periodice, bibliografii); folosirea unor suporturi noi de informație (CD-ROM, DVD); posibilitatea de a colabora pe larg cu alte biblioteci; dezvoltarea și menținerea unei imagini pozitive a bibliotecii.

Viabilitatea acestor necesități a fost dovedită la BP Ovidius prin preconizarea unui *Program de extindere a serviciilor de bibliotecă*. Un prim pas a fost realizat prin implementarea proiectului „Biblioteca@ Utilizatorul”, susținut de Fundația SOROS – Moldova și Direcția Cultură a municipiului Chișinău. Ca rezultat astăzi utilizatorii bibliotecii profită din plin de avantajele informatizării bibliotecii. Componentele sistemul informatizat al BP Ovidius sunt următoarele: patru calculatoare și echipamente periferice – o imprimantă, un scanner, două CD-playere, un copiator. Au fost achiziționate și resurse informaționale pe suport electronic.

Campania de promovare a inclus mai multe acțiuni: a fost realizată o foaie volantă „Biblioteca Ovidius te așteaptă!” care

se află în permanență la dispoziția cititorilor în diferite puncte din incinta bibliotecii, fiind distribuită și în sectorul Centru (în cutiile poștale ale locatarilor); a fost realizat un semn de carte cu informarea potențialilor utilizatori despre locul, timpul și condițiile prestării serviciilor noi; s-a actualizat pagina Web a bibliotecii (s-au specificat serviciile noi pentru utilizatori, a fost atașată lista CD de care dispunem); a fost realizat pliantul bibliografic *Documente electronice disponibile la BP Ovidius*; invitațiile la manifestările curente cuprind și informații despre noile servicii informaționale; activitatea bibliotecii la acest subiect este reflectată în presa națională și de specialitate (*Jurnal de Chișinău, Săptămîna, BiblioPolis*), în cadrul emisiunilor radiofonice *Semnal Junior, Actualități, Unda dimineții*; promovarea are loc permanent în cadrul evenimentelor culturale, zilelor de informare. Promovarea intensă a condus la popularizarea noilor servicii, formarea unei imagini de prestigiu a bibliotecii.

Etapale de realizare a noului spațiu informațional

Extinderea serviciilor oferite de bibliotecă a creat posibilități de soluționare a necesităților utilizatorilor bazate pe noile tehnologii informaționale. Obiectivele și activitățile propuse au impus eforturi și preocupări majore în vederea realizării funcțiilor, pe care biblioteca le poate îndeplini într-o societate în care comunicarea de natură electronică devine unul din principalele canale de informare.

BM *B. P. Hasdeu* a asigurat instruirea inițială a personalului bibliotecii *Ovidius* în utilizarea tehnologiilor noi. Instruirea personalului bibliotecii a permis o mai bună dezvoltare a sistemului automatizat de informare în bibliotecă. Din momentul în care am devenit o bibliotecă automatizată, tehnica este utilă nu doar utilizatorului, dar și bibliotecarului în activitatea sa de elaborare și editare a materialelor și documentelor informaționale pentru utilizatori: pagina Web a bibliotecii *Ovidius*; bibliografii, materiale promoționale etc.

Am diversificat Pagina Web a BP „Ovidius”, care a fost concepută ca o parte componentă a site-lui BM B. P. Hasdeu (www.hasdeu.md). Utilizatorilor de la distanță le este prezentată biblioteca: ei pot afla informații ce vizează istoricul și activitatea instituției noastre, regulamentul serviciilor pentru public, programul manifestărilor culturale ce se desfășoară aici etc. S-au specificat serviciile noi de care pot dispune utilizatorii prin folosirea echipamentului și tehnologiilor informaționale achiziționate de bibliotecă. Prin plasarea pe acest site a bibliografiilor elaborate de biblioteca noastră, un public infinit de utilizatori se poate informa despre varietatea colecției de care dispunem. Pe parcursul realizării site-ului, acesta se îmbogățește cu date noi din activitatea bibliotecii.

Prin intermediul site-ului organizat de BM B. P. Hasdeu, a cărei filială suntem, cititorii noștri au posibilitatea accesului la catalogul electronic al bibliotecilor din rețeaua municipală (care poate fi accesat de pe acest site). Câmpul informațional de investigare, care este oferit utilizatorilor, s-a diversificat și prin accesarea bazelor de date bibliografice create de Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu.

Dotarea bibliotecii cu calculatoare a impus ca o primă măsură tehnică realizarea unei conexiuni Internet. Conectarea bibliotecii la rețeaua Internet a adus un suflu nou în activitatea noastră. Acest serviciu a fost foarte dorit și, implicit, bine primit de toți utilizatorii bibliotecii. Punctele de acces la Internet oferă posibilitatea utilizării acestuia la două posturi de lucru concomitent. Posturile fixe de lucru sunt ocupate în permanență. Specialiștii definesc cererea de informație prin raportare la nevoile, trebuințele, aspirațiile, motivele, satisfacțiile individuale. Conform datelor din listele de evidență a utilizării Internetului în biblioteca noastră, motivele de folosire a acestui serviciu de către utilizatori sunt foarte diverse: nevoia de informare și cunoaștere (studierea disciplinelor școlare, universitare); nevoia de ascensiune profesională (se

caută programe de masterat, locuri de muncă în țară și peste hotare, date despre granturi oferite de diferite organizații și fundații, propuneri de stagieri postuniversitare); nevoia de exprimare creativă (se caută note muzicale, texte ale cântecelor în top); necesități de trăire estetică (sunt accesate subiecte din domenii ca: astrologie, arta fotografiei, cinematografie); necesități practice (arta culinară, arta menținerii unui corp frumos etc.). Nu mai puțin important pentru utilizatorii noștri este faptul că orice informație din Internet poate fi rapid transferată în format tipărit, folosind imprimanta. Astfel biblioteca devine un ajutor real în pregătirea temelor de cercetare, referatelor, căci informația de care au nevoie poate fi studiată și acasă.

Constituirea colecției de documente electronice

Colecția de documente electronice de care dispune biblioteca a fost organizată în așa fel încât să poată fi exploatată optim de toate categoriile de utilizatori, deoarece ea trebuie să răspundă atât cerințelor cognitive și educative, cât și cerințelor de divertisment. În prezent, colecția dată însumează 125 CD, structurată după conținut – enciclopedii, dicționare (20%); manuale de studiere a limbilor străine (20%); material informativ din diverse domenii ale cunoașterii (30%); CD-uri muzicale (20%); jocuri cognitive pentru copii (10%). Două CD-playere stau la dispoziția solicitanților pentru a asculta muzica preferată, în care scop este asigurat un loc rezervat special, despre care utilizatorii sunt informați printr-un anunț: „*Dorești să te relaxezi? Aici poți asculta muzica ta preferată*”. Colecția de documente în format electronic s-a inclus în mod firesc în circuitul informațional oferit utilizatorilor bibliotecii. În acest an documentele electronice au avut multiple solicitări, atât pentru nevoi cognitive, cât și pentru recreere. Statistica utilizării CD-urilor de către cititorii din secția Copii (33% din numărul total) ne dovedește că se apelează la acest tip de documente mai rar, pentru că nu

ar exista solicitări. Obstacolul ce se află în fața copiilor constă în lipsa unui calculator în sala din oficiul Copii.

Formarea culturii informaționale (instruirea utilizatorilor)

Instruirea membrilor comunității în ceea ce privește folosirea bibliotecii a devenit o prelungire a procesului educațional general. Se profilează tot mai evident cerința cititorilor pentru informații operative, necesare pentru diverse tipuri de lucrări: referate, eseuri, teze, proiecte, liste bibliografice etc. Biblioteca încearcă să satisfacă doleanțele utilizatorilor, să-i ghideze în utilizarea serviciilor de informare electronică. Astfel, pe măsura necesităților, odată cu formarea unor grupuri de doritori, se organizează instruirea utilizatorilor printr-un *PROGRAM special de instruire*, orientat spre diferite domenii de aplicare a Tehnologiilor Informaționale. Ca rezultat al organizării acestor ore de instruire utilizatorii bibliotecii au posibilitatea să învețe sau să aprofundeze modalitatea de căutare a informațiilor prin instrumentele noi de lucru oferite de bibliotecă. Oferta programului de instruire / formare a utilizatorilor este afișată pe panoul de informare din holul bibliotecii. Aceste instruirii sunt organizate în primul rând pentru cititorul adult, și mai ales pentru persoane care provin din medii sociale cu venituri scăzute, care nu au acces la cursuri de informatică. Până în prezent la aceste ore de instruire au participat în jur de 450 de persoane. În același timp bibliotecarul trebuie să îndrume utilizatorul și în căutarea documentară independentă. De aceea *Regulile generale de utilizare a surselor informaționale electronice*, *Strategia de căutare a unei teme în Internet* sunt afișate la fiecare post de acces Internet din rețeaua noastră de calculatoare. Tot aici utilizatorii găsesc o *Listă a adreselor utile din Internet*. Această listă este completată pe parcurs atât de bibliotecari, cât și de însiși beneficiarii noștri.

Obstacole: lipsa unităților de ingineri pentru asistența tehnică; insuficiența numărului de calculatoare pe care le deținem (numai patru); necesitatea unor cunoștințe mai aprofundate în domeniul informaticii (personalul bibliotecii).

Monitorizare: pentru stabilirea gradului de satisfacere a necesităților informaționale ale utilizatorilor bibliotecii noastre se aplică diverse forme și metode de colectare a informației: interviu, dialog, anchetare, feed-back. O statistică preliminară a recentului feed-back ne demonstrează următoarele: serviciile informaționale noi la care se apelează mai des sunt căutările pe Internet și accesarea e-mail; puține persoane au nevoie mai mult de jumătate de oră pentru căutarea unei informații; necesitatea de alte servicii – catalogul electronic; un număr mai mare de calculatoare pentru cititori; conexiunile la baze de date legislative (de ex., *Juristul* etc.); împrumutul automatizat de la domiciliu; organizarea unor cursuri de studiere a limbilor moderne.

La etapa actuală BP *Ovidius* este implicată major în realizarea programului de informatizare a BM B. P. Hasdeu, fiind deja conectată la sistemul automatizat al bibliotecilor municipale – Rețeaua Metro. Realizările BP *Ovidius* în implementarea programului: înregistrăm utilizatorii în regim automatizat, fapt ce va permite pe viitor identificarea beneficiarilor în cazul operațiunilor de împrumut automatizat; înregistrăm în mod automatizat edițiile periodice abonate de bibliotecă; participăm la crearea catalogului electronic partajat al Bibliotecii Municipale (cărți și publicații seriale).

Prin participarea la realizarea conceptului *Rețeaua Metro*, în special realizarea catalogului partajat, adică crearea unei baze de date on-line care să reflecte întregul fond de carte și ediții periodice ale Bibliotecii Municipale, vom înregistra o evoluție calitativă a serviciilor de informare oferite de BP *Ovidius*, la nivelul și exigențele de viitor ale utilizatorilor.

Impact

Serviciile noi de informare au fost primite cu multă satisfacție de utilizatorii noștri. Publicul vine cu plăcere la bibliotecă, știind că aici va găsi răspuns la întrebările ce-l interesează. Astfel, instituția noastră se integrează treptat în sistemul informațional modern de comunicare: conectarea la Internet; utilizarea documentelor electronice; oferirea oportunităților egale pentru incluziunea socială a cetățenilor; instruirea / formarea utilizatorului modern; producerea și publicarea informației tradiționale (bibliografii) și prin intermediul paginii Web; constituirea unei arhive de imagini și utilizarea lor în procesul de editare, promovare a bibliotecii.

Modernizarea bibliotecii a exercitat o influență majoră asupra utilizatorilor și a comunității sectorului Centru al capitalei, am demonstrat înțelegerea viitorului bibliotecii. O dovadă în plus pentru necesitatea tehnologiilor informaționale în bibliotecă este numărul mare de utilizare a acestora.

Priorități de viitor

Găsirea soluțiilor pentru extinderea în continuare a serviciilor de informare, prin asimilarea noilor tehnologii informaționale, este un obiectiv prioritar în strategia de dezvoltare a bibliotecii, pentru că biblioteca *Ovidius* dorește să răspundă în permanență provocărilor generate de schimbările din viața socială și economică.

Trasarea unor noi direcții în activitatea bibliotecii: dezvoltarea rețelei de calculatoare a bibliotecii; oferirea de servicii de referință virtuale; dezvoltarea paginii Web a bibliotecii; realizarea Catalogului electronic partajat local Intranet (în cadrul BM B. P. Hasdeu – Rețeaua METRO); alcătuirea unui Index al site-urilor despre Moldova (istorie, geografie, dezvoltarea economică și socială, politica interculturală); realizarea împrumutului de documente în regim automatizat; digitizarea colecțiilor bibliotecii.

Concluzii

În plin proces de globalizare a culturii informaționale, cred că bibliotecile publice se află în schimbare continuă și se înscriu treptat în acest nou format de existență, prin trecerea accentului de la colecții tradiționale pe accesul la resurse electronice, pe accesul de la distanță; de la servicii destinate utilizatorilor la servicii comunitare, de instruire, care pretind o incluziune socială a unui public cât mai numeros. Manifestând dinamism, trecând peste obstacole psihologice, bibliotecile continuă să rămână și în secolul XXI o zonă vizibilă în domeniul științelor informării și comunicării, educației și culturii.

Referințe bibliografice

- Bakker, Betsy. *Pot să supraviețuiască serviciile de bibliotecă într-o societate în schimbare?*. în: *Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate*. 2001, nr. 2, p. 13-17.
- Biblioteca Publică în serviciul comunității. Școala de vară, 29 iunie - 6 iulie 2005*, Chișinău: suport educațional / Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova; Școala de biblioteconomie din Moldova, Chișinău, 2005.
- Buluță, Gheorghe. *Cartea, celelalte mijloace de comunicare și societatea*. în: *Biblioteca*, 2004, nr. 10, p. 314-315.
- Garcia, Rebecca. *Internetul și noile tehnologii*. în: *Management pentru viitor: Biblioteci și arhive*. Cluj-Napoca, 2000, p. 102-114.
- Kling, Rob. *Internetul și reconfigurarea strategică a bibliotecilor*. în: *Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate*. 2003, nr. 4, p. 34-40.
- Kulikovski, Lidia. *Responsabilitatea socială a bibliotecii publice – o sinteză între cunoaștere și acțiune*. în: *BiblioPolis*, 2002, vol. 4 (nr. 4), p. 24-28.
- Line, Maurice. *Bibliotecile într-o economie a informației: bastioane ale libertății de informare și ale culturii*. în: *Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate*. 2000, nr. 4, p. 55-60.

Cultural inedit la Biblioteca *Onisifor Ghibu*

Elena VULPE

*Aici vine sufletul / să se bucure, gândul / să muncească,
vederea / să împrumute lumină... / înmulțind iubirea, speranțele.*
(Vasile Romanciuc, *Bibliotecile*)

Tendința de a fi original, neobișnuit și actual în magma ideilor tezaurizate în biblioteci și în sfera circulației de informație, unde totul e în mișcare, este un proces pe cât de dificil pe atât de responsabil și îndrăzneț. Biblioteca *O. Ghibu* a demonstrat chiar de la începutul activității sale că prin încredere în valorile profesiei și forței modelatoare a instituției bibliotecare, pe care le-a conștientizat ca manifestări ale unei angajări civice și datorii morale, se poate realiza o strategie de evoluție și dezvoltare, accentuând la cote maxime importanța bibliotecii în infrastructura comunității și plasând-o, lucru nemaipomenit până atunci, în prim-planul scenei culturale, artistice, științifice, educaționale și uneori politice.

Prin pasiune, trăiri creatoare, neastâmpăr profesional de a încerca mereu noul, de a evada din tipare și stiluri tradiționale spre noi modalități de gândire, de identificare a instrumentelor și formelor, Biblioteca *O. Ghibu* și-a stabilit un loc de avangardă, fiind în multe privințe în centrul acestui demers informațional, pentru care bibliotecarii au depus mult suflet, vocație, vibrații intense.

„Această preocupare specială pentru rigoare în activitatea bibliotecilor publice (de informare, comunicare), resimțită cel mai adesea ca îmbogățire individuală, colectivă, poate fi apreciată ca

valoare”, sublinia dna dr. Lidia Kulikovski. Această afirmație relevă spiritul de continuitate al acestei conferințe cu cel axat pe dimensiunea și rolul social pe care BM B. P. Hasdeu îl intuia și-l propunea la consemnarea celor 125 de ani ai instituției.

O valoare mereu deschisă și inepuizabilă a dialogului social, explorat ca un demers de *Echipa Hasdeu*, bibliotecarii de la O. Ghibu o înțeleg ca un postulat și o promovează nu doar în aspect instrumental, ca pe un grup de tehnici și ca pe un proces automat de informare, ci ca dispoziție, ca stare, ca „supliment de suflet”, pentru a spori valorile comunității, spre care sunt orientate acțiunile întregii *Planete a Bibliotecilor Europene*.

Acest postulat l-am explorat intens prin acțiuni de marketing și management cultural, având viziunea și ferma convingere că componenta culturală, pe care am dezvoltat-o într-un „statut” al bibliotecii O. Ghibu, este cel mai indicat și responsabil rol pe care și-l poate asuma pentru a influența prin cultură și trăiri creatoare spiritul comunitar.

„Bibliotecarii viitorului necesită viziune, tehnologii, servicii, dar în primul rând au nevoie de creativitatea oamenilor”, menționa specialistul Ph. B. Spies. La Biblioteca O. Ghibu se lucrează inspirat, în miezul cărții bibliotecarii caută mereu noi câmpuri de penetrare a informației asupra celui ce se află în căutare. Voi invoca un argument în susținerea acestor cuvinte expus de Vasile Nanea din partea Ambasadei României la Chișinău. Apreciind Biblioteca O. Ghibu drept un „sanctuar de spiritualitate românească”, domnia sa sublinia: „În puține locuri din R. Moldova, dacă ne referim la instituțiile culturale, se muncește ca aici, se depune atâta suflet și se folosește atâta pasiune pentru promovarea valorilor spiritualității românești” (*Literatura și Arta*, 31 mai 2007, p. 1).

Implementarea managementului cultural este o problemă încă în multe privințe sensibilă în mediul bibliotecar. Termenul economic „management”, aplicat în spațiul cultural, este o temă intens dezvoltată și abordată astăzi, care solicită

avizul multor specialiști în diverse domenii (culturologi, sociologi, filosofi ai culturii, etnologi, istorici, scriitori, economiști, politicieni), dar și al cercetătorilor în domeniul biblioteconomiei, care recomandă o largă acceptare în interiorul profesiei. Este un proces amplu și foarte complex, în care instituțiile bibliotecare se pot implica doar redefinindu-și roluri și asumându-și funcții importante.

Tema comunicării își propune examinarea procesului dat anume din perspectiva implicării Bibliotecii *O. Ghibu* în studierea și aplicarea acestui deziderat cultural actual. Componenta culturală reliefează aspectul moral, dezvoltă latura umană a societății cunoașterii, o diferențiază, asigură afirmarea identității și diversității culturale în contextul globalizării și integrării valorilor culturale în circuitul universal. Revenind la modelele propuse pentru o strategie a dezvoltării, trebuie să menționăm că, deși Biblioteca *Onisifor Ghibu* are mai multe roluri care nu se exclud, ci acționează și se completează reciproc, peste toate se suprapune insistent și autoritar personalizat profilul de *Centru cultural al comunității*.

În conștiința publică Biblioteca *O. Ghibu* a intrat definitiv și este un adevărat sanctuar de cultură și spiritualitate. Prin personalitatea și prestigiul pe care și le-a câștigat de-a lungul celor 15 ani de activitate intensă și relevantă BP *O. Ghibu* vine să contureze, poate cel mai pregnant, în spațiul nostru basarabean, rostul și imaginea unei biblioteci publice locale cu funcția de centru cultural al comunității. Poetul *Grigore Vieru*, remarcând aportul bibliotecii la profilarea unui „contur al ființei” noastre naționale, menționa: „*Sunt fericit că locuiesc în vecinătatea capitalei noastre spirituale care este BP O. Ghibu. Cine frecventează acest lăcaș este de două ori om*”.

La aniversarea de 130 de ani BM *B. P. Hasdeu* poate fi mândră că a realizat prin fondarea BP *O. Ghibu* un important Proiect cultural la această confruntare de milenii. O bibliotecă precum *O. Ghibu* apare în momentele oportune ale evoluției

noastre. Este prima instituție fondată după cel de-al Doilea Război Mondial în Basarabia renăscută, care vine să realizeze un deziderat național, transpus atât de strălucit în testamentul militantului Onisifor Ghibu, exprimând un adevăr magistral al unirii ce s-a produs demult, în plan cultural. „Biblioteca fără frontiere” transplantată în inima Chișinăului a fost o mare provocare sub toate aspectele vieții sociale a R. Moldova din perioada de renaștere națională, care i-a solicitat o implicare plenară, de a fi în centrul acestui proces și a stimula speranțele de regenerare spirituală a concetățenilor noștri.

Prin fondarea BP O. Ghibu Bibliotecii Municipale B. P. Hasdeu i-a fost merit de soartă să transpună în practică crezul unei întregi generații a bibliotecarilor din perioada de renaștere națională, care pe acest segment de istorie a însemnat nu doar un act revoluționar în sfera mișcării bibliotecare, ci și în întreaga noastră cultură națională. Însăși înființarea Bibliotecii O. Ghibu a fost un eveniment inedit, de anvergură prin traducerea pragmatică în anul 1992 a ideii unei *Biblioteci - Instituții*, orânduite în stil european, după toți parametrii metodici și tehnologici de clasificare, catalogare și stocare. Această experiență avansată a constituit pentru bibliotecarii basarabeni nu doar o lecție, o școală, dar a contractat valențele unei Universități și Academii în sfera cunoașterii, pentru că solicita studii intense de analiză și sinteză din partea bibliotecarilor, pentru a determina pulsul și filosofia profesiei.

A relevat, efectiv, și un reper profesional, promovând politici și practici de dezvoltare, un model umanist de colaborare și parteneriat, spațiu de dialog profesional, modificând astfel reprezentările noastre asupra statutului, eticii, culturii instituționale, managementului, normelor și legislației.

Această primă bibliotecă de carte exclusiv românească, „o bibliotecă simbolizând Țara” (A. Rău) a căpătat din start o importanță deosebită, avându-se în vedere atât golul enorm de carte cu caractere latine, cât și ancorarea în vastul pa-

trimoniu național și universal, în lumea marilor personalități, printre care Onisifor și Octavian Ghibu jucau rolul unui far din Alexandria pentru cei care parcurgeau drumul înțelegerii istoriei și urmau traseul atingerii unui ideal. Biblioteca venea în același timp cu un model, care propunea un alt sistem informațional bibliografic (CZU), noi proiecte de dezvoltare a colecției, elabora noi viziuni asupra Statutului Bibliotecii, a modului de funcționare și de ordine interioară, propunând parteneriate și programe de perspectivă în activitatea bibliotecilor.

Atelierele profesionale, organizate de Biblioteca M. Sadoveanu și Biblioteca B. P. Hasdeu, au inițiat multe simpozioane, colocvii, seminare comune, printre care proiectul național *Biblioteca Publică în serviciul comunității*, proiectul internațional *Cultură și Cartier*, care desemnau nu doar o logistică a organizării, ci și politici de dezvoltare, de parteneriat, de noi modele și instrumente de lucru și interacțiune cu comunitatea, dezvoltate mai apoi în proiectul *Bibliotecile Metropolitane*, programul *Mărturie de memorie colectivă* aplicate la O. Ghibu.

Acest model viu a determinat alinierea bibliotecarilor basarabeni la următoarele activități: masa rotundă a Congresului bibliotecarilor din Moldova cu subiectul *Cadrul legislativ și reglementar de activitate bibliotecară*, colocviul româno-american de bibliografie organizat de ABRM, seminarul *Sisteme automate de bibliotecă*, atelierele profesionale (cinci la număr) susținute în parteneriat în cadrul Salonului Internațional prin care biblioteca a fost suport, mediu de comunicare și socializare în „aventura” copilului spre cunoaștere cu ABRM, BNRM, BM B. P. Hasdeu; proiectul *Pro Senectute – În obiectiv vârsta a treia*, conferința anuală *BM Imperativele comunității în agenda priorităților bibliotecii publice*, Conferința Internațională *BM Dimensiunea socială a bibliotecii*, seminarul *PULMAN – XT* ș.a., a cărui gazdă a fost BP O. Ghibu.

Trebuie menționat, desigur, și faptul că toți cei care au trudit la realizarea acestui concept (Guvern, Primărie, Depar-

tament, familia Ghibu) au realizat atunci, în zorii deșteptării naționale, nu doar un miracol, ci o rațiune de stat, un act de curaj și un crez profesional, pe care și l-au asumat în primul rând cele două Biblioteci Municipale prin liderii de acțiune, directorii Gheorghe Buluță și Lidia Kulikovski.

Prin viziunea lor, prin insistența de a apăra cauza acestei biblioteci, de a influența decidenții de atunci (Viorel Nicolae Oprea, Mircea Micu, Florin Rotaru și respectiv primarul Nicolae Costin, ministrul Culturii și Cultelor Ion Ungureanu, șeful Direcției Cultură Iulian Filip) s-a stabilit un stil de conlucrare cu administrația publică locală, preluat apoi de alte biblioteci, care a compensat chiar relația și modelele de conlucrare între primăriile din R. Moldova și din România.

Acest inedit Proiect transfrontalier de colaborare culturală București – Chișinău a venit să îplinească, din lipsa unor rațiuni politice, un deziderat național de integrare prin cultură și a răspuns unor amendamente istorice privind identitatea națională, moștenirea culturală, problemele multilingvismului, accesul la diverse conținuturi multiculturale, oferind autonomiei culturale a R. Moldova, izolate în tipare arhaice, factori interculturali de natură să reorienteze politicile constituționale prin structuri informaționale adecvate. Ulterior, pe harta Chișinăului au fost organizate în rețeaua BM B. P. Hasdeu 10 asemenea biblioteci, multe transpuse și în aria geografică a Moldovei.

Meritul bibliotecii O. Ghibu este că a știut să transforme această stare de început și acest model într-o dominantă a activității sale, identificându-le cu orizontul speranțelor și spiritul edificator al timpului când s-a înființat sub auspiciile geniului creator al Marelui Eminescu, cu care batem la poarta Europei și ne integrăm în circuitul universal de valori.

Neobișnuită pentru unele biblioteci este această cercetare de ansamblu a factorului și fenomenului cultural, implicarea în sincronizarea procesului coextensiv al relației dintre informație și cultură, care a determinat bibliotecarii să studieze experien-

ța, tradițiile și faptele culturale în congruență cu aspirațiile și opțiunile culturale ale publicului basarabean, pentru a le concorda cu interesele diverselor grupuri ale comunității, fixând priorități naționale și internaționale prin Programe prioritare și speciale, lansate în rețeaua municipală de biblioteci, diverse parteneriate cu alte instituții din țară și din străinătate.

Acest proces la Biblioteca *O. Ghibu* n-a avut întreruperi, fiind axat pe un traseu al ascensiunii perpetue cu motto-ul „Cultura de zi cu zi”, realizând astfel un deziderat național și reactualizând ideile patronului, care ne-a lăsat o stare de spirit – *starea Ghibu* – și un model de înțelegere a identității noastre, a soluționării problemelor doar prin carte, doar prin cultură.

„*Biblioteca O. Ghibu este anul '89 permanentizat în realitățile schimbătoare ale timpurilor ce le trăim*”, accentua jurnalista *Zinaida Izbaș*.

Concepută ca o instituție care să stabilească poduri spirituale peste frontiere și să zdruncine zidurile izolării și ignoranței politicienilor, Biblioteca *O. Ghibu* este în percepția publicului, așa cum menționa acad. *Mihai Cimpoi*: „*cea care... construiește un pod dărmat abuziv și reînnoadă firele spiritualității românești... , organizând importante manifestări de suflet și grai românesc sub semnul integrării noastre culturale generale. «Pe baricadele Basarabiei», Biblioteca «O. Ghibu» este un strălucit ostaș – scutier al valorilor naționale*”.

Nu este oare acesta un raționament pentru culturologii europeni, care confirmă că procesul globalizării are nevoie de „*podari și scutieri*” pentru spiritualizarea frontierelor de „*luptători din cetatea culturală*” (*Leo Butnaru*)?

„*«Ghibu» este, cred, prima Bibliotecă din republică ce și-a înțeles exact menirea: de a fi nu doar un serviciu, ci o dinamică instituție și mesager neobosit al culturii*” – menționa *Eugenia Bulat*, comparând-o cu o *Casă Pogor* a Chișinăului.

Este cunoscut faptul că o bibliotecă funcționează conform voinței unei comunități, dar și a ctitorilor ei. *Octavian*

Ghibu, în scrisoarea adresată ministrului culturii al RM, Ion Ungureanu, își exprima doleanțele în felul următor: „Sper din toată inima că persoanele cărora le-ați încredințat conducerea acestui centru de cultură românească, a cărui primă menire este aceea de a contribui la strângerea legăturilor dintre toate ținuturile locuite de neamul nostru, vor pune suflet și competență în tot ce vor întreprinde, vor iniția mereu acțiuni care să facă din Biblioteca nou-înființată un adevărat centru de cultură așa cum a fost el gândit de fondatori”.

Este dificil să nominalizezi într-o înșirare succintă numărul enorm de manifestări care s-au inițiat, gândit și derulat aici. Vom evidenția unele mai inedite, care reflectă atmosfera culturală, prezența unor personalități de marcă, a unor parteneriate reprezentative.

Ion Hadârcă, președintele renumitului cenaclu M. Eminescu, apreciind larga audiență culturală a bibliotecii noastre, sublinia: „Miez al evenimentelor și al inimii Chișinăului, BP «O. Ghibu» este păstrătoare a unor amintiri, a unor valori și a unor tradiții de neșters”.

Este sacru teritoriul acestei cetăți sfințite de preotul *Vasile Petrache*, de rodul vredniciei primarului *Nicolae Costin*, a ministrului *Ion Ungureanu*, a ziditorilor de fapte *Lidia Kulikovski* și *Florin Rotaru*, care revin mereu aici cu ființa și gândul.

Strajă sigură la hotare din eternitatea binecuvântată peste noi de idealul părintelui său este *Octavian Ghibu* – militantul, întărit de credința veșnică a lui *Antonie Plămădeală*.

Parfumul istoriei ce domină în sălile bibliotecii readuce, deja din fila vremii, ecoul unor reverberații și comuniune cu cei cărora, prin participarea lor, le închinăm toată admirația pentru alesele trăiri ce ni le-au prilejuit.

Protagoniștii acestei Cronici, cu care orice bibliotecă s-ar putea mândri:

- celebrul poet *Ioan Alexandru* susține prelegerea biblică *Ce este omul?*

- apreciata poetă și eseistă Ana Blandiana lansează antologia poetică *La cules de îngeri*
- renumitul regizor Lucian Pintilie demonstrează în premieră filmul *Reconstituirea*
- susținut de Adrian Păunescu, grupul muzical *Totuși iubirea* prezintă recitaluri poetice
- un impresionant concert susține celebrul interpret Tudor Gheorghe cu secvențe din spectacolul *Tudore, deschide poarta*
- Gabriel Bacovia, fiul, prezintă creația marelui poet George Bacovia
- rapsodul Nicolae Sulac vine să asculte *Pasărea maiastră a cântecului popular* – Maria Tănase cu Doinița de mânuță, participând la victorina „La hanul Ancuței”
- acad. Sergiu Rădăuțanu, alături de președintele Mircea Snegur și ambasadorul Marcel Dinu participă la colocviul *D. Gusti. Sociologia română – continuitate*, inițiat de acad. Ovidiu Bădină
- admirabila cântăreață Nina Țurcanu-Furtună lansează CD-ul *Îmi cânt dragostea și dorul*, presimțind parcă înstrăinarea
- Chișinăul salută Bucureștiul – expoziția la care primarul Bucureștiului, Viorel Lis, oferea bibliotecii o importantă donație de carte în prezența lui N. Toia, R. Săndulescu
- profesorul și senatorul George Pruteanu prezenta ciclul de prelegeri de cultivare a limbii și conferința *Intelectualul și politica*
- prim-ministrul României, Radu Vasile, își lansează în premieră absolută romanul *Fabricius* apărut la Ed. Polirom, împreună cu reprezentanții ei L. Vasiliu, S. Lupescu, O. Șimonca, care sărbătoresc mai apoi aici aniversarea „10 ani – Polirom”
- primarul de Iași, Constantin Simirad, lansează cartea *Audiențe în aer liber*, în compania elitistă a președintelui P. Lucinschi și a primarului S. Urecheanu
- consilierul Ambasadei României, Nichita Danilov, lansează antologia *Nouă variațiuni pentru orgă* în recitalul lui P. Vutcă-rău, A. Menșicov, N. Caranfil

- apreciatul scriitor Aureliu Busuioc se producea în admirabilele cicluri „Laureații Premiului Nobel pentru literatură” (cca 100 de medalioane)
- Dumitru Fusu își lansează spectacolele și placheta de versuri care-i amprentează într-un fel destinul *Mai singur decât cel nenăscut*.

De o mare rezonanță la public s-au bucurat manifestările organizate prin diverse forme de activitate consacrate lui Mihai Eminescu (*Pot să mai re-nviu...*), Marin Sorescu (*Singur printre poeți*), Petre Țuțea (*Marele neînving*), Ion Minulescu (*Nu sunt ce par a fi*), Nicolae Labiș (*Eu un curcubeu, sufletu-mi*), Nicolae Bălcescu (*Nume aureolat de legendă*), Eugen Ionescu (*Absurdul unui veac*).

Aici s-au lansat *Caietele de cultură*, supliment al revistei *Viața satului*, consacrate lui O. Ghibu, C. Brâncuși, E. Cioran, N. Stănescu, I.L. Caragiale ș.a., iar 1 Decembrie se consemna în *Zi de purpură și aur*, 31 August în *Odă limbii române*, omagiind scriitori, poeți, înaintași ai neamului (Gr.Vieru, M. Cimpoi, I. Hadârcă, A. Suceveanu, N. Dabija, N. Costenco, V. Coroban ș.a.).

O primă inițiativă inedită în aspect cultural și științific au fost *Zilele Ghibu*, inițiate de bibliotecă sub patronajul Fundației O. Ghibu, care s-au transformat într-o sărbătoare tradițională ce prilejuiește o întâlnire și o lecție de istorie pentru întreaga comunitate. Exercițiul de actualizare a ideilor și faptelor lui O. Ghibu implică abordarea unor probleme de interes referitor la istoria, originea, identitatea neamului, sensibilizând în același timp opinia europeană asupra problemelor Basarabiei.

Simpozioanele de o înaltă suprafață științifică, diverse ca tematică (*O. Ghibu și Basarabia, Cultură și Pedagogie, Personalități marcante ale secolului XX, Destinul intelectualilor basarabeni, Probleme de istorie integrată, de religie, de heraldică; Simpozioane dedicate lui Dimitrie Cantemir – Homo Universalis; Ștefan cel Mare – o domnie, o epocă; Nicolae Iorga și Basarabia; În armonia muzicii enesciene; Nicolae Titulescu – spiritualizarea frontierelor*),

răspund unor programe naționale și internaționale, devenind manifestări cu titlu de permanență pentru locuitorii capitalei și conturând un model cultural și un spirit comunitar participativ. Prin ele biblioteca realizează mai multe obiective de lungă durată: valorificarea patrimoniului informațional, cultivarea valorilor naționale, încurajarea și sprijinirea cercetărilor prin promovarea marilor personalități ale neamului, suscitarea interesului pentru lecturi din cele mai reprezentative cărți în viața omului de identitate și adeziune la valorile naționale și memoria înaintașilor.

Să realizezi în spațiul bibliotecii un simpozion științific cu o participare de circa 40 de comunicări ale celor mai consacrați istorici din București, Iași, Sibiu, Cluj-Napoca, Oradea, Arad, Chișinău, printre care mitropolitul *Antonie Plămădeală*, savanții *I. Haiduc*, *I. Protase*, *Al. Zub*, *Cornelia Bodea*, *N. Edroiu*, *Georgeta Filitti*, *I. Bolovan*, *Haralampie Corbu*; dr. *Dumitru Micu*, *Gheorghe Iscru*, *V. Nicolescu*, *I. Stanciu*, *V. Popeasca*, *Dumitru Preda*, *A. Eanu*, *Sergiu Mustață*, *Pavel Parasca*, *Ion Stanciu*, *M. Radu*, *E. Emandi*, *Ion Bulei*, *Crișan Mircioiu*, *Alexandru Moșanu*, *Anatol Petrencu*, *Anton Moraru*, *Ion Șișcanu*, *Gheorghe Palade*, *Timofei Ciubotaru*, *Ion Negrei*, *Ion Țurcanu*, *Boris Vizer*, înseamnă să conturezi aspectul științific și suportul pentru colaborare reciprocă între savanții din diverse domenii ale cercetării: cărturari, filosofi de renume mondială, istorici ai culturii europene și naționale, care elaborează numeroase elemente de noutate, prin care biblioteca creează un cadru adecvat pentru dialoguri științifice între istorici și lansează un îndemn spre studiu pentru cititori.

De remarcat inițiativele și implicările bibliotecii în inaugurarea monumentului *Ghibu* (Chișinău), a ansamblului sculptural *Basarabia Recunoscătoare* (Orhei), reactivarea *Astrei Basarabene*.

Lansarea ciclului de conferințe *Panteon Basarabean*, care și-a propus valorificarea și repunerea în lumină a unor creatori basarabeni de seamă acoperiți de uitare (*Gh. Bezviconi*, *frații*

Bogos, S. Grosu, V. Stroiescu, P. Movilă, A. Plămădeală, I. Pelivan, A. David, Al. Cristea), patronat de Iurie Colesnic, a atras participarea cercetătorilor și literaților P. Balmuș, V. Malanețchi, L. Ciobanu, E. Istrati, I. Șpac. A. Crijanovschi, I. Conțescu, constituind pentru generația actuală de cititori comuniunea cu memoria istorică și faptele unor personalități din sanctuarul spiritualității.

O inițiativă frumoasă a bibliotecii a fost ciclul de prelegeri *Ora de română*, consacrat problemelor cultivării limbii materne. Inițiatorul ciclului a fost ziaristul Vlad Pohilă, susținut de lingviști, literați, profesori universitari I. Ciocanu, V. Mândăcanu, Al. Gromov, A. Bantoș, I. Melniciuc, Gh. Dodiță, N. Matcaș, Lazăr Ciobanu, Eliza Botezatu, Mihai Dolgan, V. Zagaevschi, Vasile Țapoc. „Lețiile de limbă de la Biblioteca O. Ghibu sunt un exemplu de slujire devotată limbii române”, aprecia scriitorul Al. Gromov. Abordând probleme legate de lingvistică, stilistică, gramatică, vocabular, onomastică, dialectologie, biblioteca oferea un suport temeinic informațional, educațional, moral, propunând practici, experiențe și suport al dovezilor ce conștientizează unitatea neamului prin limba care nu poate fi anulată. Ele au constituit un sprijin în susținerea instruirii și devotamentului față de verbul matern pentru mulți elevi, liceeni, studenți, cadre didactice, cititori, însoțite de diverse expoziții de lingvistică și filologie, explorate mai apoi prin concepte, metodologii axate pe dimensiunile educaționale moderne.

Această receptivitate față de zona și de mediul cultural, față de reprezentările culturale și valorificarea culturii a determinat biblioteca să penetreze mai multe câmpuri și să contureze spectrul uman în toate manifestările sale individuale (artă, muzică, literatură), ținând cont de toate categoriile sociale (tineri, adulți, bătrâni, dezavantajați) și să organizeze diverse tipuri de activități în cadrul unor cluburi, săloane, cenacluri (Cenaclul Mihai Eminescu, Cenaclul Iulia Hasdeu, Salonul de Arte, Salonul Muzical, Salonul de Carte, Clubul Celor Tineri, Clubul Femeia, Clubul Vârstei de aur, Clubul Postmoderniș-

tilor,) răspunzând astfel diverselor opțiuni, interese sociale și culturale.

Aceste exigențe complexe și diverse au scos la iveală o gamă bogată de teme, preocupări și căutări de limbaj, de forme mai puțin conturate și explorate în spațiul bibliotecii cum ar fi simpozioane, cicluri de conferințe, colocvii, foruri de dezbateri publice, campanii socioculturale, concursuri naționale și internaționale, expoziții itinerante, festivaluri de literatură și poezie care, neîndoielnic, au contribuit la formarea spiritului comunitar, sprijinind identitatea și pluralitatea culturilor.

O inițiativă a bibliotecii poate fi considerată paleta largă și variată, autenticitatea și actualitatea manifestărilor și parteneriatelor organizate de bibliotecă, care se transformă în adevărate evenimente culturale prin care biblioteca se poziționează, în aserțiunea publicului, drept o instituție de referință în domeniul culturii, oferind un plus de varietate lumii artistice și culturale a Chișinăului, dar și comunității de cititori dornici să participe la o viață culturală intensă.

„Izvoare naționale de lumină la Biblioteca «O. Ghibu»..., menționa scriitorul Andrei Strâmbeanu, unde orice eveniment cultural se transformă într-o Mare Adunare Națională.”

Inedite prin formula lor de interferență și dialog al artelor sunt și programele lansate de bibliotecă. Impulsionând participarea democratică, biblioteca s-a implicat direct în susținerea inițiativelor sociale, locale și internaționale prin contribuții specifice: Programul UNESCO de omagiere a personalităților de talie universală (*Dimitrie Cantemir, Ștefan cel Mare, George Enescu, Nicolae Iorga, Nicolae Titulescu, Eugen Doga, W.A. Mozart, Pablo Picasso, Sigmund Freud, Heinrich Heine, Jules Verne, F.M. Dostoievski*); Programe naționale și internaționale (*Zilele Ghibu, Zilele Mircea Eliade, Zilele Eminescu, Salonul Internațional de Carte, Chișinău – mărturie de memorie colectivă, Să învățăm alfabetul demografiei, Dosarele Istoriei, Armonii și Interferențe Europene, Noi și Europa, Palmares cultural aniversar, Lecturile Verii – Cartea nu are vacanță ș.a.*)

Este de admirat capacitatea instituțională și umană a bibliotecii de a aduna în jurul ei personalități. Cultul înrădăcinat al cărțurilor, atmosfera elitistă și prezența impresionantă a celor mai notorii personalități pe care le sensibilizează biblioteca în organizarea manifestărilor vin să confirme valoarea și calitatea unor manifestări de răsunet și să sensibilizeze importanța bibliotecii printre decidenți și în comunitate. Biblioteca a sensibilizat participarea unui număr impresionant de personalități ale vieții politice, culturale, științifice, care au răspuns proiectelor noastre culturale, organizând pe parcursul celor 15 ani de activitate o difuzare culturală care înregistrează *1552 de manifestări* cu o participare de *116155 persoane*.

Biblioteca *O. Ghibu* este cea mai mediatizată instituție culturală și aceasta grație unei colaborări cu mass-media, cu cele mai prestigioase ziare, agenții de presă, posturi de Radio și TV, jurnaliști, redactori, editori, directori de ziare și lideri de opinie. Biblioteca elaborează *Bibliomedia*, prin care stabilește activitatea bibliotecii reflectată în presă, calitatea și structura canalelor de difuzare a serviciilor de bibliotecă, eficacitatea și eficiența publicității.

Imaginea instituției a contribuit la crearea unui climat de încredere și simpatie în spațiul comunitar și mass-media. Activitatea de informare a comunității asupra acțiunilor culturale a fost larg dezvăluită și comentată în mass-media, diseminând informația din cadrul și spațiul bibliotecii spre o recepție mai largă. Agențiile de presă, posturile de Radio și TV au lansat informații și mențiuni în *1589 de emisiuni*, iar ziarele și revistele au publicat *722 materiale* despre activitatea bibliotecii.

Este dificil să stabilim într-o evaluare statistică lista personalităților care au pășit pragul bibliotecii și care s-au aflat printre cei peste *116155* de participanți la manifestări (cifră incertă și ea), dar așa cum experiența de înregistrare practică în biblioteci semnalează doar nume notorii, suntem tentați să considerăm acest număr obiectiv.

Lista scriitorilor basarabeni care ne-au onorat cu prezența înregistrează 187 de personalități: Gr. Vieru, N. Dabija, I. Hadârcă, V. Beșleagă, D. Matcovschi, V. Romanciuc, V. Matei, I. Filip, A. Țurcanu, A. Strâmbeanu, S. Saka, V. Beșleagă, N. Rusu, I. Nechit, N. Poșa, L. Bârlădeanu, G. Ciocoi, L. Botnaru, A. Busuioc, S. Vangheli, E. Galaicu-Păun, V. Gârneț, V. Ciobanu, G. Furdui, C. Partole, V. Zbârciog, M. Mardare, A. Ciocanu, C. Cheianu, I. Ciocanu, D. Crudu, G. Bâlici, A. Cosmescu ș.a. Președintele Uniunii Scriitorilor, acad. M. Cimpoi ne-ar putea facilita aflarea numărului celor care n-au fost la bibliotecă, o investigație care ar oferi un indice al reprezentativității acestora față de scriitorii din România – 102 la număr I. Alexandru, A. Blandiana, M. Dinescu, A. Păunescu, Adrian Dinu Rachieru, Gh. Crăciun, I. Miloș, N. Danilov, I. Mavrodin ș.a. și cei străini – 53. Acest tablou, ce desemnează numărul record al participării scriitorilor, criticilor literari, este urmat de cel al artiștilor plastici și criticilor de artă (159 – basarabeni, 49 – din România, 27 – străini), care se află aproape pe același podium de egalitate cu interpreții, compozitorii, muzicologii, urmași de actori, critici de teatru, cineaști.

Numărul istoricilor înregistrează cifre academice pentru biblioteci (A. Petrencu, G. Palade, I. Negrei, I. Colesnic, I. Buga, A. Moșanu, P. Balmuș, I. Varta, I. Șâșcanu, P. Parasca, A. Moraru, B. Movilă, D. Dragnev, M. Adauge, I. Haiduc, I. Scurtu, I. Bulei, E. Emandi, I. Agrigoroaiei, G. Filitti, V. Moisuc, I. Calafeteanu, D. Radu, P. Braga, F. Miuler, J. Nouzille, J. Nicholls, Stanislav Gebetzhner ș.a.) în posibilitatea de a avea suportul unor savanți de talie mondială, al academicienilor, doctorilor în istorie, profesorilor universitari, doctoranzilor, al cercetătorilor în diverse aspecte ale istoriei antice, medievale, contemporane și moderne (135 – basarabeni, 84 – români, 23 – străini).

Numărul pedagogilor, al reprezentanților instituțiilor și ministerelor de educație, cadrelor didactice, al rectorilor instituțiilor de învățământ superior, al directorilor de licee, colegii, școli profesionale anticipează lista lingviștilor și filologilor,

aceștia fiind urmași de *economiști și sociologi*, apoi *folcloriști și etnografi*.

Un număr impunător este ilustrat de participarea *medicilor* ce reprezintă spitale, clinici, centre de medicină preventivă, de reabilitare, precum și de *preoți*. Lista s-ar încheia cu o participare de vârf a bibliotecarilor – specialiști în domeniul biblioteconomiei și științei informării, *bibliologilor, directorilor de biblioteci* publice, județene, municipale de diferite profiluri, redactorilor de ziare și reviste de profil, reprezentanți ai asociațiilor bibliotecare din țară și străinătate.

Evident că această listă poate fi extinsă și este dificil de a fixa numărul personalităților care au rămas în umbră, dar merită a fi studiată mai atent într-o viitoare *Istorie a devenirii bibliotecii*. Menționând consistența pe metru pătrat în spațiul bibliotecii și concentrarea de forțe și energii spirituale, dr. *Lidia Kulikovski* releva: „*Cea mai strălucită bibliotecă după '90 încoace. Nu știu dacă altă bibliotecă sau instituție culturală din Chișinău a înregistrat atâta densitate de inteligență și cultură cât a înregistrat BP O. Ghibu*”.

Un lucru care trebuie menționat în mod cert este că o panoramă a vieții culturale, științifice, artistice și chiar politice a anilor după '90 nu va fi completă, fără a invoca reprezentările culturale și evenimentele ce s-au desfășurat și organizat în incinta acestei biblioteci. În aula bibliotecii au răsunat și au putut fi auzite aproape toate marile voci ale personalităților reprezentative din R. Moldova, precum și unele din România și alte țări (*Franța, Polonia, Italia, Cehia, Germania, Elveția, Bulgaria, Ungaria, China, Ucraina, Rusia*), care au amprentat semnificativ evoluția noastră creatoare de natură să contribuie substanțial la modificarea percepției noastre asupra fenomenelor și tradițiilor culturale naționale în raport cu marile culturi ale lumii, cu marile mișcări de civilizație.

Posibilitățile de angajare a bibliotecii și transpunerea dezideratelor democratice, a accesului universal la informație

presupun crearea unui cadru informațional actual, noi surse medii, noi servicii și oferte culturale, accesarea și navigarea pe internet, pagina Web, studierea limbilor moderne, organizarea programelor și parteneriatelor culturale.

Biblioteca dispune de aceste posibilități, conturând un larg spectru de activități prin diverse proiecte culturale. Vom menționa activitatea unui Program inedit *Armonii și Interferențe europene*, în jurul căruia sunt grupați scriitorii de la revista *Contrafort (Vitalie Ciobanu)*, tinerii scriitorii ai mileniului III de pe lângă *Cenaclul literar Iulia Hasdeu al revistei Clipa Siderală (Eugenia Bulat)*, *Clubul Cărții Lideri (Alexandru Cosmescu)*, *Clubul Consiliului Europei „O. Ghibu” (Renata Verajanu)*, *Clubul Celor Tineri (Veronica Postolache)*, prin care biblioteca și-a propus să realizeze mai multe obiective ce țin de examinarea situației socioculturale, principiile cooperării menite să creeze un climat propice integrării europene vizând problemele globalizării, a vocabularului conceptual al culturii, al moștenirii culturale, al proximității.

Pentru a înțelege propria istorie și cultură, Programul și-a propus identificarea altor orizonturi spirituale cu care s-au dezvoltat și interacționat tradițiile noastre culturale și descoperirea unor tangențe ce relevă autenticitatea și conștientizarea faptului că în tradiția ta stă deschiderea de noi drumuri pentru întreaga umanitate și salvagardarea eului prin racordări de comuniune cu spiritul european.

„Europenii zilelor noastre au nevoie de noi simboluri, care să-i facă să înțeleagă identitatea în cadrul noilor parametri”, afirma Grete Tartler, scriitoare inițiată în relații internaționale, în studiul *Identitate Europeană*, Ed. *Cartea Românească*, 2006. Biblioteca *O. Ghibu* oferă acești parametri. În cadrul multor impresionante Programe biblioteca este antrenată în promovarea unor noi forme de socializare culturală. Dincolo de faptul că biblioteca devine o poartă accesibilă spre literatura, cultura, știința europeană, ea își asumă rolul unui mediu și cadru adec-

vat, prin care se încadrează într-un proces cultural general, care constată că R. Moldova alături de România devine interesantă pentru Europa prin scriitorii săi de valoare.

Oferind posibilitatea publicului basarabean de a cunoaște scriitori europeni, de a afla ce se scrie azi în Germania sau Franța, aceste Proiecte sprijină dialogul și schimburile, deschid inițiative inovaționale de cooperare cu instituțiile reprezentative în domeniul culturii, fiind un suport pentru experiențele culturale, pentru întâlnirile personale între oameni de cultură, ele adună sponsori și creatori, consolidează profesioniștii din domeniu, inclusiv bibliotecari.

Biblioteca *O. Ghibu* demonstrează alături de organizatori susținerea promovării culturii regionale, care este în mare parte necunoscută, accentuând în același timp că literatura europeană este o prezență constantă în viața spirituală a Basarabiei, reflectând concomitent procesele de globalizare a umanității și a civilizației umane, la care R. Moldova trebuie să participe și să-și găsească locul și identitatea ei culturală.

Acest tablou nu ar fi complet dacă nu am semnală doar cele mai impresionante cărți de succes: *Mărul de aur* de Mihai Cimpoi, *Acum și în veac* de Grigore Vieru, *Helenice* de Ion Hadârcă, *Nepotul* de Vladimir Beșleagă, *Elitism și postmodernism* de A. D. Racheieru, *Iluzia necesară* de Leo Botnaru, *Cartea rece*, *Ghiara* de Irina Nechit, *Clarviziunea orbului* de L. Dumbrăveanu, *Șobolaniada* de Nicolae Rusu, *Stalactite* de Eugenia Bulat, *Bătălia pentru demnitate* de Vasile Vâșcu, *Fața nevăzută a puterii* de Grigore Eremei, *Căderea premierelor* de Vasile Șoimaru, *În mrejele unui dulce calvar* de Veronica Postolache, *Câmpia Borges*, *Intellectualul ca diversiune* de Vasile Gârneț, *Frica de diferență*, *Valsul de eșafod* de Vitalie Ciobanu, *Tăcerea de pe lângă cuvânt* de Ninela Caranfil ș.a. alături de *Karlik* de Pavel Păduraru, roman deținător al premiului Fundației Euridice: Ed. Pontica; *Născut în URSS* de Vasile Ernu, volum ce vrea să bată recorduri (30 de recenzii) necunoscute de nici o carte de debut publicată

în România: Ed. Polirom; *Printre vagoane* de Mihaela Perciun, reporter la *Europa Liberă*, învingătoare a concursului Fundației Soros pentru subiectul extravagant și expunerea libertină de orice canoane: Ed. Cartier; *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române (DEXI)*, cel mai bogat dicționar al Limbii Române apărut într-un volum: Ed. Gunivas, ARC; o excepțională lucrare lexicografică, unică în spațiul limbii române, un instrument modern de informare; *Dialoguri pariziene* de Lucreția Bârlădeanu, carte ce conține o serie de interviuri cu Matei Vișniec, Monica Lovinescu, V. Voinicescu-Soțchi, Nicolae Lupan: Ed. ARC; *Destin Întors* de Andrei Țurcanu prezintă poezii cu reflecții asupra destinului nostru istoric: Ed. Cartier; *Niciodată pe lume* de Silvia Caloianu, învingătoare a concursului poeziei virtuale www.poezie.ro; *Ghiara* de Irina Nechit relevă o viziune post-modernistă cu conotații civice: Ed. Vinea; *Mecanica Fluidului* de George Crăciun, care solicită responsabilități față de calitatea creației: Ed. Cartier; *O istorie etnopolitică a Basarabiei* de Iulian Frunțașu, care expune o nouă viziune analitică asupra integrării în context balcanic și european: Ed. Cartier.

Pentru conturarea spectrului cultural vom menționa și activitatea *Salonul de Arte Frumoase*, care a promovat valorile artelor plastice naționale și a contribuit la formarea unui gust estetic rafinat de contemplare și recepție a artei. Cunoașterea genurilor de pictură și a stilurilor de interpretare s-a realizat cu concursul specialiștilor în domeniu, doctorilor în studiul artelor, profesorilor de la instituțiile de profil.

Activitatea Salonului de Arte Frumoase a fost susținută de Uniunea Artiștilor Plastici, Muzeul Național de Arte Plastice din Republica Moldova, precum și de numeroși artiști plastici cu care salonul are o colaborare deosebită: G. Oprea (președinte), A. Rurac, M. Petric, A. Colîbneac, G. Sainciuc, I. Daghi, E. Zăvțur, V. Cobzac, I. Matei, M. Grati, V. Coroban, V. Didîc, T. Botea, C. Ciobanu, T. Stăvilă, T. Braga, E. Barbas, S. Dan Cojocar, C. Secrieru, G. Ledeanu, I. Istrati, V. Dobuș, G. Adoc, V. Sandu (România), Lazlo Botar (Ungaria),

R. Sluic (Olanda), T. Buzu (Cehia), L. Buzdugan, S. Dolișinski (Rusia), B. Pascowschi (Polonia) ș.a., ca să amintim doar câteva nume. Despre prestarea acestui serviciu am vorbit mai amplu în revista *Magazin Bibliologic*, în care am menționat efectele artoterapiei și posibilitățile bibliotecii, alături de muzee și galerii de artă, de a crea oportunități în cultivarea gustului estetic și a fi o șansă, o pistă de lansare pentru artiștii plastici.

Salonul Muzical și-a desfășurat activitatea, impulsionând substanțial susținerea și prosperarea artei, ridicarea culturii muzicale. Valorificând patrimoniul muzical universal, clasic și contemporan cu lucrări de valoare națională, de diverse stiluri, Salonul și-a propus să ocolească stereotipul, monotonia, pledând pentru lărgirea profilurilor, tematicii. Programele Salonului Muzical au reprezentat pentru melomani o modalitate aparte de exprimare a trăirilor care nu-și găsesc expresia adecvată într-un limbaj uzual, familiarizând publicul cu noi curente de manifestare artistică prin muzică.

Susținerea artiștilor consacrați și a tinerilor talentați a constituit un act mobilizator pentru spiritele creative din domeniul muzicii și impresariatului artistic, fiind o pistă de decolare pentru mulți din ei. Pe potrive diverselor gusturi ale melomanilor, programul Salonului a inclus varii manifestări: întâlniri cu cântăreți și muzicologi, expoziții consacrate muzicii clasice, moderne și populare, având parteneri în această colaborare: Uniunea Folkiștilor, Uniunea Compozitorilor, precum și întâlniri cu diverși interpreți de muzică clasică, folc și populară. Aceste manifestări atrag un important număr de participanți: M. Mocanu (președinte), E. Doga, M. Bieșu, M. Munteanu, I. Paulencu, I. Iovu, M. Guțu, D. Arseni, N. Ermurachi, V. Cojocaru, V. Julea, S. Popescu, M. Ciobanu, V. Dani, M. Dolgan, E. Botezatu, M. Iliuț, R. Ardezeanu, J. Voinovan, L. Gonciar, L. Burghilă, M. Sarabaș, M. Sârbu, I. și A. Bivol, Veta Ghimpu-Munteanu, D. Radu, C. Rusnac, E. Andronic, A. Cazacu, V. Marin, N. Paliș, Z. Bolboceanu, I. Căpraru, S. Popescu, L. Roșculeț, I. Stratulat, A. Dumitraș, T. Ungureanu, N.

Gribincea, V. Chiperi ș.a., promovând mai insistent colecțiile muzicale ale bibliotecii.

„Devenind în timp locul care va avea o simțire deosebită” (Ion Hadârcă), „Muzeu al unui timp de pelerinaj estetic întru regăsirea propriei identități” (Eugenia Bulat), „Templul național” (Nicolae Dabija), „Celebra bibliotecă” (Vladimir Beșleagă), „Bibliotecă însemnând mai mult decât toate partidele, ONG-urile și corpurile de diplomați, atunci când e vorba să triumfe o Idee” (Andrei Țurcanu), acum trecând cu brio proba celor 15 ani de activitate, urmează calea unui secol de noi împliniri întru prosperarea culturii naționale.

Concluzii

Fiind în căutarea pulsului și rațiunii de a fi, bibliotecile moderne se confruntă cu efortul de a-și clarifica conceptul teoretic, circuitele funcționale ale instituției publice, chemate să asigure serviciile de informare ale comunității, miza și fundamentele ei existențiale.

Experiența bibliotecii demonstrează că complementaritatea demersului informațional se poate realiza prin asumarea rolului de animator cultural al comunității printr-o polarizare și mobilitate a demersului cultural.

Statutul sociocultural este dictat de oportunități, posibilități și modele practice de realizare prin acțiuni manageriale, care pornesc atât de la atuurile tradiționale ale bibliotecii publice, cât mai ales cele rezultate din activități (nu neapărat dotare și bunuri) care asigură implicarea bibliotecii și flexibilitatea ei, capacitatea de a răspunde și a contribui la remedierea unor probleme ale comunității, în funcție de condițiile locale concrete.

Atuurile breslei bibliotecare constau în voința de deschidere către ceilalți, de creare a unor parteneriate în sensul îmbogățirii cu noi metode și instrumente, în credința în progres și propășire culturală, în promovarea valorilor naționale și universale, a spiritului european.

Oricât de perfectă ar fi legislația și prevederile, misiunea culturală a bibliotecii se poate realiza doar prin angajarea, prin folosirea multiplelor mijloace moderne de comunicare și socializare culturală, care reflectă dezideratele actuale ale concetățenilor noștri, interesați de existența și funcționarea bibliotecii.

Referințe bibliografice

- Bagdasar, N. *Din problemele culturii europene*. București: Inteligenția, 1998.
- Bibliotecile publice și societatea informației. București: Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România, 1998.
- Cartea de onoare. Colecția cărții cu autografe ale Bibliotecii „O. Ghibu”.*
- Dimensiunea socială a bibliotecii publice în societatea informațională 12-19 octombrie, 2002.* Culegere de comunicări. Ch.: Biblioteca Municipală Bogdan Petriceicu Hasdeu, 2003.
- Leclerc, Gerard. *Mondializarea culturală*. Chișinău: Știința, 2003.
- Stoica, Ion. *Puterea cărții*. Constanța: Exponto, 2005.
- Zecheru, Mihaela. *Biblioteca Publică în Sistemul Cunoașterii. Percepție și expectanță*. București: Cartea universitară, 2005.
- Zecheru, Vasile. *Management în cultură*. București: Litera Internațional, 2002.

Activitatea bibliografică și de cercetare a Bibliotecii evreiești *I. Mangher*

Angela BORȘCI, Sara ȘPITALNIC

Din primele zile de existență, Biblioteca evreiască *I. Mangher*, antrenată în procesul de modernizare și deschisă comunicării profesionale, s-a încadrat energic în procesul de elaborare a bibliografiilor în genere și, în special, a celor literar-culturale, completând serialul de bibliografii elaborat și editat de Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* și de cele două rețele de biblioteci-filiale: de literatură română și cele ale minorităților etnice.

Activitatea bibliografică a bibliotecii noastre reliefează câteva direcții principale:

- indici bibliografici;
- liste bibliografice;
- reviste bibliografice: scrise și orale;
- semne de carte etc.

În anul 1994 a ieșit de sub tipar un impunător îndreptar în limba română *Evreii în literatura, arta și știința Moldovei*, semnat de Sara Șpitalnic și menționat cu Premiul II la Concursul Republican pentru cea mai reușită lucrare bibliografică, iar câțiva ani mai târziu, în 2000, acest îndreptar, revăzut și completat, a apărut în limba rusă.

La capitolul bibliografii cu caracter ținutal ar fi de menționat bibliografia retrospectivă *Pușkiniana evreiască* de S. Șpitalnic, *Prin timp și carte...* (comunitatea evreiască a Moldovei în publicațiile anilor 1990-2002) de D. Șlaen și o serie de biobibliografii ale oamenilor eminenți din literatura și arta evreiască din Moldova (Ihîl Șraibman, Efim Levit, Zinovie Stolear ș.a.).

În anul 2002 a fost publicat indicele bibliografic *Scriitorii evrei – copiii* (literatura pentru copii în colecțiile bibliotecii *I. Mangher*), iar în 2003 N. Sosnovschi și T. Ischimji au elaborat *Lista de literatură recomandată pentru biblioteca mobilă în tabăra de familie*.

La capitolul reviste bibliografice scrise ar fi de menționat lucrarea *Pagini alese ale istoriei evreiești în literatura artistică*.

Se bucură de popularitate și semnele de carte, dedicate scriitorilor evrei și nu numai: L. Deleanu, I. Mangher, R. Olșevski, I. Bashevis Singer, M. Lemster ș.a.

Imperceptibilă este granița dintre bibliografie și cercetare. Ca exemplu poate servi ghidul *Chișinăul evreiesc*.

Începând cu anul 1997, Biblioteca *I. Mangher* editează calendarul datelor memorabile *Evreii în cultura și istoria universală*. Informația din acest calendar este publicată trimestrial în buletinul editat la Sankt Petersburg, *Poporul Cărții în universul cărților*.

În anul 2003, la 100 de ani de la pogromul din Chișinău, a ieșit de sub tipar lucrarea *Nu vom uita...*, iar în 2004 – lucrarea *In memoriam victimelor tragediei de la Popeni*.

Mai detaliat am vrea să ne oprim asupra lucrării de cercetare științifică cu caracter ținutal, care a văzut lumina tiparului în anul 2005, *Stil basarabean*. Lansarea cărții a coincis cu suita de manifestări cu genericul *Chișinăul și oamenii lui*. Această lucrare cuprinde date despre viața și activitatea scriitorilor basarabeni de limbă idiș și este alcătuită din două părți. Prima parte are genericul *Scriitori evrei din Basarabia* și este o succintă trecere în revistă a peste 70 de nume, materialul fiind expus după principiul geografic: de la Nord la Sud (Briceni, Edineț, Hotin, Soroca, Bălți, Orhei etc.).

Cu o deosebită plăcere autorul vorbește despre dragostea acestor personalități pentru plaiul unde s-au născut și au crescut, dar și pentru oamenii de diferite naționalități și confesiuni ce i-au înconjurat pe tot parcursul vieții. Un loc

aparte revine dragostei de carte de care au dat dovadă cei cărora le-a fost hărăzit să devină scriitorii evrei de limbă idiș, ei având cele mai mici șanse de a studia această limbă și de a se realiza pe viitor prin ea, pe tărâmul literar.

Pe tot cuprinsul acestei cărți se fac auzite astfel de denumiri de localități cum ar fi Briceni, Hotin, Noua Suliță, Securenii, Cernăuți.

Cu o deosebită căldură autorul vorbește despre Lipcani – orășel polietnic de pe malul Prutului, care la sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX a dat naștere la o întreagă constelație de artiști, scriitori.

„...*Dragul meu târgușor... De mic copil visam să-ți cânt minunățiile...*” – cuvinte calde despre Soroca, locul său de baștină, scrie prozatorul David Selțer, stabilit cu traiul în Statele Unite, unde proslăvește Moldova în culegerile *Besaraber lider (Cântece basarabene)*, 1947 și *Bilder un ghestalthen fun Soroca (Tablouri și chipuri sorocene)*, New York, 1961.

O altă basarabeancă, Enta Maș, victimă a regimului, deținută a GULAG-ului, actualmente cetățeană a Israelului, duce faima Moldovei departe în lume. În toate cărțile sale descrie cu multă dragoste satul său natal, Zgurița, oamenii de acolo și soarta celor repatriați în Israel.

Nu departe de Zgurița, în satul Șuri, în anul 1912 a văzut lumina zilei viitorul poet Meir Haraț, traducătorul în limba idiș al versurilor lui M. Eminescu. Copilăria și adolescența i-au trecut în Mărculești. În anii '70, stabilit cu traiul în Israel, a scris poemul *Mărculești* – o minienciclopedie originală a târgușorului din anii antebelici, alcătuită din 2 853 versuri. Pentru această lucrare în 1982 i s-a conferit premiul *I. Mangher*.

Și orașul Bălți a fost leagănul unei întregi pleiade de scriitori, barzi, artiști de limbă idiș: Aizic Raboi, scriitor american, autorul romanului *Evrei basarabeni*, Efraim Oerbah, Iacob Fihman și mulți alții.

Pe lângă scriitori, în prima parte a cărții, și-au găsit locul bine meritat și mulți critici literari și alți specialiști din domeniul literaturii.

Olimp Basarabean – așa i-a numit Haim Bialik (clasic al literaturii idișiste) pe un grup de scriitori evrei din Lipcani; *Olimp Basarabean* este și genericul celei de a doua părți a cărții *stil basarabean*, care conține date detaliate despre viața și creația a 13 poeți și prozatori de limbă idiș. Aici întâlnim nume ca Moise Altman (1890-1981), originar din Lipcani, care și-a petrecut o mare parte a vieții la București, apoi la Cernăuți. Deși a avut o activitate fructuoasă pe tărâmul literar, opera lui poetică, cu regret, nu a fost adunată într-un singur volum.

Olimpului basarabean îi aparține și colosul înțelepciunii evreiești, fabulistul Eliezer Ștainbarg (1880-1932). Cele peste 500 de fabule, traduse în mai multe limbi, inclusiv în română, fac concurență fabulelor lui Esop, La Fontaine, Krâlov.

Un alt reprezentant al *Olimpului basarabean* este Iacov Șterberg (1890-1973). Poet, dramaturg, publicist, traducător, unul din fondatorii teatrului evreiesc din București, deținut al GULAG-ului timp de cinci ani.

Oricine se interesează de istoria, cultura și literatura evreilor din Moldova nu poate trece peste cărțile lui Ițhak Korn: jurist, redactor, critic literar, om politic. Locuind în Eretz-Israel, a fost președinte al Uniunii basarabenilor din Tel-Aviv, inițiatorul Fundației *Beit-Basarabia – Casa basarabenilor*, președinte al Ligii prieteniei între Israel și România.

Un capitol aparte i-a revenit lui Ițic Mangher, al cărui nume îl poartă biblioteca noastră. Suflet rebel, veșnic pribeag, pelegrin prin viață. Om cu o soartă foarte grea, I. Mangher s-a născut la 1901 la Cernăuți și a decedat în 1969 în Israel, unde a fost instituit Premiul *Pentru aportul la dezvoltarea culturii în limba idiș*, care îi poartă numele și care se înmânează de președintele țării.

În timpul când a fost scrisă cartea mai era încă în viață laureatul a numeroase premii literare, cavalerul mai multor

distincții, membrul Uniunii Scriitorilor din Moldova, ultimul scriitor idișist de la noi, Ihlil Șraibman, „visătorul de la Rașcov”, cum i se mai zicea. Toată creația lui a fost străbătută de dragostea față de locurile natale, de limba mamei, de oamenii alături de care a copilărit, de părinți și bunici.

Actualmente în Moldova nu au mai rămas scriitori de limbă idiș. Acei care și-au cultivat limba maternă au plecat departe de hotarele țării noastre. Dar oriunde i-ar duce destinul, legătura indisolubilă cu baștina moldavă persistă pe parcursul întregii lor vieți. Printre ei ar fi de menționat personalități ca Enta Maș, Lev Berinski, Boris Hais, Boris Sandler, originar din orașul Bălți, este astăzi cetățean al Statelor Unite, redactor-șef la ziarul *Forverts*. De altfel, acest ziar este unul din puținele care urmărește cu interes și publică pe paginile sale materiale despre viața culturală a diasporei evreiești din Moldova. Un alt scriitor este poetul Moișe Lemster, colaborator al bibliotecii Universității din Ierusalim, autorul bazei de date despre publicațiile periodice de limbă idiș în perioada antebelică, autorul unei monografii despre istoria asociațiilor evreiești basarabene.

Biblioteca *Ițic Mangher* continuă activitatea de elaborare și editare de bibliografii și lucrări științifice. În prezent se selectează material pentru următoarele lucrări: *Chișinăul evreiesc în literatura artistică și Holocaust*.

P ``` rezențe literare constănțene la Biblioteca Ovidius ```

Elena BUTUCEL

În ultimele decenii bibliotecile au posibilități nebănuite de valorificare a imensului potențial de care dispun. Explozia tehnico-științifică generează informații pe diferit suport care coexistă și se completează. Implementarea noilor tehnologii de informare în biblioteci contribuie la extinderea și diversificarea serviciilor informaționale, la lărgirea spațiului informațional al acestora. Biblioteca trăiește o adevărată revoluție, produsă de aceste tehnologii, care au conturat ideea de „bibliotecă virtuală”, venită în sprijinul nevoilor de cunoaștere ale oamenilor pentru a progresa. Ne întrebăm dacă în zilele noastre mai putem vorbi de consumul de carte, de interes pentru frământările trecutului. Cartea n-a dispărut, ea doar a cunoscut influențele mijloacelor de comunicare moderne. Lectura pe suport tradițional rămâne, totuși, a fi în continuare printre sursele cele mai solicitate, instrumentul de bază al accesului omului la cultură. Prin carte omul se înalță.

În prezentul articol vom încerca să facem un studiu asupra lecturii și literaturii scriitorilor constănțeni, a căror creație a ajuns la Biblioteca *Ovidius* din Chișinău prin generozitatea colegilor din orașul Constanța. Grație lor, dispunem de o colecție ce ne-a fost oferită în urma contractului de colaborare încheiat încă în anul 1994. Timp de 13 ani fondurile bibliotecii au crescut și ca număr, și ca valoare. Responsabilitatea și sentimentele față de această oază de cultură a constănțenilor s-au dovedit a fi profunde. Ori de câte ori au venit la Chișinău, colegii constănțeni au avut grijă să ne completeze colecția cu

cărți bune. Datoria noastră este să scoatem în evidență aceste comori, manifestând o adâncă recunoștință față de oamenii atât de generoși de pe meleaguri dobrogene, care merită să fie promovați, cunoscuți și în partea aceasta de pământ cu suflare românească.

Ținutul dintre Dunăre și Mare a constituit un spațiu cu neasemuită, magnetică forță de atracție pentru scriitorii români dintotdeauna și de pretutindeni, iar printre creatorii dobrogeni și publicațiile editate aici se află destule nume de reținut.

Scopul acestui studiu literar pe marginea operelor create de către scriitorii constănțeni este:

- ✓ Promovarea colecției și a valorilor literare;
- ✓ Cultivarea interesului informativ-literar;
- ✓ Stabilirea unei aderențe între cititor și literatura constănțeană;
- ✓ Cunoașterea și difuzarea unui tablou literar al unui spațiu românesc foarte interesant.

Biblioteca Publică *Ovidius* ține la evidență și promovează astăzi cca 160 de surse bibliografice ale scriitorilor constănțeni. Încă în anul 1999, la cei cinci ani de activitate a bibliotecii, a fost editat un pliant cu scriitori dobrogeni, care erau, la acea vreme, 66 la număr. Deci, scriitorii constănțeni vin în continuare spre Biblioteca *Ovidius*.

Din viața și opera marelui poet latin *Ovidius* fac parte 48 de titluri, la care se mai adaugă un dosar tematic cu studii, articole, recenzii din presa locală și constănțeană în număr de 53 de articole, în majoritate selectate din revista *Tomis*, publicație cu largă deschidere tematică (istorie, literatură, artă ș.a.) și din *Analele Dobrogei* (revista Societății Culturale Dobrogene). E vorba despre o colecție specială adunată pe parcursul anilor, care este promovată prin mai multe forme de activitate:

- catalogul biobibliografic cu publicații ovidiene;
- culegerea *Învățăturile vieții*, care include cugetări și maxime din opera poetului latin *Ovidiu* (ambele alcătuite de lucrătorii Bibliotecii *Ovidius*);

- materiale promoționale (semne de carte, pliante ș.a.);
- articole publicate în presă;
- expoziție permanentă în bibliotecă;
- simpozioane literare;
- omagiu adus marelui poet prin orice activitate culturală organizată la bibliotecă.

Acestea sunt formele de promovare a colecției respective, toate lăsând să persiste vie memoria față de anticul poet. Faptul că biblioteca noastră poartă numele Marelui Exilat la Tomis ne obligă să întreprindem aceste activități.

Ovidiu aparține, desigur, literaturii antice, latine, totodată însă, prin ceea ce a compus la Tomis în anii de exil – *Tristele* și *Ponticele* – și pentru că și-a petrecut ultimii ani ai vieții în acest oraș, a scris despre aceste locuri și despre strămoșii noștri, învățând graiul lor, el este și al literaturii române, fiind numit de unii istorici literari, eseiști și poeți „întâiul poet român”, „primul cântăreț al meleagurilor noastre”. La fel este numit și de Tudor Arghezi: „marele nostru strămoș de limbă, de scriere și de sânge – poet al nostru ca și Eminescu”.

Operele scriitorului antic sunt citite la Biblioteca *Ovidius* în mare parte de profesori, scriitori și studenți, ei reprezentând un grup cu o pregătire intelectuală specială. Cele mai solicitate cărți din opera poetului Ovidiu sunt următoarele:

- *Opere* / red.: Dorin Onofrei. – Chișinău: Gunivas, 2001. – 1248 p.
- *Epistole din exil* / trad. de Eusebiu Camilar. – București: Ed. pentru literatură, 1966. – 352 p.
- *Metamorfoze*. – București: Cartea românească, 1975. – 156 p.
- *Arta iubirii* / trad. din lb. fr., note și schiță biobibliogr. de Mihai Cimbru. – Deva: Ed. EMIA, 2002. – 175 p.

Monografii:

- Drimba, Ovidiu. *Ovidiu, poetul Romei și al Tomisului*. – București: Ed. tineretului, 1966. – 280 p.

- *Ovidius (Publius Ovidius Naso): [studii].* – București: Ed. Academiei R.P.R., 1957. – 580 p.
- Rădulescu, Adrian. *Ovidiu la Pontul Euxin.* – București: Sport – Turism, 1981. – 151 p.

Evocări literare

- Horia, Vintilă. *Dumnezeu s-a născut în exil: [roman].* – Craiova: Europa, 1990. – 210 p.

Am nominalizat doar câteva titluri dintre cele mai solicitate, dar interesul pentru viața și opera lui Ovidiu a fost mereu viu la noi. Figura poetului a intrat în zona de interes al folclorului literar, a pătruns în legende, basme, colinde, devenind, în felul acesta, o permanență a spiritualității românești.

Am început această relatare cu Publius Ovidius Naso din două motive:

- pentru că biblioteca poartă numele marelui poet;
- pentru că Ovidiu face parte din epoca străveche a istoriei literaturii constănțene.

O revistă de forță, care a văzut pentru prima oară lumina tiparului în 1966 și care dăinuiește până în prezent și se bucură de o largă popularitate pe întreg teritoriul țării, este revista *Tomis*. Biblioteca *Ovidius* deține toate numerele pe anii 1966 - 2006. Revista abordează un spectru larg de probleme ale contemporaneității (literatură, artă, istorie, oceanologie, arheologie ș.a.). Pe parcursul anilor a fost susținută de personalități consacrate ale științei și culturii naționale (Ion Jalea, Mihai Băcescu, Ștefan Augustin Doinaș ș.a.). Revista are o ținută artistică realmente atrăgătoare. Revista *Tomis* este așteptată și citită cu interes la Chișinău, ea fiind sursa de informare pentru noi, îndeosebi în ceea ce privește aparițiile editoriale în ținutul dobrogean. Câțiva ani în urmă o găseam în cataloagele cu ediții periodice pentru abonare și în felul acesta ne abonam anual. Însă acum nu o mai putem abona direct, pentru că lipsește din aceste cataloage și doar așteptăm de la colegii noștri să ne-o ofere cu vreo ocazie.

Cartea rămâne a fi un izvor nesecat de cunoaștere, descoperiri și taine neexplorate. În acest sens, cu referire la literatura dobrogeană, suntem obligați să facem niște bilanțuri, prin care să deslușim mai bine starea de lucruri, sensul evoluției și o cunoaștere la zi a prezentului literar. Vom lua ca studiu epoca modernă – sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX –, în care evidențiem în mod special doi scriitori: Victor Crășescu și Panait Cernea. Cel dintâi era studiat la noi ceva mai demult cu *Fugarul de la seminar: Schițe și povestiri din viața seminariștilor, a clericilor și a pescarilor dunăreni*. Opera lui V. Crășescu, cu o prefață de Efim Levit, a fost editată în 1984, la Editura *Literatura Artistică* din Chișinău.

Un alt scriitor descoperit în seria de scriitori dobrogeni în fondurile de carte ale bibliotecii noastre este Panait Cerna, autor al unei poezii de „concepție”. Creator cu o carieră literară destul de scurtă, ca mulți poeți, de altfel, și cu o operă restrânsă la un volum de versuri, o teză de doctorat și câteva studii și recenzii, Panait Cerna continuă să fie și azi unul dintre cei mai însemnați poeți pe care i-a dat Dobrogea până în prezent. Încadrarea lui, alături de Corneliu Moldovanu, George Gregorian și alții în grupul poezilor conceptuali de la începutul veacului XX a devenit demult un loc comun în cercetarea literară, impus rând pe rând de sinteze și istorici literari de primă mărime: Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, George Călinescu. Deși referințele despre opera lui Panait Cerna sunt contradictorii, poate tocmai acesta este argumentul de a-i căuta creația în rafturile bibliotecii și a o citi, pentru a ne forma propriul punct de vedere. Panait Cerna a fost publicat și la Chișinău cu o culegere de poezii *Floare și genune*: antologie, postfață și bibliografie de Ion Dodu Balan, apărută la Editura *Litera*.

Interesantă se dovedește a fi, bineînțeles, perioada interbelică: 1918–1944 prin scriitorii Ioan Roman (*Cavalerii Danubieni*, Craiova: Scrisul Românesc); Mihail Straje (*Dicționar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scrii-*

torilor și publiciștilor români), Alexandru Raicu (*Adio, Baudelaire, Cartea dimineții și Puntea din vale*).

Cea mai consistentă, și e firesc acest fapt, este perioada postbelică, începând de la 1944 și până în zilele noastre. Această etapă este prezentă la biblioteca noastră printr-un mare număr de opere literare ale scriitorilor Ion Coja, Traian Coșovei, Ștefan Cucu, Ovidiu Dunăreanu, Aurel Dumitrescu, Arthur Porumboiu, Constantin Novac, Nicolae Motoc etc. Trei dintre acești scriitori – Nicolae Motoc, Constantin Novac, Ovidiu Dunăreanu – au fost prezenți la programele Zilelor Bibliotecii *Ovidius*, unde și-au prezentat creația. Impactul a fost simțitor, acești scriitori au avut o mai mare priză la utilizatori, lucrările lor au fost solicitate mai des.

Desigur, utilizatorul Bibliotecii Publice *Ovidius*, cel interesat de istoria literaturii din Dobrogea, a descoperit că Victor Crășescu, înainte de Mihail Sadoveanu, a introdus în literatura română lumea pescarilor din Deltă. El și-a semnat prozele și cu pseudonimul Ștefan Basarabeanu și are meritul de a fi adus în universul dobrogean o notă de oarecare realism. Lucrul trebuie pus în seama celor de la revista *Contemporanul*, în special a lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, cu care V. Crășescu s-a aflat în relații bune, ca și cu B. P. Hasdeu, de altfel. Un rol important îl va fi jucat și orientarea revoluționară a tânărului V. Crășescu. Cea mai realizată și mai cunoscută nuvelă a acestui autor rămâne a fi *Spirca*. Deși insuficient de cizelată, nuvela reține atenția îndeosebi prin eroul pe care îl propune – un tânăr pescar cu numele Spirca, având un statut social identic cu al celorlalți pescari, nevoiți să muncească din greu, pentru a-și întreține familia. Pe protagonist îl particularizează nivelul de conștiință mai ridicat și spiritul de dreptate și de inițiativă, care le lipsește în prezent multor semeni de ai noștri. Cred că citind cartea, utilizatorii de la *Ovidius* își dau seama de acest lucru.

Printre romanticii tardivi ai perioadei interbelice de dezvoltare a literaturii românești din Dobrogea se distinge Ioan

N. Roman, al cărui nume îl poartă cu demnitate Biblioteca Județeană din Constanța. Debutând la sfârșitul secolului XIX (1895) cu un volum masiv de *Poezii*, el a fost la începutul activității un junimist ce s-a bucurat de aprecierea lui Titu Maiorescu. Poet liric cu delicate sentimente, cu suflet căld și sensibil, Ioan N. Roman l-a cunoscut pe Eminescu și a aparținut pleiadei de creatori care nu s-au putut sustrage de la înrâurirea exercitată de acesta. Mai întâi, ea se manifestă tematic, mai ales în ceea ce privește viziunea și substanța propriu-zisă a poeziilor. Cred că un cititor interesat ar putea extrage multe momente profunde din creația acestui poet. Aprig apărător al drepturilor românilor în Dobrogea, el a fost cel care, la sfârșitul Primului Război Mondial, a redactat Memoriul asupra Dobrogei, prin care a apărat interesele românești la Versailles. În anul 1920 a înființat la Constanța, împreună cu profesorul C. Brătescu, *Societatea culturală dobrogeană*, un organism cu mare rol în viața spirituală a celor de la mare, societate care a editat revista *Analele Dobrogei*.

Dintre poeții și scriitorii epocii postbelice acordăm în principal atenție celor mai solicitați, grație operei lor diverse ca gen și abordare tematică. Arthur Porumboiu este unul dintre aceștia. El și-a dezvăluit identitatea artistică încă de la primul volum – *Domnule copil*. În acest volum existau indicii clare ale talentului. E suficient să amintim de poemul *Treisprezece (Treisprezece cai duc un copil străveziu – / Căldura-l acoperă albă cu sare. / Treisprezece cai n-au timp pentru iarbă / nici pentru soare)*.

Alte poeme semnate de Arthur Porumboiu divulgă semnificația atribuită luminii sau întunericului și prin aceasta ne amintesc de Lucian Blaga și George Bacovia. A obținut pentru poezie, în anul 1995, Premiul Uniunii Scriitorilor (Filiala Dobrogea) și în anul 1996 – Marele Premiu Literar OVIDIUS.

Nicolae Motoc este reprezentantul poeziei miracolului marin. Ne bucurăm că l-am avut în calitate de oaspete de onoare la inaugurarea bibliotecii noastre și încă o dată, la cinci ani de activitate. „...Creator din stirpea marilor aventurieri

întru frumosul artistic el poate fi numit un scriitor total”. A publicat mai multe cărți de poezie. Femeia și marea sunt două realități fundamentale în opera lui, care prilejuiesc constatări vrednice de interesul cititorului. Reproducem un fragment pentru claritate și convingere: „Nici tu, mare, nu-ți aduci/ adâncurile sub o zodie mândră/ treci șchiopătând peste praguri ascunse/ din piatră. Te lași îngânată/ de lagune în care uitucă ți-ai rătăcit apele. /Cunoști nepăsarea/ mulțumirea băltoacei la prima picătură de ploaie// nici tu / mare nu-ți sui legale cu tine / valurile / spre țărmul trufaș și ursuz. / Acum suspini și bați mătăanii albastre / printre pietrele templului / pe care furioasă l-ai cotropit!” ... (Dezlegare de mare). Și cele două romane ale sale, pe care le avem în colecția de carte dobrogeană a bibliotecii, prezintă interes și au fost solicitate de către utilizatori.

Un alt autor care reprezintă Dobrogea la compartimentul lirica evenimentului și a patosului social este Traian Coșovei, care semnează câteva zeci de volume, dintre care mai mult de jumătate cultivă reportajul, T. Coșovei fiind considerat un reporter și un poet.

Specie jurnalistică prin care fondatorul ei modern, Geo Bogza, a dat literaturii românești creații de vârf, reportajul a avut în Traian Coșovei un „slujitor dintre cei mai devotați și pasionați din anii postbelici”. De altfel, scriitorul a și mărturisit această pasiune: „Ca surdul și ca orbul alerg / Dintr-o parte în alta/ a văzduhului – / Și tot mi se pare / că aud, că mă strigă, mă cheamă -/are să-mi aducă o veste / De la cine? De unde ?! // Ca surdul, ca orbul / îmi plec urechea în toate vânturile, / îmi strivesc tâmpla de toate zidurile, / frământ în mâini fiecare piatră – alerg dintr-o parte în alta / a văzduhului / gol pentru mine”.

Un volum întru totul reprezentativ pentru această specie la Traian Coșovei este opul masiv de peste 400 de pagini, intitulat *Dobrogea de aur*, cu reportaje ce evocă fapte și evenimente din existența materială și spirituală din spațiul carpato-danubiano-pontic.

Din volumul *La țărnul cu luna* desprind pentru iubitorii de poezie niște versuri ce trădează firea unui poet hipersensibil, care ne cucerește prin expresivitate simplă, ceea ce și-ar găsi, potrivit exegeților, un loc sigur în cea mai exigentă antologie tematică:

„Doamne, mamă!
Cum ai potrivit tu
Din cer
Sau din adânc
Și ce puteri ai tu acolo
De ai înduplecat
Bătrânul nostru liliac
Să înflorească în noiembrie!
Cumplita noastră lună
În care ai plecat...
Ce semn din cer
Și din adânc
Ne trimiți tu
Împărăteasa noastră simplă,
Cu liliacul înflorind
În noiembrie!
Ce dulce primăvară mare
Ești tu în lumea viitoare,
Și-n frigul fără alinare
Te-ntorci la noi în chip de floare”.

Aduc în față acum volumul *Istoria literaturii din Dobrogea* de Enache Puiu, care, după cum scrie autorul, este: „*Omagiul meu Dobrogei, din al cărei pământ am fost plămădit și în care mă voi topi*”. Autorul constată printre altele că, „...odată cu secolul al VII-lea după Hristos și prin concursul unor condiții istorice specifice acestei provincii, faptele interesând literatura cultă s-au redus drastic, până târziu, la sfârșitul secolului al XIX-lea, când Dobrogea a revenit la Statul Român. Drumul parcurs de fenome-

nul literar în acest ținut, după aceea, în cei aproape 130 de ani ce s-au scurs după reintegrare, dar mai ales în ultimele trei sferturi de secol, a fost unul al continuei dezvoltări, sub toate raporturile: al suportului material, al dimensiunii, al calității. Mai important decât toate este progresul de conținut, ascensiunea calitativă înregistrată de această literatură”. Afirmația implică aspecte ce au fost relevate în cuprinsul studiului, constatând rapida modernizare și diversificare a modalităților și formelor literare în ultimele șase-șapte decenii, precum și procesul din ce în ce mai evident de cristalizare a unui specific dobrogean în creație, reflex al „sufletului” straniu al acestor locuri, specific observabil într-o percepție mitico-poetică a lumii, precum și în deschiderea constantă spre miracolul marin. Opera scriitorilor din spațiul pontic pendulează între două motive literare esențiale: reflectarea pe plan artistic a universului marin și cultul pentru antichitate, pentru vestigiile greco-romane, pentru poetul Ovidiu.

În continuare ne propunem să difuzăm cât mai larg bibliografia scriitorilor dobrogeni alcătuită de Biblioteca Ovidius, după care să inițiem un club de discuții pe marginea cărților scrise de autori din zona Constanței, astfel contribuind la popularizarea într-o mai mare măsură a creației acestora. Încă mulți dintre scriitorii dobrogeni meritau să fie nominalizați, dar nu putem cuprinde necuprinsul. Am făcut doar o trecere în revistă a tuturor perioadelor literare.

Las în continuare pe seama actualilor și viitorilor cititori ai acestor scriitori și poeți să pătrundă în esența tezaurului literar dobrogean ce și-a găsit loc de referință în fondul de carte oferit cu dragoste de frați și de colegi, de către prietenii noștri de la Biblioteca Județeană din orașul lui Ovidius – Tomis–Constanța. Suntem siguri că acest îndemn îi va motiva pe toți cei interesați de fenomenul literar dobrogean, și nu numai, să escaladeze înălțimile muntelui literar de la mare și ne va purta pe valurile unei pasiuni inepuizabile pentru creația menită să ne îmbogățească spiritual și să ne înnobileze.

P prezentul etern eminescian: forme cognitive și informative de promovare

Elena DABIJA

Este astăzi Eminescu un autor citit? Să fie oare așa cum pretind unii: că Eminescu a intrat în eclipsă, iar opera sa suportă o serioasă și definitivă translație?

Fiecare din noi își are un Eminescu al său și comunică cu el în măsura în care-i permit cultura și simțirea, poate și harul. Unii îl pictează pe pânze, alții îl sculptează; unii îl recită, alții îl cântă; unii îl citesc, alții îl tac și-l ascultă.

Cu Eminescu dovedim că avem o sumă de valori prin care suntem considerați ca făcând parte din circuitul acestor valori. Pare paradoxal – oferta de informații în diferite medii este mare, dar rămâne puțin cunoscută astăzi, când vorbim de digitizare, globalizare, aici și acum, informația solicitată. Valorile culturale ale poetului sunt mai accesibile decât în perioada genezei lor.

Anul bibliologic 2006, pe lângă subiectul propus – *Situația actuală și proiecte de perspectivă ale domeniului bibliotecar* – a pus în discuție și rolul mediatorului de informații. Specialistul în informare și documentare trebuie să fie unul competent, cu abilități consistente în comunicare. Fluxul informațional general și în special eminescian trebuie organizat, dar și promovat abil, axând mesajul pe diferite grupuri de utilizatori.

Este astăzi Eminescu un autor citit? Această întrebare, în bună parte retorică, a fost un demers pentru constituirea unei instituții de cultură cu profil științific și biblioteconomic, care prin misiunea sa să asigure acces la opera clasicului literaturii universale Mihai Eminescu, valorificând și promovând

opera, viața și activitatea poetului prin diverse acțiuni de cercetare, științifice și culturale.

„Să-l cunoaștem noi înșine pe Eminescu”, „să-l facem cunoscut lumii așa cum se cuvine” – acestea au fost imperativele de bază ale CAIE. Cum le-am realizat noi pe parcursul a șapte ani?

Liniile directoare pentru practici de calitate:

- Colecții;
- Baze de date;
- e-Conținuturi;
- Susținerea procesului de învățare permanentă;
- Promovare;
- Indicatori de performanță.

Colecțiile sunt achiziționate și organizate după criteriile:

- Lingvistic – toate limbile lumii.
- Geografic – fără limită de țară.
- Cronologic – de la început până-n prezent.
- Tipul de documente – toate tipurile și toate mediile.

Dinamica colecției este vizibilă: de la 864 de exemplare inițial la circa 7 000 de documente astăzi. Edițiile reprezentative pot fi lecturate doar aici datorită conlucrării cu numeroase personalități notorii – eminescologi, scriitori, traducători, editori, persoane fizice. Cărțile cu autograf – peste 600 – sunt un etalon al spiritualității literare naționale și internaționale, care servesc drept repere pentru următoarele studii și cercetări generând alte idei noi și mai competitive. Colecția de documente full-text se extinde, fiind un suport pentru a scrie teme, teze, pentru a comunica cu colegii.

Tehnologiile informaționale sunt oportunități de extindere și îmbunătățire a calității ofertelor, serviciilor. Proiectul *Eminescu electronic* a avut drept obiectiv utilizarea tuturor mediilor în valorificarea și promovarea operei eminesciene. Dotarea tehnică cu echipament a extins posibilitățile de studiere în contextul perceperii cognitive și afective, a atras grupurile „de risc” la lectura din pasiune. Tehnologiile sunt utili-

zate și pentru organizarea intelectuală a informațiilor. Bazele de date organizate în sistemul informațional TINLIB asigură operativitatea și eficiența procesului de investigare: verificarea existenței documentului solicitat în colecție, selectarea documentelor la o temă, alcătuirea listelor de surse tematice. Facilitățile de căutare sunt multiple: autor, titlu, vedetă de subiect, cuvinte-cheie, căutări combinate. Odată cu implementarea sistemului informațional al BM B. P. Hasdeu s-a extins accesibilitatea, reflectând sursele eminesciene și la alte filiale ale BM. Sunt utile și vedetele de subiecte care reprezintă un ghid de orientare în opera multiaspectuală și multidisciplinară a lui Eminescu. Complexitatea lor de la general la particular descoperă sintagme inedite, necunoscute prezențe în opera și critica literară a autorului. Digitizarea documentelor, primirea prin poșta electronică a documentelor full-text completează colecția tradițională.

Învățarea permanentă este un deziderat promovat substanțial la nivel internațional, național și local. CAIE este un partener al procesului de învățământ de la mic la mare. Pe parcursul celor șapte ani utilizatorii au cunoscut și cunosc pas cu pas viața și opera lui Mihai Eminescu. Astfel, *Nici o zi fără Eminescu* la CAIE a devenit o campanie promovată asiduu – liceeni și studenți de la instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar, din inițiativa noastră, fac ore de studiu Eminescu la CAIE. Formele cele mai des utilizate și mai aproape de cititorul-utilizatorul actual au fost:

- Simpozioane, conferințe științifice, dezbateri

Aceste activități sunt foruri științifice pentru cercetători și studenți. Grație lor se extinde numărul doctoranzilor, se descoperă subiecte noi. Tematica este variată: *Eminescu pe meridianele lumii în perspectiva mileniului trei*, *Eminescu și muzica*, *Eminescu și francofonia*, *Eminescu – poetul unității naționale*, *Interculturalul Eminescu* etc. Impactul: aceste studii s-au înregistrat și publicat, iar teza de doctorat *Etape de afirmare a*

eminescologiei românești a Anișoarei Anghel Mija (conducător științific acad. Mihai Cimpoi), care a studiat fondul de carte la CAIE, este o lucrare de valoare dăruită cu autograf în sprijinul cunoașterii odiseei eminesciene. Colaboratorii CAIE sunt recunoscători și autorilor celor 95 de referate-interpretare critică a operei eminesciene, lucrate cu sârguință de către studenți de la Universitatea Pedagogică Ion Creangă, rămase să valorifice colecția.

- **Întâlniri cu scriitorii eminescologi**

Scriitorii, criticii literari *Eugen Simion, Mihai Cimpoi, Victor Crăciun, Dimitrie Vatamaniuc, Theodor Codreanu, Dumitru Irimia, Tudor Nedelcea, Anatol Codru, Mihai Dolgan, Constantin Popovici, Haralambie Corbu, Sergiu Nucă, Valeriu Matei, Alexandru Gromov, Ion Hadârcă, Gheorghe Ciocoi, Vlad Zbârciog, Ion Holban, Constantin Parascan, Argentina Cupcea-Josu, Gruia Novac, Valentina Lupu, Petruș Andrei, Ștefan Ion Ghilimescu, Lucia Olaru-Nenati, George Apostoiu, Constantin Teodorescu, Dumitru Mămăligă, Ion Ciocanu, Lucreția Bârlădeanu* etc., la întâlnirile cu utilizatorii, au scos în evidență rolul lui Eminescu în cultura națională și internațională. Aspectele filozofice sunt discutate, iar lirica devine un forum de inspirație pentru tinerii cercetători.

Întâlnirile cu traducători ai operei eminesciene în diferite limbi: *Brenda Walker* (Marea Britanie), *Michael Matuch* (Germania), *Ion Miloș, Magnus Jacobsson, Inger Johansson, Gabriela Melinescu* (Suedia), *Jean-Louis Courriol* și *Valeriu Rusu* (Franța), *Irfan Ünver Nasrattinoğlu* (Turcia), *Güllü Yoloğlu* (Azerbaidjan), *Nico Stoianov* (poet de limbă bulgară din Chișinău), *Stepan Kellar* (Ucraina), *Irina Loghinovski* (Rusia), *Dionisie Tanasoglu* (în găgăuză) au accentuat universalitatea Poetului pe meridianele lumii.

- **Lansări și prezentări de carte**

Pe lângă forma tradițională de organizare a acestor activități, este interconectat potențialul cognitiv al cititorilor. Astfel, activitatea devine mai atractivă și mai charismatică prin

implicarea cititorilor în discuții provocând noi orientări literare pe potriva lor.

- Organizarea concursurilor literare și muzicale

Concursurile literare sunt pentru CAIE o modalitate de a promova opera și critica literară eminesciană, de a face un audit al colecțiilor și de a fixa repere strategice pentru viitor. CAIE a fost organizator și animator al participării cititorilor săi, pasionați de opera eminesciană – Ionel Șestacovschi, Mihaela și Daniela Babici –, la concursul de creație și pictură *Nicoară* din Botoșani; Rodica Novac și Ludmila Roșculeț – la concursul de romanețe din Bârlad, unde au fost apreciați cu premii. Festivalul-concurs *La steaua care-a răsărit...* și brain-ringul *Enigmaticul Eminescu* au adunat talente de la mai multe licee din capitală. Aprofundarea cunoștințelor, propagarea unui repertoriu de valoare în instituțiile preuniversitare, pregătirea tinerei generații de actori, cântăreți și pictori au fost obiectivele celor șase secțiuni ale concursului. CAIE găzduiește și organizează concursul *La izvoarele înțelepciunii*, concursul televizat *Minerva*. E de menționat și Festivalul *Denii Eminesci*, ediția VI, pe traseul Iași – Botoșani – Rădăuți – Edineț – Chișinău, organizat de Asociația ASTRA (Iași) și care a adunat un număr impunător de admiratori ai lui Mihai Eminescu.

- Ore de lectură, ore de poveste, poezie, muzică

Variatatea acestei activități se explică prin diversitatea utilizatorilor CAIE: preșcolari, școlari, liceeni, studenți, pensionari, casnice, persoane de vârstă a treia. Vizitatorii au apreciat muzicalitatea operei lui Eminescu, fiind frapați de vocile interpreților de diferite generații: Maria Bieșu (împreună cu participanții la Festivalul *Invită Maria Bieșu*), Mihai Munteanu, Lenuța Burghilă, Margareta Ivanuș, Margareta Sârbu, Rodica Novac, Ludmila Roșculeț, Iulian Caranfil, corul *Basarabia*, Dulcia Roșca, Valentin Boghean, Nicolae Coșneanu, Viorel Burlacu, Vasile Dintu, Victor Zaldea, Tinca Baranov, Marina Cenușă, Gabriela Cocieru, Violeta Zmuncilă, Nătălița Chiriac, Elena

Galeru, Silvia Grădinaru, Cristina Pintelei, Cristina Scarlat, Lidia Ciubuc, Natalia Tanasiciuc – toți participanți la diferite concursuri de romanțe, organizate de CAIE. Pe clapele pianului nostru și-au lăsat amprentele marele compozitor Eugen Doga, precum și Constantin Rusnac, Serghei Pojar, de asemenea, foarte inspirate au fost melodiile interpretate de elevii Elena Ignatiev (Liceul *Ciprian Porumbescu*), Mihai Vrabie (Liceul *Mihai Eminescu*).

Vizitatorii CAIE, cu diferite ocazii, au avut posibilitatea să asculte recitaluri pe versurile lui Mihai Eminescu în interpretarea lui Eugeniu Ureche (în limba franceză), a Ninelei Caranfil. Aș menționa îndeosebi un „record” emoționant, înregistrat de Andreea Cociorvă, care, la vârsta de 3 ani și 8 luni, a recitat integral poemul *Luceafărul*.

- Vernisaje de pictură și sculptură

Impactul studierii operei eminesciene, înțelegerea simbolurilor literare sunt reflectate în pictură și sculptură. Aceste realizări sunt conceptele emotiv-cognitive axate pe natură, dragoste, cosmos și demonstrate de către pictorii: George Pascu, Constantin Teodorescu (Bârlad), Petre Achițenie (București), Valentina Brâncoveanu, Eudochia Zavtur, Mihai Mireanu, Ion Daghi, Cezar Secrieru, Vasile Didic, Carolina Naconecinii, Afanasie Oprea, Mihai Țăruș, Natalia Surdu, Iulia Lozoveanu, Estela Răileanu, Cătălina Uncu ș.a., care și-au expus lucrările de autor în incinta CAIE; tot aici se înscriu și vernisajele în grup ale artiștilor plastici din Vaslui și Moldova: *Eminescu 2001*, *Orizonturi eminesciene*, *Dor de Eminescu*, *Inspirație din Eminescu*, *Somnoroase păsărele*. Menționăm și contribuția liceenilor de la *Onisifor Ghibu*, *Mihai Eminescu*, *Colegiul de pictură Alexandru Plămădeală* la receptarea în pictură a operei eminesciene. Astfel galeria de picturi dăruite pentru CAIE se îmbogățește de la un vernisaj la altul.

Șirul activităților de promovare și valorificare are în vizor opera și critica literară în diferite ipostaze. Sunt indispensabile

zilele de informare, săptămâna ușilor deschise, ore și reviste bibliografice care au o conotație majoră și un impact semnificativ. În total au fost organizate peste 1 000 de asemenea activități, la care au participat circa 50 000 de admiratori.

Implementarea unui marketing eficient a permis exploatarea și utilizarea resurselor eminesciene. În acest scop s-au utilizat:

1. Materiale promoționale:

- *semne de carte – Poezia lunii, Colecții inedite, Invitație la lectură, Noutăți editoriale, Dedicății lirice;*
- *pliantele Eminescu electronic, Mihai Eminescu – Veronica Micle, Cărți sonore;*
- *„fluturașe” – misiune, serviciile informaționale;*
- *foi informative – reguli de utilizare a tehnologiilor informaționale, TINLIB pas cu pas, OPAC pentru utilizatori;*
- *Web-bibliografie – repertoriul adreselor electronice care reflectă subiectul dat;*
- *slogane – Studiem și cercetăm Eminescu@CAIE, Descoperim Eminescu@CAIE, Cunoaștem Eminescu@Fundația SOROS, Călătorim cu Eminescu@CAIE;*
- *calendare.*

2. Ziarul lunar *Ecoul Eminescu* în variantă tipărită și electronică, buletinul *Mihai Eminescu* nr. 1, 2.

3. Studiile *Eminescu și fascinația cărții, Peste secolele toate;*

4. Filmul *Eminescu* în colaborare cu Centrul de creație tehnico-științifică și studioul video *Viitorul;*

5. Peste 300 de articole în presa locală și internațională, peste 200 de interviuri la radio și TV, filmări ale emisiunilor de promovare a lecturii și artei în incinta CAIE: *Dimineața ta, Minerva, Oamenii Chișinăului, Art, Magazinul copiilor, Ora copiilor*, emisiune difuzată de Radio Moldova Internațional în limbile: română, franceză, spaniolă, engleză și rusă ș.a.

Este astăzi Eminescu un autor citit? Cele expuse mai sus sunt o confirmare a faptului că există toate oportunitățile

pentru a-l cunoaște. Eminescu este un autor citit sau, mai bine spus, a devenit mai citit. Acest fapt este demonstrat de creșterea numărului de utilizatori activi, de împrumutul documentelor, de vizitele la CAIE.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Utilizatori	200	1473	4181	5442	7366	7399	2956
Frecvențe	32618	57349	60809	73850	75953	80806	57799
Împrumut	14750	68216	86386	156354	226130	277597	212020

* Anul 2006 înregistrează o anumită scădere din cauza reparației capitale a sediului

Eminescu a devenit mai citit și datorită promovării operei eminesciene în rândurile bibliotecarilor, profesorilor și părinților, vizitelor pe teren – în instituțiile de învățământ pre-universitar și universitar, în s. Bălăurești, Nisporeni. În 2005, în urma vizitei bibliotecarei Dorina Tintiuc, am semnat un acord de colaborare și a avut loc deschiderea unui Centru-filială în Portugalia pentru românii moldoveni aflați acolo. Recent, doi bibliotecari de la CAIE au vizitat această filială și au fost printre protagoniștii unui program cultural dedicat lui Mihai Eminescu. CAIE a fost gazdă pentru bibliotecarii din toată republica, participanți la Școala de vară organizată de ȘBM, unde au avut posibilitatea să se familiarizeze cu modalitățile de optimizare a proceselor de lucru, realizarea proiectului EMINESCU ELECTRONIC.

Am prezentat, cu diferite ocazii, comunicarea *Studiem și cercetăm Eminescu @CAIE*. Unul dintre colaboratorii Centru-lui, Ștefan Popovici, a pregătit pe baza materialelor disponibile la noi două comunicări – *Timp și temporalitate în publicistica eminesciană* și *Problema Basarabiei în publicistica eminesciană*, pe care le-a prezentat la Colocviul Național Studentesc de la Universitatea Al. I. Cuza din Iași.

Recent am inițiat un sondaj-fulger *Ce înseamnă Eminescu pentru tine?*, cu scopul de a afla atitudinea utilizatorilor noștri

referitor la actualitatea lui Eminescu. Sondajul a descoperit lumea interioară a unor utilizatori: cineva se regăsește în personalitatea poetului, altcineva e pasionat pe parcursul întregii vieți de cercetarea subiectului Eminescu. Părerea generală e că Eminescu reprezintă o valoare actuală a culturii românești, dar și a celei universale, că este la fel de valoros pentru o lume și pentru un singur om. Limbajul și stilul răspunsurilor din anchete demonstrează un bun nivel de cunoaștere a operei și vieții lui Eminescu, un limbaj elevat al respondenților.

Ecoul este răsunetul perpetuu al creației Poetului care, deși a ajuns astăzi la 118 ani de nemurire, rămâne actual. Prin el CAIE se angajează să fie citit Eminescu de la mic la mare.

Cunoașterea vieții și operei Poetului este facilitată prin toate mijloacele accesibile la CAIE: posibilitatea de a-l studia pe Eminescu atât prin formula clasică – cărți, manuscrise, ediții periodice, cât și prin metode moderne – CD, casete audio-video, Internet.

Oricând îl putem cunoaște și descoperi pe Eminescu, deoarece informația ce ține de viața și activitatea sa este accesibilă 24 de ore, în orice zi a săptămânii.

Universul lui Eminescu este o lume aparte, plină de farmec, în care oricine, de la mic la mare, poate pătrunde dacă își dorește acest lucru. Universalitatea lui este indiscutabilă, deoarece este cunoscut și apreciat ca poet, filozof, prozator, gânditor, om politic și de cultură spirituală vastă. Scrierile sale dau dovadă de cunoașterea profundă a celor mai diferite orizonturi. Opera eminesciană este tradusă și cunoscută în peste 70 de limbi în întreaga lume.

Lumina e cea a astrului stins din viață, viu în memoria omenirii peste nemărginirea timpului.

Eminescu este un univers vast, în care Creatorul a lucrat la un nivel mito-poetic, în viziuni profund lirice. Este ecoul nemuririi, simbol al idealurilor naționale. Va servi întotdeauna drept etalon de consecvență, izvor de nobile calități și gân-

duri, reprezentând „întruchiparea zenitului literaturii și conștiinței noastre”. Ecoul Eminescu va rămâne pretutindeni și va răsună cu armonie între veacuri și secunde, demonstrând cât de modernă, dar în același timp cât de imuabilă și intactă este opera eminesciană. Să-l cunoaștem pe Eminescu în integritatea sa. Or, a cunoaște un scriitor și a-l respecta înseamnă, în primul rând, a-i respecta opera și limba în care a fost scrisă. Bibliotecară pe viață, îl promovez, pe propria răspundere, pe Mihai Eminescu, cu toată avuția sa, aflat sub formă de poezii, proză, conștiință și alte texte, unei generații următoare...

Biblioteca *Alba Iulia* în timp și în spațiu

Elena ROȘCA

Grație reformelor sociale declanșate în perioada de după anul 1990 în Republica Moldova au avut loc schimbări esențiale și în activitatea bibliotecilor publice. S-a pus accentul pe îmbunătățirea și diversificarea colecțiilor, dezvoltarea și implementarea noilor servicii și programe pentru utilizatori, renovarea, reprofilarea bibliotecilor-gemene, crearea unei imagini speciale a bibliotecarului în comunitate etc.

Să urmărim, în cadrul acestei întruniri, doar un singur aspect – organizarea bibliotecilor de carte românească în colaborare cu parteneri din Țară. Către anul 2000 numărul acestor instituții a atins cifra de 25.

Primele biblioteci de carte românească s-au deschis la Chișinău. Acest fapt nu s-a întâmplat fără contribuția directă a profesioniștilor în domeniu. Mă refer, aici, la efortul direct depus personal de dna dr. Lidia Kulikovski și echipa BM *B. P. Hasdeu*, care a susținut-o în schimbarea imaginii bibliotecilor publice din municipiul Chișinău, în reorganizarea și dezvoltarea acestora, în diversificarea, modernizarea și actualizarea serviciilor comunitare.

Astăzi, în rețeaua BM *B. P. Hasdeu* avem opt bibliotecii-filiale de carte românească, în colaborare și parteneriat cu biblioteci, consilii județene și primării de peste Prut (București, Cluj, Constanța, Alba Iulia, Târgu-Mureș, Târgoviște, Baia Mare, Focșani). Și nu doar biblioteci, ci adevărate centre de valorificare și promovare a literaturii și culturii românești în comunitate.

Dintre acestea, în chip firesc, face parte și Biblioteca Publică *Alba Iulia* din Chișinău, inaugurată la 31 august 1998 sub auspiciile Consiliului Județean Alba, Primăriei municipiului Alba Iulia și ale Primăriei municipiului Chișinău, în baza unui protocol de colaborare între Biblioteca Județeană *Lucian Blaga* din Alba Iulia și Biblioteca Municipală *Bogdan Petriceicu Hasdeu* din Chișinău, document care și este actul de naștere al Bibliotecii Publice *Alba Iulia* din Chișinău. În preambulul protocolului respectiv, încheiat la 26 august 1998, se prevedea „realizarea unor schimburi reciproce de specialiști și publicații, organizarea unor programe culturale comune, dotări cu tehnica și aparatura de practică culturală și de întreținere a bibliotecilor”. Obiectivul major urmărit e fixat explicit în articolul 1 al documentului: „în scopul facilitării accesului la carte al populației întregului municipiu, al popularizării valorilor culturale românești prin toate mijloacele scrise și audiovizuale”, cu mijloace și eforturi comune, în municipiul Chișinău Republica Moldova, începând cu luna august 1998, se înființează Biblioteca *Alba Iulia*, organizată de Biblioteca Județeană *Lucian Blaga* din Alba și Biblioteca Municipală *Bogdan Petriceicu Hasdeu* din Chișinău.

În cadrul discuțiilor și al tratativelor ce au anticipat înființarea bibliotecii s-a convenit asupra modalităților de participare a cofondatorilor noii instituții la derularea acestui proiect comun. Biblioteca *Lucian Blaga* și-a asumat sarcina de a dota, prin donații succesive, Biblioteca *Alba Iulia* cu fond de carte și periodice curente, cu benzi audio-video și discuri din producția editorială românească națională și locală, îndeosebi din domeniul literaturii beletristice, istorice, de artă, de referință sau cu caracter enciclopedic, iar Bibliotecii Municipale *Bogdan Petriceicu Hasdeu* i-a revenit misiunea de a asigura condițiile materiale și tehnice de personal necesare bunei desfășurări a activității Bibliotecii *Alba Iulia*, urmând să suporte, totodată, și cheltuielile de întreținere, pază și reparații.

Oamenii de cultură din județul Alba, cei din municipiul Alba Iulia în particular, au fost și în alți ani la Chișinău cu donații de carte pentru Biblioteca *Transilvania* sau pentru a lua parte la festivitățile prilejuite de sărbătorirea Zilei Independenței Republicii Moldova (27 August) și a celei de 31 August – Ziua Limbii Române. De astă dată grupul de la Alba Iulia a venit la Chișinău nu doar ca simplu invitat la o acțiune inițiată de altcineva, ci cu o donație valoroasă de carte adunată cu scopul expres de a ctitori aici o bibliotecă publică. Poetul Ion Mărgineanu, consilier la Inspectoratul pentru Cultură al județului Alba, însoțit de reprezentanți de la Consiliul Județean Alba, Primăria municipiului Alba Iulia, de la Biblioteca Județeană *Lucian Blaga* au venit la Chișinău cu sentimentul unei datorii, în mare parte împlinite.

La 31 august 2007 biblioteca *Alba Iulia* va consemna 9 ani de la înființare. E puțin? E mult? Nu e o vârstă impresionantă, dar e o etapă parcursă în timp și în spațiu. În această perioadă relația dintre Chișinău și Alba Iulia a fost una de activă colaborare, cooperare și dezvoltare, o relație vie de comunicare și realizări comune.

În continuare, mă voi referi succint, în ordine cronologică la cele mai însemnate, după părerea mea, realizări, programe, activități comune cu Biblioteca Județeană *Lucian Blaga*, Prefectura și Consiliul Județean Alba, Primăria Municipiului Alba Iulia.

31 august 1998 – la inaugurarea bibliotecii *Alba Iulia* participă o impunătoare delegație de la Alba Iulia: poetul Ion Mărgineanu, consilier la Inspectoratul pentru Cultură al județului Alba, cel care a pledat și a stăruit până la zidirea acestui edificiu, însoțit de reprezentanți ai Consiliului și Prefecturii Județene Alba, ai Primăriei municipiului Alba Iulia și ai Bibliotecii Județene *Lucian Blaga*. Biblioteca s-a deschis cu 6000 de volume, carte curentă pentru copii și adulți din diverse domenii ale cunoașterii – donații de la Alba Iulia constituite din cărți noi, procurate de către Biblioteca Județeană pe bani alo-

cați din bugetul Primăriei municipiului Alba Iulia cu destinația: Biblioteca *Alba Iulia* Chișinău (70 la sută), donații particulare și o parte – dublete din colecțiile BJ.

31 august 1999 – o altă delegație constituită din reprezentanți de la Consiliul și Prefectura Județeană Alba, Primăria municipiului Alba Iulia și Biblioteca Județeană *Lucian Blaga*, însoțită de Ion Mărgineanu, vine la biblioteca de la Chișinău cu un lot de carte de circa 3700 de volume, în mare parte, procurate din banii alocați de primărie – 15 mln lei românești.

31 august 2000 – un alt lot de carte curentă de la Alba Iulia se îndreaptă spre biblioteca din Chișinău, în mare parte lucrări de referință pentru copii, la solicitarea noastră și a beneficiarilor, în număr de 188 de volume, în valoare de 15 mln lei românești.

31 august 2001 – încă un lot de carte curentă în număr de 186 de volume, în valoare de 5 mln lei românești ajunge la biblioteca *Alba Iulia*.

31 august 2003 – în cadrul programului de consemnare a celor cinci ani de la deschiderea bibliotecii, elaborat și desfășurat împreună cu BJ și Primăria municipiului Alba Iulia, colecțiile bibliotecii noastre s-au completat, prin intermediul BJ, cu 1026 de volume. În slujba utilizatorilor bibliotecii au fost puse un aparat multifuncțional MFC 9880 – Brother (xerox, fax, fotocopiator, imprimantă) de către Prefectura Județului Alba, un computer – de către Consiliul Județean Alba, o colecție de CD – ghiduri, albume despre Județul Alba, o mie dolari americani din Partea Primăriei municipiului Alba Iulia, bani cu care am procurat încă două computere.

La manifestările prilejuite de împlinirea celor cinci ani de activitate a bibliotecii au participat primarul municipiului Alba Iulia, prefectul de Alba, președintele Consiliului Județean, directoarea BJ, scriitori, ziariști, bibliotecari de la Alba Iulia.

Primăria municipiului Alba Iulia, în persoana dlui primar Mircea Hava, are o grijă permanentă pentru ca biblioteca noa-

stră să funcționeze la maximum, alocând anual, de la înființare, câte 5 -15 mln lei românești pentru completarea colecțiilor.

Actualmente, la BJ *Lucian Blaga* se află un lot de carte de circa 1000 de volume, dar transportarea acestora a devenit o problemă – temporară, sperăm noi toți. În această situație dl primar Mircea Hava și dna director al BJ Mioara Pop au convenit să găsească o altă soluție: deplasarea unui grup de bibliotecari de la BJ *Lucian Blaga* la Chișinău care, împreună cu bibliotecarii de aici, să cumpere cartea solicitată de beneficiarii chișinăuieni pe banii alocați de către primărie. Credem că la momentul actual această modalitate ar fi cea bine-venită.

În altă ordine de idei, Biblioteca *Alba Iulia* din Chișinău este invitatul permanent la Festivalul Internațional *Lucian Blaga*, care se desfășoară anual în luna mai. Am participat împreună cu colegi de la BM *B. P. Hasdeu*, cu scriitori, pictori, ziariști la trei ediții ale acestui Festival (2001, 2002, 2006). Am mai participat la ediția din 2001 a *Târgului de Fete* de pe Muntele Găina cu un ansamblu etnofolcloric din Chișinău, în calitate de coorganizatori.

Chiar dacă nu fiecare invitație la Festivalul *Lucian Blaga* este onorată cu prezența noastră, administrația bibliotecii noastre, de fiecare dată trimite o comunicare despre activitatea bibliotecii, programele și proiectele implementate pe parcursul anului referent, comunicare ce ulterior este publicată în ziarul *Pașii Profetului* sau în culegerea *Caietele Blaga*, pentru ca să fie la curent și comunitatea albaiuliană cu ceea ce se întâmplă la biblioteca din Chișinău. Diplomele și mențiunile adresate Bibliotecii *Alba Iulia* din partea Prefecturii, Consiliului Județean Alba și a Primăriei municipiului Alba Iulia sunt argumente de apreciere a activității, dar și ale unei imagini speciale a bibliotecii noastre, alături de alte instituții de cultură din județul Alba, în comunitatea albaiuliană.

Primăria municipiului Alba Iulia, în persoana dlui primar Mircea Hava, care a depus eforturi esențiale la deschiderea

bibliotecii, în calitatea pe care o deține, tutelează biblioteca din Chișinău în toți acești nouă ani.

De fiecare dată către 1 Decembrie avem invitația domniei sale pentru a participa la suita de manifestări care are loc de Ziua Națională a României la Alba Iulia. Când ajungem acolo, dl primar, oricât de ocupat ar fi, căci această sărbătoare este organizată de Primărie, găsește timp pentru a sta la sfat câteva ore cu noi, interesându-se ce face biblioteca, de ce mai are nevoie, ce s-ar mai putea face pentru a-i dezvolta activitatea. Acolo, la Alba Iulia, ne simțim ca niște oaspeți de vază. Scriitori, pictori, bibliotecari, profesori de istorie, muzeografi vin să ne vadă, să ne aducă reviste, cărți, pliante, ghiduri, să ne însoțească în excursii prin împrejurimi. Evident, nu putem onora fiecare invitație și atunci, în special, când nu suntem prezenți la Alba Iulia, îi comunicăm personal dlui primar ce s-a întâmplat în această zi la biblioteca noastră, ce activități, cu cine, cum s-au desfășurat. Desigur, în fiecare an la 1 Decembrie, indiferent unde se află conducerea bibliotecii, aceasta în colaborare cu elevi de la liceele din cartier, studenți care studiază istoria la diverse instituții de învățământ superior consemnează evenimentul printr-un simpozion istoric, ale cărui materiale se publică ulterior într-un număr special al buletinului bibliotecarilor BM *BiblioPolis*.

În presa scrisă de la Alba Iulia au fost publicate în această perioadă 20 de articole despre activitatea bibliotecii noastre în general și despre evenimente aparte, semnate de scriitori, bibliotecari, consilieri locali etc.

Între administrația Bibliotecii *Alba Iulia* și patronul de suflet al acesteia, poetul Ion Mărgineanu, municipalitatea albaiuliană, în special, și BJ există o corespondență electronică permanentă: felicitări cu ocazia sărbătorilor naționale, evenimentelor istorice, culturale, victoriilor politice, schimb de mesaje în vederea organizării unor activități în comun, schimb de opinii profesionale, consultații, comenzi de publicații pentru beneficiari etc.

În concluzie: Din cele menționate mai sus constatăm o relație de conlucrare, colaborare, parteneriat și cooperare permanentă între Biblioteca *Alba Iulia* din Chișinău și autoritățile publice locale de la Alba Iulia, Biblioteca Județeană *Lucian Blaga*, relație monitorizată de poetul Ion Mărgineanu, cel care a pledat și a contribuit direct la apariția BP *Alba Iulia* pe harta Chișinăului.

Impactul: Astăzi Biblioteca *Alba Iulia* din Chișinău este o instituție de cultură și educație în sectorul Buiucani cu un statut aparte: bibliotecă de cartier, bibliotecă de familie, în care au loc programe și proiecte relevante pentru toate vârstele, cu un contingent de beneficiari preponderent tineret studios, căruia îi oferă servicii de informare în baza tehnologiilor moderne. Biblioteca este implicată în programele și proiectele de modernizare a activității biblioteconomice inițiate de BM *B. P. Hasdeu*, având o responsabilitate sporită pentru imaginea ei în comunitate atât față de patronii de la Chișinău, cât și față de cei de la Alba Iulia, care-i monitorizează activitatea în permanență.

Rolul intelectual și cognitiv al Bibliotecii Publice *Maramureș* în formarea deprinderilor de lectură ale copiilor

Svetlana JAVELEA

Importanța lecturii și rolul ei în dezvoltarea și formarea personalității este bine cunoscută. Este o certitudine că deprinderea lecturii, cultivată în copilărie, rămâne o bază solidă pentru toată viața. Însă, din cauza lipsei de îndemn și îndrumare a lecturii, la copii și adolescenți, foarte multă lume nu simte nevoia de a citi. De regulă, se lasă profesorului de literatură să pretindă de la elev ca să-i cunoască pe autorii pe care îi studiază, lectura din plăcere rămânând în afara preocupărilor. Numai o lectură îndrumată, sistematizată poate să dezvolte un interes continuu, un bun simț și o predispoziție pentru lectură pe toată viața. Acest fapt a generat necesitatea implicării bibliotecii publice în încurajarea copiilor și adolescenților de a citi din plăcere, de a-i ajuta să dezvolte și să mențină deprinderi de lectură, de a-i stimula să fie cititori și clienți activi ai bibliotecii, prin organizarea unor programe de lectură.

La unele dintre acțiunile, desfășurate la Biblioteca Publică *Maramureș*, ne vom referi în continuare.

Ora poveștilor – program estival

La realizarea acestui program ne conducem de următorii pași:

Primul pas:

- *stabilirea grupurilor-țintă* care cuprind preșcolarii, elevii cl. I–IV;
- *selectarea poveștii pentru fiecare grup*, la care se ține cont de particularitățile de vârstă, capacitatea de înțelegere a

copiilor: pentru *preșcolari* se aleg cărți cu subiecte simple, dar care evoluează treptat, cu ilustrații atât distractive, cât și educaționale; pentru *școlari* – povești cu personaje bine conturate și caractere puternice. Pentru a urmări eficiența și impactul programului, gradul de asimilare a informației de către grupul-țintă, poveștile se grupează după temă sau conform programului școlar: povești populare, povești de scriitori clasici, povești sau povestiri despre natură – plante, animale, păsări; povești eroice, istorice etc.;

- *stabilirea datelor și a timpului desfășurării programului*: pentru organizarea și eficiența programului se stabilește și se respectă cu strictețe periodicitatea lui: aceeași oră și zi a săptămânii;
- *elaborarea planului*.

La elaborarea planului se ține cont de **scopul** programului: *cultivarea dragostei pentru carte și lectură, ajutor la pregătirea temelor pentru acasă, promovarea colecției de bibliotecă*. La realizarea scopului urmărim următoarele **obiective**:

- *Cognitiv-informativ* – familiarizarea copiilor cu cartea / opera propusă;
- *Formativ* – aprofundarea deprinderilor de lectură, dezvoltarea gândirii și imaginației creative, formarea abilităților de exprimare și comunicare;
- *Afectiv* – cultivarea sentimentelor nobile și a gustului estetic prin intermediul cuvântului artistic, educarea și informarea prin distracție și joc.

În lucrul cu povestea se utilizează diferite **metode și procedee**: citirea creativă, narațiunea, conversația, dezbateri pe marginea celor aflate, situații-problemă, audierea casetelor, înscenarea, desenul, elementul ludic.

Pasul 2:

- *stabilirea contactelor cu școlile și grădinițele din sector*: discuții cu educatorii și profesorii asupra planului, rectificarea și multiplicarea lui;

- *lansarea publicității în școli, grădinițe, comunitate (piețe, magazine etc.): anunțuri, fluturași, semne de carte, pliante;*
- *înregistrarea doritorilor, constituirea grupurilor: selectarea doritorilor după interese, vârstă.*

Pasul 3:

- *elaborarea materialelor promoționale necesare pentru lucrul cu povestea: pliante, semne de carte cu recomandări de lectură, material ilustrativ-didactic: panouri, planșete, jucării, creioane colorate, desene, lădița cu povești, casete audio, foto autorului, ilustrații. Organizarea expozițiilor de carte;*
- *confeccionarea mascotei programului care reprezintă un personaj din poveste (Motanul încălțat, Bufnița, Laur-Balaur etc.), ale cărui calități le cunoaștem și le învățăm împreună cu copiii. Astfel se altoiesc copiilor valori morale ca: bunătatea, sinceritatea, iertarea, iubirea de aproapele. Acasă copiii alcătuiesc mici povestioare sau întâmplări din viața lor vizavi de aceste valori, pe care le aștern pe hârtie și le pun în buzunarele mascotei. Rolul mascotei este de a-i uni pe copii în jurul ei, devenind prieteni;*
- *stabilirea strategiei de motivare și încurajare: pregătirea unui set de cărți, jucării, elaborarea diplomelor.*

Pasul 4:

- *desfășurarea programului propriu-zis: fiecare sesiune conține următoarele etape: lectura sau nararea poveștii, discuții asupra conținutului, educarea artistică: desenul, aplicațiile, înscenarea unor fragmente din poveste. Pentru a dezvolta gândirea logică, imaginația, a întări memoria, se exploatează pe larg **elementul ludic**: jocul pe roluri, jocul de cuvinte, jocuri cognitiv-distractive.*

Cheia în folosirea jocului este de a-i face pe copii să creadă că ei se joacă. Jucându-se, copilul cunoaște lumea, își află locul lui în ea. Ocazional se utilizează poezia, ghicitoarea și proverbul.

Pasul 5:

- **premierea participanților**

Ultima sesiune constituie un bilanț al ciclului de povești studiate. La această oră de totalizare participanții parcurg cele asimilate anterior prin intermediul unor victorine, concursuri-loterie de întrebări, răspunsurile fiind premiate cu cadouri-surpriză: cărți, jucării. De asemenea, fiecare copil primește câte o diplomă pentru participare, ingeniozitate, curaj, setea de cunoștințe, spirit creativ.

Impactul: în urma activității de la *Orele de poveste*, copilul cunoaște diferiți scriitori și creația lor, învață să distingă binele de rău, bucuria de tristețe, frumosul de urât, utilul de dăunător etc., cunoaște interacțiunea dintre om și natură, ia cunoștință de mediul ambiant: păsări, animale, plante. Micuților li se altoiesc valori morale, li se formează deprinderi de comunicare, ei învață să fie azi mai buni decât ieri și mâine mai buni decât azi, într-un cuvânt, li se pune baza concepției despre om și lume.

Concluzie: Povestea este un proces de **SOCIALIZARE**, prin ea copilul **DESCOPERĂ** și **CUNOAȘTE** lumea.

Lecturile verii

Întrucât experiența de lectură a copiilor și tinerilor rămâne în stagnare în ultimii ani, numărul elevilor care nu citesc crește de la an la an, tot mai mulți copii consideră că lectura este valabilă doar în contextul școlar și întrucât lectura zilnică, de plăcere creează și educă obișnuința de lectură pentru toată viața, pentru a rezolva aceste probleme, BM B. P. Hasdeu a lansat *Campania Lecturile verii* cu scopul *integrării sociale a copiilor și încurajării lecturii din plăcere*.

Campania este orientată spre elevii și liceenii cu vârsta cuprinsă între 7 și 17 ani, care constituie grupul-țintă.

Timpuł desfășurării campaniei este perioada estivală (1 iunie – 31 august). Logoul de care ne conducem: *Citim împreună în vacanță@biblioteca ta*.

Biblioteca Maramureș se încadrează activ în realizarea acestei campanii prin *organizarea diferitor activități* de promovare a lecturii și cărții: ore de lectură, recitaluri de poezii, concursuri de desene, înscenarea unor povești, întâlniri cu scriitorii, organizarea *Cluburilor de lectură*.

La *selectarea cărților* se ține cont de particularitățile de vârstă ale participanților, pornind de la listele recomandate de curriculum-ul școlar.

Promovarea programului pornește de la elaborarea semnelor de carte, întocmirea listelor bibliografice de recomandare, lansarea publicității în școli, grădinițe, în comunitate (la piețe, magazine, parcuri etc.) sub formă de afișe, „fluturași”, semne de carte, pliante. În vederea educării unui cititor cult se organizează expoziții de carte pe diferite teme: *Scriitori pentru copii din Republica Moldova, Călătorește în jurul lumii, Instruiește-te@biblioteca ta, Călătorește prin poveștile lumii, Descoperă romanul de aventură* etc. care stau la dispoziția copiilor pe parcursul întregii veri.

Înregistrarea doritorilor și constituirea grupurilor se efectuează conform categoriei de vârstă și intereselor de lectură ale copiilor.

Pentru copiii cu vârsta de 7-9 ani se selectează cărțile scriitorilor din Moldova premiate la Salonul Internațional de Carte pentru Copii, poveștile și basmele scriitorilor din literatura universală (H. Ch. Andersen, frații Grimm etc.), poveștile și basmele poporului român etc.

Se lucrează foarte mult cu aceste cărți: se discută caracterele personajelor, se exprimă părerile pozitive sau negative referitor la faptele lor, se povestesc întâmplări similare din viața copiilor, se explică semnificațiile cuvintelor necunoscute, se ia cunoștință de datele biografice ale autorilor. Micuților le place foarte mult să învețe pe de rost poezii, să lectureze pe roluri, ceea ce contribuie la dezvoltarea abilităților de lectură.

În cazul acestui grup se utilizează metoda *lectura după numărul de cărți și calcularea timpului rezervat lecturii în fiecare zi*, ceea ce încurajează o concurență sănătoasă între ei, îi ajută să descopere noi autori și să valorifice colecția de carte pentru copii din bibliotecă, să-și formeze deprinderi de lectură sistematică și organizată.

Participanților li se împart cărți și dulciuri, iar autorii cărților le oferă cărți și autografe.

Pentru copiii cu vârsta de 10-13 ani se selectează cărți cu următoarele teme: *poveștile lumii* (românești și ale altor popoare) și *romanul de aventură* (Mark Twain, Jules Verne, Jack London etc.). Cu acești copii este ceva mai simplu de lucrat, ei având deja formată o deprindere de lectură, dar care necesită o orientare spre calitate.

În cazul acestui grup se utilizează metoda *lectura pe o perioadă de timp*, participanții fiind provocați să citească o carte pe săptămână. Această metodă încurajează o concurență sănătoasă între copiii care citesc mai repede sau mai încet. Fiecare întrunire începe cu discuții asupra cărții citite și pregătirea pentru lectura următoarei cărți. Utilizarea acestei metode permite o apreciere mai corectă a „lucrului” efectuat de către cititori.

O atenție aparte se acordă adolescenților (14-17 ani), pentru ei fiind selectate teme de importanță majoră: alegerea profesiei, modelarea caracterului, importanța prieteniei, normele de conduită, arta de a trăi frumos și sănătos, îmbunătățirea imaginii, învățăm limba engleză (în colaborare cu voluntari din SUA) etc.

În munca cu ei utilizăm următoarele metode și procedee: prezentarea cărților în modulul PowerPoint, antrenarea în discuții-dezbateri, conversații, situații-problemă, realizarea unor teste psihologice.

La organizarea și desfășurarea cu succes a celor propuse ne conducem de trei **obiective** majore:

- **informativ:** lărgirea orizontului de cunoaștere, valorificarea colecției bibliotecii;
- **formativ:** dezvoltarea abilităților de comunicare, cultivarea bunelor maniere, lărgirea orizontului de cunoaștere;
- **afectiv:** educarea sentimentului de prietenie, încredere în sine, formarea gustului estetic.

În urma desfășurării programului *Lecturile verii*, s-a dedus că activitatea derulată a avut un **impact** considerabil. Copiii și adolescenții care citesc din plăcere și selectează materialul reușesc mult mai bine la școală și în viață.

Copiii și adolescenții care își formează deprinderi de a citi cu regularitate și vin des la bibliotecă sunt potențialii cititori adulți, pentru care biblioteca va juca un rol important pe tot parcursul vieții.

Aceste modalități de lectură îi încurajează să devină participanți activi în comunitatea de cititori pe care Biblioteca tinde să-o formeze.

Chișinăul citește o carte

Deja de cinci ani BM din Chișinău implementează cu succes o nouă formă de promovare a lecturii – campania *Chișinăul citește o carte* și campania *Cartierul citește o carte* cu scopul de a susține și consolida lecturile rezidenților chișinăuieni. Campaniile sunt orientate spre grupul-țintă cu vârsta de la 10 la 65 de ani. Logoul de care se conduc este *Lecturi bune@biblioteca ta*. Campaniile se desfășoară timp de 9-10 luni, culminând în septembrie-octombrie cu o conferință de lectură, în cadrul căreia au loc discuții-dezbateri asupra cărților propuse. Campania implică în discuții autori, critici literari, celebrități locale, profesori. Cărțile propuse nu sunt alese întâmplător, ci împreună și la recomandarea Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Promovarea cărților propuse se face prin informarea comunității despre campanie cu ajutorul avizelor, „fluturașilor”, semnelor de carte.

Astfel Biblioteca Municipală îndrumă copiii să citească, încurajează adolescenții să-și descopere potențialul, ajută adulții să-și realizeze obiectivele, contribuind la afirmarea lor personală.

Parteneriat

Realizarea eficientă a activităților cu copiii presupune un parteneriat durabil cu instituțiile preșcolare și școlare de învățământ. Numite *proiecte de parteneriat educațional, proiecte de colaborare, proiecte educative sau acorduri de parteneriat*, ele au un singur scop: să atragă instituțiile și familia în satisfacerea nevoii de cultură a copilului, să-l îndrume să citească suplimentar.

Educatori, profesori, părinți, bibliotecari sunt implicați activ în derularea proiectelor, toți fiind conștienți de faptul că biblioteca este locul ideal pentru a dezvolta interesul pentru citit, a forma deprinderi de selectare a cărților și a oferi modalități de conștientizare, înțelegere a elementelor esențiale din lectură, care sunt atât de importante pentru crearea societății cunoașterii.

Relația grădinița – biblioteca publică, școala – biblioteca publică, familia – biblioteca publică trebuie să stea sub semnul parteneriatului, deoarece școala și grădinița nu sunt singurii factori decisivi în relația educativă. Relația partenerială în educație creează premisele unui învățământ performant și competitiv.

Obiectivele proiectelor de parteneriat, în funcție de categoria de vârstă, sunt următoarele: copiii să se familiarizeze cu lectura în bibliotecă; să deprindă, cu ajutorul adulților, disciplina de lectură; să dorească să dețină cărți și să li se citească în grădiniță, școală sau familie; să știe a utiliza și păstra cărțile, să comunice cu copiii sau adulții despre cărți, popularizându-le în mediul lor; să le ofere cărți prietenilor; să consulte singuri fondul de carte destinat copiilor; să cunoască serviciile oferite de bibliotecă și să știe să le folosească.

Rezultatele scontate:

- includerea cadrelor didactice în activitățile educative desfășurate în parteneriat cu biblioteca;
- creșterea calității actului educațional în favoarea copilului;
- apropierea copilului de lumea cărților și de bibliotecă.

Încheiere: Biblioteca publică urmărește realizarea unui obiectiv ambițios – de a obține un impact maxim de la aceste programe. Cred că îi reușește acest lucru, fiind mereu acostată de copii dornici de a participa la programele de lectură.

Sperăm că prin intermediul acestor activități, micii cititori, fiind coordonați, inițiați și ajutați, înțeleg rolul cărților în lumea copilăriei, care nu poate exista fără lumea minunată a cărților.

Munca bibliotecarului cu copiii este discretă, paralelă cu cea a învățătorului sau educatorului și nu dă roade imediat. Roadele vin mai târziu, câștigul este al tinerei generații, iar bibliotecarul și-a îndeplinit menirea: a contribuit la educarea acesteia.

Acces liber la raft: element indispensabil al bibliotecii contemporane

Claudia ȘATRAVCA

Biblioteca publică *Târgu-Mureș* din sectorul Râșcani apare în peisajul cultural al capitalei la 31 august 1996 grație unei colaborări, abia înfiripate pe atunci, între BM B. P. Hasdeu din Chișinău și Biblioteca Județeană *Mureș* din orașul românesc Târgu-Mureș.

Biblioteca este o instituție modernă, un centru important de informare, documentare, cercetare, educare și de cultură care, prin diversificarea și îmbunătățirea calității colecțiilor pe diferit suport și prin implementarea serviciilor sale, asigură și creează condiții pentru accesul liber și nelimitat la resursele informaționale tuturor grupurilor sociale ale comunității chișinăuiene.

Accesul la informație, la știință și cultură constituie dreptul fundamental al omului. Împreună cu drepturile la educație, acestea sunt recunoscute peste tot în lume ca elemente cheie ale unei dezvoltări durabile a umanității și a progresului economic și social.

Procesul de formare a personalității, în condițiile societății noastre, nu poate fi realizat în afara cadrului social și cultural oferit de carte, de bibliotecă. Este cunoscut faptul că lectura a fost întotdeauna un mijloc de stimulare a meditației, a creației și un mijloc de perfecționare continuă a oamenilor.

Cornel Moraru, om de cultură din mun. Târgu-Mureș, scria: „*Cartea și lectura constituie un câștig spiritual imens pentru omul contemporan*”.

Utilizatorii și accesul liber la informație constituie componența motivațională a societății informaționale contemporane. Biblioteca noastră utilizează o gamă variată de căi și modalități pentru formarea utilizatorilor și este mereu alături de ei, gata să le acorde ajutorul necesar ori de câte ori sunt dezorientați sau în dificultate. Putem spune cu certitudine că până în prezent am reușit să cultivăm un utilizator competent, perspicace, inventiv, dornic să exploreze și fidel instituției noastre. Toate acestea – grație introducerii *regimului de acces liber la toate colecțiile de documente ale bibliotecii*.

Prin *Accesul liber la raft* biblioteca urmărește scopurile:

- Asigurarea accesului egal la informație pentru toți utilizatorii;
- Diversificarea ofertei;
- Favorizarea descoperirii de către utilizator a domeniilor și subiectelor noi, de care nu era interesat înainte;
- Posibilitatea bibliotecarilor de a urmări comportamentul utilizatorilor în relație cu raftul liber pentru îmbunătățirea achiziției de carte și a aranjării colecției în funcție de doleanțele acestora;
- Cercetarea utilității și circulației documentelor.

BP *Târgu-Mureș* este prima bibliotecă din republică cu *Acces liber la raft*. Un bun îndrumător în implementarea acestui nou serviciu a fost BM B. P. Hasdeu. După noi, la acces liber la raft au trecut și alte biblioteci publice, iar experiența noastră a devenit un bun al tuturor. Regimul este bazat pe încrederea deplină a cititorilor și, concomitent, pe un minimum de dexterități, de care aceștia trebuie să dea dovadă pentru a găsi de sine stătător informația necesară.

Accesul liber la raft dă posibilitate utilizatorului să vină în contact direct și fără dificultate cu publicațiile expuse, la care se adaugă mijloacele suplimentare de informare și ghidare, precum și ajutorul direct acordat de bibliotecar.

Procedura de trecere la regimul accesului liber la raft n-a fost deloc simplă. Spațiul bibliotecii nu este divizat în sală de lectură și oficiu de împrumut la domiciliu, ca în alte biblioteci. Sistemul accesului liber l-am început prin aranjarea colecțiilor într-un mod accesibil utilizatorilor: în boxe sistematizate după compartimente: economie, politică, științe exacte, tehnică, artă, geografie, istorie, lingvistică, beletristică, referințe și periodice, în ordine alfabetică. Documentele care se consultă în bibliotecă stau alături de cele care se pot împrumuta la domiciliu. Pentru a evita neînțelegerile, publicațiile care nu se pretează împrumutului au aplicată ștampila roșie cu inscripția „Nu se împrumută la domiciliu”. Din categoria acestora fac parte, de regulă, cărțile valoroase, în puține exemplare sau cele frecvent solicitate.

Ne-am convins că accesul liber la raft presupune un minimum de dexterități din partea cititorilor. Când utilizatorul ne pășește pentru prima dată pragul, el este dezorientat, de aceea, pentru a-l ajuta, am elaborat forme promoționale inedite ale posibilităților de acces liber la raft: program special de prezentare a bibliotecii, indicatoare de orientare, diverse instrucțiuni, ghiduri, semne de carte, fluturași, afișe, sigla bibliotecii (bufnița). După ce este informat, utilizatorul știe încotro să meargă, cum să caute publicația de care are nevoie.

Pentru ca sistemul *Accesului liber la raft* să funcționeze ireproșabil, este necesară o clasificare clară a utilizatorilor în funcție de mai multe criterii:

- În funcție de atitudinea generală a comunității față de bibliotecă:
 - utilizatori permanenți (nu au nevoie de asistență);
 - utilizatori ocazionali (cei care au nevoie de asistență);
 - non-utilizatori (au nevoie sporită de asistență pentru ca prima lor vizită să nu fie și ultima).
- În funcție de atitudinea față de colecțiile bibliotecii:
 - cititori generali: utilizatori care solicită bibliotecii documente

de bibliotecă; împrumută în egală măsură literatură beletristică, ediții periodice; sunt interesați de o mare varietate de subiecte. Acest grup include atât adulți, cât și copii. Pot veni în bibliotecă din foarte multe motive, dar pentru ei biblioteca reprezintă un mod de a-și petrece timpul liber, de a se relaxa.

- cititori specializați: utilizatori care solicită bibliotecii documente și informații dintr-un anumit domeniu al cunoașterii umane care coincide cu domeniul lor de interes. Sunt incluși în această grupă specialiști și studenți;
- cititori cu nevoi speciale: persoane dezavantajate. Această categorie de utilizatori necesită o atenție specială din partea bibliotecarilor.

Tuturor categoriilor de utilizatori de orice vârstă, în mod obligatoriu le asigurăm accesul la informația necesară, implementând servicii și programe noi.

O atenție deosebită acordăm persoanelor dezavantajate. Marele Victor Hugo spunea: „Dacă există ceva mai sfâșietor decât un trup care se prăpădește din lipsă de pâine, aceasta e doar sufletul care se stingea din lipsă de Lumină”.

Biblioteca nu poate recupera sănătatea celor descurajați și neputincioși, dar utilizează noi modalități de acces la informație, ridicându-le nivelul lor intelectual și spiritual. Nimic mai trist decât un copil care, din cauza unei erori a naturii, nu poate savura farmecul lumii. Cu regret, numărul copiilor cu deficiențe severe de vedere este în creștere, devenind o preocupare nu doar a medicilor, ci și a specialiștilor responsabili de integrarea lor socială: pedagogi, psihologi, bibliotecari.

Pornind de la ideea că orice persoană trebuie să aibă acces liber, nediscriminatoriu la educație, informație și cultură, biblioteca noastră a deschis un club *O rază de Lumină*, destinat copiilor cu handicap vizual. Evenimentul inaugural s-a produs la 3 decembrie 2001, de Ziua Internațională a Invalizilor. Membrii clubului sunt elevi de vârstă 10-14 ani de la Liceul Tehnologic pentru Copii Slabvăzători.

Scopul clubului: a ajuta copiii cu deficiențe de vedere să se adapteze și să se integreze în societate; a-i apropia de sufletul artei ajutându-i să depășească handicapul și complexele specifice; a-i ține aproape de interesele copiilor fără probleme speciale; a le dezvolta sensibilitatea artistică și a-i delecta prin artele care sunt accesibile.

Inițiativa inaugurării clubului a fost precedată de o intensă și minuțioasă activitate de pregătire și documentare și de participare la seminare cu această tematică.

Am stabilit relații de colaborare cu administrația Liceului Tehnologic pentru Copii Slabvăzători și cu Biblioteca Republicană Specializată a Societății Orbilor. În baza unui chestionar am efectuat un *sondaj*, pentru a afla doleanțele de lectură și cultură generală ale membrilor clubului.

Publicațiile cu tipar mărit sunt unicul format accesibil pentru lectura copiilor cu vederea slabă. Pentru acest grup am selectat cărți atractive, cu caractere mărite și desene în culori aprinse. Într-un spațiu mai luminos al oficiului *Copii* am organizat polițe cu publicații speciale, sistematizate după tematică și cu diverse semne explicative.

Din motivul că în colecțiile bibliotecii noastre sunt puține documente pentru slabvăzători, am inițiat serviciul *Împrumut interbibliotecar*. Biblioteca Republicană Specializată a Societății Orbilor ne oferă documentele solicitate de membrii clubului: cărți cu tipar mărit, cărți în braille, cărți sonore și reviste sonore *Acasă*, *Caleidoscop* și *Bună ziua*.

În cadrul ședințelor clubului *O rază de lumină* copiii au avut posibilitatea să se întâlnească cu personalități din cultură: scriitori, pictori, actori, muzicieni; să participe la diferite concursuri, victorine și recitaluri de poezii, serate consacrate Zilei Mondiale a Orbilor – *Bastonașul alb*, Zilei Invalizilor și Zilei Internaționale a Copiilor.

În perioada de reparație a sediului bibliotecii am hotărât să nu suspendăm activitatea acestui club și am inițiat un serviciu nou extramuros – vizita la atelierul de creație al plasticia-

nului Glebus Sainciuc, vizionarea spectacolului *Albă-ca-Zăpada* la Teatrul *Luceafărul* la invitația actriței Paulina Zavtoni și o excursie la Centrul de Informare și Reabilitare a persoanelor nevăzătoare din Moldova, unde s-au familiarizat cu biblioteca, cu studioul de înregistrări sonore și cu minitipografia.

În primul an de activitate biblioteca a inițiat un *Studiu de caz* orientat spre cercetarea satisfacției utilizatorilor, avantajelor și dezavantajelor accesului liber la raft. Am distribuit peste 300 de anchete. Rezultatele au demonstrat că *75% din cei anchețați sunt satisfăcuți de accesul liber la raft.*

Dăm câteva exemple de păreri ale utilizatorilor:

- „ne familiarizăm mai îndeaproape cu colecțiile”
- „pe parcurs găsim și altă literatură, în afară de cea solicitată”
- „nu este limitată alegerea”
- „te simți mai liber”
- „nu pierd timp”
- „bibliotecara nu întotdeauna știe ce ne trebuie”
- „e o idee bună”
- „ar fi bine să existe mai multe biblioteci de acest fel” etc.

10 % dintre beneficiari au menționat că *nu se vor descurca fără ajutorul bibliotecarilor;*

- „în așa avalanșă mă voi pierde, singură nu mă voi orienta”
- „e mai bine când îți dă cartea bibliotecara”
- „nu cunosc, nu știu de unde să iau” etc.

8 % susțin că beneficiarii *vor putea sustrage cărțile:*

- „sunt mulți oameni ce s-ar folosi de această ocazie”
- „accesul liber va duce la dispariția unor cărți prețioase”.

7% spun că *pierd mult timp.*

Accesul liber la raft se transformă într-o chestiune de încredere reciprocă între utilizator și bibliotecar. Este inadmisibilă situația când primul este tratat ca un potențial hoț de cărți, iar cel din urmă se erijează în detectiv sau supra-veghetor. Am înțeles din start că nu putem merge pe calea „filării” cititorului, dacă dorim să-l păstrăm cât mai mult timp.

Și atunci am organizat *Fișierul celor mai solicitate documente*, asupra cărora planează de obicei „pericolul dispariției” și care ne ajută să ținem evidența lor strictă.

Accesul liber la raft nu înseamnă nici pe departe o ușurare a muncii bibliotecarului prin abandonarea cititorului, după cum ar fi înclinați să creadă unii. Pur și simplu se schimbă accentul în activitatea bibliotecarului, se modifică mentalitatea lui, se ajustează deprinderile profesionale la exigențele timpurilor noi; bibliotecarul își asumă responsabilitatea formării utilizatorilor, orientării lor spre frumos, spre cunoaștere; modelează caractere, propagă idei și concepții. El nu este doar educator și un creator de valori culturale, ci și un prestator de servicii către comunitate. El trebuie să fie cult, competent, să aibă talent pedagogic, să fie inteligent, dotat cu o memorie bună, să fie un bun organizator și un pasionat cititor. Cine nu reușește să îmbine armonios aceste aspecte profesionale, nu poate fi considerat bibliotecar modern.

Cu scopul cercetării utilității și circulației documentelor în regimul accesului liber la raft, în fiecare an bibliotecarii împreună cu studenții de la Catedra Biblioteconomie, Asistență Informațională și Arhivistică efectuează analize sociometrice (cererea și oferta) ale compartimentelor colecției, pentru a depista partea activă și partea pasivă a fondului. Avantajele utilizării potențialului studențesc sunt numai pozitive. Analiza se efectuează prin ochii utilizatorilor bibliotecii *Târgu-Mureș*, adică studiile sunt mult mai obiective.

Avantajele accesului liber la raft:

- Utilizatorul vine în contact direct cu cartea, o răsfoiește, se convinge dacă este utilă sau nu;
- Dezvoltă la utilizator simțul critic;
- Creează utilizatorului, prin contactul direct, o viziune mult mai largă asupra domeniilor de cunoaștere;
- Asigură independența utilizatorului în alegerea cărților;
- Se dezvoltă schimbul de idei, atât între utilizatori, cât și între bibliotecar și utilizator;

- Readuce în circulație domenii mai puțin abordate;
- Face să circule cărți apărute mai demult;
- Contactul direct cu cartea reduce timpul de căutare a informației necesare;
- Se schimbă rolul bibliotecarului: din servitor de carte în slujitor, îndrumător, educator, psiholog al utilizatorului.

Impactul accesului liber la raft

Pe parcursul anilor regimul de acces la raft s-a justificat în totalitate, având de câștigat și utilizatorii, și bibliotecarii:

- A crescut considerabil numărul de utilizatori înscriși;
- A sporit frecvența vizitelor la bibliotecă;
- S-a mărit numărul de documente împrumutate;
- La acest nou serviciu de activitate au trecut și alte biblioteci publice (integral sau parțial).

Pentru a împărtăși experiența profesională, am organizat seminare la nivel local, național și internațional cu tematica *Accesul liber la raft în bibliotecile publice*, la care am abordat avantajele și problemele acestui serviciu nou.

Activitatea regimului accesului liber la raft și a clubului *O rază de lumină* a fost reflectată în mass-media din Chișinău și din Târgu-Mureș.

Unele sugestii ale utilizatorilor despre accesul liber la raft

„*Accesul liber* la toate publicațiile bibliotecii îmi ușurează munca, găsesc rapid literatura necesară, în felul acesta îmi economisesc timpul. Biblioteca îmi ajută totodată să-mi realizez funcțiile mai bine și cu mai mult efect.”

Eliza Botezatu, conf.univ.,
doctor în filologie

„În acest microunivers, numit Biblioteca *Târgu-Mureș*, avem posibilitate de a cunoaște și de a ne cunoaște. Printre rafturile pline de cărți, expuse *liber* pentru public, am cunoscut răsul

galben al lui Petrescu, râsul-plânsul lui Stănescu, râsul tăcut al lui Botta; am urcat pe «culmile disperării» cu Emil Cioran, m-am întors în rai cu Eliade, am fost dor cu Eminescu și sub lumina palidă a lunii am ascultat *Marșul funebru plâns de Bacovia*.”

Daniela Luca, elevă,
Liceul Matei Basarab

„Biblioteca îmi satisface necesitățile de lectură și informare, punându-mi la dispoziție accesul liber și total la fondurile de carte și colecțiile bogate de ziare și reviste. Aici vin cu plăcere să mă relaxez și mă simt ca acasă.”

Vera Ciorescu, pensionară

„Lumina dă viață unei flori, unui izvor, unei iubiri eterne. Pentru noi, elevii Liceului Tehnologic pentru copii slabvăzători, lumina este ceea ce aspirăm, este, poate, ceea ce am zburat cu toată puterea noastră dacă am avea aripi. Împreună cu Biblioteca *Târgu-Mureș* am reușit să sorbim din frumosul cărții, din frumosul comunicării cu oamenii de cultură. Anima-toarele clubului *O rază de lumină* au dat sens și continuitate unei idei izvorâtoare de frumos, de dragoste pentru cei din jurul nostru. Mulțumim pentru Lumină.”

Liuba Bizniuc, elevă, Liceul Tehnologic pentru copii slabvăzători, membru al clubului *O rază de Lumină*

„Sperăm ca și pe viitor să putem menține aceste fructuoase legături, ce-i fac pe copii mai înțelepți, mai siguri pe sine, mai frumoși la chip și la suflet. Chiar dacă Dumnezeu nu i-a înzestrat cu darul de a vedea ce văd alții, datorită activității clubului, ei învață să-și depășească handicapul, să se simtă copii în rând cu toți copiii.”

Svetlana Druc, director adjunct, Liceul Tehnologic pentru copii slabvăzători

Referințe bibliografice

- Bârzoaga, I. Lectura și capcanele ei. în: *Biblioteca*. 2003, nr. 9, p. 271-272.
- Biblioteca publică – tradiție și noutate*. în: *Biblioteca*. 1998, nr. 3, p. 74-75.
- Brad, Traian. *Lectura și biblioteca publică la Cluj, Cluj-Napoca*, 2001, p. 150-152.
- Chiper, T. *Biblioteca – cheie spre lumină*. în: *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice*. Ch., 2005, p. 191-194.
- Cititor-bibliotecar – bibliotecă*. în: *Biblioteca*. 2003, nr. 8, p. 238-240.
- Korteeva, R., „Zviozdocika” na abonamente / R. Korteeva, Vintovkina, G. în: *Biblioteca*. 2001, nr. 3, p. 54-55.
- Kulikovski, Lidia. *Accesul persoanelor dejavantajate la potențialul bibliotecilor: man. pentru bibliotecari*. Ch., 2006, 288 p.
- Kulikovski, Lidia. *Prestarea serviciilor de bibliotecă destinate persoanelor dezavantajate: ghid*. Ch., 1999.
- Niță, Andreea. *Bibliotecile românești și necesitatea de informare*. în: *Biblioteca*, 2005, nr. 2, p. 51-52.
- Pagini din istoria bibliotecilor reghinene: studii și art.* / coord. prof. Maria Șara. Reghin, 1995, p. 55-57.
- Rețișan, C. *Sala de lectură virtuală*. în: *Biblioteca*. 2003, nr. 3, p. 80-83.
- Richter, B. *Ghid de biblioteconomie*. Ch., 1997, p. 129-131.
- Tufescu, Valentina. *În pas cu timpul*. în: *Biblioteca*. 2005, nr. 1, p. 4-5.
- Vasilescu, Emil. *O necesitate: circulația informației*. în: *Biblioteca*. 2003, nr. 11-12, p. 335.

Dezvoltarea colecțiilor în Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

Zinaida PAHOMI

De-a lungul a 130 de ani Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* a fost centrul de legătură dintre utilizatori și diverse idei și opinii. Una din funcțiile ce au asigurat existența, continuitatea și, finalmente, succesul bibliotecii este procesul de dezvoltare a colecției, care include planificarea, stabilirea obiectivelor, luarea deciziilor, bugetarea, achiziționarea și evaluarea documentelor. Procesul de dezvoltare a colecției a contribuit și continuă să contribuie la îmbunătățirea și menținerea statutului bibliotecii chiar și în momentele de drastice schimbări economice, sociale și politice, când societatea este preocupată în primul rând de satisfacerea unor nevoi umane de bază. În astfel de timpuri Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* a depus eforturi deosebite pentru a-și atinge scopul declarat. Mai mult decât atât – *B. P. Hasdeu* este o bibliotecă publică, cu o piață-țintă diversă. A satisface nevoile și preferințele tuturor membrilor acestei comunități și a oferi utilizatorilor ceea ce ei consideră a fi valoros nu este simplu, dar nici imposibil. Deși scopul dezvoltării colecției este de a satisface nevoile informaționale ale tuturor utilizatorilor din comunitatea deservită, acest scop nu este complet realizat din cauza restricțiilor financiare, a diversității nevoilor informaționale ale utilizatorilor și a volumului vast de informație disponibilă.

În scopul atingerii scopurilor propuse, au fost operate schimbări importante în structura organizatorică a Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*. Aceste schimbări au vizat și Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare*, ale cărui funcții până

În anul 2001 erau exercitate în cadrul a două departamente – Departamentul *Achiziție și Evidență* și Departamentul *Prelucrare*. Specialiștii acestui departament au fost supuși unui curs intern de training cross-funcțional, care a urmărit scopul de a-i învăța să execute majoritatea funcțiilor departamentului dat. În acest fel, specialiștii Departamentului *Achiziție. Evidență. Prelucrare* pot, la necesitate, să fie temporar focusați asupra anumitor sarcini, care în mod normal nu fac parte din responsabilitățile lor directe. Ca urmare a acestui fapt Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* nu mai suferă din cauza supraîncărcării cu doar o anumită funcție, ceea ce face posibilă atingerea obiectivelor curente și strategice în termenele stabilite. Unificarea acestor subdiviziuni a majorat esențial eficiența procesului de achiziție și evidență ulterioară a materialelor documentare, inclusiv prin reducerea timpului necesar ca un material documentar să parcurgă toate etapele – de la achiziție până la distribuirea în diverse biblioteci. În acest fel utilizatorii pot beneficia în timp util de cele mai noi documente bibliotecare. În tranziția spre o economie de piață, acest fapt are o valoare deosebită, căci conferă un important avantaj competitiv oricărei categorii de utilizatori – elevilor, studenților, persoanelor de afaceri, profesorilor etc.

Printr-o combinație optimă dintre analiza cantitativă și calitativă, Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* al Bibliotecii Municipale B. P. Hasdeu dezvoltă colecția bibliotecii, îmbunătățind în acest fel documentarea și informarea populației. Misiunea acestui departament corespunde noilor tendințe în evoluția serviciilor bibliotecare și cuprinde: „*Oferirea întregului spectru de documente, informații publice, inclusiv moștenirea culturală, prin intermediul asigurării calității colecției, reînnoirii ei și oferirii a unui caracter pluralist și diversificat, în scopul satisfacerii cerințelor tuturor categoriilor de utilizatori*”. Noua subdiviziune a Bibliotecii Municipale nu se limitează la executarea doar a funcțiilor de bază aferente procesului de dezvoltare a colecției (selecția de materiale documentare, achiziția, evidența etc.), ci și a

unor funcții suplimentare, cum ar fi elaborarea politicilor de dezvoltare a colecției, evaluarea colecției bibliotecii, evaluarea nevoilor comunității ș.a.m.d. Aceste funcții oferă o descriere exhaustivă a laturilor forte și a celor slabe ale colecției, un ghid de acțiuni pentru specialiștii bibliotecii și o percepție mai complexă a comunității și nevoilor de informare ale acesteia. Conținutul acestor funcții este supus unei revizii periodice, bazat pe schimbările din mediul extern al bibliotecii, cum ar fi modificările în programele academice; schimbările în nevoile utilizatorilor; accesul la surse electronice etc.

Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare*, de asemenea, a îmbrățișat cu succes cele mai noi tehnologii și programe de evidență și prelucrare a materialelor documentare. Baze de date complexe, cu informație detaliată curentă și istorică asigură procesul de analiză și prognozare a necesităților de achiziție. Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* și-a propus ca scop de bază să ofere utilizatorilor ceea ce au ei nevoie. Analiza în dinamica și în structura fluxului de intrări și ieșiri ale documentelor, precum și impactul lor asupra structurii colecției contribuie imens la atingerea acestui scop. Procesul complex de automatizare a majorității funcțiilor exercitate de această subdiviziune oferă Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* posibilitatea să majoreze standardele de calitate ale procesului de deservire a utilizatorilor actuali și potențiali. Acesta nu mai este un lux, ci o necesitate în noul mileniu.

Dat fiind faptul că Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* se străduiește să satisfacă necesitățile de informare, cercetare și documentare ale mai multor segmente de utilizatori, materialele documentare au o structură variată și complexă. La începutul anului 2007 fondul Bibliotecii Municipale conținea 1 060 869 publicații cu diferite subiecte și de diferite formate. Un accent deosebit s-a pus pe achiziționarea materialelor cu caracter enciclopedic, această tactică nefiind, totuși, în contradicție cu strategia generală de achiziție a unui spectru variat de materiale. La momentul actual Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

abonează circa 600 de titluri de periodice din Moldova (126), România (124), Rusia (340) și Ucraina (29). Varietatea fondului, din punctul de vedere al formatului, a continuat să fie o prioritate pentru Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu. Cea mai mare pondere în fondul total continuă să o dețină cărțile (950 678 ex.) și edițiile periodice (27 507), deși achiziția documentelor electronice și documentelor audiovizuale continuă să crească (1615 ex. și, respectiv 14 772 ex. la 01.01.07). Pentru ca într-o ofertă atât de largă utilizatorii să poată găsi materialul ce le va satisface la maximum nevoile de documentare, Departamentul Achiziție. Evidență. Prelucrare actualizează permanent catalogul electronic al bibliotecii cu intrări noi, ale căror complexitate și comoditate de utilizare sunt mult apreciate de către vizitatorii bibliotecii. Mai mult decât atât, acest catalog electronic contribuie la îmbunătățirea operațiunilor interne de prestare a serviciilor. El este o sursă inestimabilă de informație, care poate fi ușor accesată de angajații bibliotecii, pentru a ajuta utilizatorii cât mai repede în orice situație.

Deși Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu își menține rolul tradițional de depozit de documente tipărite, ea acceptă în același timp introducerea noilor tehnologii, care oferă informație bibliografică și îi familiarizează pe cititori cu metode moderne de informare, bazate pe rețele de informare. Accesul la Internet a schimbat radical modul în care materialele devin accesibile utilizatorilor – o mare parte a documentelor sunt trecute în format digital și sunt oferite în forme noi de publicare. Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu observă astfel de schimbări fenomenale cum ar fi accesul electronic la rețelele interne ale altor biblioteci și la cataloagele electronice, rețele electronice cu furnizorii și agenții externi și accesul la diverse reviste electronice. Spre deosebire de documentele tradiționale, deciziile de achiziție a resurselor electronice depind și de tehnologia necesară în utilizarea lor. Procesul de selecție poate de asemenea să ia în considerație timpul necesar pentru instructajul utilizatorilor. Aceste elemente au o

importanță considerabilă în asigurarea unei eficiențe sporite a procesului de dezvoltare a colecției.

Schimbările enumerate au condus la intensificarea considerabilă a traficului de documente, precum și a cererii de informație bibliografică din partea cercetătorilor și studenților. Cerințele utilizatorilor față de Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* au devenit mai diverse și nevoile de informare – mai sofisticate, bazate pe inovațiile tehnologice. Direcția de dezvoltare a colecției în astfel de condiții necesită talentul unui arhitect cu abilități deosebite. Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* acordă și va continua să acorde o atenție deosebită informației electronice, străduindu-se să aplice nu doar regulile tradiționale de dezvoltare a colecției bibliotecare. Modelul vechi de achiziție a materialelor documentare nu mai este actual și nu va mai fi la fel de dominant în viitorul apropiat. Dar Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* trebuie să determine mărimea, structura și dimensiunile noilor oportunități disponibile. Succesul în cucerirea mediului extern nou va depinde doar de persistența cu care biblioteca se va orienta și spre alte direcții de dezvoltare a colecției, compensând pierderea pieței tradiționale. Cu toate acestea, e important de menționat faptul că mai mult decât orice, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* se va focusa pe tranziția spre creșterea ponderii resurselor electronice în colecția bibliotecii, precum și spre acumularea abilităților speciale ce vor contribui la menținerea competitivității bibliotecii și funcționării ei cu succes în noul mileniu.

Câteva principii vor continua să ghideze procesul de achiziție a documentelor: asigurarea continuității colecțiilor, păstrarea caracterului enciclopedic, actualitatea informației și menținerea echilibrului între cererea utilizatorilor și oferta instituției bibliotecare. Fiecare dintre principiile enumerate va avea o pondere mai mare sau mai mică în decizia de achiziție – în funcție de profilul bibliotecii, de colecțiile existente, de lipsurile înregistrate, de tipurile de documente, de nevoile de informare ale utilizatorilor și de posibilitățile financiare. Pro-

cesul de dezvoltare a colecției este unul dinamic, astfel încât politica de achiziție este orientată nu doar spre determinarea necesităților de informare curentă ale utilizatorilor, dar și spre crearea și anticiparea necesităților viitoare. O combinație optimă dintre creativitate, analiză și intuiție este cheia dezvoltării cu succes a colecției Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*.

Republica Moldova se află într-un proces de tranziție spre o societate informațională, când informația este considerată activul de bază al oricărei organizații. Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* poate deveni un centru important de informare pentru diferite categorii de utilizatori, în pofida vârstei, naționalității, statutului social, afilierii religioase etc. Biblioteca noastră depune eforturi deosebite, inclusiv printr-o politică de achiziție de excepție, pentru a-și consolida pozițiile pe piața serviciilor de informare, cercetare și documentare. Biblioteca Municipală achiziționează publicații de diferite limbi, ceea ce contribuie la satisfacerea nevoilor minorităților naționale ale Republicii Moldova, precum și în limbi de circulație mondială. La începutul anului 2007 BM deținea publicații în limbile română și rusă (514634 și respectiv 509928 exemplare), un număr considerabil în limba germană (7 999 publicații), limba engleză (6 612), ucraineană (5 866), franceză (5 175) și bulgară (5 325). Un număr în continuă creștere înregistrează publicațiile în limbile evreiască (1 771 publicații la 01.01.07) și găgăuză (1 234). Un aspect important aferent schimbărilor în mediul extern al Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* este accesul mai ușor la informație. Volumul de informație s-a majorat considerabil, ceea ce reprezintă un avantaj în diverse etape ale procesului de achiziție de materiale documentare. Spre exemplu, doar la etapa de selecție specialiștii în achiziție iau în considerație multiple criterii, cum ar fi: corespunderea necesităților curente și viitoare ale comunității, aspectele forte și slabe ale colecției existente a bibliotecii, actualitatea și acuratețea informației, prețul documentului, accesibilitatea documentului prin alte surse de achiziție etc.

Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* continuă să analizeze și să colecteze volume considerabile de informație pentru a-și atinge scopul de a prezenta utilizatorilor multiple puncte de vedere asupra unor situații, probleme, evenimente curente sau istorice și pentru a crea o balanță optimă în colecție, care să reflecte o diversitate a documentelor, nu o echitate a numerelor.

În acest context, procesul de achiziție a suferit o modificare, evoluând de la conceptul de știință la cel de artă. Funcțiile bibliotecarilor s-au schimbat odată cu schimbările din procesul de stocare și distribuire a informației. Nu mai este suficient doar de a achiziționa materialele documentare. Specialiștii Departamentul *Achiziție. Evidență. Prelucrare* trebuie să devină responsabili de provocările viitorului – să revadă instrumentele curente și să colaboreze la dezvoltarea unei rețele informaționale. Nu doar standardele profesionale și procedurile bine definite de selecție (evaluarea continuă a nevoilor informaționale ale utilizatorilor, analiza datelor statistice de utilizare a documentelor, studierea prognozelor demografice, luarea în considerație a restricțiilor bugetare etc.) ghidează achiziția de documente, ci și experiența, intuiția și abilitățile manageriale ale specialiștilor bibliotecari sunt aplicate în egală măsură. Anume această combinație de elemente a contribuit la depășirea cu succes de către Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu* a diverselor etape sociale, economice și politice de-a lungul celor 130 ani de existență. Anume aceste calități ale specialiștilor bibliotecari vor sta la baza dezvoltării viitoare a bibliotecii, pentru ca multe alte generații să se poată bucura de serviciile de calitate prestate de Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*. Dacă dăm crezare poetului Stephane Mallarmé, care a spus că „*totul în lume există pentru a sfârși într-o carte*”, atunci biblioteca într-adevăr se poate aștepta la un viitor de excepție.

Библиотека имени Леси Украинки – центр социально-культурных коммуникаций в городской украинской общине

Людмила БАРБЭ

В условиях стремительно развивающегося информационного общества, утверждения идей демократизации, гуманизации, философии открытого мира возникают новые направления библиотечной деятельности, новые пути и способы информационного обслуживания. Практика показывает, что библиотека активно выходит за традиционные рамки, вторгаясь в сферу интересов общественности.

Так, с течением времени Библиотека украинской литературы и культуры имени Леси Украинки все активнее сотрудничает с местными властными структурами и украинскими общественными организациями, так как интересы и многие позиции их работы совпадают.

Наша библиотека становится все более весомой в местном сообществе, поскольку творчески использует накопленный потенциал традиционных библиотечных услуг в сочетании с новыми технологиями и в партнерстве с:

- Посольством Украины в Республике Молдова,
 - Претурой сектора Буюкань,
 - Бюро межэтнических отношений Республики Молдова,
 - Институтом межэтнических исследований Академии Наук Республики Молдова, украинскими этнокультурными организациями:
- ✓ «Просвіта» им. Т. Шевченко,
 - ✓ «Жіночей громадой»,
 - ✓ Союзом украинцев в РМ,

- ✓ «Барвинок»,
- ✓ Благотворительным фондом художников «Renaștere – Відродження»,
- ✓ Молодежной организацией «Злагода»;
- лицеями и школами, в которых изучаются украинский язык, литература и народоведение,
- детским садом «Калинка»,
- детской воскресной школой при украинской церкви Святого Владимира.

С первых дней работы библиотека не замыкалась на своих непосредственных обязанностях, а стала местом, где:

- проводились занятия детской воскресной школы, которая посредством книги приобщала маленьких украинцев к родному языку;
- заседали украинские этнокультурные общества;
- проводились богослужения;
- состоялись первые олимпиады по украинскому языку и литературе.

Сегодня более ярко, чем когда-либо проявляется тенденция объединения всех общественных организаций вокруг библиотеки. Взаимодействуя с ними, мы, с одной стороны, берем на себя функции координатора, находя то общее, что может их объединить, а с другой – удовлетворяем многообразие читательских потребностей.

Основными приоритетными направлениями в деятельности библиотеки являются программы, способствующие:

- дальнейшему привлечению населения города Кишинева к чтению литературы на украинском языке;
- приобщению всех желающих к украинской истории, традициям и культуре;
- вовлечению во всеобщий информационный процесс.

Нами разработаны и действуют в течение нескольких лет долгосрочные программы «Потомки память берегут» и «Разрешите отрекомендовать».

В рамках программы «Потомки память берегут» в библиотеке проходят мероприятия, способствующие популяризации произведений классических и современных писателей и поэтов: Т. Шевченко, Л. Украинки, О. Кобылянской, И. Франко, Е. Телиги, И. Драча и др. Все мероприятия проникнуты той главной сентенцией, которая составляет основу творчества – через дружбу и взаимопонимание к победе добра над злом.

В рамках программы «Кишиневское сообщество» мы рассказываем читателям о таких ярких личностях – украинских писателях и художниках, артистах и музыкантах, священниках и педагогах, – которые, не теряя национальной самобытности, вписали свои страницы в культурное наследие, проявили чувства благодарности и любви к молдавской земле. Их жизнь связана с Молдовой, а творчество способствует укреплению межнациональной толерантности и нерушимости проверенной веками дружбы. Особенно интересны читателям рассказы о тех выдающихся деятелях, чьи имена носят украинские школы и лицеи города Кишинева:

- о Петру Мовилэ (Петро Могиле) – сыне господаря Молдавии и Валахии, политическом, церковном и культурном деятеле Украины 17 столетия, митрополите Киевском и Галицком.
- о писателе Михаиле Коцюбинском, который пребывал в Бессарабии с 1892 по 1895 г. и оставил после себя так называемый «Бессарабский цикл» ярких талантливых произведений;
- о писателе и педагоге Иване Нечуй-Левицком, который с 1875 по 1885 год преподавал в первой мужской гимназии Кишинева.

Благодаря сотрудничеству, мероприятия становятся более интересными и содержательными.

Так, представители Посольства Украины в Республике Молдова, принимающие участие в совместных мероприя-

тиях, располагают последними новостями и материалами из Украины, их выступления высокопрофессиональны, они отвечают на многие вопросы по молдавско-украинским взаимоотношениям, которые интересуют читателей. Совместно с Посольством Украины в Республике Молдова мы проводим мероприятия, приуроченные к знаменательным датам в истории Украины: трагедии на Чернобыльской АЭС, ко Дню памяти жертв голодомора и политических репрессий, годовщины независимости Украины и др.

Председатели этнокультурных украинских организаций приглашают для участия в совместных мероприятиях представителей властных структур, своих активистов, музыкальные коллективы. Зачастую они финансируют библиотечные мероприятия. Также общественные организации предоставляют в дар украинскую литературу.

Мы проводим совместные многочисленные «круглые столы», семинары, конференции, встречи с интересными людьми, которые сближают людей различных национальностей, вероисповеданий, противоположных политических пристрастий.

Встречи с научными работниками из Института межэтнических исследований Академии Наук Республики Молдова, отличаются фундаментальным подходом к любой теме и проблеме, глубиной изучения и компетентностью подачи материала. Так, в этом году в библиотеке были проведены презентации книг К. Поповича – академика АН Молдовы, директора Института межэтнических исследований, члена Союза писателей Республики Молдова и Украины, эминесковеда, автора 50 книг и великого множества публикаций; В. Степанова – доктора истории, автора трех монографий, трех книг, свыше 50 научных статей.

Благодаря сотрудничеству библиотеки им. Л. Украинки с этнокультурным обществом «Заповіт» города Бельцы и бельцкой типографией, ежемесячно в нашу библиотеку

поступают выпуски газеты «Рідне слово», которая печатается в г. Бельцы. Читатели получают в дар эту газету, повествующую о жизни украинской диаспоры в Молдове и о работе нашей библиотеки.

Сотрудничество с общественными организациями способствует привлечению в библиотеку новых читателей и пропаганде украинских национальных и культурных традиций среди населения Кишинева.

Библиотека принимает участие в мероприятиях, которые организует Кишиневская примэрия: Днях города, Днях славянской культуры и письменности, Фестивале этнонациональных культур. Совместно с этнокультурными украинскими обществами мы организуем книжные выставки, дегустацию блюд украинской национальной кухни, принимаем участие в концертах.

Мы гордимся тем, что культура, традиции и обычаи украинцев живут в Молдове, тесно переплетаясь с культурой молдавского народа. Мы против этнической пассивности. Все наши мероприятия направлены на интеграцию украинцев края в культурную жизнь государства.

Большое количество мероприятий мы проводим для детей и при их участии. Литературные игры, интеллектуальные викторины, конкурсы знатоков украинского языка и украинских традиций, уроки доброты, инсценировки украинских сказок способствуют формированию у детей информационной культуры чтения. Мы частые гости в лицеях им. И. Нечуй-Левицкого, Петру Мовилэ, М. Коцюбинского, школах им. Т. Шевченко, школах № 26, 85, детской воскресной школе при украинской церкви Святого Владимира, украинском детском саду «Калинка». На примере функционирующей в библиотеке детской студии «Кобзарик», мы убедились в том, что все проводимые мероприятия позволяют детям:

- легче адаптироваться в коллективе,
- прививают интерес к книге и к чтению,
- помогают полюбить библиотеку, как источник положительных эмоций.

Для разнообразия досуга женщин в библиотеке организован клуб «Украинская светлица», с членами которого мы проводим литературно-музыкальные вечера, украинские вечерники, встречи с писателями и презентации новых книг. Любительские объединения и клубы по интересам, организуемые при библиотеке, сплачивают людей самых разных возрастов, профессий, различного образовательного, культурного и социального уровня. Здесь оптимально сочетаются личные и общественные интересы, контакты строятся на почве увлечения каким-либо видом социально-полезной деятельности, развивается гражданская и творческая активность, инициатива людей.

По отзывам членов клуба «Украинская светлица», мероприятия, которые мы проводим совместно с ними в библиотеке, доставляют им удовольствие. Ведь они дают возможность оторваться от семейных дел и узнать много интересного, почерпнуть что-то новое из периодических изданий и просто пообщаться с приятными людьми.

Принцип любительских объединений не только помогает решать проблемы поступления литературы, но и привлекает в библиотеку читательскую общественность, сплачивает заинтересованных друзей, наших помощников и единомышленников.

Стало доброй традицией принимать в библиотеке участников ежегодной олимпиады по украинскому языку и литературе. Для ребят из лицеев и школ всей республики, где изучаются украинский язык, литература и народоведение готовится культурная программа, которая является для них познавательной и увлекательной.

Ежегодно для читателей библиотеки им. Л. Украинки мы устраиваем экскурсии в Международный салон детской книги, который проводится в кукольном театре «Ликурич». Посетители с удовольствием знакомятся с новинками украинской литературы и приобретают их для своей домашней библиотеки. А библиотека получает в дар от украинских издательств книги и периодические издания.

В стенах библиотеки функционирует постояннодействующая и регулярно обновляющаяся выставка картин художников Благотворительного фонда «Renaștere–Відродження». Они посвящены знаменательным и памятным датам в жизни украинского и молдавского народов: дню рождения Т. Шевченко, Дням славянской культуры и письменности, Дню независимости Республики Молдова, Дню независимости Украины, Храму города Кишинева, Дню рождения библиотеки. Выставки картин являются украшением интерьера библиотеки и способствуют воспитанию эстетического вкуса читателей.

С целью популяризации библиотеки мы разрабатываем и распространяем материалы по пропаганде библиотеки (рекомендательные списки, буклеты, памятки, закладки). К 130-летию Муниципальной библиотеки «Б.П. Хашдеу» мы выпустили библиографический указатель «Украинцы в культуре Молдовы».

В своей работе библиотека широко использует средства массовой информации. Она выступает на страницах СМИ: на телевидении / OPT, NIT, в передаче «Світанок»; в радиопередачах «Відродження», «Patria», по Радио Украины.

В последнее время жизненно важным становится преодоление конфронтационной идеологии, утверждение культурной парадигмы ненасилия, диалог в противовес культу силы. В связи с этим возрастает роль библиотек в современной жизни общества. Они являются важнейшим социальным институтом, создают необходимые условия и

обеспечивают предоставление равных возможностей всем жителям республики для получения знаний, образования, удовлетворения культурных и информационных потребностей. Используя свои богатейшие книжные фонды и информационные ресурсы, опыт работы, библиотеки формируют культуру межнациональных общений, содействуют распространению просвещения, культуры и информации как важнейшего фактора, способствующего поддержанию идей гуманизма и мира в умах людей.

Мы сознательно и небезразлично пропагандируем родное слово, объединяющее людей разных национальностей, проживающих в Республике Молдова. Это способствует не только возрождению украинского языка и культуры, но и интеграционным процессам в республике.

Библиотека – посредник между человеком и временем

Ирина СПИЦЫНА

«Книга – одно из самых великих созданий человеческой культуры. И потому самое главное в культуре любой страны – как бы ни казалось для кого-то странным, – БИБЛИОТЕКИ. Даже если погибнут университеты, институты, культура может восстановиться, если есть хорошо организованные БИБЛИОТЕКИ», – так мыслил великий гражданин – Дмитрий Сергеевич Лихачёв, 100-летний юбилей которого мы недавно отмечали.

2007 год является юбилейным для Муниципальной Библиотеки им. Б. П. Хашдеу, а следующий – для библиотеки им. М. В. Ломоносова.

Чем не повод подвести некоторые итоги?

Свою летопись библиотека начала в 1948 году, в 1961 ей присвоено имя М.В. ЛОМОНОСОВА. Сегодня – это один из крупных филиалов Муниципальной библиотеки им. Б. П. ХАШДЕУ.

Последнее десятилетие стало эпохой настоящей технологической революции, существенно изменившей как роль библиотеки, так и её значение. Такая трансформация коснулась всех типов библиотек – от общенациональных, научных и университетских до районных и сельских... Процесс этот далёк от завершения, но уже сейчас многие библиотеки становятся комплексными информационными центрами, а библиотекари – проводниками в огромном море информации. И в своей повседневной работе руко-

водствуются, прежде всего, принципами профессиональной этики, чувством долга. На нынешнем этапе это означает, что к её традиционным функциям просветительского характера прибавляются информационные.

Информационно-библиографическая деятельность библиотеки им. М. В. Ломоносова

В своей библиографической деятельности, традиционно осуществляющейся в таких направлениях, как:

- ✓ совершенствование справочно-библиографического аппарата
- ✓ справочно-библиографическое обслуживание
- ✓ информационное обслуживание
- ✓ создание библиографической продукции
- ✓ формирование информационной культуры

библиографы всегда руководствовались принципом максимального соответствия стандартам деятельности СБО, включающим в себя требования обязательности принятия всех запросов, какими бы сложными они ни казались; полноты, качества и достоверности подбора информации по всем поступающим от читателей запросам.

Поэтому библиографы всегда старались создавать надежную базу источников информации, с помощью которой они могли бы удовлетворять эти запросы. В непосредственной связи с вышесказанным состоит необходимость постоянного **совершенствования справочно-библиографического аппарата библиотеки**. Если долгие годы он представлял собой систему карточных каталогов и картотек, то в наше время внедрения информационных технологий в практику библиотечного обслуживания и перевода всех этих форм в электронную, он претерпел значительные изменения. В настоящее время мы работаем и над вводом фонда библиотеки в электронный каталог муниципальной библиотеки и ведем аналитическую роспись статей в

электронном виде. Как и в прошлые годы, мы расписываем большое количество статей из периодики и сборников – более 2000 статей в год. Круг расписываемых периодических изданий достаточно широк – около 50 названий.

В области справочно-библиографического обслуживания с появлением новых технологий, возможностью получения информации и выполнения справок с помощью Интернета, а также необходимостью получения новых сведений, изменившимися требованиями, предъявляемыми к учащимся, новыми предметами также произошли определенные перемены. Они заключаются как в количественном, так и в качественном изменениях. Если еще несколько лет назад мы выполняли около 600 справок в год, то в последние годы их количество составляет около 2000. Кроме того, у нас появилась возможность предоставления читателям помимо библиографической или справочной информации, получаемой из энциклопедий и справочников, предоставлять возможность читателям пользоваться ресурсами Интернета, что значительно облегчает, ускоряет выполнение справок. В области справочно-библиографического обслуживания наше будущее мы связываем также и с выполнением справок в виртуальном режиме удаленного доступа, но для этого необходимо наличие собственного сайта библиотеки, который находится в стадии разработки.

Следующее направление нашей работы – **информационное обслуживание**. Здесь традиционно использовались такие формы, как составление рекомендательных аннотированных списков литературы по актуальной тематике, бюллетеней новых поступлений, проведение Дней информации. Все эти формы информационной работы пользуются спросом у читателей. Но в целях повышения качества информационного обслуживания появилась необходимость разработать новую стратегическую программу информационно-библиографического обслуживания. Изучив потребности наших читателей, мы запланировали развитие

новых информационных услуг с целью расширения круга пользователей, а также изучение инфраструктуры региона обслуживания библиотеки с целью выявления учреждений, организаций, предприятий, коммерческих структур, изучение их профиля, наличия информационных служб, потребностей в информационных услугах. В беседах со студентами экономических факультетов вузов выяснилась их потребность в индивидуальном информировании. Отдел уже начал собирать информацию, которую предстоит существенно пополнить. В перспективе также информационное обслуживание педагогов и преподавателей лицеев и вузов, о необходимости которого нам уже сообщали преподаватели в процессе общения. Приоритетным направлением деятельности СБО за последние несколько лет стало **создание библиографической продукции**. Основанием для этого послужил возросший интерес читателей к истории края, жизни и творчеству известных его деятелей. СБО были изданы такие справочно-библиографические пособия, как «Библиография произведений Пушкина» (1999); «Периодическая печать Бессарабии (2002); «Кантемириана библиотеки им. М. В. Ломоносова» (электронный вариант, 2004); «Рыцарь Великого Книжества» (2005). Все пособия создавались с учетом традиционных и современных методик библиографической работы; составители стремились к возможно полной регистрации всех произведений; раскрытию содержания способствовали разнообразные вспомогательные указатели. О необходимости такой продукции свидетельствует ее востребованность читателями. Например, «Библиография произведений Пушкина» пользуется спросом как у сотрудников кишиневского музея А. С. Пушкина, так и у студентов-библиографов; «Кантемириана» часто используется как при выполнении справок о Д. Кантемире, так и при подборке материалов выставок в библиотеке и для выставок на городских мероприятиях. Персонография, посвященная творчеству молдавского писателя К. Шишкана «Рыцарь Великого

Книжества», получила отзыв в местной прессе. В настоящее время ведется работа по составлению новых пособий: «Литература о М. В. Ломоносове» и персонаграфия «Музыковед Сергей Пожар». В перспективе – создание новых библиографических пособий как тематических, так и рекомендательного характера.

Еще одно направление в библиографической деятельности – **формирование информационной культуры читателей**. Если в прежние годы с этой целью мы проводили библиографические уроки, дни пособий и дни библиографии, включали уроки в программы дней информации для учащихся, то в настоящее время возникла необходимость усовершенствования как тематики, так и методики проведения этих мероприятий. Разработка новых тем уроков – диктат времени, так как появление в библиотеках электронных каталогов требует наличия специальных навыков и знаний. Поэтому мы решили разработать такие темы библиотечно-библиографических занятий с учащимися, как «Электронный каталог библиотеки», «Ресурсы Интернета», «Библиографические указатели». Проведение турниров библиоманов и библиографических игр в лицеях должно будет, по мнению педагогов и библиографов, способствовать не только образовательным целям, но и возвращению интереса к книгам и чтению учащихся. Все приведенные выше пути совершенствования библиографической деятельности должны способствовать решению наших проблем, а также популяризации и поднятию престижа нашей библиотеки, которая вполне могла бы стать как культурно-досуговым, так и интеллектуально-информационным центром.

Мы любим свой город, искренне восхищаемся его красотой и уютом. Кишинев стал родным для многих выходцев из разных регионов Молдовы, России, Украины. И горько видеть, как уезжают наши граждане зарабатывать себе на жизнь на чужбине, не выдерживая навалившихся на них в последние годы экономических проблем. И в такой ситу-

ации нам все труднее говорить с молодежью о «каких-то там» патриотических чувствах, о любви к своему городу, к своей стране. Мы как будто стесняемся говорить с детьми о любви к родному городу, о его славной истории.

Работа в помощь школьному процессу в библиотеке ведется широко и продуманно. Опыт показал, что наиболее успешно осуществляют свои профессиональные намерения те молодые люди, у которых они базировались на устойчивом интересе.

Второй год подряд библиотека им. М.В. Ломоносова вместе с Посольством Российской Федерации в Республике Молдова, Конгрессом русских общин Республики Молдова, Русским интеллектуальным центром принимает участие в Республиканском конкурсе по истории России. Цель проводимых конкурсов – показать школьникам, насколько тесно история России связана с историей нашего края. И к большому сожалению каждый раз возникает одна и та же ситуация: вопросы, связанные с Кишиневом, для участников оказываются самыми трудными.

В 2006 году в библиотеке проводился конкурс «Славные сыны Отечества», посвященный 180-й годовщине Декабрьского вооруженного восстания. Проводился он два тура. Участники конкурса (он был объявлен заранее) буквально перерыли всю библиотеку в поисках информации о кишиневских зданиях – исторических памятниках, которые могут «помнить» декабристов. К сожалению, таких памятников осталось всего четыре. И те исчезают на глазах.

Мы обеспечили полный доступ к информации, имеющейся в библиотеке, организовали консультации с преподавателями Кишиневских школ. Все периодические издания просматривались с особой тщательностью на предмет конкретной тематики. Наиболее интересные публикации выставлялись на постоянно обновляющихся стендах в читальном зале библиотеки. Информационный стенд в вестибюле также постоянно обновлялся новыми сообщениями, объявлениями, информацией в помощь подготовки к конкурсу.

Первый тур был заочный. Ответы на заданные вопросы, которые касались декабристского движения в Кишиневе, можно было искать в справочной и учебной литературе, воспользоваться Интернетом. Учащиеся, набравшие наибольшее количество баллов, проходили во второй тур, организованный в библиотеке в форме устной викторины. Победители конкурса (а их осталось 6 человек из 150 участников со всех районов Республики Молдова) были награждены памятными подарками, увлекательными поездками по историческим местам Санкт-Петербурга.

В 2007 году все страны Балканского полуострова отмечали 130-ю годовщину последней из русско-турецких войн, принесшей освобождение болгарскому, румынскому и другим народам Балкан. А начинался освободительный поход русской армии именно в Кишиневе. Потому и закономерен выбор темы очередного конкурса «Русско-турецкие войны XVIII- XIX веков» и его символичное название – «Боевое братство». Надо отметить, что территория Бесарабии являлась не только театром военных действий во всех русско-турецких войнах, но и местом формирования добровольческих соединений, состоящих из молдаван, румын, болгар, сербов и других народов, боровшихся на стороне России за освобождение от власти Османской империи.

Старшеклассники, принявшие участие в заочном туре, узнали много нового: о внешней политике и военной тактике тех далеких времен, о прославленных генералах и адмиралах, храбростью и благородством которых восхищались даже коварные враги. Помощь учителей и родителей, книги, подобранные в библиотеке, выставки, компьютерный учебник (на CD), Интернет – все это дало возможность ребятам подготовиться к участию во втором туре, который проходил 17 марта 2007 года у нас в библиотеке и одновременно в Бельцах, Единцах, Кагуле. Но, как и в прошлые годы, затруднения вызвали вопросы, к которым по российским учебникам не подготовишься.

Например, не все участники из Кишинева узнали часовню на Скаковом поле (ныне площадь Героев, ул. Димо, 6) в Кишиневском секторе Рышкань, где 12 (24) апреля 1877 года три болгарские дружины и русские войска приняли участие в воинском смотре, которым командовал император Александр II. И история создания Арки Победы, украшающей главную площадь нашей столицы, многим школьникам оказалась неизвестной, они воспринимали её как символ Кишинева и Молдовы. А история нам говорит о том, что рождению арки предшествовали великие исторические события: русские войска одержали победу в русско-турецкой войне (1828-1829). Один из её участников, бессарабский генерал-губернатор М.С. Воронцов, обратился к императору с ходатайством о том, чтобы тот выделил 1500 пудов меди на колокола Кафедрального собора. Воронцов узнал о пушках-трофеях турецкой крепости Силистрия, хранящихся в Измаильской крепости. На них-то и рассчитывал губернатор. И царь Николай I подарил могучих богатырей собору... Благодаря стараниям мастеров, Святые Врата в белоснежном одеянии колокольным звоном оповещают о времени. К сожалению, эту работу выполняет не 400-пудовый великан, а два колокола, соединенные с часами. Архитектурный памятник, не подвластный векам, как часовщик, следит за ходом времени в Молдове.

И все-таки вселяет надежду то, что в большинстве своем на самые трудные вопросы наши ребята ответили. А правильность своих ответов они смогли проверить на сайте www.krom.ru, где шла полная информация о ходе конкурса.

Мы попросили победителей конкурса (а их было 6 человек) поделиться впечатлениями и задали вопросы Марине Гандаковой, ученице 9 класса лицея им. А.Руссо, которая участвует в конкурсе второй год, в прошлом году получила поощрение, а сейчас заняла 3-е место.

– Что побудило тебя участвовать в этом конкурсе? Что нового ты открыла для себя?

Ответ: - Мы в школе почти не изучаем историю России, а участие в конкурсе помогает узнать много интересного. Кроме того, я решила проверить свои силы, ведь участвовать в любом соревновании очень увлекательно. Но, пожалуй, самым интересным для меня стало то, что я много узнала об истории своего родного города и страны. Изучая историю русско-турецких войн, я поняла, насколько тесно связана история нашего края с историей России. Кроме того, конкурс расширяет кругозор, и я стала шире смотреть на мировую историю в целом.

Денис Флорян, ученик 8 класса средней школы №84, Дурлешты, занял 1-е место среди гимназических классов г. Кишинева:

– Когда в нашей школе стало известно о проведении конкурса, я решил попробовать свои силы. Просмотрев вопросы первого тура, понял, что найти ответы будет непросто. Но это меня не остановило. Искал везде: в библиотеке, в Интернете, обратился к отцу, к учителям, друзьям. 69 баллов, набранные в заочном первом туре, были моей маленькой победой, но я очень радовался. Ко второму туру готовился основательно: собирал любую информацию о русско-турецких войнах. Хотелось доказать, в первую очередь самому себе, что могу в жизни чего-то добиться. Мне очень нравилось заниматься такими «исследованиями», узнавать новое. С удовольствием принял бы участие в подобном конкурсе еще и еще...

За активное участие в организации Республиканского конкурса по истории России «Боевое братство» библиотека получила благодарственное письмо. А мы, в свою очередь, благодарим Русский интеллектуальный центр и Посольство РФ в РМ, поздравляем всех участников и победителей и выражаем искреннюю благодарность родителям и учителям, поддерживающим познавательный интерес детей,

воспитывающим любовь к родной истории и к родному краю.

Духовность, традиции, семья... Эти понятия не только связаны, но и взаимообусловлены. Но какую картину мы наблюдаем сегодня? Ныне мы стремительно теряем духовные ценности – им негде формироваться и сохраняться: разрушаются семьи, а вслед за тем разрушается и мир... Разве не об этом вся наша великая и мудрая литература? И то, над чем работала библиотека все эти годы, предлагая, пробуя те или иные формы, мы старались делать интересно, тепло, по-семейному. Подготовка началась с организации объединений, клубов, в которых собирались единомышленники. Сначала это были старшеклассники, затем студенты, люди творческих профессий: музыканты, художники, актеры, поэты и философы, теоретики искусства и практики. Темы встреч обычно определяют сами участники. И каждая обозначилась как духовно-нравственная. По форме – это конференции и «круглые столы», концерты и творческие вечера, презентации книг и обсуждения фильмов, художественные выставки.

«Неторопливо истина простая
В реке времён нащупывает брод:
Родство по крови образует стаю,
Родство по слову создаёт народ...»
(Александр Городницкий)

Никто в мире не станет отрицать, что в основе представлений о человеке и мире у великих писателей лежит православие, а шире – христианские идеи и религиозные истины. Мы далеки от мысли обратить всех немедленно в православную веру, но говорить о духовных ценностях, о связях писателей, художников с религиозными представлениями своего народа, о том, как отразились эти представления в их произведениях, назрела насущная потребность. Объединение «Встреча», которая существует в библиотеке уже почти семь лет, привела к рождению, а затем

и к деятельности новых клубов (киноклуб «Фокус», клуб изобразительных искусств «Радуга», музыкально-поэтический и философско-религиозный клуб). В конце 2006 года библиотека приобрела телевизор и DVD, что расширило возможности клубов и работу объединений. Только за первое полугодие 2007 года было организовано более 20 встреч. Это кинопросмотры с обсуждениями таких фильмов, как «Остров» Павла Лунгина, «Покаяние» Т. Абуладзе, «Сталкер» А.Тарковского, «Нити» М.Формана. Объединение «Встреча» организовало презентацию шеститомного издания Ефросиньи Керсновской «Сколько стоит человек», выпущенного фондом Керсновской в 2003-2004 гг., посвященное памяти жертв сталинских репрессий в Молдове и 100-летию со дня рождения автора. В этих книгах история нашего государства 40–60-х годов прошлого столетия написана глубоко и страшно, как может быть ни в одном учебнике. Книги вызвали такой ошеломительный интерес, что до конца года расписана очередь буквально по дням. Планируем посвятить им конференцию.

Наблюдая за работой наших объединений, клубов, присутствуя на многих мероприятиях, проводимых в частности отделом искусств, можно сделать следующий вывод: Человеку свойственны поиски смысла жизни. Чтобы приобрести этот смысл, необходим многолетний труд ума и души. Рано или поздно каждый из нас оказывается охваченным «духовной жаждой», как сказал Поэт. Человеку необходима вера во что-то, убеждение в том, что существует нечто более высокое, чем материальные ценности, что есть в мире доброта, жалость, сострадание, совесть, милосердие, прощение, раскаяние. Душе человека, особенно юного, только вступающего на самостоятельный путь, свойственно стремление к идеалу. И от нас взрослых – родителей, учителей, наставников – зависит, каким будет этот идеал...

*Dezvoltarea
biblioteconomică
actuală:
abordări teoretice*

Comunicarea științifică în mediul electronic

Nelly ȚURCAN

Etapa contemporană de dezvoltare a societății se caracterizează prin utilizarea maximală a cunoștințelor acumulate de omenire. Actualmente tot mai multe documente se transpun în format electronic și se includ în circuitul științific, devenind accesibile pentru comunitatea științifică.

Comunicarea științifică reflectă schimbul de informații și idei între savanți și cuprinde patru componente esențiale: *înregistrarea* – stabilirea priorității unei idei, unui concept; *certificarea* – atestarea calității cercetării; *conștientizarea* – supravegherea diseminării și accesibilității cercetării, care permite cercetătorilor să devină conștienți privind cercetarea nouă; *arhivarea* – prezervarea patrimoniului intelectual pentru viitor.

Studiului sistemului comunicării științifice i-au fost consacrate numeroase publicații, dar la începutul anilor '90 ai secolului trecut, odată cu apariția pe Internet a revistelor electronice, acest subiect a trezit un interes deosebit. Drept mărturie a acestui fenomen servesc crearea site-urilor Web, grupelor de discuții, bibliografiilor plasate pe Internet și lansarea revistelor specializate în elucidarea diverselor aspecte ale comunicării științifice. Acest fapt a contribuit la constituirea unei dimensiuni noi a comunicării științifice.

Diversele aspecte ale comunicării științifice sunt tratate pe larg atât de cercetători, cât și de bibliotecari și specialiști în informare. Au fost create mai multe asociații, comitete pentru studierea și propunerea anumitor soluții în vederea susținerii sistemului de comunicare științifică. Aceste acțiuni au fost ca un răspuns la creșterea volumului informației din reviste, creșterea costului revistelor, probleme de copyright, reduce-

rea resurselor bibliotecilor pentru abonare la seriale și apariția revistelor electronice pe Internet.

Actualmente, păstrându-se formatul tradițional al multor reviste, are loc transpunerea lor în formatul electronic și în același timp are loc creșterea continuă a numărului de reviste științifice. Deci, apariția revistelor științifice pe Internet oferă tot mai multe posibilități de difuzare a informației științifice și schimbă modelul de funcționare a sistemului de comunicare științifică, influențează pe toți participanții din ciclul comunicațional, creând premise pentru noi relații. Pentru a nu fi eliminate sau pentru a nu-și pierde rolul în furnizarea serviciilor informaționale, bibliotecile și editurile se adaptează la acest nou mediu.

Sistemul editorial științific mondial este concentrat în puținele edituri multinaționale. Astfel, 43% din toate revistele științifice sunt editate de editurile *Elsevier* și *Springer*. Controlul prețurilor la revistele științifice este în mâinile acestor edituri. Bibliotecile pot face foarte puțin pentru a contesta politica de formare a prețurilor la presa periodică științifică. Cu toate acestea, există oportunitatea de a influența sistemul comunicării științifice prin aplicarea sistemelor alternative de publicare. În aceste sisteme biblioteca academică poate juca un rol foarte important, accelerându-se transformarea ei într-o bibliotecă digitală.

Noile tehnologii oferă instituțiilor de cercetare, universităților oportunitatea de a aplica un nou model de difuzare a informației științifice. Aceste oportunități sunt legate de noile inițiative editoriale. Autorii și colectivele de autori (instituțiile de cercetare, universitățile) devin editori. De exemplu, auto-publicarea (*self-publishing*) prevede crearea unei pagini Web personale, care să conțină preprinturile propriilor publicații sau construirea unui site specializat, pe care sunt plasate preprinturi într-un domeniu. Această practică însă nu are un succes foarte mare în funcționarea sistemului de comunicare științifică din mai multe motive, principalul motiv fiind excluderea procesului de recenzare a lucrărilor științifice.

Un alt model este editura universitară (*university press*). Cele mai importante biblioteci universitare din lume susțin această evoluție a editurilor universitare, colaborând cu autorii. Un exemplu de colaborare cu *university press* a fost realizat de Asociația Bibliotecilor Științifice (*ARL – Association of Research Libraries*) prin proiectul Coaliția Publicațiilor Științifice și Resurselor Științifice (*Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition*), care reprezintă o tentativă de a stimula și de a ajuta universitățile și asociațiile să producă publicații on-line de înaltă calitate și la prețuri joase. O colaborare de succes a fost realizată de 117 universități-membre ale Asociației Americane a Editurilor Universitare (*AAUP – Association of American University Presses*), care au acces la un catalog editorial cumulativ ce conține circa 100.000 de titluri.

O alternativă de participare în noul sistem de comunicare științifică este crearea arhivelor, depozitelor instituționale. Bibliotecile academice (universitare) au posibilitatea de a participa activ în acest model, activând ca arhive naționale și oferind acces la colecțiile complete de publicații științifice. Realizarea acestui model le va permite bibliotecilor să furnizeze utilizatorilor instrumente de cercetare necesare pentru identificarea literaturii științifice (de exemplu, baze de date de rezumate). O variantă de acest model este Depozitul Național de Articole Electronice (*National Electronic Article Repository*), prezentat de Universitatea Kansas din SUA.

Bibliotecile academice trebuie să colaboreze mai activ cu editurile pentru satisfacerea necesităților cercetătorilor și pentru promovarea comunicării științifice. În prezent bibliotecile academice (universitare) participă pe larg în mediul electronic, oferind informație științifică. Bibliotecile academice, de asemenea, trebuie să dezvolte sisteme informaționale noi, unde cercetătorii și profesorii vor accesa operativ ultimele informații. Aceste posibilități trebuie să fie la un preț rezonabil și să respecte copyright-ul.

Gândirea teoretică – o calitate indispensabilă a managerului bibliotecii

Natalia ZAVTUR

Printre multiplele caracteristici atribuite managerului bibliotecii se înscrie și gândirea teoretică. Chiar dacă ea nu este formulată în mod direct de către cercetători, poate fi regăsită în termeni apropiați precum *gândire sintetică*, *inteligență conceptuală* sau reiese din meditațiile cu referire la competența științifică a conducătorului.

Gândirea teoretică a managerului bibliotecii poate fi definită ca facultate a sa de a reflecta în mod sintetic și abstract obiectele și fenomenele conducerii instituției bibliotecare prin intermediul conceptelor, noțiunilor, judecăților.

Din punctul de vedere al filosofiei, gândirea teoretică este procesul cognitiv care asigură pătrunderea în esența lucrurilor, scoaterea în evidență a relațiilor și conexiunilor dintre ele. La nivelul gândirii teoretice sunt descoperite legile și legitățile existente în domeniile cercetate.

Gândirea teoretică parcurge următoarele etapele: a) înțelegerea (sesizarea semnificației noțiunilor); b) identificarea problemelor; c) formularea ipotezelor; d) găsirea soluțiilor; e) elaborarea conceptelor. Ea cuprinde operațiile: generalizarea, abstractizarea, inducția, deducția, analiza, sinteza ș.a. Gândirea teoretică se efectuează prin intermediul limbajului, care este un instrument al actului de gândire, al exprimării și comunicării.

Managerul cu gândire teoretică este tipul rațional care privește lucrurile în profunzime, prețuiește descoperirea adevărului, ține la ordonarea și sistematizarea cunoștințelor. El știe să distingă ceea ce este esențial, să identifice cauzele,

efectele și consecințele, să se transpună în context, să aprecieze factorul de timp, să compare, să facă concluzii de ansamblu, să proiecteze viitorul.

Gândirea teoretică se sprijină pe cunoașterea teoriilor științifice și metodologiei cercetării științifice. Necesitatea gândirii teoretice a managerului bibliotecii este determinată de multiple raționamente. Printre acestea enumerăm:

1. Managementul este conducerea științifică a bibliotecii, indispensabil bazată pe teoriile științei;
2. Activitatea de bibliotecă, precum și cea a managerului poartă caracter intelectual, or munca intelectuală este un proces de gândire, inclusiv la nivel teoretic;
3. Intensificarea complexității muncii de bibliotecă în etapa actuală amplifică importanța modului teoretic de tratare a lucrurilor;
4. Schimbările frecvente în contextul bibliotecilor cer găsirea unor soluții raționale de adaptare la mediu, argumentate teoretic și practic;
5. Implicarea directă a bibliotecilor în managementul cunoașterii nu poate fi concepută fără pregătirea teoretică a specialiștilor de bibliotecă;
6. Activitatea de cercetare științifică în domeniul biblioteconomiei trebuie să se sprijine pe o bază teoretică temeinică, pentru a conferi științei de bibliotecă caracter fundamental;
7. Reflecția teoretică influențează pronunțat autoritatea profesională a managerului.

Mulți conducători ai bibliotecilor din Republica Moldova manifestă gândire teoretică de suprafață înaltă. Valorificând știința managementului, ei implementează în domeniul conducerii idei transformatoare.

Inovațiile manageriale vizează noi abordări ale procesului de dirijare, orientarea spre scopuri și obiective, tratarea situațională. Este conștientizată importanța principiilor

managementului: concordanța cu mediul ambiant, motivarea personalului în muncă, managementul participativ, principiul eficienței, diversificarea managementului etc. Conceptele nominalizate constituie fundamentele trecerii de la conducerea tradițională la cea de management, determinând o cotitură radicală a mentalității de dirijare.

Produsul interpretării teoretice îl constituie schimbările în conținutul funcțiilor conducerii, având ca expresie: efectuarea planificării strategice, constituirea structurilor organizatorice de tip organic, aplicarea metodelor sociopsihologice în munca cu personalul, utilizarea indicatorilor de performanță în evaluare, implementarea sistemului calității etc.

Reflecția teoretică a managerului nu trebuie înțeleasă ca o simplă recepționare a conceptelor și noțiunilor din teorie. Ea reprezintă analiza critică a ideilor, adaptarea lor la condițiile concrete ale bibliotecilor. Anume prin aceasta poate fi explicat faptul că sistemele de management ale bibliotecilor din Republică nu sunt identice: cel al Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu* este de tip participativ, bazat totodată pe coordonare și cooperare; cel de la DIB ULIM poartă caracter inovațional; cel al Bibliotecii ASEM se concentrează pe factorul tehnologic etc.

Implicarea teoretică a managerului bibliotecii e de așa natură că se referă nu numai la procesul managerial, ci și la activitatea de producție. Scopurile managementului nu sunt altele decât cele ale organizației, și anume: îmbunătățirea calității producției, satisfacerea cererilor clienților. Efortul conducătorilor în dezvoltarea bibliotecilor poate fi evaluat prin implementarea inovațiilor de producție: catalogul electronic, accesul la Internet, accesul la baze de date importate; noi structuri de servire a beneficiarilor (Biblioteca de Drept, biblioteci mixte moldo-române, mediateci, servicii pentru persoanele dezavantajate ș.a.); automatizarea muncii interne de bibliotecă; partajarea resurselor etc.

Gândirea teoretică persistă și în tehnologia activității curente a managerului bibliotecii. Astfel, cercetătorii evidențiază genul de muncă euristică a conducătorului, orientat spre investigarea / elaborarea problemelor și luarea deciziilor. Această muncă cuprinde operații analitico-sintetice, în care elementul teoretic este indubitabil. El se proiectează în idei și raționamente desprinse din consultarea publicațiilor științifice, analiza documentelor de uz intern, observare, diagnosticare. Rezultatele muncii euristice sunt: planurile, prognozele, regulamentele, deciziile, rapoartele etc.

Cea mai vastă arie pentru reflecția teoretică a managerului o constituie activitatea de cercetare științifică. Ea dă posibilitate conducătorului să se dezvolte pe plan profesional, să se autorealizeze, dar în esență este subordonată funcției manageriale.

Într-un studiu anterior am analizat publicațiile autorilor autohtoni în domeniul managementului de bibliotecă [5]. Managerii bibliotecilor au însă și lucrări dedicate problemelor generale de biblioteconomie, dezvoltării colecțiilor, catalogării, activității bibliografice, servirii utilizatorilor etc. S-au atins și performanțe de ordin superior – susținerea tezelor de doctor și publicarea monografiilor (L. Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, S. Ghinculov, director al Bibliotecii ASEM, C. Slutu-Grama, șef serviciu Carte Rară al BȘC a AȘRM).

În viziunea biblioteconomiștilor, formarea și utilizarea cunoștințelor în managementul de bibliotecă în viitor vor fi marcate de următoarele direcții de activitate științifică:

- cercetări cu caracter metodologic
- cercetări teoretice
- cercetări sociologice și de marketing
- cercetări în culturologie
- cercetări analitico-informaționale [2].

Astfel se reliefează orizonturi vaste pentru meditația teoretică a managerilor de bibliotecă. Dar gândirea teoretică trebuie dezvoltată, trebuie create condiții favorabile pentru funcționarea ei. Cu regret, în bibliotecile din Republică la acest compartiment există probleme. Astfel, constatăm:

- majoritatea bibliotecilor implicate în activitatea științifică nu dispun de structuri corespunzătoare acestui gen de muncă;
- nu sunt clare și nici reglementate criteriile de atribuire a statutului de instituție științifică (bibliotecă științifică) bibliotecilor;
- activitatea de cercetare a bibliotecilor nu este nici finanțată, nici controlată.

În consecință, intervenția managerilor, precum și a specialiștilor de bibliotecă în general în domeniul cercetării științifice nu poartă caracter planic, organizat, nu întotdeauna se bazează pe competență.

Orice organizație are nevoie de oameni care gândesc. Gândirea teoretică trebuie considerată o valoare a instituției bibliotecare.

Referințe bibliografice

Dicționar enciclopedic. vol. 2, București, 1996.

Smolina E. *Pora prinimat' rešenje: Innovacionnyj podhod k upravleniû*. în: *Bibliotečnoe delo*. 2003, nr. 4, p. 21-24.

Suslova I. M., Karmovskij V. V. *Bibliotečnyj menedžment: polemika i real'nost'*. în: *Nauč. i tehn. b-ki*. 2003, nr. 11, p. 5-18.

Șăineanu Lazăr. *Dicționar universal al limbii române*. Chișinău, 1998.

Zavtur N. *Evoluția ideii de management în gândirea teoretică de biblioteconomie în Republica Moldova*. în: *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice*. Chișinău, 2005, p. 63-85.

Cultura instituțională a structurilor infodocumentare: abordări conceptuale, dimensiuni fundamentale

Tatiana COȘERIU

Cultura reprezintă unul dintre domeniile în care civilizația umană se manifestă cu toată varietatea și complexitatea sa. Optica pluridisciplinară și integratoare formulează multiple coordonate de evoluție, de structurare și sistematizare a aplicării fenomenului cultural.

Modelul fenomenologic cultural distinge subsisteme variate, care cuprind entități – valori, norme, semnificații, atitudini comportamentale. Subsistemele sunt produsul interacțiunii dintre societate și individ, cea dintâi fiind cauza, iar personalitatea umană – efectul, finalitatea culturii.

Cultura instituției se formează pe un spațiu larg de oportunități oferite de cultura societății. Salariații instituției, în urma unor asocieri voluntare, au o primă internalizare a valorilor datorită proceselor de enculturație și aculturație, dar ei vor trebui să se adapteze culturii specifice din mediul instituțional. Enculturația este procesul de internalizare de către om a normelor și valorilor grupului în care se naște și trăiește, iar aculturația reprezintă procesul de interacțiune a două culturi sau tipuri de culturi aflate într-un contact reciproc. Deciziile pe care instituțiile le iau în ceea ce privește funcționarea comportamentelor proprii membrilor constituie expresia culturii pe care o adoptă și o aplică. Această cultură instituțională se condensează și se reflectă în societate, comunitatea profesională, constituind natura spirituală și personalitatea structurilor infodocumentare.

Dimitrie Gusti distinge trei niveluri de definire a culturii:

1. ansamblul bunurilor culturale specifice unei comunități umane alcătuită din bunuri culturale și imateriale – *cultura obiectivă (monumente, tablouri, compoziții muzicale, opere literare)*;
2. ansamblul regulilor de organizare a instituțiilor unei societăți umane – *cultura instituțională (valori, misiune, reguli, comportament, etică)*;
3. ansamblul raporturilor pe care individul le are cu valorile culturale fundamentale ale comunității din care face parte – *cultura personală (educație, competențe, abilități)*.

Această definiție distinge organizarea societății umane – *cultura instituțională* – ca rezultat al procesului de instituționalizare.

Preocupările pentru identificarea culturii instituționale sunt relativ recente. Ele au debutat în 1957, când *Th. Szelenic* a abordat firma ca pe un organism social. Se presupune că termenul a intrat în limbajul comun prin cartea autorilor *Peters și Waterman, În căutarea excelenței*. Ulterior, datorită interesului manifestat pentru subsistemul cultural, au existat numeroase încercări de a-l delimita și a-l interpreta. Cei doi autori au avut o contribuție majoră la răspândirea acestui concept, deoarece, prin numeroase cazuri concrete, au demonstrat că există o corelație între dimensiunile culturii instituționale și performanțele obținute de instituții cu renume. Înainte de apariția acestui bestseller, conceptul de cultură a fost introdus în câmpul organizării de *Herbert Simon*, cu însemnate contribuții în teoria elaborării deciziilor. *Herbert Simon* a încercat să exploreze lumea necunoscută a sentimentelor și a examinat consecințele acestora asupra funcționării instituțiilor, ajungând la așa-numita „raționalitate limitată”, termen-cheie pentru definirea culturii instituționale.

Pentru primii teoreticieni în știința managerială, aspectele negative nu erau rezultatul iraționalității comportamen-

tului angajaților în muncă, ci rezultatul unor structuri organizatorice prost realizate. În opoziție cu această opinie, relațiile umane au scos în evidență importanța sentimentelor și a factorilor afectivi, psihologici în explicarea comportamentului în instituție. În acest context, *Herbert Simon* a plecat de la considerentul că teoria organizațiilor, instituțiilor nu-și găsea utilitatea și justificarea dacă se admitea că raționalitatea umană este supusă unor limite. Aceste limite depindeau de mediul instituțional în care se află individul, mai exact, de valorile proprii ce conferă instituției o identitate.

Contribuția lui *Herbert Simon* la conturarea conceptului de cultură instituțională avea să pună sub semnul întrebării modelul de acțiune rațională și să redescopere necesitatea și virtuțile unui mecanism de funcționare emoțional, colectiv. Rezultatele acestei încercări nu au fost neglijabile, deoarece asistăm astăzi la dezvoltarea și afirmarea unei noi discipline distincte ce poartă numele de *cultură instituțională*.

În 1958 apare lucrarea scrisă de *James March* și *Herbert Simon* intitulată *Organisations* (Sociologia organizațiilor). Un psiholog și un economist propun o reinterpretare a tuturor lucrărilor care au elemente de cunoaștere a instituțiilor. Autorii arată că orice teorie a instituțiilor este inevitabil însoțită de o filosofie asupra ființei umane, deoarece instituțiile sunt alcătuite din oameni. Comportamentele umane au fost sistematizate de ei în trei concepții:

- membrii instituției sunt instrumente pasive apte să execute o sarcină, să primească ordine, fără să poată da dovadă de inițiativă;
- membrii instituției vin cu atitudini și cu sisteme proprii de valoare, care nu sunt neapărat în concordanță cu obiectivele urmărite de instituția respectivă;
- membrii instituției au sarcina de a lua hotărâri și de a rezolva probleme.

Originalitatea analizei date reflectă faptul că aceste trei categorii nu sunt echivalente, ci marchează un progres asupra studierii instituțiilor. Astfel, *R. Griffin* consideră cultura ca fiind un set de valori aparținând unei instituții, care îi ajută pe membrii acesteia să înțeleagă scopul pe care și-l propun, modalitatea de acțiune și ceea ce ei consideră a fi important.

Cultura instituțională este relevată de *Stanley Davis* ca un ansamblu de valori și credințe împărtășite de personalul unei instituții cu anumite semnificații și care le oferă reguli pentru un comportament acceptat. Această definiție este susținută și de *Gary Johns*, care consideră că, formal, cultura instituțională constă în credințele, valorile și ipotezele împărtășite într-o instituție.

Schein (1993) este de părere că „există în principiu două motive pentru a încerca să studiem și să descifrăm cultura unei instituții: (1) motive științifice, care contribuie la constituirea unei teorii, și (2) motive practice, încercări din partea practicienilor menite să ajute managerii în controlarea problematicilor culturale ale instituției lor”. El delimitează componentele culturii instituționale:

- regulile de comportament observate când oamenii se întâlnesc, cum ar fi: limbajul folosit, modalitățile de exprimare a respectului;
- normele care se dezvoltă în cadrul echipelor de lucru;
- valorile dominante adoptate de instituție;
- filosofia politicii față de membrii instituției;
- regulile statornicite în instituție pentru o funcționare eficientă;
- spiritul și climatul prezente în instituție, exprimate prin confort și prin modul în care membrii săi interacționează cu cei din exterior.

În concepția lui *Phyllis G. Holland*, cultura instituțională este un set unic de caracteristici care diferențiază o instituție de alta printr-un sistem de valori ce cuprinde ritualuri, mituri

și acțiuni. O definiție în acest sens o face E. Păun: sistem de activități structurate în jurul unor finalități (scopuri, obiective) explicit formulate, care antrenează un număr mare de indivizi ce dețin statute și roluri bine delimitate în cadrul unei structuri diferențiate, cu funcții de conducere și coordonare a activităților.

Problema culturii instituționale este abordată și în literatura românească, în special de profesorul Gh. Gh. Ionescu, care o definește ca pe un „sistem de valori, de prezumții, de credințe și de norme împărtășite de membrii unei instituții”. El propune analizarea culturii instituționale prin intermediul a zece caracteristici definitorii:

1. *inițiativa individuală* – gradul de responsabilitate și independență a resurselor umane;
2. *toleranța față de risc* – gradul în care salariații sunt încurajați să fie întreprinzători în ceea ce privește soluționarea problemelor;
3. *direcția* – gradul în care obiectivele instituției sunt nominalizate cu claritate, precum și gradul în care se doresc și se așteaptă performanțele;
4. *sprijinul managementului* – gradul în care managerii asigură o asistență pentru subordonați;
5. *integrarea* – gradul în care comportamentele unității sunt stimulate să coopereze;
6. *controlul* – gradul în care se asigură cadrul normativ intern, precum și supravegherea comportamentului individual;
7. *identitatea* – gradul în care membrii instituției se identifică cu grupul lor de muncă și cu unitatea în ansamblu;
8. *recompensarea* – gradul de corelare a stimulentelelor cu aportul real pe care fiecare individ îl are în atingerea obiectivelor;
9. *toleranța conflictului* – gradul în care salariații acceptă critica și se angajează în rezolvarea conflictelor;
10. *comunicarea* – gradul de restricționare a comunicării libere de către autoritatea formală.

Talcott Parsons descrie cultura ca rezultat al procesului de instituționalizare, care are următoarele elemente fundamentale:

- comunitatea cu preocupările, aspirațiile, așteptările reprezentative;
- normele de conviețuire, mentalitatea, modelele;
- misiunea sau ansamblul rolurilor reiese din participarea la viața socioculturală;
- valorile proprii ierarhizate și însușite în timp devin repere ale colectivității.

Reflecții asupra instituțiilor ilustrează pe deplin exploatarea a două căi de cercetare distincte. Pe de o parte, *Talcott Parsons* pune bazele formalizării teoretice a structurii instituțiilor, a locului lor în structurile sociale. Pe de altă parte, *James March* și *Herbert Simon* studiază comportamentele membrilor instituțiilor. *Talcott Parsons* constată că structura de rezistență a instituțiilor este alcătuită din roluri instituționale ce se caracterizează printr-o preeminență a intereselor interne și externe. Cercetătorul înscrie analiza instituțiilor într-o teorie generală a structurii sociale și a sistemelor sociale. El consideră că instituțiile sunt sisteme sau, mai bine zis, subsisteme, cu funcții diferite, ale sistemului social ce le înglobează. Instituțiile au aceleași proprietăți ca și celelalte sisteme sociale care realizează misiunea lor prin relațiile pe care le întrețin cu mediul în care operează. Ele nu sunt izolate, ci evoluează în interiorul unui univers alcătuit din alte subsisteme cu care stabilesc legături funcționale datorită procesului de comunicare.

Alte ipoteze sunt exprimate de *Renaud Sainsaulieu*. El arată că la baza noțiunii de cultură instituțională stă aderarea indivizilor la un proiect mobilizator. Instituția nu se limitează numai la un spațiu de manifestare a unor practici, valori și ritualuri colective, mobilizează și forțele membrilor săi într-un proiect care implică atingerea unor obiective strategice. De asemenea, noțiunea abordează instituția ca pe o micro-

societate capabilă să instituie regulile funcționării ei sociale interne. Instituția actuală nu mai constituie un univers închis, relativ stabil, ci un sistem deschis, care nu poate ființa independent de mediul în care își desfășoară activitatea, mediu de la care primește oportunități sau restricții. În lucrarea *L'Identité au Travail*, autorul scoate în evidență importanța proceselor culturale în cadrul relațiilor sociale. Lucrarea citată pornește de la o serie de cercetări empirice și subliniază că raporturile de muncă structurează identitatea individuală și colectivă. Fenomenul culturii instituționale este identificat prin cinci ipoteze:

1. existența unei culturi comune alcătuite din reprezentări și din valori împărtășite de către toți membrii instituției;
2. alimentarea strategiilor instituției cu o serie de valori interiorizate și de sisteme de reprezentare. Comportamentul individului ține de competențele personale, de procesele de învățare parcurse, care condiționează modul lor de a percepe situația, cât și capacitatea lor de a se adapta la aceasta;
3. mobilizarea forțelor membrilor instituției pentru realizarea obiectivelor;
4. reprezentarea instituției ca o microsocietate capabilă să respecte regulile funcționării sociale interne;
5. producerea formelor de socializare, identitate, valori, învățare.

Preocupări privind formele culturii instituționale a avut și *Maryse Tripier*. Autoarea subliniază că instituțiile sunt și ele producătoare de modele culturale dacă se află într-o relație, raporturi de lungă durată cu salariații lor și cu mediul local. Aceste două aspecte coexistă, iar comportamentele salariaților dovedesc juxtapunerea unor sisteme de identificare diferite, din interiorul și din exteriorul instituției.

Ca entitate teoretică și instrument de organizare a instituției, cultura instituțională relevă ansamblul percepțiilor individuale privind instituția, oamenii și produsele lor. *Geert Hofstede* susține că nu există o definiție unanim acceptată pentru

cea ce denumim cultura instituțională. Autorul sintetizează câteva repere definitorii:

- cultura instituțională este preponderent holistică, înseamnă mai mult decât suma părților;
- fenomenul este determinat istoric, reflectă o evoluție în timp;
- aspectele evidențiate de către antropologie – ritualuri, simboluri, valori, mentalități – sunt preponderente;
- manifestarea culturii instituționale este profund socioumană, creată și percepută de către un grup de oameni alcătuind o instituție;
- cultura instituțională este asimilată relativ ușor, iar o eventuală acțiune voluntară vizând modificarea acesteia necesită eforturi substanțiale.

Cercetătorul identifică, de asemenea, șase dimensiuni bipolare ale culturii instituționale:

1. direcționare spre proces sau spre rezultate;
2. orientare preponderentă către salariați sau către munca în sine;
3. orientare cuprinzătoare sau strict profesională;
4. preferințe predominante pentru o instituție de tip sistem deschis sau pentru o instituție de tip autarhic;
5. orientare către un control sever sau către un control slab;
6. preferințe predominante pentru reglementări organizatorice de tip programatic sau de tip narativ.

Aceste caracteristici, dimensiuni au descompus conceptul de cultură instituțională în două componente: *componenta practică* (simboluri, eroi, ritualuri) și *componenta axiologică* (valori de genul bun/rău, frumos/urât, normal/anormal, rațional/irational). Componenta practică este determinată de instituția însăși, de modul în care aceasta se adaptează mediului extern în care funcționează. Componenta axiologică este determinată în mare măsură de cultura națională în care se încadrează respectiva instituție.

O definiție celebră prin simplitatea ei este formulată de către *Marvin Bower*, ex-director general la *McKensey & Company*: „Cultura este modul în care se fac lucrurile aici la noi”. În opinia *Lindei Smircich* „cultura este un set de valori, credințe profunde, concepții și moduri de gândire, toate împărtășite de către membrii unei organizații noilor membri, cărora le va fi prezentată ca fiind corectă”.

Definițiile culturii instituționale iau în considerare totalitatea atitudinilor, normelor, convingerilor și perspectivelor pe care cei mai mulți membri ai unei instituții le împărtășesc. Cultura instituției se dezvoltă gradual și e posibil chiar ca angajații să nu conștientizeze existența ei. Ea se reflectă în modul în care aceștia își desfășoară zilnic activitatea și în modul în care percep ei factorii care influențează acțiunile.

Studiile semnate de *T.E. Deal* și *A.A. Kennedy* (*Corporate Cultures: The rites and rituals of corporate life, 1990*), *Geert Hofstede* (*Cultures and Organizations - Software of the mind, 1991*) și *Jean Stoetzel* (*Les valeurs du temp présent: une enquête européenne, 1983*) au arătat că în succesul instituției cultura joacă un rol fundamental. Cultura instituțională are meritul de a aduce în atenția managementului instituției importanța factorului uman. Culturalismul a cunoscut o expansiune rapidă, astăzi constituind nucleul teoretic al unei noi școli în știința managementului: școala managementului cultural. Din acest moment, literatura de management a început să popularizeze faptul că excelența unei instituții este dictată de modurile comune prin care membrii ei au învățat să gândească, să simtă și să acționeze.

Schein Edgar H. este cel mai reprezentativ specialist în cultura instituțională din perspectivă modernistă. În aplicarea teoriei X și Y el a fost mult influențat de *McGregor Douglas*. Pentru *Schein*, cultura unei instituții este dezvoltată sub acțiunea factorilor externi, unde conducătorul are un rol decisiv în menținerea și transmiterea culturii. Modelul cultural con-

struit de el se structurează pe trei niveluri: supoziții, valori, artefacte.

Evaluarea excelenței instituției prin prisma abordării culturale a fost realizată de *Pascale Richard*, cunoscut drept creatorul *modelului celor șapte S*. Factorii “duri” ai modelului sunt *strategia, structura, sistemul*, iar cei “dulci” sunt *stilul, valorile împărtășite*. Modelul a fost utilizat de *Peters Tom* și *Waterman Jr. Robert H.*, care l-au aplicat la 43 de întreprinderi. În urma cercetărilor ei au fundamentat și au distins opt caracteristici de bază:

- adeziunea pentru acțiune: a acționa mereu;
- a rămâne aproape de client: a învăța de la clienți;
- autonomie și spirit: a încuraja inovarea și a genera campioni;
- productivitatea bazată pe personal: a concepe oamenii drept sursa calității;
- mobilizarea în jurul unei valori-cheie: management bazat pe angajare;
- a continua ceea ce știi să faci: a rămâne în aria activităților pe care le cunoști;
- structură simplă și lejeră: unele dintre cele mai bune instituții au echipe de conducere reduse;
- suplețe și rigoare: autonomie lăsată sectoarelor legate de clientela cea mai valoroasă.

Cercetătorii italieni definesc esența instituției în următoarele concepții:

- sistem care se caracterizează ca ansamblu de elemente, cu ambianță, finalitate și autocontrol (*Conzalo*);
- structură relativ constantă de modele, roluri și relații sociale create în conformitate cu norme uniforme în scopul satisfacerii necesităților sociale (*Colagiovanni*);
- sistem organizat de procedee și reguli sociale (*De Marchi, Ad*).

Relațiile instituție—om sunt un univers complex, care ilustrează pe deplin modelul de comunicare între membrii unui

grup, inclusiv procesele de luare și implementare a deciziilor, scopurilor și atitudinilor:

- (1) instituțiile distribuie lucrul printre membrii săi;
- (2) instituțiile stabilesc practici de calitate;
- (3) instituțiile transmit decizii prin definirea unor sisteme de autoritate și influență;
- (4) instituțiile asigură canale de comunicare;
- (5) instituțiile își pregătesc angajații.

Nu vom găsi o definiție conceptuală sau operațională explicită a culturii instituționale, dar sunt destule elemente pentru a o dezvolta. Tratările anterioare ilustrează pe deplin organizarea muncii oamenilor coordonată de reguli și ordine. Problematika organizării este abordată încă de către *Auguste Comte*, care face analize concrete:

- organizarea presupune o integrare ierarhică conform unei legi (legea ierarhiei) și o predominanță (legile predominanței) a trei grade de existență (individual, domestic și social) și a trei forme de coordonare morală;
- organizarea presupune ordine;
- organizarea implică și un proces absolut al împlinirii exemplare a cerințelor organismului social;
- organizarea socială nu se poate realiza în mod benefic dacă este lăsată să decurgă spontan.

Societatea informațională în care omenirea se încadrează ireversibil este definită ca o *societate a cunoașterii* și, în același timp, ca o *societate a instituțiilor*. Instituțiile bazate pe cunoaștere sunt actorii inteligenți ai societății informaționale și au un rol determinant în afirmarea acesteia ca societate a cunoașterii. Ele marchează convergența dintre două fenomene definitorii pentru natura umană – cel al cunoașterii și cel al organizării – într-o construcție socială pentru ideile de competență colectivă, acțiune inteligentă și performanță durabilă.

Întemeierea pe cunoaștere înseamnă, pentru instituții, atingerea stadiului deplinei maturități. În funcționarea unor

asemenea instituții, determinante sunt procesele desemnate prin sintagma celor "3 I", respectiv *inovare* (crearea de cunoștințe noi), *învățare* (asimilarea de cunoștințe noi) și *interactivitate partenerială*.

Indiferent de tehnologiile informaționale mai mult sau mai puțin sofisticate pe care le folosesc, instituțiile ca sisteme socioumane complexe au fost și sunt întotdeauna condiționate de cunoaștere. Membrii instituțiilor comunică pentru a putea interacționa coordonat și își elaborează propriul comportament raportat la norme și valori comune, analizează relațiile dintre scopuri, mijloace și rezultate.

Instituția își capătă realitatea socială prin activitatea umană. Instituțiile sunt medii în care oamenii își petrec o mare parte de viață; ele reprezintă o realitate specifică având caracteristicile, valorile sale proprii.

Sinteza analizelor și cercetărilor a determinat următoarele caracteristici ale culturii în instituții:

1. *Cultura este **dinamică*** – permanent se schimbă prin dezvoltarea conținutului. Dinamismul culturii este influențat de factorii naționali și internaționali care stimulează evoluția, îmbogățirea permanentă a conținutului culturii.
2. *Cultura este **diversificată*** – omogenitatea unei culturi este puternic susținută de diversitatea valorilor care o compun.
3. *Cultura este **inedită*** – percepțiile asupra sensurilor acesteia și a valorilor culturale specifice sunt diferite.
4. *Cultura este **complexă*** – nu întotdeauna pot fi identificate cu ușurință sensurile conceptului și implicațiile pe care valorile culturale le au asupra comportamentului indivizilor ca „purtători” și “creatori” de valori culturale.

Caracteristicile culturii instituționale sunt făcute în baza unor dimensiuni. O dimensiune reprezintă aspectul culturii care poate fi măsurată în raport cu alte culturi. *Hofstede* definește cinci dimensiuni:

- distanța față de putere – distribuirea puterii în instituție;
- colectivism față de individualism – reflectarea conceptelor comportamentale în instituțiile care se bazează pe colectivism sau individualism;
- feminitate față de masculinitate – distribuirea rolurilor sociale după sex;
- evitarea incertitudinii – modalitatea de tratare a incertitudinii, a necunoscutului de către oameni;
- orientarea pe termen lung și orientarea pe termen scurt în viață – fundamentarea managementului strategic ca o necesitate pentru instituția care se află într-un mediu dinamic.

Cultura națională, curente de abordare ale instituțiilor în funcție de dezvoltarea societății (colectivă, industrială, informațională, comunicațională) au avut o influență majoră asupra realității practice, în general, și a culturii instituționale din sectorul public (structurile infodocumentare), în special. Pe fondul acestor abordări și curente care au reprezentat fundamentul teoretic de idei pe care s-au conturat culturile instituționale în sectorul public, fiecare instituție, în funcție de domeniul în care activează, a determinat propriul sistem de valori și idei fundamentale pentru cultura instituțională. În conținutul culturii instituționale, în afară de valori și idei provenite din teorii, precum și abordări, curente, coordonate ale politicii statului în sectorul public, identificăm și modele de gândire, simțire și manifestări dobândite de angajații din instituțiile publice, culturale de-a lungul vieții lor personale. Astfel, conținutul culturii instituționale în sectorul public este influențat de două categorii de elemente:

- *teoretice cu statut de variabile* – ele se modifică precum o doctrină, de la o perioadă istorică la alta, conferind și culturii instituționale un grad de flexibilitate;
- *de natura umană* – moștenite de instituție de la angajații, purtători reprezentativi ai valorilor culturii naționale specifice contextului în care ei s-au născut, au fost educați și lucrează.

Cultura structurilor infodocumentare devine liantul social ce asigură stabilitatea, echilibrul și schimbarea. Ea se formează datorită interacțiunilor repetate între membrii instituției, datorită aducerii în comun a valorilor indivizilor care o alcătuiesc, deși există factori modelatori puternici care o particularizează cum ar fi: stilul de conducere și, implicit, modul de luare a deciziilor, structura de organizare, politicile și know-how-ul.

Referințe bibliografice

Comunicarea și schimbarea culturală / coord.: Monica Spiridon. București: Ars Docendi, 2002.

Dicționar de sociologie Larousse. București: Univers Enciclopedic, 1996.

Dicționar de sociologie. București: Babel, 1993.

Ionescu, Gh.Gh. *Dimensiunile culturale ale managementului*. București: Ed. Economică, 1996.

Lafaye, Claudette. *Sociologia organizațiilor*. Iași: Polirom, 1998.

Marin, Constantin. *Comunicare instituțională*. Chișinău: USM, 1998.

Simon, Herbert A. *Comportamentul administrativ: Studiu asupra proceselor de luare a deciziilor în structurile administrative*. Chișinău: Știința, 2004, 300 p. (Colecția *Strategia schimbării*).

Considerații privind perfecționarea cadrului de reglementare de bibliotecă. Recomandările bibliotecilor publice

Mariana HARJEVSCHI

Marile transformări și deschideri produse la nivel național după anii '90 impun diverse analize și cercetări ale fenomenului biblioteconomic. Am încercat să efectuăm o analiză a fenomenului biblioteconomic prin prisma cadrului de reglementare. Prin acest studiu s-a urmărit depistarea cauzelor care produc disfuncționalități în activitatea de bibliotecă și stabilirea unor măsuri cu rol fundamental în buna funcționare a sistemului de biblioteci. Chestionarul s-a focalizat în mod special pe analiza efectelor cadrului național biblioteconomic de reglementare asupra activității instituțiilor bibliotecare. Totodată, ne-am propus să contribuim la soluționarea unor probleme cu care se confruntă diferite biblioteci din cadrul sistemului național de biblioteci, în mod special bibliotecile publice din Moldova, considerate instituții ce au un rol fundamental în informarea și documentarea membrilor comunității.

La baza cercetării au stat următoarele ipoteze: cadrul legal nu este respectat de autoritățile locale, efectele cadrului legal asupra dezvoltării bibliotecilor sunt minime, legislația de bibliotecă nu se referă în egală măsură la toate tipurile de bibliotecă, instituțiile decizionale neglijează interpretarea corectă a actelor normative, există divergențe între actele legislative și situația reală a bibliotecilor, documentele internaționale nu servesc drept suport documentar pentru elaborarea actelor interne.

În mod special, acest studiu a încercat să stabilească circumstanțele și motivele care îi determină pe bibliotecari să

apeleze la cadrul juridic biblioteconomic. La fel, studiul a depistat punctele forte și cele vulnerabile ale Legii cu privire la bibliotecă, precum și domeniile care trebuiesc îmbunătățite etc.

Perioada de chestionare a cuprins lunile august – septembrie 2006, perioadă în care s-a considerat că bibliotecarii sunt mai degajați și pot acorda o atenție sporită comunicării, fiind mai deschiși pentru a-și exprima sugestiile, părerile referitoare la întrebările studiului. Aria geografică nu a fost o prerogativă a cercetării, deși 18% din cei chestionați au fost din bibliotecile din teritoriu și 82% din raza municipiului Chișinău. Chestionarele au fost distribuite următoarelor categorii de bibliotecă: universitare – 42,2%, publice (mun. Chișinău și raionale) – 29,4% și naționale – 27,5%.

Prin efectuarea acestui studiu sociologic am dorit să identificăm problemele cadrului de reglementare de bibliotecă în general, deși prin intermediul acestui articol vom încerca să ne referim doar la situația bibliotecilor publice. Grupul țintă au fost directorii (53,4%), managerii (6,7%) și șefii de servicii de bibliotecă (19,9%): naționale, publice, universitare, de colegii și școlare, persoanele care pot fi considerate „primi actori” ai promovării, utilizării actelor legislative de bibliotecă în activitatea cotidiană.

Majoritatea celor chestionați s-au pronunțat pe marginea experienței proprii vizavi de utilizarea Legii cu privire la bibliotecă. Utilitatea legii e susținută de stabilirea unui cadru legal cuprinzător de funcționare a bibliotecilor, legiferând existența unei structuri organizaționale, precum și norme precise impuse de experiența biblioteconomică a R.M. din ultimele decenii. Circumstanțele ce îi determină în mod special pe bibliotecarii să apeleze la acest act normativ sunt următoarele: *elaborarea unui act intern de bibliotecă – 73,3%; soluționarea unui aspect de bibliotecă – 56,67%; elaborarea bugetului – 33,3%*. Motivele pentru care bibliotecarii din bibliotecile publice apelează la *Legea cu privire la bibliotecă* în relațiile cu factorii de deci-

zie sunt determinate de: elaborarea unor documente – 20%, prestarea serviciilor cu plată – 13%, completarea colecțiilor – 10%, finanțare – 10%, elaborarea bugetului – 10%, probleme de personal – 6,6%, salarizare – 3,3%.

Argumentele ce fundamentează aceste afirmații sunt următoarele: considerarea remediilor privind constituirea vs. desființarea/comasarea bibliotecilor; completarea colecțiilor de bibliotecă în baza mijloacelor financiare alocate de la bugetul de stat vs. din surse adiționale; centralizarea vs. descentralizarea responsabilităților autorităților publice și a fondatorilor privind asigurarea bazei economice a bibliotecilor; prestarea serviciilor cu plată în cadrul bibliotecilor vs. oferirea serviciilor gratuite. La fel, bibliotecarii au menționat procesul de atestare, care s-a derulat în perioada aprilie-mai 2006, ca un stimulent de actualizare a cunoștințelor în domeniul cadrului de reglementare la nivel național.

Însăși existența cadrului de reglementare de bibliotecă (legi, hotărâri, alte acte normative) reprezintă un punct forte. Referitor la punctele tari ale legii, respondenții au argumentat că aceasta este compactă, având un stil metodologic și instructiv. Totodată, se impune necesitatea redactării unor aspecte, deoarece legea este învechită și incompletă.

<i>Punctele forte</i>	<i>Punctele vulnerabile</i>
Aspectul accesibilității colecțiilor	Colaborarea internațională
Administrarea bibliotecilor	Principiul sponsorizării
Distribuirea edițiilor de depozit legal	
Drepturile și obligațiile beneficiarilor	
Gestiunea colecțiilor de bibliotecă	
Patrimoniul național de publicații	
Completarea colecțiilor	
Organizarea bibliotecilor particulare	
Politica editorială a bibliotecilor	
Principiile de funcționare a bibliotecii	

Rezultatele cercetării au demonstrat că sistemul de reglementare trebuie îmbunătățit în următoarele domenii: baza economică a bibliotecilor (10%), completarea colecțiilor (16%), depozitul legal (10%), finanțarea (23%), gestiunea colecțiilor (3%), organizarea și funcționarea bibliotecii (3%), salarizarea (6%), serviciile cu plată (10%), statutul social al bibliotecarului (10%), dezvoltarea tehnologiilor moderne (3%).

La întrebarea: *cadrul juridic de bibliotecă se referă în egală măsură la toate tipurile de biblioteci?* părerile au fost împărțite în felul următor: 43,3% din cei chestionați au răspuns *da*, argumentând că aceleași biblioteci au aceleași probleme și o singură lege unifică sistemul de bibliotecă; 56,6% au răspuns *nu*, subliniind că legea este în detrimentul bibliotecilor universitare.

La întrebarea: *v-ați confruntat cu situații în care organele de decizie să nu interpreteze corect actele normative emise în ajutorul bibliotecilor?* răspunsurile s-au grupat astfel: 60% din respondenți s-au confruntat cu asemenea situații, iar 40% au răspuns că *nu*. Problemele cu care se confruntă bibliotecarii sunt următoarele: achiziția de carte – 3,3%, elaborarea actelor detaliate privitor la personalul bibliotecii – 3%, elaborarea bugetului – 3%, finanțarea – 10%, plata pentru condiții nocive – 6%, salarizarea – 3%, amplasarea bibliotecilor – 3%, asigurarea bugetului – 3%, includerea noilor funcții (ex. inginer, programator etc.) – 3%, angajarea specialiștilor – 3%.

Bibliotecarii, de altfel, nu apelează la organele competente pentru a soluționa problemele, ci se rezumă la discuții cu administrația, ceea ce de multe ori nu contribuie la rezolvarea problemei. Circa 70% din cei chestionați nu apelează la organele competente pentru a interpreta corect normele legilor referitoare la biblioteci. Următoarele legi sunt cel mai des solicitate pentru a fi interpretate: *Legea cu privire la biblioteci* – 10%, *Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar* – 3%, *Hotărârea cu privire la aprobarea nomenclatoarelor*

serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și Turismului și instituțiile subordonate – 3%. Și actele interne de bibliotecă deseori necesită a fi corelate cu practica bibliotecară. Următoarele documente trebuie să urmeze cel mai frecvent actele normative – *Regulamentul de ordine interioară* – 3%, *Regulamentul privind organizarea și funcționarea bibliotecilor* – 3%. Bibliotecarii din bibliotecile publice au menționat că *Regulamentul de atestare a cadrelor bibliotecare* nu reflectă realitatea. Circa 66,7% au menționat că întâlnesc divergențe în legislația de bibliotecă și doar – 33,3% că nu. Alte probleme accentuate au fost: nerespectarea normativelor recomandate, probleme legate de activitatea profesională, dotarea și completarea bibliotecilor, procesul de salarizare, starea sediilor bibliotecilor etc.

Un aspect al cercetării a vizat măsura în care actele normative interne de bibliotecă sunt elaborate în conformitate cu legislația de ordin general – 93,3% din respondenți consideră că sunt conforme cu legislația și 6,6% – că nu sunt conforme. Actele legislative își găsesc reflectare în următoarele acte interne: *Statutul bibliotecii*, *Regulamentul de organizare și funcționare de bibliotecă*; *politici de acces, strategii de dezvoltare, politica de dezvoltare a resurselor informaționale*; *fișa postului*; *Regulamentul serviciilor cu plată*.

Pentru bibliotecarii din bibliotecile publice este caracteristic că aceștia revizuiesc actele interne ori de câte ori este nevoie – 83,3%. Doar 26,6% dintre aceștia le actualizează anual. Motivele care îi determină să actualizeze actele interne de bibliotecă sunt următoarele:

- tendințele în domeniul biblioteconomic (76,6%);
- inițiativele parvenite din partea autorităților locale/superioare (30 %);
- modificările în structura organizatorică de bibliotecă (60%);
- schimbarea de administrație (10%).

Studiul a relevat că majoritatea (80%) bibliotecilor fac publice actele interne de bibliotecă, principalele modalități întreprinse în acest sens fiind următoarele:

- publicarea separată (pliante, afișe etc.);
- publicarea unei culegeri de acte interne;
- publicarea într-o revistă de specialitate;
- afișarea pe panouri de avize;
- expunerea în cadrul panourilor de informație, presa locală, ședințe.

Dintre actele internaționale cel mai cunoscut și la care bibliotecarii revin în activitatea zilnică este *Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice* (39,2%). Toate aceste acte sunt aduse drept argumente în discuțiile cu factorii de decizie și servesc drept sursă de inspirație pentru elaborarea actelor interne de bibliotecă: regulamente, instrucțiuni, reguli interne etc. Acestea se actualizează ori de câte ori este nevoie și conform noilor tendințe în domeniu, modificărilor în structura organizatorică de bibliotecă sau potrivit inițiativelor parvenite din partea autorităților locale/superioare. Bibliotecarii apelează și la: Declarația de la Copenhaga – 10%, Declarația de la Glasgow – 16%, Declarația de la Berlin – 3%, Manifestul IFLA – 30%, Manifestul UNESCO – 36%.

Concomitent chestionarul a încercat să afle în ce măsură comunitatea bibliotecarilor cunoaște care sunt programele guvernamentale derulate actualmente la nivel național și care includ acțiuni și în domeniul bibliotecilor. Majoritatea bibliotecarilor au consemnat: *E-Moldova*, *SALT*, *Strategia de dezvoltare a bibliotecilor*, *Satul moldovenesc*, *SIBIMOL*, *Strategia națională de edificare a societății informaționale*. Aceasta denotă că bibliotecarii întrunesc o cultură juridică apreciabilă.

Constatările făcute în prezentul studiu ar trebui să dea de gândit în mod serios celor în drept să ia măsurile ce se impun. Răspunsurile oferite au conturat câteva propuneri care în mod obiectiv ar putea să contribuie la normalizarea aces-

tui sector de activitate. Desigur, problematica este destul de complexă datorită procesului de tranziție, totuși, chiar prin acest chestionar respondenții au demonstrat dinamism și insistență în apărarea intereselor profesiei de bibliotecar și ale bibliotecii ca instituție publică.

În final putem consemna următoarele rezultate – cadrul de reglementare trebuie îmbunătățit conform cerințelor bibliotecarilor ce activează în bibliotecile publice, inclusiv racordat la specificul actual al bibliotecilor. La fel, legislația de bibliotecă trebuie armonizată cu tendințele europene și internaționale, având la bază cadrul internațional specific de bibliotecă, chiar integrat cu cel al altor instituții infodocumentare precum centrele informaționale, muzeele, arhivele etc.

Edițiile electronice și bibliotecile electronice ca elemente ale unei categorii de sisteme informaționale

Silvia GHINCULOV

Natalia CHERADI

Un element definitoriu pentru o bibliotecă modernă este modul cum aceasta se adaptează la schimbările mediului, răspunzând necesităților de instruire, cercetare și activității practice. Biblioteca trebuie să fie un organism în dezvoltare, un organism flexibil și adaptabil la schimbare. Una din principalele sarcini ale societății constă în conservarea informației cu scopul de a o transmite în timp și în spațiu. După apariția tiparului, forma principală de fixare și răspândire a informației rămâne să o reprezinte edițiile tipărite, iar principalele mijloace de păstrare și acces la informație au devenit bibliotecile.

În domeniul conservării și utilizării manuscriselor și documentelor tipărite s-a acumulat o experiență bogată. Este evident că volumul informației în format tradițional face ca lucrul cu ea – păstrarea, evidența, diseminarea și regăsirea – să se desfășoare din ce în ce mai greu. Dezvoltarea tehnicii de calcul a permis conservarea și diseminarea informației în format electronic, fapt care are un rol revoluționar în istoria omenirii, similar cu cel al inventării tiparului. Astăzi formatul electronic permite conservarea mai compactă și mai sigură a informației, diseminarea acesteia este mai operativă și, în afară de aceasta, oferă noi posibilități de manipulare a ei, ceea ce nu se putea face cu formatele anterioare. Principalele mijloace de realizare a acestor posibilități sunt *edițiile electronice (EE)* și *bibliotecile electronice (BE)*.

Se consideră că edițiile electronice și bibliotecile electronice sunt destinate acumulării și utilizării ulterioare a informației stabile și neschimbătoare. Apare întrebarea: cum procedăm cu informația dinamică, de exemplu, cu bazele de date care se schimbă în timp sau cu informația transmisă prin mijloacele de informare în masă (radiodifuziune, emisiunile televizate ș.a.)? Specialiștii din știința informării susțin că există două răspunsuri:

1. Tot ce trebuie să fie conservat, trebuie fixat la momentul respectiv. În acele cazuri când, totuși, trebuie păstrată informația despre schimbarea în timp a unor parametri, de exemplu, în cazul experimentelor științifice, timpul trebuie privit ca un atribut al bazelor de date, care corespunde unei consecutivități în diverse momente temporale. Este clar că cele spuse nu contrazic conceptul de conservare a informației.

2. Există și necesitatea informației dinamice, de scurtă durată. E important ca utilizatorul, adresându-se la biblioteca electronică, să obțină acces la astfel de informație. Cu toate acestea, trebuie să ținem cont că informația, prin esența ei, nu poate prezenta un obiect al conservării, iar biblioteca electronică nu poate fi redusă doar la mijloacele de acces la informația dinamică. În acest caz trebuie să operăm cu alte categorii și noțiuni.

Este firesc că pentru îndeplinirea funcțiilor sale, edițiile electronice și bibliotecile electronice trebuie realizate în forma unor sisteme informaționale, o particularitate a cărora este posibilitatea păstrării de lungă durată a informației și diseminarea acesteia. La rândul lor, sistemele informaționale care acumulează informația, dar nu presupun diseminarea acesteia (sisteme de tip arhivă), nu pot fi considerate parte componentă a categoriei examinate.

Așadar, vom examina edițiile electronice și bibliotecile electronice ca elemente ale unei categorii de sisteme infor-

mașionale care posedă proprietăți comune și, de asemenea, proprietăți care permit diferențierea lor.

Edițiile electronice (EE) prezintă un produs finit integrat, care conține informația în format electronic și destinată păstrării de lungă durată și de utilizare multiplă de către un grup nelimitat de utilizatori, toate copiile produsului corespunzând originalului. Teoretic, din categoria EE poate să facă parte un număr mare de produse informaționale și softuri. Pentru utilizator prezintă interes cele realizate în formă de sisteme informaționale full-text, care posedă un spectru larg de posibilități funcționale și un aparat de căutare dezvoltat. EE este alcătuită din informație și softul care permite vizualizarea, utilizarea eficientă a ei, dar nu și schimbarea/modificarea acesteia. Astfel, EE prezintă un sistem informațional care nu posedă funcția corectării informației existente (eliminării, completării etc.). Principala sarcină a sistemului informațional al EE este reproducerea cu maximă exactitate a informației inițiale și oferirea utilizatorului a mijloacelor de soluționare a unui set de probleme funcționale.

EE sunt produse multiplicabile și pot fi difuzate pe orice suport inteligibil (pe CD, dischete etc.) sau prin rețele de telecomunicații. Aici trebuie să avem în vedere că este difuzat anume sistemul informațional, și nu numai informația. Dacă informația este utilizată de către alte mijloace informaționale, o parte a ei se poate pierde, nu toate calitățile ei vor fi valorificate, se pot reduce substanțial posibilitățile utilizatorilor.

Domeniul de activitate legat de biblioteci electronice este relativ nou și din acest considerent nu are o terminologie stabilă. Fără îndoială, acest domeniu de activitate nu trebuie echivalat cu automatizarea proceselor tradiționale de bibliotecă și se poate trasa o delimitare între ele. Această problemă pentru prima dată a fost examinată de către F.W. Lancaster, la începutul anilor '80 ai sec. XX. Lucrările despre bibliotecile electronice au cunoscut o dezvoltare semnificativă la hotarul

anilor '90, atunci când au apărut mijloacele tehnice adecvate și tehnologiile informaționale, care asigură conservarea sigură, prelucrarea operativă și utilizarea eficientă a masivelor mari de informație diversă, în special a informației textuale. Anume în această perioadă în câteva țări au fost lansate proiecte de biblioteci electronice. Unele din ele au servit drept bază pentru programele respective de nivel național și internațional.

Pe parcursul realizării acestor proiecte s-a cristalizat noțiunea de *bibliotecă electronică*, au fost determinate și precizate scopurile acesteia, sarcinile și funcțiile, ceea ce de fapt nu a dus la tratarea univocă a problemei. Astfel, în calitate de sinonim al noțiunii de *bibliotecă electronică* se pot întâlni sintagmele *bibliotecă digitală* și *bibliotecă virtuală*. Complexitatea definițiilor în acest domeniu și diversitatea opiniilor au fost demonstrate și de diverse foruri internaționale. Ne vom opri asupra definiției bazate pe analiza experienței naționale și internaționale în domeniul dat.

Biblioteca electronică (BE) este un sistem informațional care permite conservarea sigură și utilizarea eficientă a colecțiilor de documente electronice (textuale, vizuale, audio, video etc.), plasate în interiorul sistemului și accesibile prin rețele de telecomunicații. Obiectul principal al BE este *integrarea* resurselor informaționale și *navigarea eficientă* în interiorul acestora. Prin integrarea resurselor informaționale se înțelege unificarea lor cu scopul de a utiliza (cu ajutorul interfețelor unificate și comode utilizatorilor) informația cu păstrarea calităților acesteia, particularităților de prezentare și a posibilităților utilizatorilor de a le manipula. În acest caz unificarea resurselor nu trebuie să se producă fizic, aceasta se poate face și virtual. Important este ca această unificare să asigure utilizatorului perceperea informației accesibile unui spațiu informațional unic. În special, se presupune că BE trebuie să asigure lucrul cu bazele de date eterogene sau cu sistemele de baze de date, să asigure eficiența căutărilor in-

formaționale, indiferent de particularitățile sistemelor informaționale la care este asigurat accesul.

Navigarea eficientă prin BE este percepută ca o posibilitate oferită utilizatorului de a găsi informația de interes cu o precizie și exhaustivitate maximă, dar depunând efort minim pentru întreg spațiul informațional. Evident, ca și în cazul EE, sistemele informaționale ale BE trebuie să fie full-text, cu mijloace puternice de căutare. Cu toate acestea, dacă EE reprezintă niște produse finite, BE trebuie să fie asigurate cu posibilități de introducere și eliminare a obiectelor informaționale, de integrare a lor, de restructurare și alte operațiuni similare. Pot fi evidențiate următoarele particularități ale BE:

- caracterul păstrării informației pe profiluri, adică existența unui concept de formare a spațiului informațional accesibil utilizatorului;
- inventarierea, în special catalogarea obiectelor și altor îmbinări ale acestora, care formează spațiul informațional.

Asupra conceptului de EE și BE și asupra asigurării lor cu soft, o influență substanțială o exercită cerințele legate de prezentarea și posibilitatea utilizării informației. Întregul spațiu informațional al EE și BE accesibil utilizatorului trebuie să fie prezentat ca o totalitate, un ansamblu de obiecte independente. În multe cazuri, acestea pot fi documentele electronice. *Documentul electronic* reprezintă o operă finită, care are un autor și care poate fi univoc identificată. Obiectele informaționale pot prezenta opere textuale, imagini, fonograme, baze de date și fragmente din ele.

Organizarea spațiului informațional ca ansamblu de obiecte și identificarea lor univocă sunt necesare pentru asigurarea navigării eficiente și pentru executarea unor căutări de informație. În calitate de instrument pentru o astfel de identificare a documentelor poate servi descrierea bibliografică a obiectului. Pentru obiectele de alte tipuri pot fi aplicate alte procedee de identificare. Sistemul general de identificare a

obiectelor informaționale și, prin urmare, sistemul de navigare în BE, după părerea specialiștilor, trebuie să se bazeze pe standardul internațional Dublin Core Metadata, care în ultimul timp a căpătat o largă popularitate.

Practic, toată informația acumulată de omenire este înregistrată în format tipărit. De aceea în prezent și într-un viitor apropiat informația tipărită va servi drept sursă de bază pentru formarea EE și BE. Cultura lui Gutenberg a creat un anumit sistem de simboluri și reguli de utilizare a informației, neglijarea acestora în EE și BE poate conduce la devierea de la tradiții și stereotipuri, ceea ce la rândul său poate provoca diminuarea cererii pentru astfel de informații. De exemplu, practica citării și referințelor, răspândită pretutindeni, presupune indicarea ediției și numărului paginii, unde se conține informația respectivă. Prin urmare, pentru ca utilizatorul în procesul lucrului cu informația electronică să poată utiliza un indice de citații sau de referințe, trebuie să existe o paginație care ar corespunde cu sursa. Ținând cont de cele spuse, este nevoie de a păstra unele structuri ale textului-sursă (divizarea textului în părți, capitole, pagini), unele particularități poligrafice ale textului-sursă etc.

Astfel, apare o contradicție care trebuie rezolvată în EE și BE. Pe de o parte, informația electronică trebuie să reproducă cu maximă precizie sursa în format tipărit, ceea ce este ușor de îndeplinit, dacă această ediție este prezentată într-un sistem informațional sub formă de imagine grafică, faximil. Pe de altă parte, pentru efectuarea căutărilor este nevoie de a prezenta informația în formă numerică și alfabetică, care ar presupune prelucrarea tuturor caracterelor. Aceasta se poate realiza prin prezentarea informației sursă în formă de fișiere textuale simple. Cu toate acestea, îndeplinirea concomitentă a acestor condiții prezintă o problemă dificilă.

Precum am menționat, EE și BE sunt realizate în formă de sisteme informaționale de un anumit tip. Pornind de la aceste scopuri și sarcini, care stau în fața EE și BE, devine clar

că aceste sisteme informaționale trebuie să fie foarte asemănătoare ca tip, caracteristici tehnice și posibilități funcționale. La cele din urmă putem atribui:

- Navigarea prin tot spațiul informațional accesibil, care este prezentat utilizatorului sub formă de structură logică și care organizează toate obiectele informaționale ale sistemului și mijloacele de lucru cu aceste obiecte (desfășurarea deplină sau parțială a acestei structuri, reducerea acesteia până la niște elemente prestabilite etc.). Noduri terminale ale structurii sunt obiectele informaționale, pe care utilizatorul le poate afișa pe ecran nemijlocit din această structură.
- Căutare lexicală – o căutare informațională după o formulare lexicală liberă a limbajului. La definirea condițiilor de căutare trebuie să se utilizeze operatorii ȘI, SAU, NU și operatorii de plasare în context, care țin cont de consecutivitatea operatorilor.
- Căutare după caractere/simboluri – este un alt tip de căutare lexicală, unde în calitate de unitate lexicală apare o anumită consecutivitate de simboluri admisibile, de exemplu, date calendaristice.
- Căutare după atribute – căutare informațională a obiectelor după semnificația caracteristicilor acestora. Pentru obiecte textuale aceste caracteristici pot fi „autorul”, „denumirea”, „locul editării”, „data editării” etc. Căutarea atributivă trebuie să permită utilizarea operatorilor logici ȘI, SAU, NU și, de asemenea, posibilitatea efectuării căutării după două sau mai multe caracteristici concomitent.
- Drept rezultat al căutării lexicale, căutării după simbol sau după atribut poate fi totalitatea obiectelor informaționale, valorile caracteristicilor care ar corespunde condițiilor de căutare. Rezultatele căutării, ca și alte liste formate în cadrul unui sistem, trebuie să permită sortarea după valorile oricărui câmp, care este definit drept câmp-cheie.

- Vizualizarea conținutului unui obiect informațional și al structurii lui: consecventă (de ex., pagină cu pagină) și selectivă (trecerea la oricare pagină predefinită sau la oricare element, reflectat într-o structură). În acest caz structura și textul trebuie să fie sincronizate – orice schimbare de poziție în cadrul unei structuri trebuie să ducă la schimbarea locului în text și invers. Regimul de lucru cu mai multe ferestre permite utilizatorului să vadă concomitent pe ecran ferestre cu un conținut diferit.
- Afișarea concomitentă pe ecran (în diferite ferestre) a textelor din două publicații diferite sau a două exemplare ale aceleiași publicații.
- Manipularea structurii obiectului informațional este similară cu structura întregului spațiu informațional.
- Întreținerea aparatului legăturilor hipertextuale și hipermedia, care oferă utilizatorului trecerea operativă de la un obiect sau un element al acestuia la un alt obiect sau element legat de el. În același timp, se admite existența legăturilor de tipul „unu-la-unu” și „unu-la-mai multe”.
- Înregistrarea/evidența unei sesiuni de lucru a utilizatorului cu sistemul și posibilitatea trecerii la orice stadiu anterior al sistemului.
- Efectuarea de către utilizator a ajustărilor sistemului (setarea ferestrelor după o anumită configurare, mărirea fontului etc.).
- Marcarea fragmentelor din textul obiectelor informaționale și posibilitatea trecerii operative la ele.
- Exportul informației dintr-un sistem cu referire la sursă (EE sau BE propriu-zisă și obiectul informațional din care este copiată informația).

O parte din cerințele enumerate presupune că aceste sisteme informaționale operează cu informația marcată într-un limbaj de tip SGML, ceea ce la rândul lui impune unele condiții pentru tehnologia prelucrării informației și încărcarea

acesteia în sistem. Trebuie prevăzută și posibilitatea construirii în cadrul sistemelor a unor obiecte informaționale complexe din unele simple după caracteristici și identificatoare. În acest caz, obiectul complex nou posedă o structură care include structura componentelor⁶ care îl alcătuiesc.

Cu toate acestea, între sistemele EE și cele ale BE există și deosebiri importante. Dacă EE prezintă un produs finit, care nu presupune o dezvoltare, atunci BE este un sistem deschis pentru completarea și eliminarea obiectelor informaționale, reorganizarea structurii spațiului informațional, schimbarea sistemului de legături interne. A doua deosebire este legată de faptul că BE trebuie să aibă posibilitatea să folosească activ informația, accesibilă prin rețeaua de telecomunicații.

Importanța evidentă și perspectiva pozitivă a activității de creare și de utilizare a BE și necesitatea coordonării activității diverselor organizații guvernamentale și neguvernamentale de creare a BE dictează necesitatea elaborării unui program special de creare a BE. În continuare sunt expuse pe scurt propunerile privind scopurile, obiectivele și conținutul lucrărilor în cadrul acestui program.

Scopurile programului de creare a BE sunt:

- asigurarea accesului cetățenilor la resursele informaționale în domeniul științei, culturii, educației și sănătății;
- sporirea calității educației, la toate nivelurile, cu ajutorul utilizării tehnologiilor informaționale moderne;
- difuzarea informațiilor privind performanțele tehnico-științifice;
- păstrarea unor colecții deosebit de valoroase de arhivă și muzeu, prin crearea copiilor lor electronice.

Obiectivele programului de creare a BE sunt:

- crearea și oferirea spre utilizare în masă a fondurilor (colecțiilor) BE în baza resurselor informaționale care au o deosebită importanță socială;

- crearea sistemului de coordonare a proiectelor interdepartamentale, de ramură și locale privind crearea BE în Republica Moldova;
- definirea principiilor generale de sistem și de organizare privind crearea și funcționarea BE, destinate rezolvării obiectivelor sociale, tehnico-științifice, educaționale și culturale;
- elaborarea arhitecturii, asigurarea mijloacelor logico-lingvistice și informațional-tehnologice pentru funcționarea BE.

Conținutul lucrărilor referitoare la programul de creare a bibliotecii electronice în domeniul asigurării cadrului legislativ pentru funcționarea BE include elaborarea propunerilor de perfecționare a actelor normative în vigoare sau a celor care urmează a fi adoptate în ceea ce privește:

- statutul BE ca parte componentă a resurselor informaționale de stat;
- asigurarea dreptului de acces la BE pentru cetățeni și organizații;
- asigurarea securității informaționale a BE;
- protejarea dreptului de autor și a altor forme de proprietate intelectuală în procesul funcționării BE;
- drepturile, obligațiunile și responsabilitățile participanților la constituirea BE;
- ordinea completării fondurilor BE din resursele informaționale de stat și din sursele extrabugetare.

În domeniul managementului și finanțării programului de creare a BE:

- instituirea organelor de dirijare a programului de creare a BE și asigurarea funcționării lui;
- coordonarea programelor naționale, departamentale și locale în domeniul informatizării;
- organizarea colaborării internaționale;
- organizarea controlului utilizării mijloacelor alocate de la buget;

- organizarea activității de atragere a mijloacelor extrabugetare.

În domeniul creării fondurilor (colecțiilor) BE:

- determinarea cerințelor față de componența tematică și tipologică a BE în baza criteriilor importanței lor sociale și, de asemenea, a gradului de adaptare a resurselor electronice;
- formarea unei colecții reprezentative a fondurilor electronice ale BE în baza resurselor electronice informaționale deja existente;
- organizarea digitizării documentelor de o importanță națională;
- organizarea completării fondurilor BE în baza edițiilor tipărite în format electronic.

În domeniul elaborării mijloacelor de asigurare logico-lingvistică a BE:

- determinarea componenței și elaborarea variantelor și formatelor standard de prezentare a principalelor tipuri de date în BE (baze de date relaționale, full-text, grafice, documente multimedia și alte date) și, de asemenea, a codurilor;
- elaborarea arhitecturii sistemului de metadate al BE, principiilor și tehnologiilor aplicării acestei arhitecturi;
- crearea lexicoanelor/vocabularelor, clasificatoarelor și a altor mijloace de asigurare lingvistică;
- alegerea și crearea mijloacelor de prelucrare automatizată a datelor în limbaj natural, a datelor grafice și multimedia.

În domeniul asigurării tehnologico-informaționale a BE:

- elaborarea și standardizarea mijloacelor tehnologico-informaționale de pregătire și introducere în BE a documentelor și tipurilor principale de date;
- elaborarea tehnologiei de conservare a masivelor voluminoase și supravoluminoase în BE, arhivarea lor și asigurarea accesului la ele;

- alegerea sau elaborarea mijloacelor tehnologico-informaționale tip pentru BE;
- alegerea sau elaborarea mijloacelor tehnologico-informaționale de protecție a informației în BE;
- elaborarea sau determinarea cerințelor față de sistemul de navigare sau interfața de utilizator a BE;
- alegerea sau elaborarea protocoalelor și standardelor pentru asigurarea compatibilității resurselor tehnologico-informaționale ale BE;
- alegerea sau elaborarea mijloacelor tehnologico-informaționale de dirijare a BE.

Cea mai importantă sarcină a bibliotecii este păstrarea și asigurarea accesului utilizatorului la toate genurile de documente. Dezvoltarea tehnologiilor informaționale a creat premise pentru rezolvarea acestei probleme prin transferarea informației în format electronic, prin crearea noilor tipuri de documente, prin asigurarea unor noi forme de păstrare și transmitere a informațiilor. Crearea bibliotecii electronice va contribui la sporirea operativității și a calității servirii utilizatorilor.

Referințe bibliografice

1. Lancaster, F.W. *Libraries and librarians in the age of electronics*. Washington: Information Resources Press, 1982.
2. Marcum, D. *Requirements for the future digital library*. în: *The journal of academic librarianship*. 2003, vol. 29, nr. 5, p. 276-279.
3. Moyo, L. *Electronic libraries and the emergence of new service paradigms*. în: *The electronic libraries*. 2004, vol. 22, nr. 3, p. 220-230.
4. Антопольский, А.Б., Перли Б.С. *Направления и перспективы сотрудничества электронных библиотек России*, în *Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса*, 12 Международная Конференция „Крым 2005”. Москва: ГПНТБ, 2005.
5. Багрова, И.Ю. *Электронная библиотека*. în: *Библиотекосведение*. 2005, nr. 4, p. 50-57.

Biblioteca: ce avem și ce dorim?

Gabriela BULDUMA

Comunicarea schimbă relațiile dintre oameni, micșorează distanța, creează atmosfera... Pentru o comunicare eficientă contează detalii precum: timpul, spațiul, anotimpul, decorul, dispoziția, cunoștințele, abilitățile etc.

Un anumit spațiu predispune la un anumit tip de comunicare, de exemplu, parcul cu alei însorite, bănci curate predispune la comunicare idilică sau pur și simplu la una lejeră, calmă, odihnitoare. Stația de troleibuz predispune la o comunicare rapidă, precisă, uneori neliniștită (spațiu cu nervozitate sporită). Sala de curs predispune la o comunicare științifică, corectă din punctul de vedere al exprimării. Spațiul desfășurării unui spectacol (Piața Marii Adunări Naționale) predispune mai mult spre o comunicare gestuală.

Biblioteca, în schimb, ca nucleu al comunicării interumane, este un spațiu fără limită de comunicare; aici comunicarea poate fi de orice tip, poate îmbrăca orice formă (scrisă, orală, prin gesturi). Acest lucru poate fi observat în majoritatea bibliotecilor din Chișinău, accesul într-acolo este gratuit atât pentru „turiști”, cât și pentru fanii înrăiți ai bibliotecii, la curent cu toate noutățile din domeniu, actualmente posesori ai cardurilor (permiselor), deci cu acte în regulă.

Scrierea Braille a ajutat orbii să savureze lectura, nouă, celorlalți, ce nu avem nevoie de alfabetul punctat, nu ne rămâne decât să apreciem la justa valoare inventivitatea și dorința de instruire a acestor persoane și să ne punem întrebarea: ce putem face noi? Răspunsul e unul simplu: putem cultiva, promova și răspândi altruismul, putem ajuta oamenii din jurul

nostru, prin gesturi mici, sincere, modeste, care sunt dovada unui suflet mare. Cum îi putem ajuta? Comunicând cu ei, învățându-i să utilizeze biblioteca.

Sarcina bibliotecarului este una specială, găsirea unei cărți potrivite cererii cititorului este o activitate plină de subtilități, care se aseamănă cu procesul reconstruirii unui puzzle: ai impresia că ai găsit piesa perfectă, dar nu e tot timpul așa.

Ce ar mai trebui să facem? Ar mai fi indicat să cultivăm cititorului spiritul de orientare în bibliotecă, căci de obicei acesta, atunci când vine la bibliotecă, știe un singur lucru – vreau să găsesc informații despre „asta”, restul e lipsit de importanță, deci el nici nu observă inscripțiile de deasupra rafturilor, se simte ca un orb în labirint și așteaptă ca cineva să-l călăuzească spre raftul potrivit. Utilizatorul rareori se interesează despre regulile bibliotecii, deci unica soluție este actul comunicativ, adică bibliotecarul îi reamintește cititorului în timpul convorbirii că în bibliotecă nu se consumă nimic altceva decât informație, fiecare cititor poate participa la activități culturale, conferințe științifice etc.

Cum poate fi ajutat un cititor neexperimentat? Printr-o informație scurtă, clară, precisă, fără termeni academici. De ex.: Literatura pentru copii este pe raftul 2, Colecția *Biblioteca Școlarului* începe cu raftul 3 și se termină cu 7, este aranjată în ordine alfabetică ș.a.m.d. În mod obligatoriu, informația trebuie însoțită de indicații de tipul: o luați pe aici, de aici încolo, de aici până aici etc.

Ce îl sperie pe cititor? În primul rând, procedeul de înscriere, în special momentul când trebuie să prezinte actul de identitate, date cu privire la domiciliu, locul de muncă. Când aud de fotografie, unii refuză vehement de la bun început, alții o iau la fugă. Urmează împrumutul la domiciliu al cărților; când cititorii află că trebuie să restituie cartea la un anumit termen, unii se revoltă.

Cum doar nevoia îl obligă pe om, în acest caz cel mai bine ar fi ca cititorul să fie informat și lăsat să aleagă singur ce va face (principiul faci ce vrei, dar răspunzi pentru urmări). E important ca el să știe că și alții fac același lucru, adică respectă regulile bibliotecii și că aceste reguli există demult, că nu au fost inventate recent. Cauza unei astfel de comportări a cititorului poate fi mentalitatea persistentă în societatea noastră cum că nimic nu e sigur, că pretutindeni e corupție, jaf, înșelăciune. Singura soluție ar fi cultivarea încrederii cititorului prin prestarea serviciilor Info la cel mai înalt nivel. De asemenea, e foarte important ca cititorul să fie informat despre riscurile la care se expune în caz de încălcare a regulii.

De ce îți place un loc? Deoarece e curat, e primitiv, întâlnești fețe zâmbărețe, persoane amabile gata să te ajute. Doleanțele cititorului însă nu se opresc aici, el dorește mobilier nou (cel care este actualmente, deși nou, este puțin rezistent la uzare, foarte scump și uneori nu face toți banii), tehnică superperformantă pe care s-o poată utiliza oricine etc., etc.

Toți vorbesc cu entuziasm despre o bibliotecă a viitorului cu fel de fel de minuni, unii cred că o vom avea curând, alții zic că e o naivitate să crezi așa ceva. În acest caz, optimismul sau pesimismul indică asupra faptului că oamenilor le pasă, ei știu despre existența problemei, poate chiar îi deranjează, dar mai întâi trebuie schimbată atitudinea față de instituție, prin trecerea peste pragul „nu-i al meu, nu mă interesează”.

Să facem un bilanț: ce avem și ce ne lipsește? Avem biblioteci cu săli spațioase, dar nu tot timpul bine iluminate, încât uneori este o adevărată tortură să citești în semiîntuneric. Soluția: pe lângă lămpile (candelabrele) atârinate frumos de tavan, ar fi necesare și lămpi mici, drăguțe, cu lumină albă, ce ar conferi încăperii un aspect elegant, intim (fie și într-o oarecare măsură), încât actul lecturii să devină o preocupare de suflet, nu doar o necesitate. Ar fi mai bine ca aceste lămpi să fie suficiente, încât fiecare cititor să poată beneficia de câte

una. Scaunele, adesea incomode, reci, tari, prea uzate, ar trebui înlocuite cu prototipuri gonflabile (fotolii, canapele), care se mulează după formele și necesitățile corpului. De asemenea, deoarece utilizatorii sunt de mai multe tipuri, ar trebui să existe mai multe tipuri de săli: una pentru cei ce vor să citească cartea tradițională, alta pentru cei ce vor s-o citească pe calculator, alta pentru cei ce vor s-o asculte citită de calculator etc., etc.

Dacă tot vorbim de comodități, să nu uităm și de mamele cu copii mici, care tot sunt dornice de lectură, având nevoie și ele de spații potrivite, or procesul alăptării nu este tocmai unul destinat spațiilor publice și presupune intimitate, în sensul direct al cuvântului.

Pornind de la faptul că spațiul creează dispoziția, ar fi bine ca atmosfera în biblioteci să adie a junețe, a veselie, a optimism, a bucurie sau cel puțin a calm. La acest fapt poate mult contribui culoarea pereților; dacă e alb, să fie unul imaculat, cu toate că, unele șmecherii cu luciu argintiu sau auriu pe ici – pe colo ar conferi un aspect de sărbătoare, ar oferi și mai multă lumină. O variantă reușită ar fi și albul în melanj cu bleu-deschis abia perceptibil sau cu verde-deschis ca frunza de varză proaspătă, cu picături vesele de rouă.

Ce ne-ar mai putea pune la dispoziție biblioteca? O pereche de căști conectate la un post de radio sau la un casetofon, din care să izvorască valuri-valuri de muzică de calitate, căști pe care să le poată pune orice cititor imediat ce simte că are nevoie de o pauză. O pauză muzicală revigorantă, calmantă și dătătoare de energie, câteva minute în care îți poți odihni ochii oboseți de lectură. Îți închizi și te lași în brațele fotoliului. Dacă ar fi să vorbim și despre apetitul de lectură, acesta va fi pe măsură. În aceeași ordine de idei ar fi bine ca imediat în preajma bibliotecii să existe o cantină sau ceva de acest gen (evident, cu nivel european de deservire), care le-ar oferi cititorilor posibilitatea să servească masa. Actualmente, deși

există localuri în care se vând produse alimentare, puțini sunt cei ce le frecventează, cauzele fiind diverse: lipsa banilor, nu știu de existența acestora, prețul unei gustări este exagerat de mare sau calitatea acesteia lasă de dorit. (În plus, mâncarea de acolo nu este tot timpul recomandată a fi utilizată pe stomacul gol, de exemplu, pizza, după părerea mea, nu va înlocui niciodată supă de casă.)

Ar fi bine ca bibliotecile și instituțiile școlare să coopereze în acest sens cu instituții specializate: brutării, școli profesionale, firme prestatoare de servicii – livrări de fructe, legume proaspete, mezeluri, brânzeturi, (pentru a avea un meniu echilibrat). Această cooperare poate îmbrăca diferite forme: directă, în lanț; în plus, prin intermediul ei pot apărea noi locuri de muncă pentru absolvenții școlilor profesionale. Dacă aceste cantine-model ar fi încorporate direct în imobilul bibliotecii, rezultatul ar fi unul uimitor. Ideea unei cantine de 5 stele, cu prețuri accesibile și abonamente lunare pentru persoanele cu dizabilități sau din familii dezavantajate va încânta pe mulți. Astfel, elementul de atracție spre bibliotecă va fi compus din: informație+decor+comoditate. (Regula nr. 1 a consumatorului – *un produs bine ambalat face toți banii și merită toată atenția.*)

Pornind de la ideea că biblioteca este o instituție non-profit (mă refer la cel de ordin material), e de la sine înțeles că ea se confruntă cu probleme financiare, or investițiile în astfel de instituții, care, deși prestează servicii, nu obțin nimic de pe urma lor, sunt simbolice. În aceste circumstanțe e demn de laudă și admirație curajul bibliotecilor care, deși lipsite de mari beneficii financiare, se țin pe linia de plutire, reușesc să obțină victorie după victorie (pe tărâm profesional) și încântă cititorii cu dinamismul și performanțele lor.

Concluzie: Formula de succes, în cazul dat, reprezintă comunicarea doleanțelor, cooperarea, optimismul, încrederea, ajutorul reciproc și bunele intenții. (Restul apare pe parcurs, inclusiv sponsorii generoși.)

Descrierea bibliografică – de la tradițional la modern

Natalia GOIAN

Importanța descrierii bibliografice în diferite domenii de activitate este incontestabilă. Practic, toată informația despre lucrările publicate și nepublicate se face cunoscută prin intermediul descrierii bibliografice.

Astăzi, în toate țările se produc schimbări esențiale în procesele de catalogare. Dan Matei spune că *„fără îndoială, se petrece pe lume o reformă profundă a cataloagelor. De la ce se cataloghează și ajungând la cum se caută în cataloage și cum arată înregistrările catalografice, practic totul se pune în discuție”*. După părerea autorului, factorii majori care au produs această situație sunt cel tehnologic și social.

Adina Berciu-Drăghicescu afirmă că încercările de catalogare automatizată au debutat în anul 1952, la Biblioteca Publică din Los Angeles, iar cea dintâi bibliografie națională curentă a fost întocmită cu ajutorul calculatorului în 1966.

Informatizarea cataloagelor, care a început prin anii '60 ai sec. XX în țările mari, precum și internetizarea lor în anii '90, a produs schimbări esențiale în catalogare. Important este și factorul social, care se caracterizează atât prin creșterea numărului de publicații, cât și prin diversificarea acestora.

Nivelul performant al regulilor de catalogare astăzi se datorează în mare măsură organismelor internaționale IFLA, ISO și, la nivel național, Comitetului Tehnic nr. 1.

Principiile, regulile de catalogare stipulate în standardele ISO, normele ISBD, Regulile anglo-americane, standardele naționale, standardul interstatal în vigoare pentru biblioteci-

le Republicii Moldova s-au format pe parcursul mai multor veacuri.

Din antichitate putem urmări niște liste descriptive și ordonate, în care erau înregistrate colecțiile bibliotecilor.

Apariția tiparului a jucat un rol deosebit în formarea principiilor descrierii bibliografice. A început să se întocmească descrierea bibliografică pentru diferite publicații. Descrierea bibliografică conținea elemente (autorul, titlul, locul editării etc.) care identificau documentul.

În secolul XIX tot mai mult se simțea necesitatea unificării regulilor de catalogare. În această perioadă activează personalități precum: L. Delisle, P. Otlet, H. Lafontaine, A. Paizzi, Ch. Jewett, Ch. Cutter, K. Dziatțko ș.a. Fiind reprezentanți ai diferitor țări, ei au contribuit la dezvoltarea principiilor de catalogare pe plan internațional. În luarea sa de cuvânt în cadrul conferinței care a avut loc la Toronto (octombrie, 1997), M. Gorman a numit secolul IX „perioada instrucțiunilor de catalogare”. Regulele erau caracterizate printr-o logică clară, prin lipsă de decizii alternative și de compromis.

Secolul XX, după părerea lui M. Gorman și P. Oddy, a fost „secolul comitetelor și comisiilor”. În dezvoltarea principiilor de catalogare, începutul secolului XX poate fi caracterizat prin două mari instrucțiuni apărute: Instrucțiunea Prusacă, la baza căreia au fost puse recomandările lui Karl Dziatțko, și Instrucțiunea anglo-americană, la baza căreia au stat propunerile savanților americani și englezi. Aceste instrucțiuni au pus bazele dezvoltării principiilor de catalogare în mai multe țări. O influență deosebită au avut aceste instrucțiuni asupra dezvoltării principiilor de catalogare în Rusia.

În urma eforturilor depuse de către savanții ruși, care au făcut o analiză constructivă a experienței internaționale în descrierea bibliografică, a fost elaborată o instrucțiune pentru organizarea catalogului alfabetic în trei fascicule. Prima fasciculă conținea reguli de descriere la autor individual și la titlu. Această instrucțiune a pus baza unificării descrierii bibliografice în URSS, parte componentă a căreia a fost și Moldova.

Aflate în componența Uniunii Sovietice, bibliotecile din republica noastră au adoptat și folosit în descrierea bibliografică regulile elaborate la Moscova de către specialiștii ruși.

Între timp, în lume au avut loc mai multe conferințe, la care a fost pusă în discuție dezvoltarea principiilor de catalogare. Cea mai importantă a fost Conferința internațională privind principiile de catalogare, organizată de IFLA și UNESCO. Conferința a avut loc la Paris, în perioada 9-18 octombrie 1961. Scopul Conferinței – realizarea unui acord general asupra principiilor de catalogare. Rezultatul final – Expunerea de principii care definea regulile fundamentale de catalogare, ce urmau să fie aplicate în diferite țări.

Creșterea considerabilă a colecțiilor în biblioteci a cauzat diferențierea descrierii bibliografice în diferite țări. Aceasta a servit drept imbold pentru convocarea unei noi conferințe, care avea ca scop implementarea *Principiilor de la Paris*. Noua conferință a avut loc în 1969, la Copenhaga. Importanța istorică a acestei conferințe constă în faptul că în cadrul ei a fost recomandată înregistrarea bibliografică standardizată, iar rezoluțiile conferinței au condus la crearea concepției controlului bibliografic universal.

Au urmat două conferințe importante: la Paris (1977) și Copenhaga (1998). Ambele conferințe au acceptat și au aprobat principiul Controlului Bibliografic Universal și funcțiile catalogării în modul în care ele sunt expuse în standardele existente și confirmate de practică. Perspectiva difuzării și utilizării recomandărilor în domeniul catalogării reprezintă speranța catalogatorilor în vederea unificării definitive a tuturor regulilor naționale de descriere bibliografică.

O nouă etapă în dezvoltarea principiilor de catalogare a constituit-o Declarația privind Principiile Internaționale de Catalogare. Propunerea finală din 19 decembrie 2003 a fost aprobată de către Prima reuniune a experților IFLA pentru elaborarea unui Cod Internațional de Catalogare, care a avut loc la Frankfurt, Germania, 2003.

În Introducere se subliniază că *Declarația de principii*, cunoscută ca *Principiile de la Paris*, a fost aprobată de către Conferința internațională asupra principiilor de catalogare din 1961. Scopul acesteia – de a servi drept bază pentru standardizarea internațională a catalogării – a fost, cu siguranță, atins: cele mai multe coduri de catalogare elaborate în lume de atunci încolo au urmat strict Principiile sau le-au respectat în mare măsură. Făcând o revizuire, după 40 de ani de aplicare a Principiilor de la Paris, când atât catalogatorii, cât și clienții lor folosesc OPAC-uri (Cataloage on-line cu acces public) în întreaga lume conchidem că a devenit și mai necesar, mai oportun să avem un set comun de principii internaționale de catalogare. La începutul secolului XXI, IFLA a făcut efortul de a adapta Principiile de la Paris la obiectivele aplicabile cataloagelor de bibliotecă on-line. Unul din cele mai importante obiective este satisfacerea cerințelor utilizatorilor catalogului.

Analizând relevanța actuală a Principiilor de la Paris, Dan Matei spune că principala „întâmplare” – relevantă în acest context – petrecută în acest timp a fost, desigur, informatizarea cataloagelor. Ea a dus în primul rând la schimbarea suportului material al catalogului – de la fișa mobilă la înregistrarea digitală. „Putem, prin urmare, spune autorul, să celebrăm *Principiile de la Paris ca pe un fundament solid și longeviv al științei informării. Și acum, după patru decenii, se vede bine că faimoasa Conferință de la Paris și-a atins scopul: a «globalizat» convențiile fundamentale ale catalogului nostru occidental*”. Efortul IFLA de a unifica principiile de descriere bibliografică prin adaptarea Principiilor de la Paris la obiective aplicabile cataloagelor on-line a avut succes și în anul 1998 au fost publicate *Cerințele Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice (FRBR)*, care constituie un model conceptual nou de stocare a datelor bibliografice, un set de recomandări IFLA pentru restructurarea datelor de catalogare, pentru reflectarea structurii conceptuale a resurselor informaționale. Cum vor fi implementate aceste Cerințe în practica de catalogare a bibliotecilor din Moldova ne va arăta viitorul apropiat.

Publicul bibliotecilor: mutații conceptuale și contextuale

Lidia KULIKOVSKI

„Ce vrea, de fapt, omul, utilizator al bibliotecii?”. Unele încercări de a afla au sintetizat niște răspunsuri: vrea educație, formare, comunicare, divertisment, socializare, întâlnire – întâlnire cu ceilalți ca el. Sunt necesitățile vitale, năzuințele fundamentale și personala înțelegere de sine ale omului care-l situează/plasează în centrul circuitului social.

Bibliotecile sunt instituții orientate spre utilizator. Cercetările biblioteconomice confirmă o lungă tradiție de orientare spre utilizator în procesul de justificare și dezvoltare a operațiilor de bibliotecă. În literatura de specialitate acest curent a fost numit *userism*.

Dar să trecem în revistă evoluția termenului, numit acum *utilizator*: *cititor* (de la origini până prin anii '80 ai sec. 20); *beneficiar* (se mai utilizează, dar se consideră depășit de pe la sfârșitul sec. 20); *client* (începutul sec. 21, dar nu a rezistat în bibliotecile noastre); *utilizator* (aceeași perioadă – curent); *consumator* (paralel cu utilizatorul și pentru viitor); *patron* (mai rar, dar totdeauna când este vorba de interese). Noul Dicționar Universal al Limbii Române (*Litera*, 2006, 1676 p.) dă următoarele semnificații pentru categoriile de mai sus: **Cititor** – persoană care citește (nu este referire la persoana care citește în bibliotecă, însă se dă *cititor de stele* – astrologii, *cititor ca funcționar* – de contoare, gaze, apă, electricitate); **Consumator** – 1. persoană care cumpără mărfuri pentru întrebuințare personală, 2. persoană care consumă alimente; **Client** – persoană care cumpără (regulat) de la un magazin

sau care consumă într-un local public; **Utilizator** – persoană care utilizează ceva: utilizator de servicii. Alături de acești termeni se utilizează în ultimii ani și sintagma *consumatori de informație, căutători de informație*.

Dacă ne referim la ultimul deceniu al sec. 20, cercetarea semnifică utilizarea noțiunii de utilizator și evidențiază explicit paradigma *orientarea pe utilizator*. Unii cercetători au criticat această paradigmă. Similar, cercetarea activității de informare și achiziții, identifică schimbări spre *orientarea către utilizator* în aceeași perioadă. Conceptul se adâncește cu recunoașterea opțiunilor doctrinare manifestate de acesta. La nivel doctrinar, putem găsi și evidenția expresii mai mult clasice de orientare spre utilizator. Exemplul cel mai bun, clasic sunt Legile lui Ranganathan (în continuare LR) cunoscute ca *5 Legi ale biblioteconomiei* :

1. cărțile sunt pentru cititori
2. fiecărei cărți – cititorul său
3. fiecărui cititor – cartea sa
4. salvează timpul cititorului
5. biblioteca este un organism în creștere.

Viziunea lui Ranganathan reflectă anume paradigma *userismului*. Conform acestor legi, rațiunea existenței și funcționării, dezvoltării bibliotecii constă în legătura dintre bibliotecă și utilizator, în utilizarea ei. Deși elaborate cu 76 de ani în urmă (1931), specialiștii consideră LR un exemplu de interpretare desăvârșită a conceptului de orientare spre utilizator. Deci, putem spune că avem o lungă tradiție a *userismului*, avem și aproape o tot atât de lungă tradiție de cercetare a percepției acestei paradigme de către domeniul biblioteconomic.

Acest concept și percepția lui s-a accentuat îndeosebi în ultimii ani și reflectă o abordare mai generală – culturală și societală. Această abordare mult mai largă scoate conceptul din limitele domeniului biblioteconomic. Accentuarea atenției asupra *userismului* în gândirea biblioteconomică poate fi înțeleasă doar în relație cu prevalența punctelor de vedere neo-

realistice asupra societății. Astăzi habitatul uman se reduce la client, cumpărător, tip, individ. Specialiștii societali consideră că, reducând habitatul uman la client, cumpărător, consumator, utilizator, societatea devine piață, magazin.

Sistematizând punctele de vedere ale specialiștilor în teoria societală și pe cele din domeniul biblioteconomic, putem distinge între o orientare valuabilă spre utilizator și una naivă, ideologică. Prima se referă la cea venită mai târziu, când interesele utilizatorilor erau asumate ca unică posibilitate rezonabilă de operare a bibliotecii. Aceasta poate fi ilustrată printr-un exemplu simplu, convingător:

1. Bibliotecile există pentru utilizatori. De aceea interesele lor trebuie să fie baza operațiilor bibliotecare;
2. Bibliotecile există pentru autori, scriitori. De aceea interesele lor trebuie să fie incluse, ca centrale, în politicile de bibliotecă. Acest argument se referă, alături de altele, la poziția libertății cuvântului într-un mediu societal și ideologic în care au fost constituite bibliotecile. Bibliotecile sunt parte componentă a spațiului public, unde cetățenii participă la diverse dispute culturale și politice;
3. Bibliotecile există pentru societate și trebuie să servească interesele societății, ale statului.

Suntem de acord că aceste trei aserțiuni nu se exclud reciproc și, cu siguranță, interesele societății, ale statului sunt aceleași cu ale cetățenilor și, deci, argumentele 1 și 2 sunt incluse în argumentul 3. Mai mult, aceste interese au fost asumate prin tradiție, istorie, origini.

Alte tratări – interesele individuale se reduc la interesele colective prin cultura colectivă, care contribuie la crearea și formarea individuală. Acest tip de asumare este recalitrantă și se bazează pe o idee irealistă, naivă despre stat. Interesele celor trei argumente nu pot fi discutate fără relația mutuală de reciprocitate și nu putem să le reducem la una singură fără probleme.

Din punctul de vedere al tendințelor actuale societale, argumentul 3 nu este un concept nici străin, nici straniu și poa-

te fi justificat în mai multe feluri. În societatea unde tendințele individuale sunt strict asociate cu eficiența economică, educația și cultura, dezvoltarea nu întotdeauna sunt bazate doar pe interesele individului, cetățeanului sau utilizatorului. Cultura și comunitatea au caracter societal și colectiv. Cultura nu poate apărea doar din interese individuale, de asemenea, nu poate fi o manifestare a societății și statului, înțelese prin „moralitatea obiectivă” a lui Hegel. Unii specialiști apără punctul de vedere conform căruia istoria comună acoperă interesele, dorințele, visurile consumatorilor, utilizatorilor sau ale indivizilor.

În concluzia celor expuse mai sus afirmăm că teoria biblioteconomică nu poate exista separat de teoriile culturale și societale. De fapt, ea trebuie văzută ca fiind subordonată esențial ideii culturale și societale. Dacă este așa, înseamnă că teoria biblioteconomică nu poate să-și asume percepția culturală fictiv, superficial, fără a o reflecta. Evident că trebuie să bazăm teoria biblioteconomică pe percepțiile culturale și sociale, evident că trebuie să luăm în calcul disputele despre cultură și societate, fără a ne limita la tendințele curente. În consecință, ideile despre societatea informației, adoptate ca manifest politic, nu pot servi ca bază, fundament pentru o serioasă teorie biblioteconomică, dar nici nu pot fi ignorate total, pentru că reprezintă un fapt social și politic.

Probabil, orice concept al culturii și societății, prin esența sa, este un concept deschis și este firesc și justificat pentru domeniul biblioteconomic să aibă puncte de vedere proprii, să vorbească despre aceasta, despre elementele care le leagă mai strâns și care îmbogățesc tabloul general societal.

LR, valide și azi – în substanță, nu și în expresie –, au reprezentat și reprezintă până în prezent filosofia organizațională și a servirii ideale a multor biblioteci. Pentru Ranganathan și urmașii lui aceste 5 reguli, legi au fost primul pas de a pune activitatea biblioteconomică pe o bază științifică, furnizând principii generale deduse din practica tuturor bibliotecilor.

Societatea Informațională și Societatea Cunoașterii, tehnologiile informaționale sugerează că scopurile LR pot fi extinse adecvat la cerințele actuale ale bibliotecilor. Timp de 76 de ani aceste 5 legi au fost discutate și reutilizate în multe și diferite contexte. Mulți cercetători ai domeniului biblioteconomic au încercat să actualizeze aceste legi sau să le reorganizeze în alte scopuri.

Cartea, cititorul, biblioteca sunt elementele de bază ale LR. Dacă am înlocui cuvintele-cheie cu altele, LR ar putea funcționa foarte bine. Bazându-se pe LR, mulți cercetători au prezentat diferite principii și reguli, de exemplu: „5 legi noi ale Biblioteconomiei” (Michael Gorman, 1995), „Principiile educației la distanță” (Sanjaya Mishra, 1998), „5 legi ale softului de bibliotecă” (Mentor Lana, 2003), „5 legi ale biblioteconomiei pentru copii” (Virginia A. Water, 2004), „5 legi ale conectivității” (Lemart Bjorneborn, 2004), „5 legi ale diversității/acțiunii afirmative” (Tracie D. Hall, 2004).

Conceptul *userismului* va rămâne vital și în biblioteconomia viitorului. Mai mult, roboții, nanotehnologia, accesul global al rețelei Internet dezvoltă și adâncesc acest concept, iar utilizarea lui va fi un proces mai inteligent și foarte personalizat. Biblioteca, luată ca domeniu în general, trebuie să analizeze perspectiva utilizatorilor: va mai avea cineva nevoie de serviciile bibliotecii într-o nanolume?

O încercare de a cerceta perspectiva utilizatorilor a fost studiul internațional, organizat de OCLC, *Percepția bibliotecilor și a resurselor informaționale*, publicat în 2005. Studiul se consideră valorabil, relevant – a adunat mai mult de 270 de mii de puncte de vedere ale utilizatorilor, a cuprins 3 mii 300 de persoane – respondenți din 6 țări – Statele Unite, Regatul Unit, Canada, India, Singapore, Elveția. Rezultatele obținute raportează următoarele: utilizatorul de astăzi preferă motoarele de căutare Internet; este în general satisfăcut de calitatea și cantitatea informației găsită prin web; preferă *self-serve*; preferă utilizarea metodelor alternative de căutare, de exemplu,

Google, decât utilizarea serviciilor tradiționale de referință; compară Google cu biblioteca, găsindu-i punctele vulnerabile în promptitudinea, plinătatea, calitatea servirii; utilizează biblioteca doar pentru cărți, pentru că nu este satisfăcut și nici nu știe de serviciile electronice pe care le furnizează biblioteca; preferă biblioteci calde, echipate, mobilate, cu un personal binevoitor, inteligent, capabil să-l consilieze, îndrume, ajute. Utilizatorii actuali trăiesc într-o lume mai colaborativă, fără granițe între școală, casă, muncă, joacă și studiu; ei preferă ore de funcționare care să coincidă cu stilul lor de viață – până seara târziu și în week-end.

Importanța acestui studiu rezidă anume în creionarea unui portret colectiv al utilizatorului societății cunoașterii. Rezultatele studiului în mare măsură au răspuns la întrebarea *ce vrea utilizatorul?* Este și un instrument util bibliotecarilor ca să cunoască asupra căror elemente și momente să-și focuseze eforturile viitoare.

Bibliotecile vor rămâne instituții informaționale utile dacă vor fi în stare să producă cel mai *tranzient și durabil produs – experiența umană*. Futurologii prezic că biblioteca va deveni un site al experienței umane. Sloganul bibliotecii moderne pentru utilizatorul modern este: *oricând, oriunde și în formatul pe care-l dorești*. Acest slogan cere o rețea socială cu instrumente și practici care facilitează interrelația cu utilizatorul, impune implicarea utilizatorului, solicită creativitatea lui.

Printr-un management bun al reprezentărilor noastre on-line putem controla identitatea noastră on-line. Aceasta înseamnă că, oferind utilizatorilor noștri avantaje de a utiliza instrumente ca OpenID, blogosfera, wikisfera, syndikasfera, putem asigura capacitatea noastră de a reuși într-o varietate de servicii complementare. S-ar părea că realizarea sloganului poate satisface orice individ. Afirmatia aceasta este debatabilă. Nici o instituție informațională, nici chiar Net-ul nu poate satisface orice individ.

Conceptul de utilizator în era Net-ului trebuie, însă, studiat nu numai sub aspectul evoluției conceptuale, al satisfacerii etc. El trebuie studiat în raport cu contextul în care este plasat. Conceptul de utilizator îl întâlnim în diverse contexte comunicaționale/informaționale. Cercetările actuale biblioteconomice ar trebui să distingă aceste contexte.

Contextele care ar trebui studiate sub aspectul utilizatorului:

1. utilizatorul ca un *comunicator* – în sensul comunicării dorințelor, necesităților informaționale, serviciilor, schimbărilor pe care le vrea, ideilor, propunerilor – cu personalul bibliotecii, participarea utilizatorului la activități ca organizator, coautor etc.;
2. utilizatorul ca un *căutător de informații* – virtual, acest tip acoperă toate contextele, dar uneori este nevoie de obiective separate de cercetare – genealogice, informații specializate sau noutăți;
3. utilizatorul ca *recipient* al serviciilor de bibliotecă – cercetarea acestui aspect identifică zonele de succes și insucces al serviciilor oferite de bibliotecă, utilizatorii fiind evaluatorii primari ai serviciilor;
4. *utilizatorul de informație* – de cele mai multe ori noi evaluăm acest aspect. Facem diverse bilanțuri: cât au citit, au împrumutat, au vizitat web-ul utilizatorii noștri. Calculăm per utilizator total, per utilizator activ. Rezultatele acestor cercetări servesc doar la elaborarea politicilor – exemplele statisticii, interpretarea statisticilor;
5. *utilizatorul de sisteme integrate de bibliotecă* – interacțiunea utilizatorului de instrumente, de produse, de sisteme, pentru reprezentări, stocare, conservare, recuperare, conversie și reconversie – aici biblioteca acționează din numele utilizatorului, dar, ca oricare altă acțiune de îmbunătățire, se face pentru comoditatea bibliotecarului sau influențată de mijloace financiare;
6. *biblioteca în rol de utilizator* al Net-ului, al bazelor de date, cataloagelor etc.

Care din aceste aspecte sunt mai aplicabile în studiul utilizatorilor? Fără îndoială, utilizatorul este afectat de toate cele cinci variabile. Schimbările suportate de necesitățile utilizatorilor reclamă schimbări în redefinirea sarcinilor, obiectivelor; schimbările tehnologice pot oferi servicii informaționale, care mai înainte erau imposibile; schimbarea nevoilor utilizatorilor impune angajarea unui personal calificat în diferite subiecte; creșterea numărului de utilizatori poate dicta noi structuri organizaționale (noi servicii pentru diverse grupuri speciale sau filiale). Exemple sunt foarte multe, iar cercetarea utilizatorilor poate fi utilizată pentru a urmări :

- utilizatorii vs structura organizațională
- utilizatorii vs obiectivele de servire performantă
- utilizatorii vs angajații care-i servesc
- utilizatorii vs tehnologia
- utilizatorii vs ambianța interioară, spațiul, condițiile.

Modelul emergent de bibliotecă – Biblioteca 2.0, care va fi bibliotecă-web, cum s-a remarcat mai sus, se bazează pe patru elemente esențiale: (1) centrarea pe utilizator, (2) furnizarea experiențelor multimedia, (3) orientarea socială, (4) inovativitatea comunitară. Aceste elemente cuprind toate contextele enumerate mai sus și toate sunt subordonate necesităților utilizatorilor. Biblioteca 2.0 generează un nou model de relație cu utilizatorul, de fapt, cu comunitatea utilizatorilor.

Temelia conceptuală a acestui model de relație cu utilizatorul, bazată pe prezența utilizatorului – prezența pe web-ul bibliotecii, prezența în serviciile multimedia –, împreună cu bibliotecă, cu bibliotecarul, se definește clar ca necesitate de dezvoltare a bibliotecii viitoare.

Orice pronostic am face astăzi, va fi mai mult speculativ decât predictiv. Deci nu facem pronosticuri, tragem concluzii: trebuie să explorăm conceptual relația cu utilizatorul ca element vital pentru dezvoltări viitoare, să furnizăm exact contextul electronic inovativ de care are nevoie utilizatorul modern.

Bibliotecile, bibliotecarii și accesul deschis*

Dr Peter Johan LOR

Introducere

Toată lumea cunoaște ce este accesul deschis. Multiple conferințe, ateliere profesionale, pagini web, liste de discuții, articole, manifeste, declarații sunt dedicate acestui subiect. Este aceasta o soluție pentru studenții și cercetătorii din țările sărace sau din instituțiile cu bugete mici? Va aduce aceasta la o situație echitabilă între autori, intermediari și cititori? Va cauza aceasta sfârșitul publicării recenzate?

Accesul deschis nu este ceva nou pentru biblioteci, care au fost întotdeauna instituții deschise. Desigur, în domeniul biblioteconomic mereu există tensiuni între acces și preservare. Când editarea cărților era costisitoare și rară, preservarea cărților a avut prioritate, astfel s-au luat măsuri de protecție, care făceau accesul dificil sau incomod. În bibliotecile medievale, cărțile erau îngrădite de rafturi, pentru a preveni furtul de cărți. În general, dezvoltarea biblioteconomică a promovat accesul și a sporit extinderea serviciilor către potențialii utilizatori.

În domeniul cercetării și științei se atestă tendințe similare. Un exemplu îl reprezintă revista *Nature*, fondată în 1869, având ca scop ideea de a aduce știința către public:

În primul rând, se intenționează a informa publicul despre rezultatele notorii ale științei și ale descoperirilor științifice; la fel, se intenționează urgentarea recunoașterii științei în domeniul educației și în viața de zi cu zi. În al doilea rând, de a asista reciproc

* Comunicarea a fost prezentată la cea de-a 14-a Conferință Internațională Crimeea 2007: *Bibliotecile și resursele informaționale în universul modern al științei, culturii, educației și al afacerilor*, Sudak, Ucraina, 9-17 iunie 2007

oamenii de știință prin furnizarea informației anterioare de orice complexitate, în orice domeniu al științei și prin oferirea șansei de a discuta diverse probleme științifice. (Vezi: Wikipedia, 2007a)

În practică, actualmente, acest lucru nu este atât de simplu. Pentru exemplificare: sunt personal abonat la o listă săptămânală de distribuție, numită *Complexity digest* (<http://www.comdig.com/>), care include articole interesante în diverse domenii: de la arheologie și ecologie la nanoștiință, bioinformatică și cercetarea creierului. Deseori, pentru a descărca un articol mi se solicită înregistrarea ca utilizator și trebuie să plătesc \$30. Dacă privim global lucrurile, atunci \$30 nu sunt atât de mult, dar există multe țări unde \$30 este o sumă echivalentă cu coșul minim de consum pentru o săptămână.

Există mai multe posibilități de a aborda acest subiect. Editorii revistei *Nature* consideră că fiecare trebuie să plătească pentru a descărca un articol din revistă. Mulți cititori vor considera \$30 o sumă prea mare, iar alții se vor supăra că nu își pot permite accesul. Există multe posibilități de a analiza activitatea financiară a editării științifice, deoarece există tensiuni printre autori, editori, cititori. Persoane afectate de revoluția tehnologică au contribuit la apariția Internetului și a revistelor electronice. În ultimele decenii aceste tensiuni au mobilizat apariția mișcării pentru accesul deschis.

Scopul meu de astăzi este de a vorbi despre biblioteci și accesul deschis. Intenționez să găsesc răspuns la următoarele întrebări:

- Ce este accesul deschis?
- Pentru ce este necesar accesul deschis?
- Cum reacționează bibliotecile la accesul deschis?
- Care este rolul bibliotecilor într-un mediu al accesului deschis?

Ce este accesul deschis?

O simplă definiție poate fi găsită în *Manualul eIFL despre dreptul de autor și drepturi conexe ce afectează bibliotecile (2006)*, care explică termenul de *acces deschis* referindu-se la:

“...disponibilitatea gratuită a literaturii recenzate pe internet, care permite oricărui utilizator să citească, să descarce, să copieze, să distribuie, să imprime, să caute sau să facă legătura către un text integral al unui articol”.

Această definiție derivă din textul *Inițiativei privind Accesul Deschis*, semnată la Budapesta (2002):

„...distribuția revistelor recenzate în mediul web și accesul gratuit, inclusiv fără limite tuturor cercetătorilor, profesorilor, studenților și altor persoane interesate”.

În *Declarația cu privire la editarea Accesului Deschis*, semnată la Bethesda (2003), găsim o definiție legală, mai oficială:

„O publicație cu acces deschis întrunește următoarele două condiții:

- Autorul(ii) și deținătorul(ii) de drept de autor garantează accesul gratuit, irevocabil, global, continuu și o licență pentru a copia, utiliza, distribui, transmite și oferi o lucrare către public și a o face și a o distribui prin alte lucrări derivate în alte forme digitale pentru diverse scopuri, precum și dreptul de a face un număr mic de copii pentru interese personale.
- O versiune completă a unei lucrări și alte materiale suplimentare, inclusiv o copie într-un format electronic standard depozitată imediat după publicarea inițială într-un repozitoriu on-line care este susținut de o instituție academică, o societate de cercetare, o agenție guvernamentală sau o organizație bine structurată care asigură acces deschis, distribuție nerestricționată, interoperabilitate și arhivare de lungă durată sau de altă instituție bine fondată care caută să ofere posibilitatea de a furniza accesul deschis, distribuție fără restricții, interoperabilitate, arhivare de lungă durată (pentru științele biomedicale, PubMed Central este un astfel de repozitoriu)”.

Declarația de la Berlin (2003), emisă foarte curând după Declarația de la Bethesda, a utilizat aceeași definiție¹. Tacit,

aceste definiții subliniază că accesul deschis este preocupat mai mult de literatura științifică (recenzată sau nu), pentru că atinge subiectul dreptului de autor (nu și domeniul public), și este oferit gratuit prin depozitarea pentru un termen lung, conform standardelor de repozițoriu on-line cu licență ce permite acces fără restricții și utilizarea doar conform drepturilor de autor și normelor etice.

Există o disonanță între taxonomia și procedura de definire a accesului deschis (cf. Budapest 2002, Chan, Kirsop & Arunachalam 2005; eIFL 2006; *Wikipedia* 2007). Se disting două forme ale editării accesului deschis:

- *Arhive cu acces deschis*: Acestea sunt repozițorii în cadrul cărora copii ale unor articole deja publicate sunt depozitate gratuit pentru oricine. Aceasta se referă și la arhivarea de sine stătătoare. Totuși, competențele arhivei cu acces deschis nu au în vedere restricționările pentru articolele deja publicate, dar pot include materiale pre-print, teze, disertații, manuale, texte didactice sau presa de bulevard. Arhivele cu acces deschis gestionate de instituțiile de cercetare și universități pentru personalul universitar și studenți sunt numite repozițorii instituționale. Ele formează un grup de instituții ce crește vertiginos, deși arhivele pe subiecte, numite "arXiv", au apărut cu mult mai înainte și au trasat calea pentru arhivele cu acces deschis. Pentru a oferi conținutul acestora lumii întregi, arhivele cu acces deschis trebuie să fie OAI compatibile: acestea acceptă Protocolul Open Archive Initiative's Metadata Harvesting, care prezintă garanții că sunt operaționale și căutările se pot efectua prin intermediul oricărui motor de căutare (Chan, Kirsop & Arunachalam 2005). Actualmente, *Directoriul repozițiilor de acces deschis* (OpenDOAR 2006) însumează circa 800 de arhive cu acces deschis.
- *Reviste cu acces deschis*: sunt reviste publicate on-line și accesibile gratuit. *Directoriul revistelor cu acces deschis* (Directory

2007), care în prezent acoperă peste 2.500 de reviste, oferă acces la peste 125.000 de articole. Acesta definește revistele cu acces deschis ca “reviste ce urmează un model de finanțare și care nu impun taxe utilizatorilor”. Acestea nu obțin un venit din abonamente, dar mizează pe un model alternativ de afaceri, având un cont simplificat. Există câteva nivele ale accesului deschis, pe baza cărora Bailey (2006), spre exemplu, distinge cinci categorii de reviste.

De ce acces deschis?

Dezvoltarea accesului deschis rezultă din convergența crizei economice, morale și din posibilitățile tehnologice. Problema economică este o problemă a prețurilor. Un studiu realizat pentru Comunitatea Europeană a relevat că între 1975 și 1995 prețurile pentru revistele tipărite au crescut între 200% și 300% (Dewatripont et al. 2006). Conform Asociației Bibliotecilor de Cercetare (ARL), cheltuielile pentru seriale în cadrul bibliotecilor științifice din SUA au crescut cu 210% între 1986 și 2001, pe când inflația a crescut cu 62%. Cheltuielile tipice de bibliotecă s-au triplat, iar numărul titlurilor de reviste a scăzut cu 5% (2004). Asociația Bibliotecilor Științifice este un grup de instituții elitare finanțate foarte bine. Din an în an bibliotecile sunt forțate să renunțe la abonamentele la reviste și să limiteze achizițiile de monografii, pentru a le menține doar pe cele esențiale. În țările în curs de dezvoltare situația a fost catastrofală: la mijlocul anilor '90, unele universități din Sahara s-au abonat la câteva sute de titluri de reviste și unele dintre ele le-au primit cu titlu de donație (Rosenberg 1997). Crearea consorțiilor de biblioteci și negocierea unor “afaceri” cu distribuitorii de reviste electronice au oferit o alinare, dar aceasta nu vizează probleme structurale.

Un alt factor este dubla criză morală. O dimensiune la care deja ne-am referit este inabilitatea cercetătorilor din țările în curs de dezvoltare de a obține acces la resursele și

cercetările globale științifice. Fenomenul “digital divide” (care se referă la diferențele dintre cei care au acces la tehnologii și respectiv cei care nu au) nu are doar o tentă tehnologică, dar și de conținut sau de cunoaștere a tehnologiilor. O altă dimensiune este relația neloială și imparțială dintre autori, editori de reviste și utilizatori, în final.

Timpul acordat nu îmi permite să abordez unele probleme de proprietate intelectuală. Voi menționa, totuși, că există un resentiment, o furie, printre bibliotecari și în comunitatea de cercetători vis-à-vis de creșterea exorbitantă a prețurilor la abonamentele de reviste, fenomenul “double dipping” (exploatarea serviciilor academice prin neplata pentru autori, referenți și colegiile redacționale, pe de o parte, și obținerea plății pentru accesul la produsele acestora, pe de alta); la fel, eforturile continue de a controla accesul la activitatea de cercetare prin diverse legi, tratate, licențe sau tehnologii² (referindu-ne la “îngrădirea informației comune”³).

Pentru a ilustra cum se manifestă acest fenomen al “îngrădirii informației comune” ce afectează savanții și bibliotecarii, voi oferi un exemplu referitor la extensia dreptului de autor în SUA și în Europa. În momentul în care bibliotecile derulează proiecte de digitizare, ele se concentrează asupra documentelor ce fac parte din domeniul public, deoarece negocierea dreptului de a digitiza necesită timp. Aici apare fireasca întrebare: este actuală lucrarea dacă intră în domeniul public? Una din cele mai mari biblioteci naționale din Europa consideră anul 1860, actual, sub aspect cronologic. Este absurd, dar să admitem că un autor precoce a publicat o carte în timpul tinereții sale prin 1860, și a trăit până în 1932. Dacă adunăm 60 de ani, atunci dreptul de autor expiră în 2002. Este un caz deosebit, dar nu și imposibil. Luați în considerare și faptul că deținătorul dreptului de autor al unei lucrări vechi nu poate fi localizat sau identificat (deseori aceste lucrări sunt numite “orfane”), astfel că o mare parte a moștenirii intelectuale este inaccesibilă pentru contemporaneitate.

Un al treilea factor este apariția internetului și a tehnologiilor informaționale care pot controla și intensifica accesul. La prima vedere, tehnologiile informaționale oferă reduceri semnificative de cheltuieli și ale costurilor adiționale. În acest fel se pare că diseminarea ar putea fi efectuată la costul zero. În practică aceasta nu se întâmplă. Procedura creării publicațiilor electronice nu diferă atât de mult de cea a edițiilor tipărite. Pot exista reduceri pentru costuri marginale, dar economiile vor fi iluzorii, pentru că unele elemente (de exemplu, cele referitoare la informație și tehnologii informaționale, infrastructură) sunt date mai departe de la editor la utilizator (Summerfield 2004). Totuși, tehnologiile digitale pot facilita controlul editorilor. În timp ce editorii de reviste tipărite au un control minim asupra celor care citesc un anumit titlu, imediat ce revista a ieșit de sub tipar, editorii de reviste electronice pot utiliza tehnologiile digitale pentru a monitoriza și limita accesul la articole. În același timp internetul reprezintă o tehnologie ce oferă atât persoanei, cât și instituțiilor diseminarea și primirea informației la un preț modest, indiferent de distanță. Această oportunitate a fost însușită de comunitatea academică. Iată la ce se referă *Inițiativa privind Accesul Deschis* de la Budapesta:

“O tradiție veche și tehnologia nouă au fuzionat, pentru a crea un bun public fără precedent. Tradiția veche reprezintă dorința cercetătorilor și savanților de a publica rezultatele cercetărilor lor în cadrul revistelor științifice fără vreo plată anume, pentru un interes nobil și cunoștințe noi. Noile tehnologii sunt reprezentate de internet. Posibilitatea de distribuire electronică a revistelor recenzate și oferirea gratuită și fără restricții pentru toți cercetătorii, savanții, profesorii, studenții și alte persoane interesate constituie un bun public. Înlăturarea barierelor de acces la această literatură va accelera cercetarea, va îmbunătăți educația, va egala studiul pentru cei bogați și pentru cei săraci, va face ca această literatură să fie

utilă și va pune un fundament pentru a convoca umanitatea la un dialog intelectual comun și continuu pentru căutarea cunoștințelor” (*Inițiativa privind Accesul Deschis de la Budapesta, 2002*).

Accesul deschis este o mișcare susținută de Peter Suber (2006) care pledează pentru accesul deschis, pretinzând că este utilă atât difuzarea politicii de arhivare a accesului deschis, finanțat de către agenții și universități, cât și difuzarea de repozitorii instituționale. Deși adoptarea politicilor accesului deschis nu este imediat însoțită de aceeași dorință arzătoare a comunității academice de a depozita cercetările (Rowlands & Nicholas 2006; Wilson 2006), nu este nici un dubiu că accesul deschis este o tendință semnificativă care nu poate fi anulată.

În mod surprinzător, accesul deschis a fost considerat o soluție pentru țările în curs de dezvoltare (Arunachalam 2003; Chan, Kirsop & Arunachalam 2005), pentru că poate facilita nu doar pătrunderea informației din Nord spre Sud, dar și din Sud spre Nord, prin sporirea accesibilității lucrărilor publicate de către cercetători din cadrul țărilor în curs de dezvoltare. Internetul ajută la nivelarea „terenului”. Dacă lucrarea unui cercetător indian sau brazilian este depozitată într-o arhivă cu acces deschis, șansa este mult mai mare ca ea să fie găsită și utilizată de către un cercetător, dacă ar fi publicată într-o revistă locală. În 2005, la un seminar internațional din Brazilia, a fost adoptată *Declarația cu privire la Accesul Deschis: O perspectivă globală în dezvoltare*. Acest document a îndemnat guvernele de a considera *accesul deschis* o prioritate a politicii științei. Punctul 5 al Declarației afirmă:

„*Accesul deschis trebuie să faciliteze participarea activă a țărilor în curs de dezvoltare la schimbul internațional de informație științifică, inclusiv accesul gratuit la patrimoniul științific, participarea eficientă în procesul de generare și diseminare a cunoștințelor și consolidarea domeniilor relevante de cercetare pentru țările în curs de dezvoltare*”.

În noiembrie 2006, la Bangalore, India, a avut loc un seminar cu tema *Publicarea electronică și accesul deschis*, în cadrul căruia participanții au consimțit necesitatea elaborării unui model referitor la *Politica Națională cu privire la accesul deschis pentru țările în curs de dezvoltare* (Workshop 2006).

După întrunirea susținătorilor "B" ai accesului deschis de la Budapesta, Bethesda și Berlin, editorii de publicații științifice s-au întrunit într-un punct, la fel "B", și au ridicat problema enunțată în *Declarația de la Bruxelles cu privire la publicațiile din domeniul științific, etnic și medical*, emisă de Asociația Internațională a Editorilor din domeniul științific, tehnic și medical (2007). Această declarație, semnată de un număr mare de editori, a subliniat zece principii ale rolului editorilor. La fel, a ridicat problema accesului deschis, afirmând că acesta este un fenomen ce nu a fost studiat integral și care subminează sistemul de cenzură științifică.

Cum reacționează bibliotecarii la accesul deschis?

Bibliotecarii au reacționat cu entuziasm, dar și cu precauție. Mulți bibliotecari sunt susținătorii accesului deschis, care oferă o posibilitate de a diminua prețul la reviste. La fel, precum menționează Peter Suber, este și o posibilitate de a anula criza „permisiunii” care împiedică utilizarea resurselor electronice.

Criza de permisiune relevă faptul că, deși bibliotecile plătesc, acestea sunt împiedicate de termenele de licență sau de blocajele aplicațiilor soft, care nu permit utilizarea revistelor electronice în același mod gratuit și deplin, precum folosesc revistele tipărite (Suber 2003).

Potențialmente, accesul deschis simplifică considerabil activitatea bibliotecarilor:

- de a deține nu doar licența, ci și copii ale revistelor electronice;
- dreptul de a arhiva pentru totdeauna fără permisiune specială sau plăți periodice. Prezervarea și accesul pentru o perioadă îndelungată nu vor fi limitate de editori sau din

- considerente de marketing de viitor, ci vor putea fi suplimentate de acțiuni independente ale bibliotecilor;
- dacă editorul nu suplimentează retrospectiv cu ediții periodice, atunci bibliotecile o vor putea face de sine stătător;
 - accesul și utilizarea nu vor fi limitate prin parolă, adresă IP, timp, afiliere instituțională, localizare fizică sau abilitatea de a plăti. Nu va fi necesar de a autentifica utilizatorii sau serverele de administrare;
 - nu permite de a avea dreptul de a împrumuta sau copia un articol în format digital în orice termen, oricărui utilizator. Va acorda aceleași servicii utilizatorilor afiliați instituției, utilizatorilor, utilizatorilor de acasă, cercetătorilor bursieri etc.;
 - profesorii sau alte persoane pot dona literatură în format digital sau aplicații soft fără a viola licența, putând fi acceptată utilizarea fără limite a surselor;
 - toți utilizatorii vor beneficia de acces fără a încălca drepturile, și orice utilizare permisă de lege va fi permisă și de tehnologii. Nu va fi necesar, pentru utilizarea corectă, și un risc al responsabilității. Profesorii din universități vor putea reproduce texte integrale pentru studenți fără întârzieri, costuri adiționale sau alte momente nesigure privind permisiunea;
 - va fi necesar de a negocia fie ca instituție individuală, fie ca membră a unui consorțiu, pentru stabilirea prețului sau termenelor de licență. Nu va fi necesar de a reține, a consulta etc. pentru un set de angajamente ale licenței care diferă de la un editor la altul, din an în an;
 - utilizatorii care obiectează modelului “cookies” sau înregistrării vor avea aceleași privilegii privitoare la acces precum au alți utilizatori. Cererile anonime pot fi posibile pentru oricare utilizator;
 - nu va fi necesar niciodată de a anula un abonament din cauza unui buget auster sau a unui termen de licență inacceptabil. Cercetătorii nu se vor confrunța cu discrepanțe în colecțiile de reviste (Suber 2003).

Această situație oferă un model atractiv, deoarece armonizează direct frustrările zilnice din experiența bibliotecarilor cu sistemul convențional de editare științifică.

Mai multe asociații de bibliotecari au semnat declarațiile referitoare la accesul deschis sau au aprobat rezoluțiile individuale (*Wikipedia* 2007b). Asociația Bibliotecilor Științifice a luat o atitudine fermă în favoarea accesului deschis și a fost fondatorul Coaliției Editorialului Științific și a Resurselor Academice (SPARC), care se consideră „o alianță a bibliotecilor academice și de cercetare ce conlucrează pentru a corecta disfuncționalitățile pieței sistemului de editare științifică” (SPARC 2007).

Mult mai fundamental, accesul deschis se potrivește cu etica profesională a bibliotecarilor. Acest fapt este reflectat în *Declarația IFLA cu privire la accesul deschis la literatura științifică și la cercetări* (IFLA 2004). În acest document se precizează că IFLA este “angajată să asigure accesul larg la informație pentru toți” și conștientizează că “descoperirile, afirmarea, elaborarea și aplicarea unei cercetări în orice domeniu vor asigura progresul, durabilitatea și traiul decent”. Declarația ia o poziție fermă în favoarea accesului deschis.

IFLA afirmă că accesul deschis la literatura științifică și cercetarea documentară este vitală pentru înțelegerea lumii și identificarea soluțiilor pentru provocările globale și reducerea inegalității informaționale.

Accesul deschis garantează integritatea sistemului de comunicare științific prin asigurarea că toate cercetările vor fi disponibile continuu pentru examinare.

În același timp IFLA recunoaște rolul multor agenții, inclusiv editori, cărora le adresează cele șapte principii ale accesului deschis:

1. protejarea dreptului moral al autorilor;
2. recenzarea științifică eficace;
3. respingerea tuturor formelor de cenzură;

4. transmiterea lucrărilor științifice către domeniul public;
5. combaterea inegalității informaționale;
6. susținerea dezvoltării unui model al editării accesului deschis;
7. prezervarea pe termen lung și disponibilitatea literaturii și documentației științifice.

În afară de cele șapte principii, am mai menționa alte trei:

1) Transmiterea în domeniul public a literaturii și documentației științifice și după expirarea perioadei dreptului de autor, stipulată în lege, limitată printr-un timp rezonabil, și a unei practici loiale de utilizare, ferită de alte constrângeri tehnologice, pentru a asigura acces cercetătorilor și publicului larg pe parcursul perioadei de aplicare a dreptului de autor.

2) Implementarea măsurilor de depășire a inegalității informaționale prin permisiunea de a publica literatură științifică de calitate și a facilita accesul cercetătorilor cu dizabilități.

3) Susținerea inițiativelor de colaborare în vederea dezvoltării modelelor de editare durabilă de acces deschis, facilitarea și chiar încurajarea excluderii obstacolelor contractuale pentru autori, pentru a face literatura și documentația științifică disponibilă gratuit.

Aceste puncte de vedere ilustrează faptul că, deși IFLA susține ferm mișcarea accesului deschis (Byrne 2004), pentru IFLA accesul deschis nu trebuie să se limiteze la aceasta. Doar al șaselea principiu se referă la accesul deschis nemijlocit. În schimb, pentru IFLA și pentru întreaga comunitate de biblioteci, accesul deschis este o chestiune de principiu, care trebuie considerată într-un context mai larg:

- acces eficient la informație;
- acces indiferent de statutul dreptului de autor;
- acces indiferent de țara de proveniență și de statutul autorilor;
- acces continuu (sau aproape continuu).

Merită a fi remarcat faptul că IFLA investește în ceea ce declară. De exemplu, publicațiile integrale, incluse în revista *IFLA journal*, editate de Sage, și seriile de publicații, editate de KG Saur, sunt oferite gratuit pe pagina web⁴.

Susținerea de către bibliotecari a mișcării pentru accesul deschis nu este irațională și nici exclusivă. Noi o susținem până în prezent, pentru că ne ajută să facilităm accesul la informație și considerăm că accesul deschis nu semnifică un act împotriva editării convenționale.

Care este rolul bibliotecilor în mediul de acces deschis?

Pentru a răspunde la această întrebare, vom formula două ipoteze:

- Accesul deschis nu va dispărea și nici nu va înlocui modelul convențional al editării. Dimpotrivă, acestea vor exista în egală măsură (Bailey 2006).
- Bibliotecarii vor fi necesari. Bibliotecile nu vor dispărea, din cauză că “totul este disponibil pe Internet”.

Consecința este că bibliotecile continuă să opereze într-un mediu mixt al accesului deschis și al accesului plătit. Considerăm că ele “continuă”, pentru că aceasta, de fapt, se întâmplă. Bibliotecile vor trebui să împărtășească experiența accesului deschis pe care au acumulat-o. Studiul va continua, până când mediul va deveni mai complet, până va atinge un echilibru.

Pentru această secțiune a articolului mizăm pe articolul lui Charles W. Bailey, intitulat *Accesul deschis și bibliotecile*, care este disponibil la acces deschis și în format tipărit. Autorul identifică următoarele roluri ale bibliotecilor pentru a susține accesul deschis:

- *Bibliotecile pot lărgi accesul la lucrările aflate în acces deschis: Aceasta presupune că bibliotecarii nu vor lăsa utilizatorii de informație să găsească aceste materiale de sine*

stătător, ci vor promova activ accesul la el, de exemplu, prin includerea materialelor selectate în cataloage și în motoarele de căutare. Declarația de la Bethesda (2003) propune bibliotecilor să includă revistele cu acces deschis în cataloage și alte baze de date relevante. Această selectare a materialelor dintr-un set mai mare prin crearea materialelor în format *metadata*, păstrând evidența disponibilității acestora, dezvoltând abilități privind utilizarea motoarelor de căutare și a altor instrumente specializate de căutare, transmiterea acestor abilități utilizatorilor de biblioteci ca fiind parte a instruirii culturii informaționale. Aceasta este o extensiune a rolului bibliotecarilor pentru a purta respect față de resursele digitale publicate. Promovarea utilizării resurselor este o parte a rolului bibliotecarului. Prin urmare, va fi o extensiune firească pentru bibliotecari să instruiască utilizatorii despre beneficiile editării, publicării accesului deschis și despre revistele cu acces deschis, incluse în *Declarația de la Bethesda* (2003). Cum am menționat și mai înainte, accesul deschis eliberează bibliotecarii de problemele prețurilor și ale accesului. În schimb ei au de a face cu o piață mai puțin structurată și foarte flexibilă, hibridă, în schimbare, în cadrul căreia accesul la resurse (precum un singur titlu de revistă) poate fi parțial gratuit, iar parțial contra plată.

- *Bibliotecile pot fi editoare digitale ale lucrărilor cu acces deschis:* Aici se va face o distincție între revistele, cărțile electronice și stabilirea repozitoriilor instituționale. Bibliotecile publică reviste electronice din 1989 inclusiv și aplicații sofisticate cu sursă deschisă și au sporit facilitarea utilizării acestora prin utilizarea tehnologiilor, deși creșterea a rămas modestă. Personal nu prognozez decât un număr mic de biblioteci ce vor continua să facă acest lucru. Dar a crescut un număr mare de repozitorii instituționale create de biblioteci. Acesta este promovat activ de unele țări, de exemplu, Canada, unde Asociația Canadiană a Bibliotecilor Științifice are un program

ambitios de a crea repozitorii instituționale în cadrul bibliotecilor universitare și a creat un portal pentru a avea acces la ele (CARL 2005). Subdiviziunile universitare de tehnologii informaționale sunt considerate locații firești ale repozitoriilor instituționale. Bibliotecarii în general au o experiență mai avansată în comunicarea umană decât specialiștii în tehnologii informaționale; ei se pricep mult mai bine să interacționeze cu autorii, să lucreze cu metadata și să abordeze probleme de proprietate intelectuală, promovare și instruire. Este cazul țărilor în curs de dezvoltare. Anbu (2006) recomandă ca repozitoriile instituționale din universitățile din Africa să fie dirijate de bibliotecile universitare.

- *Bibliotecile trebuie să creeze sisteme speciale:* Anterior, sistemele automatizate de bibliotecă erau dezvoltate de către biblioteci pentru biblioteci. Recent, unele repozitorii instituționale cu sursă deschisă, inclusiv DSpace, Fedora și OALster (Bailey 2006) au fost create în colaborare cu bibliotecile. Totuși, astfel de eforturi sunt limitate pentru multe biblioteci bine dotate.

- *Bibliotecile pot digitiza versiuni ale surselor cu acces deschis ale lucrărilor fără drept de autor:* Digitizarea materialelor specializate din domeniul public este o activitate foarte răspândită în biblioteci.

- *Bibliotecile pot prezerva materiale cu acces deschis:* Tradițional, bibliotecile au jucat un rol important în domeniul prezervării și, la fel tradițional, au mers și spre editarea resurselor digitale, precum revistele electronice. O atenție deosebită este acordată prezervării de lungă durată a conținutului științific digital, precum Depozitul Legal, “repozitoriile digitale” (Research Libraries Group 2001; Hank 2006) și conceptul LOCKSS (Lots Of Copies Keep Stuff Safe) (LOCKSS 2006). La nivel național, repozitoriile digitale coincid cu numărul de biblioteci naționale – exemple pot servi Australia, Olanda sau Regatul Unit (Verheul 2006). Prezervarea de lungă durată comportă și un risc – necesită o atenție sporită.

- *Bibliotecile pot subsidia plățile pentru autor:* Acest rol apare în cazul când revistele cu acces deschis folosesc modelul business, în cadrul căruia costurile publicațiilor, parțial sau integral, sunt „născute” de autori sau de instituțiile care le reprezintă. Într-un final costurile autorilor pot fi mărite sau reduse, dacă instituția (de regulă, prin intermediul bibliotecii) percepe o taxă pentru calitatea de membru. Bailey sugerează că susținerea revistelor cu acces deschis, de către biblioteci, va contribui la un bun comun. Aceasta coincide cu *Declarația de la Bethesda*, care propagă ideea că bibliotecile trebuie să dezvolte și susțină mecanisme pentru a trece spre editarea accesului deschis și furnizarea exemplelor de asemenea mecanisme pentru comunitate (Bethesda 2003).

În final, vom menționa că nu toți bibliotecarii sunt entuziasmați de accesul deschis. Mulți bibliotecari, speriați de o responsabilitate de lungă durată, sunt prudenți și indeciși, preferând să adopte atitudinea „așteaptă și vezi”. Un studiu empiric realizat de Beckett & Inger (2006) despre modul în care arhivarea accesului deschis afectează abonarea la reviste arată că, deși bibliotecarii preferă conținutul, care este oferit gratuit, totuși calitatea și factorii de acces contează mult. Deci, preferințele sunt pentru conținut, pentru că sunt mereu recenzate științific, iar embargoul pentru accesul deschis la conținutul revistelor este foarte semnificativ. Unele biblioteci au frică în ceea ce privește finanțarea abonării, care ar putea fi transferată pentru administrarea repozitoriului instituțional (Wikipedia 2007). Schimbările economice din sfera publicării științifice nu pot afecta economia bibliotecilor. Depinde foarte mult cum văd unii viitorul bibliotecilor. Dacă este perceput ca o colecție de resurse, devierea finanțării de la colectare poate fi considerată o problemă. Dacă este văzut ca un centru de management al cunoștințelor în cadrul universității sau instituției, atunci este corect.

Concluzii

Bibliotecarii sunt preocupați de facilitarea accesului la informație pentru toți. Acest gând este formulat în *Valorile-cheie ale IFLA*, după cum urmează:

- credința că oamenii, comunitățile și organizațiile au nevoie de acces universal și echitabil la informație, idei pentru interesele sociale, educaționale, culturale, democratice și economice;
- convingerea că furnizarea serviciilor calitative de bibliotecă garantează accesul însuși la informație.

Facilitarea accesului la informație pentru toți implică o cooperare, care este foarte importantă pentru etica profesională. Aceasta contează pentru interesele noastre și în multe situații pentru entuziasmul de a avea acces deschis. Dar aceasta nu înseamnă că suntem împotriva editorilor. Nu avem intenția de a subestima editorii și nici de a-i invidia pentru rezultatele investițiilor, deoarece prețurile pe care le cer sunt exact pentru valoarea pe care o adaugă. Suntem recunoscători pentru inițiative antreprenoriale, mobilizări de capital, managemente de proiecte, calitate editorială, calitatea controlului și promovare. Noi avem nevoie de editori.

Editorii, la fel, au nevoie de bibliotecari. Noi contribuim la creșterea pieței editoriale prin promovarea culturii, lecturii și a informării, prin expunerea, în fața utilizatorilor, a produselor acestora. Noi le furnizăm adesea vânzări de încredere pentru unele categorii de publicații, un mecanism al distribuirii, ceea ce un cercetător de unul singur nu ar reuși. La fel, susținem că utilizatorii sunt autorii, recenzenții, colaboratorii și cititorii editorilor.

Bibliotecarii și editorii au un credo comun: informația poate face diferențierea de rigoare și ea trebuie să fie răspândită. Evoluția diseminării în următoarele decenii este vagă. Considerăm că accesul deschis va fi un factor important în evoluția editării științifice și că atât editorii, cât și bibliotecarii vor avea în aceasta un rol major.

Referințe bibliografice

1. Anbu, J. P. 2006. Institutional repositories: time for African universities to consolidate the digital divide. Unpublished paper presented at the Africa Studies Centre/CODESRIA Conference "Bridging the North-South Divide in Scholarly Communication on Africa: Threats and Opportunities in the Digital Era", Leiden, Netherlands, 6-8 September 2006. Available: <http://www.ascleiden.nl/Pdf/elecpublconfanbu.pdf>, accessed 2007-01-20.
2. Arunachalam, S. 2003. Information for research in developing countries – information technology, a friend or foe? *International information and library review*, 35(2/4):133-147.
3. Association of Research Libraries. 2004. *Framing the issue: open access*. Washington: ARL.
4. Bailey, C.W. 2006. Open access and libraries. [Preprint]. Available: <http://www.digital-scholarship.com/cwb/OALibraries2.pdf>, accessed 2007-01-22.
5. Berlin declaration on open access to knowledge in the sciences and humanities. 2003. Available: http://www.mpg.de/pdf/openaccess/BerlinDeclaration_en.pdf, accessed 2007-01-20
6. Bethesda statement on open access publishing. 2003. Available: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>, accessed 2007-01-20.
7. Budapest Open Access Initiative. 2002. Available: <http://www.soros.org/openaccess/read.shtml>, accessed 2007-01-20.
8. Byrne, A. 2004. IFLA supports Open Access movement. (Press release 24 February 2004). Available: <http://www.ifla.org/V/press/oa240204.html>, accessed 2007-01-21.
9. CARL (Canadian Association of Research Libraries). 2005. Institutional repository project: online resources portal. Available: http://www.carl-abrc.ca/projects/institutional_repositories/institutional_repositories-e.html, accessed 2007-01-22.
10. Chan, L., Kirsop, B. & Arunachalam, S. 2005. Open access archiving: the fast track to building research capacity in developing coun-

- tries. SciDev.Net. Available: http://www.scidev.net/open_access/files/Open Access Archiving.pdf, accessed 2007-01-20.
11. Chisenga, J. 2006. The development and use of digital libraries, institutional digital repositories and open access archives for research and national development in Africa: opportunities and challenges. Paper delivered at the Workshop on Building African Capacity to Implement the Outcomes of the World Summit on the Information Society (WSIS) in the Sphere of Libraries and Access to Information and Knowledge, Addis Ababa, Ethiopia, 27-30 March, 2006. Available: <http://www.uneca.org/disd/events/2006/wsis-library/presentations/Development%20and%20Use%20of%20Institutional%20Repositories%20-%20Justin%20Chisenga%20-%20EN.pdf>, accessed 2007-01-20.
 12. Dewatripont, M. et al. 2006. Study on the economic and technical evolution of the scientific publication markets in Europe: final report, January 2006. Commissioned by DG-Research, European Commission. Brussels: the Commission. Available: http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf, accessed 2006-07-10.
 13. *Directory of open access journals*. 2007. Available: <http://www.doaj.org/>, accessed 2007-01-21.
 14. eIFL (Electronic information for Libraries). 2006. *Handbook on copyright and related issues for libraries*. Available: <http://www.eifl.net/services/handbook.htm>, accessed 2007-01-20.
 15. Fullerton, J. 2006. Recent developments in digital archiving and preservation. Report to the 33rd Conference of Directors of National Libraries, Seoul, Korea, 23 August 2006. Available: www.nla.gov.au/initiatives/meetings/cdnl/2006/cdnl06jf.rtf, accessed 2007-01-20.
 16. Google. 2007. Google library project – an enhanced card catalogue of the world's books. Available: <http://books.google.com/googleprint/library.html>, accessed 2007-01-22.
 17. Hank, C. 2006. Digital curation and trusted repositories, seeking success: JDCL Workshop report. *D-Lib magazine* 12(7/8). Availa-

- ble: <http://www.dlib.org/dlib/july06/hank/07hank.html>, accessed 2006-09-06.
18. IFLA. 2004. IFLA statement on open access to scholarly literature and research documentation. *IFLA Journal* 30(1):59-60. Available: <http://www.ifla.org/V/cdoc/open-access04.html>, accessed 2007-01-20.
 19. International Association of Scientific, Technical and Medical Publishers. 2007. Brussels declaration on STM publishing. Available: <http://www.stm-assoc.org/brussels-declaration/>, accessed 2007-06-05.
 20. Lessig, L. 2002. *The future of ideas: the fate of the commons in a connected world*. New York: Vintage Books.
 21. LOCKSS. 2006. Homepage, available <http://www.lockss.org/lockss/Home>, accessed 2006-09-06.
 22. OpenDOAR: Directory of open access repositories. 2006. Available: <http://www.opendoar.org/>, accessed 2007-01-21.
 23. Research Libraries Group. 2001. Attributes of a trusted digital repository: meeting the needs of research resources. Draft for public comment. Available: <http://www.rlg.org/longterm/attribute-s01.pdf#search=%22trusted%20repositories%22>, accessed 2006-09-06.
 24. Rosenberg, D. 1997. *University libraries in Africa: a review of their current state and future potential*. London: International Africa Institute. 3v.
 25. Rosenberg, G. 2006. Applying the access principle to the digital age: a case study approach. Unpublished paper presented at the Africa Studies Centre/CODESRIA Conference "Bridging the North-South Divide in Scholarly Communication on Africa: Threats and Opportunities in the Digital Era", Leiden, Netherlands, 6-8 September 2006.
 26. Rowlands, Ian & Nicholas, D. 2006. The changing scholarly communication landscape: an international survey of senior researchers. *Learned publishing* 19(2):31-55.

27. Salvador declaration on open access: the developing world perspective. 2005. Available: <http://www.icml9.org/meetings/openaccess/public/documents/declaration.htm>, accessed 2007-01-20.
28. SPARC. 2007. SPARC. Available: <http://www.arl.org/sparc/index.html>, accessed 2007-01-21.
29. Suber, P. 2003. Removing the barriers to research: an introduction to open access for librarians. Available: <http://www.earlham.edu/~epeters/writing/acrl.htm>, accessed 2007-01-13.
30. Suber, P. 2006. Predictions for 2007. *SPARC open access newsletter*, issue 104, December 2, 2006. Available: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/newsletter/12-02-06.htm#predictions>, accessed 2007-01-14.
31. Summerfield, M. 2004. The economics of scholarly communications with special bearing on unpublished materials and emerging models of electronic text publishing. Unpublished paper presented at the Association of African Universities DATAD Workshop on Intellectual Property, Governance, Dissemination and Funding Strategies, Accra, Ghana, February 19-20, 2004.
32. Verheul, I. 2006. *Networking for digital preservation: current practice in 15 national libraries*. The Hague: Koninklijke Bibliotheek; Munich: KG Saur. Available: <http://www.ifla.org/VI/7/pub/IFLAPublication-No119.pdf>, accessed 2007-01-22.
33. *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2007a. Nature (journal). Available: [http://en.wikipedia.org/wiki/Nature_\(journal\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Nature_(journal)), accessed 2007-01-20
34. *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2007b. Open access. Available: http://en.wikipedia.org/wiki/Open_access, accessed 2007-01-21.
35. Wilson, T. 2006. Institutional open archives: where are they now? *Update* 5(4):31-33.
36. Workshop on Electronic Publishing and Open Access, Indian Institute of science, Bangalore, 2-3 November 2006. 2006. National open access policy for developing countries. Available: <http://www.ncsi.iisc.ernet.in/OAworkshop2006/pdfs/NationalOAPolicyDCs.pdf>, accessed 2007-01-20.

Note

- ¹ Declarația de la Berlin afirmă că un lucru finit “este depozitat (și astfel și publicat)”, nu și “depozitat imediat”. Preambulul definiției din cadrul Declarației este foarte interesant, deși oferă preocupări destul de vagi, dincolo de literatura/revistele recenzate științific: “Contribuțiile accesului deschis sunt rezultatele originale ale cercetărilor științifice, datelor statistice și metadatelor, materialelor primare, reprezentărilor digitale pictografice și grafice și multimedia”.
- ² Tehnologia managementului drepturilor digitale (DRM) este criticată pentru oferirea controlului asupra redistribuirii conținutului și accesului la materiale ale deținătorilor de conținut, ceea ce limitează accesul la materialele care pot fi disponibile cu excepția utilizării corecte.
- ³ “Conceptul de ‘commons’ [...] relevă opiniile lui Lessig (2002) și pretinde că pot fi scoase beneficii semnificative din resursele comune și că Internetul reprezintă o formă inovatoare a lucrurilor comune. Definirea acestui spațiu poate fi sumar explicată în felul următor: o resursă este întreținută în comun sau e în posesie și este *gratuită*, astfel fiind accesibilă fără limitări sau fără a cere permisiunea. Gratuit semnifică necontrolat de piață și de stat. Dincolo de logica capitalistă, aceasta este o sursă indivizibilă, opusă noțiunii de proprietate.” (Rosenberg 2006).
- ⁴ Vezi exemplul de carte al lui Verheul (2006), *ibidem*.

Traducere Mariana Harjevschi

КОМПЬЮТЕР В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ

Ирина СЕНОКОСОВА

С подписанием Республикой Молдова Болонского процесса система высшего образования уверенно интегрируется в мировое образовательное пространство. Одним из главных принципов данного процесса является улучшение качества современного образования и подготовка будущих специалистов в условиях расширенного внедрения новых информационных технологий во все звенья образовательного процесса.

Жизнь в современном мире характеризуется комплексностью, динамизмом и разнообразием, что заставляет будущего специалиста формироваться с учетом не только современных требований, но и социальной перспективы, стремительного распространения новых информационных и высокотехнологичных технологий.

XXI век характеризуется интенсивным развитием и внедрением во все сферы жизнедеятельности человека новых информационных технологий. Информатизация охватила и социальную сферу: образование, науку, культуру. Понятие «новая информационная технология» связана с появлением и широким внедрением компьютеров в сферу образования. Информационная технология – совокупность методов, производственных и программно-технологических средств, объединенных в технологическую цепочку, обеспечивающую сбор, хранение, обработку, вывод и распространение информации. Информационные технологии

предназначены для снижения трудоемкости процессов использования информационных ресурсов.¹ Они включают: программированное изучение, интеллектуальное обучение, экспертные системы, гипертекст и мультимедиа, микромиры, имитационное обучение, демонстрации. Все перечисленные выше составляющие являются частными методиками и применяются в зависимости от учебных целей и учебных ситуаций.

Процесс обучения – передача информации обучающемуся. В этом смысле компьютер выступает как мощный инструмент, позволяющий решать новые, ранее не решаемые дидактические задачи. Благодаря информационным технологиям меняется мировосприятие и устанавливаются новые стандарты, меняется понятие обучения, а именно усвоение знаний уступает место умению пользоваться информацией с помощью компьютера.

Эффективность образования всегда зависит от многих факторов, при этом одним из важнейших остается уровень подготовки преподавателей. Преподаватель был и остается основным звеном процесса обучения. Интеграция информационных технологий в образование формирует новую роль преподавателя в процессе обучения.

Преподаватель в информационной и высокотехнологической среде является не только источником информации, но и медиатором для учащихся в понимании и внедрении в процесс обучения. Современный преподаватель помогает и направляет учащихся в поисках информации, помогает выяснить соответствует ли она заданным требованиям, как использовать данную информацию для ответа на поставленные вопросы.

Каждый человек осваивает новые знания по-разному, в разной степени. В процессе обучения педагоги не всегда могли найти индивидуальный подход к каждому учащемуся. В настоящее время им на помощь приходят новые информа-

ционные технологии. Используя компьютерные сети и онлайн-средства, преподаватели получают возможность преподносить новую информацию таким образом, чтобы удовлетворить индивидуальные потребности каждого учащегося. Специализированные компьютерные программы дают возможность наглядно соприкоснуться с теоретическим материалом, что делает процесс образования более интересным, эффективным и полностью отвечает потребностям сегодняшнего дня.

Во всех сферах образования ведутся поиски методов ускорения и модернизации системы подготовки, повышения качества обучения с использованием компьютерных технологий. Использование компьютера как самого совершенного информационного средства должно привести к совершенствованию процесса обучения. В образовательном процессе компьютер может быть как объектом изучения, так и средством обучения. В первом случае усвоение знаний, умений и навыков ведет к изучению возможностей компьютерных технологий. Во втором – компьютерные технологии являются средством повышения эффективности организации учебного процесса. Одной из самых главных задач использования компьютерных технологий является расширение интеллектуальных возможностей человека, а также раскрытие, сохранение и развитие личных качеств обучаемых.

По мнению профессора Сеймура Пейперта, компьютер – это, в первую очередь, средство, способное придать процессу обучения естественный, неформализованный характер. В его представлении компьютер может изменить характер учения – не чего-то определенного, а учения вообще – и сделать его более интересным и эффективным, а получаемые знания – более глубокими и обобщенными.

Компьютер значительно расширяет возможности предъявления информации. Применение цвета, графики,

звука, современных средств видеотехники позволяет моделировать различные ситуации и среды.

Компьютер наиболее оптимально и эффективно соответствует дидактической цели занятий. В этом плане можно выделить несколько аспектов:

Образовательный аспект – восприятие учащимися учебного материала, осмысливание связей и отношений в объектах изучения.

Развивающий аспект – развитие познавательного интереса у учащихся, умения обобщать, анализировать, сравнивать; способствование формированию ключевых компетенций, а также активизация творческой деятельности учащихся.

Воспитательный аспект:

- воспитание научного мировоззрения;
- воспитание умения четко организовать самостоятельную и групповую работу;
- воспитание чувства сотрудничества, взаимопомощи.
- коммуникативные навыки.

Однозначно, что проблема развития интеллекта учащихся не может быть решена только средствами информационных технологий, но развитие образования должно решаться с учетом перехода в информационное общество, в котором будет сформирована личность, а поэтому развитие интеллектуальных способностей личности даже в настоящее время тесно смыкается с проблемой информатизации общества.

Главным принципом современного образования должен стать принцип непрерывности информационной подготовки учащихся. В системе высшего образования информатика должна стать фундаментальной дисциплиной. Специализированные курсы информационной подготовки призваны усовершенствовать подготовку, для того чтобы

компьютер стал естественным орудием труда в любой жизненной области для будущих выпускников университетов.

Из международной практики использования новых информационных технологий в системе образования выявились следующие положительные аспекты:

- 1) уменьшение времени на изучение учебного материала;
- 2) позитивное влияние на индивидуальные способности учащегося, а именно, отстающие ранее учащиеся опередили своих коллег, которые ранее опережали их;
- 3) выяснилось, что использование компьютера является более продуктивными в науке, чем в изучении языков;
- 4) все научные исследования, проводимые с помощью компьютера, были признанными наиболее эффективным по сравнению с другими методами.

К сожалению, на данном этапе в системе образования использование компьютера сводится чаще всего только к преподаванию и изучению информатики. Использование же компьютера как инструмента, призванного улучшить и упростить процесс изучаемой материи применяется достаточно редко.

В целом, вся современная образовательная система должна формироваться и развиваться с учетом интеграции и адаптации образования к устойчивому развитию цивилизации, в связи с этим и возникает проблема опережающего развития образовательной системы, которая должна удовлетворять потребности будущего высокотехнологического общества.

Referințe bibliografice

- ¹ <http://www.glossary.ru/>

*Dezvoltare
și progres:
biblioteci universitare*

Metode formale de educare a culturii informaționale. Cazul bibliotecii Colegiului de Construcții

Tatiana AMBROCI

“Analfabetul viitorului nu va mai fi neștiutorul de carte, ci cel care nu știe să învețe.”

Alvin Toffler

Constituirea unei societăți informaționale și a cunoașterii pretinde formarea de noi atitudini și capacități, un acces mult mai larg la oportunitățile de informare, de educație și de învățare permanentă pentru a însoți schimbările rapide și generale care au loc în societatea contemporană.

„O Europă a cunoașterii este acum recunoscută pe scară largă ca fiind un factor de neînlocuit pentru dezvoltarea socială și umană, precum și o componentă indispensabilă consolidării și îmbogățirii cetățeniei europene, capabilă să ofere propriilor cetățeni competențele necesare pentru a face față provocărilor noului mileniu și, totodată, conștiința valorilor comune și a apartenenței la același spațiu social și cultural” (Declarația de la Bologna, 19 iunie 1999).

Producerea și diseminarea masivă a informațiilor duce la democratizarea proceselor cunoașterii, oferind acces larg tuturor persoanelor la marea masă informațională care ne înconjoară. Cunoașterea ia locul informației pe toate planurile și în toate domeniile, inclusiv în educație. Societatea contemporană stă sub semnul și influența informației, toate activitățile și procesele fiind bazate pe informație, pe regăsirea și folosirea ei eficientă, astfel încât este vital pentru orice persoană să regăsească rapid și ușor documentele necesare educației și muncii sale.

În Manifestul de la Alexandria se menționează, printre altele, că „bibliotecile și serviciile informaționale trebuie să fie capabile să promoveze cultura informațională și să ofere susținere și instruire pentru o utilizare mai eficientă a resurselor informaționale, inclusiv a tehnologiilor de informare și comunicare. Este important pentru promovarea unei agende de dezvoltare, deoarece resursele umane sunt majore pentru progresul economic. În acest mod, bibliotecile contribuie semnificativ la opunerea inegalității informaționale, ce rezultă din aplicarea tehnologiilor”.

Un rol deosebit în formarea competențelor informaționale le revine instituțiilor de învățământ, în special, bibliotecilor, una din misiunile de bază ale cărora este formarea culturii informaționale a utilizatorilor. Vorba lui Nicolae Iorga: „Școala cea mai bună e aceea unde înveți, înainte de toate, a învăța”.

Biblioteca Colegiului de Construcții din Chișinău are deja o experiență în acest domeniu și în cele ce urmează voi reflecta unele experiențe de formare a culturii informaționale a utilizatorilor, inclusiv în cadrul cursului *Bazele culturii informaționale*.

La Colegiul de Construcții introducerea în programa de studii a disciplinei *Bazele culturii informaționale* datează cu anul 1995, când, la insistențele noastre, direcția instituției a repartizat câteva ore din rezerva de ore opționale.

În anul de studii 1995-1996 au fost repartizate 14 ore; în anul 1996-1997 – 16 ore; în anii 1997-1999 – 19 ore; în anii 2000-2007 (cu o întrerupere de trei ani) – 32 de ore; în perioada 2003-2005 această disciplină a lipsit din programa de studii, ca în anul de studii 2006-2007 să fie inclusă ca disciplină facultativă. Actualmente programa cursului *Bazele culturii informaționale* este preconizată pentru anul II de colegiu și include 32 de ore, dintre care: predare-învățare – 22 ore; lucrări practice – 10 ore.

Obiectivul de bază, pe care ni l-am propus, este de a pregăti elevii pentru viață și activitate profesională în condi-

țiile economiei de piață într-o societate informațională și a cunoașterii.

Obiectivele generale le-am formulat după cum urmează:

1. Cunoștințe și capacități: elevii vor cunoaște principiile unitare de organizare și funcționare a bibliotecilor; elevii vor fi capabili să acceseze sursele de informare și să evalueze calitatea și utilitatea acestora în funcție de necesități; elevii vor cunoaște diverse mecanisme de regăsire a informației; elevii vor ști să sistematizeze, organizeze și să valorifice informațiile obținute; elevii vor ști să efectueze cercetări bibliografice; elevii se vor orienta liber în spațiul bibliotecii și în mediul informațional.
2. Abilități: elevii vor fi capabili să utilizeze corect și adecvat metodele de informare și documentare, să efectueze selecții de informații și documente în diverse scopuri, să beneficieze efectiv de serviciile instituțiilor informaționale.
3. Aptitudini: elevii vor conștientiza importanța informației în activitatea și dezvoltarea personalității, vor înțelege importanța posedării unei culturi informaționale adecvate pentru obținerea rezultatelor dorite în procesul de studii și autoinstruire, vor conștientiza și accepta autonomia în procesul de informare și cercetare.

Formele de activități didactice, utilizate în cadrul orelor, sunt evaluarea inițială, evaluarea curentă și evaluarea finală.

Evaluarea inițială o efectuăm la prima lecție printr-un sondaj în formă orală sau scrisă, la dorința elevilor. Chestionarul conține 15 întrebări, pentru fiecare întrebare acordăm câte un punct. Scopul acestei evaluări este de a studia și analiza nivelul de cultură informațională al elevilor. Astfel, pe parcursul orelor, în funcție de rezultatele chestionării elevilor și de nivelul de cultură informațională al grupei în general, putem face unele modificări în metodele și formele de predare. Spre exemplu, primele teme ce țin de istoria scrisului, cărții, tiparului, în grupele cu un nivel mai înalt de cultură informațională,

le facem interactiv, sub formă de discuții, pe când în grupele mai slabe – sub formă de prelegeri cu conspectări.

Întrebările din chestionar sunt formulate după cum urmează în exemplele prezentate în continuare: Ce biblioteci sau alte centre informaționale ați frecventat și utilizat până în prezent și în ce scop?; Numiți autori și titluri concrete ale cărților citite; Ce reviste și ziare preferați să citiți?; Ce cărți aveți în biblioteca personală?; Ce reprezintă un catalog sau fișier de bibliotecă?; Care elemente despre carte sau alte surse le indicați la sfârșitul referatului sau altor lucrări științifice?; Știți să conspectați, să luați notițe, să alcătuiți fișierul de lectură?; Puteți descifra și utiliza abrevierile și prescurtările?; Cu ce programe la calculator puteți opera?; Puteți accesa Internetul? Dacă da, cât timp petreceți la calculator?; Ce motoare de căutare utilizați mai des în Internet? etc.

Evaluarea curentă o efectăm la fiecare lecție prin întrebări-discuții, testare în scris în cadrul orelor de curs și al lecțiilor practice, îndeplinirea unor sarcini practice. Spre exemplu, elevii primesc sarcina de a găsi rapid informația în fondul de referințe; a determina rapid genul, tipul și conținutul unui document; a elabora o listă de referințe etc.

Evaluarea finală o realizăm diferențiat sub formă de colocvii, cerințele fiind următoarele:

- Să prezinte referate complexe pe teme ce țin de domeniul bibliologiei, alcătuite conform cerințelor, cu indicarea referințelor bibliografice (nu se acceptă referatele scoase la imprimantă din Internet)
- Să susțină un test de evaluare (scris), care este mai degrabă o recapitulare a celor studiate în cadrul cursului
- Să prezinte listele de referințe bibliografice pe o temă de specialitate, ca o condiție obligatorie pentru toți elevii
- Să îndeplinească alte sarcini practice: căutarea unor surse din cataloagele tradiționale ale bibliotecii, din cataloagele electronice ale altor biblioteci din rețeaua on-line, să utilizeze mo-

toarele de căutare în Internet pentru găsirea unor informații, scoaterea cuvintelor-cheie din texte etc. Aceste sarcini suplimentare le primesc elevii care au absentat mult.

În cadrul orelor elevii pot lua cunoștință:

- *de noutățile edițiilor periodice.* Pentru a trezi interesul elevilor față de lectura edițiilor periodice, pe care le primim într-un număr de titluri destul de mare pentru o bibliotecă de colegiu, la fiecare oră facem o trecere în revistă a celor mai interesante articole sau alte informații, care, în viziunea noastră, i-ar determina să vină și să citească ulterior. Accentul îl punem pe revistele de specialitate și cele de divertisment. Efectul acestei acțiuni este mare, deoarece după fiecare prezentare de acest gen câștigăm câte 2-3 cititori fideli ai acestor publicații;
- *de noile intrări în bibliotecă.* Facem prezentarea fie a unei cărți artistice, fie cognitive, fie de specialitate. De obicei, mai devreme sau mai târziu, o parte din elevi solicită aceste cărți. Contează foarte mult ce cărți alege bibliotecarul și cum le prezintă pentru a trezi interesul elevilor.
- *de expozițiile tematice.* În Sala de lectură, unde ținem aceste ore, permanent avem expoziții de documente pe diferite teme. Astfel, timp de 5-10 minute elevii iau cunoștință de datele biografice și activitatea diferitor personalități, de semnificația unor date remarcabile și de documentele de care dispune biblioteca la aceste subiecte;
- *de unele titluri de carte de specialitate.* Facem permanent recomandări și aducem la cunoștința studenților literatura de specialitate de care dispune biblioteca colegiului. De altfel, referințele bibliografice elevii le fac doar în baza literaturii de specialitate de profil la orele practice, în acest scop, pentru fiecare grupă fiind pregătite câte 50-60 de titluri de carte de specialitate;
- *de unele titluri de beletristică ce se află în topul celor mai citite cărți.* Pentru a-i convinge pe elevi să citească, le aducem la

cunoștință topul cărților publicate în ziare sau în Internet, al cărților citite de unele personalități marcante și cu autoritate în rândul tinerilor, cartea săptămânii (informație preluată din ziarele autohtone), topul celor mai citite romane de dragoste (informație preluată din VIP-magazin) etc. Este un risc, deoarece nu tot ce este în top este și de calitate, de aceea, în paralel, recomandăm literatura clasică universală;

- *de activitățile culturale ale bibliotecii Colegiului și altor biblioteci și centre de informare din municipiu.* Elevii participă la activitățile bibliotecii Colegiului, la lansările de carte de la Biblioteca Ovidius, la activitățile culturale de la Biblioteca de Arte etc.;
- *de regulile de păstrare a cărților și de regulamentele de ordine interioară și de organizare și funcționare ale bibliotecii.* Am extras din aceste regulamente informația pe care trebuie s-o cunoască fiecare utilizator al bibliotecii, astfel elevii luând cunoștință de drepturile și obligațiunile lor ca cititori ai bibliotecii. A apărut necesitatea de a aduce la cunoștința elevilor și unele reguli de păstrare a cărților, deoarece la sfârșit de an multe din cărțile restituite sunt deteriorate;
- *de alte informații ce țin de interesele elevilor pe care le cunoaștem pe parcurs.*

Conținutul programei a fost alcătuit în baza programelor adoptate de Ministerul Educației în anul 2003 și include următoarele subiecte:

- *Cultura informațională și componentele ei de bază – 2 ore, prelegeri/discuții.*
- *Istoria scrisului, cărții și tiparului – 2 ore, prelegeri.*
- *Din istoria bibliotecilor. Sisteme informaționale moderne – 2 ore, prelegeri.*
- *Elemente de structură și aparatul informativ al cărții – 1 oră, prelegeri.*
- *Lecție practică Determinarea rapidă a conținutului și destinației documentului – 1 oră.* În acest scop elevilor li se repartizea-

ză câte o carte artistică sau cognitivă, în baza unei selecții riguroase, pentru a trezi interesul tinerilor pentru lectura beletristicii și altor cărți bune. În baza lor, ei trebuie să determine rapid conținutul, dar și să convingă colegii de faptul că este o carte ce merită a fi citită. De obicei, la sfârșitul lecției, elevii solicită cel puțin trei din cărțile respective și le împrumută imediat. Mai mult decât atât, aceste cărți sunt solicitate și de alți colegi la recomandarea acestora. Spre exemplu, cărțile *Feng Shui*, Dale Carnegie *Secretul succesului* și Pears *Limbajul trupului* sunt permanent solicitate. Din autori cel mai solicitat este Paolo Coelho.

- Genuri și tipuri de documente. Produse de informare moderne – 2 ore, prelegeri cu demonstrații.
- Lucrare practică *Analiza comparativă a documentelor de diferite tipuri și genuri* – 2 ore.
- Fondul de referințe în sprijinul procesului de studiu – 1 oră, prelegeri.
- Lecție practică *Găsirea rapidă a informației în fondul de referințe* – 1 oră.

De remarcat faptul că, după spusele elevilor, aceasta a fost cea mai interesantă lecție practică. Elevii primeau pe fișă câte o întrebare, al cărei răspuns trebuia găsit în sursele de referințe: enciclopedii, dicționare enciclopedice, dicționare pe domenii, lexicoane, ghiduri, care erau aranjate pe o masă. Au fost selectate cele mai interesante întrebări. Mulți elevi nici n-au bănuț de existența enciclopediilor din colecția Larousse: *Religiile lumii*, *Automobilul*, *Multimedia*, *Universul*, *Limbile lumii*, *Enciclopedia Onomastică* etc.

- Identificarea bibliografică a documentelor. Aspecte informativ-bibliografice ale studiului științific – 2 ore, prelegeri.
- Lecție practică *Alcătuirea referințelor bibliografice* – 2 ore.
- Lucrare practică *Elaborarea unei liste de referințe bibliografice* – 2 ore.
- Instrumente de informare asupra resurselor informaționale și documentare – 2 ore, prelegeri cu demonstrații.

- Lecție practică *Căutarea informațiilor și surselor informaționale în cataloagele bibliotecii, în bibliografii, în cataloagele electronice ale altor biblioteci, după numele autorului, titlu, vedete de subiecte, cuvânt-cheie* – 2 ore.
- Excursie de documentare la DIB ULIM – 2 ore.
- Tehnica muncii intelectuale – 4 ore, prelegeri cu demonstrații și discuții, exerciții didactice. Elevii iau cunoștință de regulile de a lua notițe, de a conspecta, de a alcătui fișiere de lectură, de a se pregăti pentru examene. Ei învață câteva exerciții de antrenare a atenției, memoriei, tehnicii de lectură rapidă. Exercițiile pe care le-am inclus în cadrul acestor ore fac lecțiile mai atractive și mai interesante pentru elevii colegiului, pe care nu dorim să-i plictisim, ci să frecventeze cu plăcere aceste ore. Pentru elevii cu un grad mai înalt de competență informațională în aceste 4 ore prezentăm în *Power Point* tema *Utilizarea informației în activitatea de cercetare științifică și de proiectare*.

Printre alte activități de formare a culturii informaționale în timpul orelor facultative mai putem enumera:

- Recomandări de lectură a beletristicii (în baza testării inițiale):
 - Cele mai bune romane de dragoste (ex.VIP Magazin nr. 2, 2007)
 - Cele mai bune romane polițiste
 - Cele mai bune romane istorice etc.
- Joc didactic:
 - pe unele fișe se scriu titluri de cărți artistice, care se repartizează elevilor, pe altele – numele autorilor, care se află pe masă. Elevii trebuie să găsească fișele corespunzătoare. Acest joc îl organizăm în grupele în care elevii citesc foarte puțin, ei neputând numi autori și titluri de carte artistică în cadrul evaluării inițiale, pentru acei care nu citesc și nici nu doresc să citească. Pe fișe am scris titluri de carte și autori ce țin de programa de studii la literatura română. Le

atragem atenția elevilor că este necesar să cunoască autorii cărților și să rețină titlul operelor;

- elevilor li se repartizează câte o carte artistică, pe care, după o lectură rapidă, trebuie să o promoveze colegilor și să-i convingă să o citească (pentru viitorii realteri).
- Exerciții de antrenare a atenției și memoriei:
 - elevii primesc sarcina de a demonstra viteza lecturii, în baza unor texte mici (până la 100 de cuvinte) din domeniul tehnico-științific, pe care trebuie să le citească cât mai rapid, după care fiecare este întrebat despre conținutul celor citite. De obicei, elevii sunt concentrați doar la viteza lecturii, puțini fiind cei care rețin și conținutul celor citite.
 - Pe masă se pun 10 lucruri diferite, se acoperă cu pânză, astfel elevul, timp de 2-5 secunde, când se trage pânza, trebuie să memoreze obiectele, dar și ordinea în care stau pe masă. Și la acest exercițiu elevii memorează doar câteva obiecte, dar nu și ordinea în care sunt aranjate.
- Extragerea cuvintelor-cheie:
 - elevilor li se repartizează câte un text din reviste științifico-cognitive (ex. *Știință și Tehnică*), din care urmează să extragă cuvintele-cheie, după care elevii fac schimb de foi și în baza cuvintelor-cheie, extrase de coleg, trebuie să determine conținutul articolului.
- Extragerea ideilor principale din text:
 - elevii primesc sarcina de a extrage dintr-un text de o pagină 3-5 idei principale. Elevilor li se dau texte ce țin de istoria scrisului, tiparului, alte subiecte ce țin de disciplina dată. Ulterior elevilor li se atrage atenția asupra unor idei principale, care au fost omise, sau a unor informații ne semnificative, extrase ca idei de bază.
- Elaborarea unui eseu *Cartea sau Internetul?* Toate grupele au scris eseu pe această temă. Ca rezultat, acei elevi și acele grupe care au demonstrat un nivel de cultură informațională mai ridicat, care citesc mult, au scris eseuri bune. Grupele

slabe nu prea au avut ce scrie la acest subiect, gândurile expuse fiind eronate, lipsite de logică, chiar primitive.

Aceste exerciții contribuie la dezvoltarea la elevi a capacităților de prelucrare a unor texte sau informații, de sintetizare și analiză critică a informației, de identificare a informației principale și secundare etc.

- Temele pentru referate sunt repartizate spre finalizarea cursului, studenții având dreptul să-și aleagă tema la dorință. Una și aceeași temă poate fi aleasă de cel mult doi studenți. Variantele de referat, în acest caz, vor fi comparate și ele nu trebuie să coincidă. Tematica este foarte variată: *Istoria scrisului; Istoria cărții; Manuscrisele; Manuscrisele de la Marea Moartă; Incunabulele; Istoria tiparului; Tiparul în România; Tipografi români; Iohann Gutenberg; Varlaam – tipograf; Dosoftei – tipograf; Gavriil Bănulescu-Bodoni – tipograf; Coresi – tipograf; Chiril și Metodi; Ivan Fiodorov – tipograf; Istoria bibliotecilor; Biblioteca din Alexandria; Biblioteca din Pergam; Biblioteca Așurbanipal; Biblioteca Congresului SUA; Biblioteca Muzeului Britanic; Biblioteca Națională din R. Moldova; Eminescu – bibliotecar; Cele șapte minuni ale lumii; Piramidele egiptene; Taj-Mahal; Marele Zid Chinezesc etc.*

Unul din obiectivele acestei sarcini este de a-i învăța pe elevi să elaboreze o lucrare științifică, informându-i despre cerințele de executare și de prezentare a acestui tip de document. Pentru referate am stabilit cerințe, pe care insistăm ca elevii să le respecte. Aceste cerințe le-am adus și la cunoștința cadrelor didactice în cadrul unei ședințe a consiliului profesoral. Specificăm câteva cerințe de executare a referatului:

- Informația inserată pe foaia de titlu:
 - Denumirea Ministerului
 - Instituția de învățământ
 - Tema referatului
 - Tipul lucrării și disciplina
 - Executorul
 - Grupa de studiu

- Numele profesorului
- Anul elaborării
- Elementele de structură ale referatului:
- Sumar/Cuprins (denumirea capitolelor, subcapitolelor, paragrafelor; paginile)
- Introducere (poate include: actualitatea temei, motivele alegerii, scopul și obiectivele, metodele de cercetare etc.)
- Conținutul propriu-zis al referatului (actualitatea teoriei și practicii, principalele idei și puncte de vedere ale autorilor clasici, specialiștilor în domeniu, divergențele și opiniile contradictorii, istoria, dezvoltarea, contribuția, interpretarea proprie a problemei sau temei etc.)
- Încheiere (sublinierea ideilor și soluțiilor de bază, reluarea sintetică a ideilor de bază cu argumentele esențiale, evidențierea concluziilor cercetării etc.)
- Referințe bibliografice (lista surselor bibliografice în ordinea alfabetică a autorilor). Elementele descrierii și semnele de punctuație sunt redată conform ISO 69
- Anexe (pot include: imagini, diagrame, grafice, desene, ilustrații)
- Note (pot fi în subsolul paginii sau la sfârșitul capitolului).

Prezentarea referatului se face la lecție în fața grupei, expunerea este liberă (nu se citește) și nu depășește cinci minute.

În acest context specificăm și alte activități de formare a culturii informaționale și de instruire a beneficiarilor, desfășurate pe parcursul anului în afara orelor de curs: ore bibliologice la început de an școlar pentru noii beneficiari înscriși la bibliotecă; prezentări de carte organizate în bibliotecă, precum și în auditorii la orele de dirigenție (reviste bibliografice); Săptămâna cărții noi; Săptămâna catedrei; Săptămâna liceanului-absolvent; Săptămâna diplomatului; Ziua ușilor deschise etc.

Se organizează frecventarea în grup a elevilor împreună cu profesorii. În cadrul acestor acțiuni ne străduim să promovăm cartea, să o facem accesibilă și cunoscută tuturor beneficiarilor. Pe parcursul anului oferim consultări individuale

În procesul de căutare a informației, ajutăm beneficiarii să se orienteze în diferite genuri și tipuri de documente, în special documente tehnice de specialitate. Mai organizăm acțiuni comune cu pedagogii sociali din cămine, în vederea instruirii elevilor în problema studiului individual și a tehnicii muncii intelectuale etc.

În Sala de lectură sunt instalate trei calculatoare cu acces la Internet. Fiecare student are dreptul să utilizeze gratis rețeaua o oră pe zi. Am constatat că o bună parte din ei, îndeosebi cei de la țară, nu au cunoștințe elementare de utilizare a calculatorului, nu pot naviga în Internet, nu pot utiliza instrumentele de căutare a informațiilor. Astfel, în acest scop, am repartizat pe foi, lângă calculatoare, liste cu motoare de căutare și cu câteva indicații privind modul de căutare a informațiilor după cuvântul-cheie. Pe alții îi ajutăm să găsească informația necesară. Atât studenții, cât și profesorii sunt ajutați să caute unele documente, manuale, alte surse în cataloagele electronice ale bibliotecilor din Chișinău. Încercăm, pe măsura posibilităților și a competențelor, să fim utili beneficiarilor în procesul de căutare a informației.

La insistența noastră, în cadrul unei ședințe a Consiliului Profesorat am prezentat pentru cadrele didactice în Power Point *Regulile de alcătuire a referințelor bibliografice*, fapt ce a avut o rezonanță mare, în special în rândul tinerilor profesori, care se pregătesc pentru atestare și au elaborat lucrări ce necesită și o acoperire bibliografică. Ne-a bucurat mult faptul că după această prezentare mai mulți profesori au dorit să ia cunoștință de standardul ISO 690, au solicitat ajutorul nostru în alcătuirea referințelor. Preconizăm elaborarea unor materiale promoționale, pe care le vom repartiza profesorilor și elevilor, astfel, în colaborare cu cadrele didactice, care vor înainta elevilor cerințe de a indica sursele de referință la sfârșitul lucrării, elevii vor fi motivați să studieze acest curs, în

special, temele și orele practice privind alcătuirea referințelor bibliografice.

În concluzie, aș menționa că pentru desfășurarea cu succes a procesului de formare a culturii informaționale este necesară:

- Asigurarea informațională și acoperirea didactică a bibliotecii cu manuale, literatură metodică, standarde, alte documente de specialitate necesare procesului de instruire; cu un fond bogat de literatură artistică, cognitivă de calitate, fond de referințe divers, ediții periodice de specialitate în scopul promovării lecturii în rândul tineretului studios.
- Dotarea tehnică a bibliotecii cu echipament tehnic: computere cu acces la Internet, baze de date, printer, scanner, xerox etc., aceasta constituind o condiție obligatorie în instruirea utilizatorilor.
- Colaborarea cu alte instituții similare cu experiență în instruirea utilizatorilor, formarea competențelor informaționale ale acestora (ex. DIB ULIM, Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu, BȘ a Universității de Stat A. Russo din Bălți etc.).
- Educația și pregătirea continuă a bibliotecarului pentru cultura informației.

În acest mediu în continuă transformare, perfecționarea profesională reprezintă o condiție esențială a parcursului profesional al oricărei persoane. Pe lângă studiile de specialitate inițiale, profesionistul în informare trebuie să cunoască foarte bine cel puțin două limbi străine, să aibă cunoștințe solide de utilizare eficientă a calculatorului și a Internetului, să posede o cultură informațională adecvată pentru a fi la nivel și a ține piept tuturor provocărilor din partea tinerilor, să posede un vocabular bogat, să fie la curent cu toate noutățile, îndeosebi din domeniul tematic al orelor, să cunoască bine literatura beletristică, pentru a face recomandări de lectură etc. Prin participarea la diverse cursuri de perfecționare, la seminare, la programe de documentare și schimburi de experiență, prin publicarea de articole de specialitate, orice persoană se

adaptează la cerințele în continuă schimbare din societate. Inovarea educațională, creația științifică, tehnică și artistică reprezintă modalități necesare de îmbunătățire și creștere permanentă a nivelului educațional și profesional. Formarea continuă, de-a lungul întregii vieți, reprezintă singura posibilitate pentru orice bun cunoscător al exigențelor actuale ale profesiei sale.

Bibliotecarii de la Colegiul de Construcții sunt în permanentă căutare a unor forme și metode noi, atractive, de instruire a utilizatorilor și de formare a competențelor informaționale ale lor, consultând, în acest scop, literatura de specialitate, comunicând cu colegii de breaslă, participând la diferite întruniri profesionale. Suntem deschiși pentru a împărtăși experiențele noastre cu toți cei interesați de acest subiect, deoarece avem ferma convingere că doar în strânsă colaborare și dând dovadă de o solidaritate profesională, bazată pe susținere, receptivitate, sinceritate, vom putea să ne îndeplinim cu succes misiunea profesională, contribuind la buna imagine a profesiei în mediul comunitar și informațional.

Referințe bibliografice

- Dumitru, E. et al. *Modele tehnologice de integrare a învățământului tehnic superior cu cercetarea și producția*. București, 1983, 184 p.
- Horvat, S. *Introducere în biblioteconomie*. București: Grafoart, 1996, 210 p.
- Manifestul de la Alexandria privind bibliotecile și societatea informațională în curs de dezvoltare*. www.abrm.md
- Mureșan, P. *Învățarea eficientă și rapidă*. București: Cereș, 1990, 275 p.
- Pierron, Catherine și Odile. *Cum să scriem*. Iași: Polirom, 1999, 196 p.
- Procesul de la Bologna 1999*. www.edu.md
- Șerbănescu, A. *Cum se scrie un text*. Iași: Polirom, 2000, 262 p.

I

nformația electronică licențiată ca efect al colaborării dintre autori, editori și utilizatori

Eugenia CĂLDARE

Elena RAILEAN

Apariția tehnologiilor moderne de comunicare dictează noi metode de păstrare, transmitere și acces la informație. Însă, dacă dreptul de autor ar stopa accesul la informația digitală, atunci ar apărea problema limitării accesului pentru cei care nu și-ar putea permite să plătească, astfel această lege contravine legii cu privire la dreptul la informație. Legislația în vigoare privind dreptul de autor și cu privire la biblioteci nu a format un spațiu legal comun care ar coordona relațiile dintre autori, editori și biblioteci ca producători de informație în format electronic, difuzori și utilizatori. Deci, apare necesitatea colaborării dintre AGEPI și CBN (Consiliul Biblioteconomic Național) în vederea elaborării unor acte comune privind coordonarea activității tuturor subiecților pieței informaționale. Problemele enunțate cu care se confruntă bibliotecile pot fi rezolvate prin:

1. Asigurarea accesului liber la informația digitală respectând, în același timp, legea privind dreptul de autor.
2. Apărarea dreptului de autor al bibliotecilor, ca producători și difuzori de informație digitală.
3. Respectarea drepturilor utilizatorilor privind accesul liber la informație electronică.
4. Protejarea documentelor electronice împotriva accesului și reproducerii nesancționate (acces prin parole, formatul prezentării).

Una dintre performanțele Internetului este o bibliotecă accesibilă 24 de ore din 24, 365 de zile pe an. De aceas-

tă oportunitate au posibilitate de a se folosi și bibliotecile Moldovei, obținând acces la bazele de date străine. EBSCO Publishing este una dintre cele mai populare companii informațional-editoriale din lume și oferă acces la peste 120 de baze de date on-line și off-line (în formă de CD).

Cu scopul de a asigura accesul la aceste baze de date științifice și academice la prețuri mai convenabile, a fost organizat Consorțiul eIFL Direct Moldova (1999), constituit din 15 biblioteci. Consorțiul din Moldova este membru al Consorțiului eIFL Direct, constituit din 50 de țări în curs de dezvoltare [1]. Organizarea unor astfel de Consorții internaționale se face pentru realizarea următoarelor obiective:

- Purtarea negocierilor cu vendorii pentru obținerea facilităților în procurarea diferitor baze de date, în special bazele de date EBSCO.
- Oferirea asistenței legale în obținerea licențelor de utilizare a resurselor informaționale străine protejate de copyright.
- Oferirea asistenței metodologice în diferite probleme apărute în bibliotecile membre ale consorțiilor locale.
- Accesul la resursele informaționale internaționale prezintă nenumărate avantaje, dar și nenumărate pericole pe care Consorțiul le aplanează.

La momentul actual s-a creat o situație mai dificilă privind respectarea dreptului de autor în cazul producției digitale. Această problemă se rezolvă diferit, în funcție de măsura în care se respectă legea în diferite țări. În Republica Moldova respectarea dreptului de autor rămâne a fi o problemă destul de serioasă și complexă. Majoritatea colecțiilor electronice presupun publicații ale autorilor deținători de copyright (inclusiv autori în viață). Ei permit plasarea publicațiilor pe Internet și motivează acest pas nu prin remunerarea financiară pe care ar putea-o primi, ci prin creșterea popularității.

Bibliotecile din Republica Moldova, în această situație, sunt impuse să apeleze la Legea cu privire la dreptul de autor,

pentru a menține un echilibru între utilizatorii de informații și producători. Astfel, participarea Republicii Moldova în acest Consorțiu are un efect benefic în acest sens, deoarece este înlesnită negocierea pentru accesul la bazele de date străine.

Obținerea accesului la Bazele de date electronice străine este precedată de negocieri serioase care presupun acceptarea univocă de către părțile implicate a unor condiții concrete. Aceste negocieri sunt realizate pentru bibliotecile din Republica Moldova de către reprezentanții eFL Direct – un consorțiu care conduce, susține și motivează accesul deschis la informație pentru utilizatorii bibliotecilor.

Principalele orientări ale eFL Direct sunt:

1. Negocierea și obținerea licențelor pentru e-resurse.
2. Copyright și acces la cunoștințe.
3. Acces Deschis/repozitorii instituționale.

Astfel, a fost elaborat un model de contract și unul de licență folosite în cazul negocierilor cu editorii individuali. Modelul propus de eFL Direct este adaptat pentru accesarea și utilizarea bazelor de date electronice și se deosebește de modelul de licență standard. Unele clauze din contractele de licență nu țin cont de excepțiile prevăzute pentru biblioteci, de aceea bibliotecile sunt nevoite să negocieze unele excepții. Acest model permite utilizarea rațională a informațiilor de către studenți, profesori și cercetători în scopul de a studia, preda și a cerceta și poate fi folosit de universități, biblioteci publice, academice, instituții de cercetare din țările-membre eFL Direct.

Bibliotecile și Licențierea:

- Bibliotecile au nevoie de licențiere pentru a presta servicii informaționale moderne.
- Permit bibliotecilor și altor organizații să folosească lucrările pe care legea nu le permite altor organizații.

- Permite bibliotecilor și utilizatorilor săi să reproducă și să copieze documentele în limita prevederilor legislative.
- Bibliotecile sunt clienții mai importanți pentru editorii și distribuitorii de informație digitală și societăți colective.
- Cele mai frecvente probleme cu care se confruntă bibliotecile în obținerea unor licențe sunt:
 - Nu întotdeauna se oferă bibliotecilor ceea de ce au nevoie (în special accesările documentelor digitale);
 - Nu primesc despăgubiri pentru copierea documentelor de către utilizatorii din alte țări (doar dacă nu au semnat contracte de cooperare);
 - Prețul prea ridicat.

Modelul de licență propus este doar un început al negocierilor. Pe parcurs, uneori, intervin și schimbări. Oricum, acestea se fac doar în urma unor consultări cu o persoană juridică, angajată de eFL Direct ca să asigure interesele membrilor și să nu le lezeze prin aceste modificări.

Consortiul eFL Direct nu se consideră participant la încheierea contractului, cu toate acestea, semnează un contract cu fiecare companie editorială, prin care asigură prețurile negociate pentru utilizarea unei baze de date concrete.

Modelul de licență este format din 2 părți:

1. Acordul principal dintre Consorțiu și Editor;
2. Sublicență între Consorțiu și Membru al Consorțiului.

Odată semnat contractul, *resursele informaționale pot fi utilizate doar în scopuri didactice, de instruire, de cercetare și învățământ la distanță. Nu se permite utilizarea în scopuri comerciale – acest fapt este o încălcare a contractului și se penalizează.*

Utilizatorii autorizați sunt:

- Orice persoană ce este student sau angajat al instituției respective care are acces la sursa informațională on/off-line.
- Orice persoană ce nu este student sau angajat al instituției respective, dar are dreptul să acceseze resursele informaționale ale acesteia, de la stațiile ce se află în spațiul fizic al

bibliotecii. Astfel de utilizator se numește “Walk-in User”, pentru că el nu are dreptul să folosească resursele bibliotecii în afara ei.

La momentul actual, de principalele negocieri ce țin de achiziționarea și accesul autorizat la resursele informaționale se ocupă în special Consorțiul Internațional eIFL Direct. Pe viitor Consorțiul eIFL Direct Moldova se va orienta spre negocieri directe cu editorii. Astfel, experiența acumulată în procesul negocierilor în calitate de intermediari de către eIFL Direct este împărtășită tuturor membrilor, pentru ca aceștia să poată în continuare negocia direct. Se organizează diferite acțiuni de instruire și conferințe ce țin de Copyright, Open Access și Acces la Cunoștințe, pentru ca membrii consorțiului să poată participa activ și să se implice cât mai mult în această problemă.

Este foarte important de reținut principalele momente în procesele de căutare, selectare, negociere și oferire a resurselor informaționale calitative utilizatorilor, în același timp, această activitate trebuie realizată de către bibliotecari în condiții legale și cu posibilitățile existente.

Bibliografie

1. www.eiflnet.com

Mijloace computerizate de comunicare/ dirijare profesională la Biblioteca Științifică a US *Alecu Russo*

Elena STRATAN

Circulația eficientă a informațiilor și gradul de accesibilitate/disponibilitate a acestora într-o instituție este procesul care alimentează cultura organizațională, conferindu-i conotații manageriale competitive. O politică a comunicării se definește nemijlocit prin comportamentul tuturor angajaților instituției. Studii efectuate atât în SUA, cât și în țările vestice au arătat că personalul unei instituții este „vectorul cel mai credibil în mecanismul de formare a imaginii ei”, or, imaginea este factorul ce sensibilizează, în primul rând, clienții noștri (4).

Punerea în practică a acțiunii de comunicare presupune alegerea, din cadrul unor varietăți de mijloace, a acelor care sunt cele mai potrivite (4). Principalele suporturi de comunicare scrisă, orală sunt influențate/completate de cele electronice. Astăzi putem afirma cu certitudine că calculatorul a schimbat global conceptul de profesionalizare a bibliotecarilor, oferind facilități atractive de comunicare/dirijare informațională.

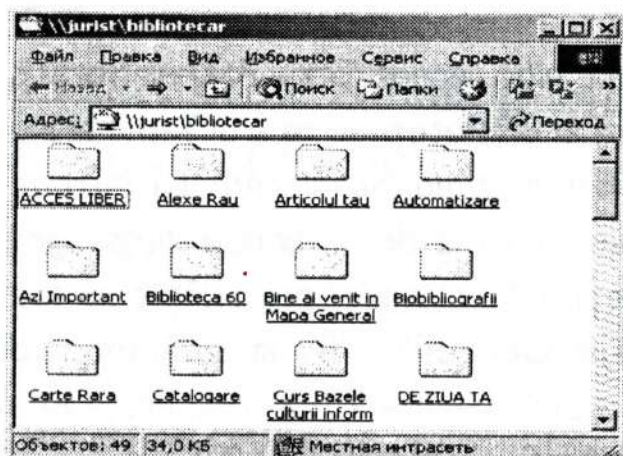
Selectarea/aplicarea modurilor/suporturilor de comunicare pertinente este o preocupare strategică în agenda managementului Bibliotecii Științifice a US *Alecu Russo* din Bălți. Elocvente în acest sens sunt mijloacele computerizate utilizate/implementate în BȘU vizând spațiul de comunicare profesional: *Internet Explorer; Pagina Web BȘU; Poșta email Outlook Express; Programul de semnalare Roman Net Send; Intranet Mapa Generală BȘU, Tele-Informații, slide-uri (Power Point) etc.*

Studierea gradului de relevanță al tehnicilor computerizate utilizate de bibliotecari a fost unul din scopurile sondajului *Comunicarea în instituția bibliotecară: Cazul BȘU* elaborat și difuzat celor 60 de angajați ai Bibliotecii în cadrul seminarului *Managementul comunicării în instituția bibliotecară*. La întrebarea *Cum apreciați facilitățile moderne de comunicare în sprijinul îndeplinirii eficiente a atribuțiilor funcționale?* prioritățile au fost următoarele: Intranet Mapa Generală – 89 la sută; Internet – 85 la sută; Pagina Web a Bibliotecii – 75 la sută; Programul Roman Net Send – 72 la sută; Teleinformații – 60 la sută; email Outlook Express – 57 la sută.

Intranetul bibliotecar Mapa Generală este accesat zilnic (2-3 ori pe zi) de 85 la sută din respondenți; o dată pe săptămână – 14 la sută; rareori – 5 la sută. Bibliotecarii accesează Mapa Generală în scopul de a se informa – 90 la sută; pentru a consulta planuri, rapoarte, instrucțiuni – 66 la sută; a afla noutăți – 55 la sută; pentru autoinstruire – 57 la sută; a primi indicații – 35 la sută; pentru a trimite sugestii – 31 la sută; a plasa articole – 47 la sută. Cel mai mult sunt solicitate fișierele de lucru ale serviciilor / centrelor Bibliotecii (fiecare serviciu și-a creat o mapă de lucru accesibilă pentru întreaga echipă), *Director general, Comenzi, Azi important, Asistență de specialitate, Confluente bibliologice, Periodica, Decizii, Carte rară, Regulamente, Pagina angajatului etc.*

La întrebarea: *Ce fișiere noi propuneți pentru o mai largă circulație a informației?* bibliotecarii au propus: *Fișierul cu idei, Bibliotecarul întreabă, Reportaje / realizări la locul de lucru, Cele mai recente informații Fulger, Ce citești? Cartea ta în luna...* Valorificarea acestor informații rămâne în agenda fiecărui bibliotecar prin implicații nemijlocite de a organiza/gestiona noi fișiere informative. În final respondenții s-au arătat satisfăcuți de acțiunile întreprinse de *Administrația Bibliotecii privind amplificarea necesităților de comunicare/informare profesională* (6). Despre unele din aceste suporturi electronice voi relata în continuare.

➤ Intranet Mapa Generală

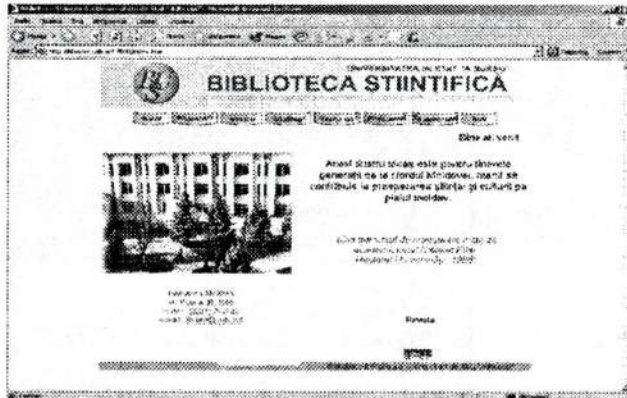

Începînd cu anul 2004 în agenda activității inovatoare a BȘU se integrează proiectul de Intranet bibliotecar (Mapa Generală Informațională), mijloc eficient de comunicare în grup cu evidente

conotații de management participativ, ce prevede comunicarea în rețea a personalului Bibliotecii, cu posibilitatea de a efectua schimb de informații și documente, în Mapa Generală fiind plasate planuri, rapoarte, liste de literatură, noutăți etc. (1). MG reprezintă pagina oficială a Bibliotecii plasată pe biroul electronic al fiecărui calculator (loc de muncă al bibliotecarului) și oferă acces la: Politicile Bibliotecii, planuri / rapoarte de activitate, fișe de post, regulamente, instrucțiuni, procese-verbale, sugestii, bibliografii, articole, felicitări, avize. MG îi oferă angajatului facilități de a se informa/instrui și de a răspunde exigențelor Societății Cunoașterii (2). Conținutul MG este creat și gestionat de utilizatorii-bibliotecari (pentru 79 de angajați sunt disponibilizate 40 PC). Angajatul Bibliotecii își gestionează o pagină personală *Portofoliul de abilități*, ce înglobează un CV electronic cu foto, experiența profesională, participarea la conferințe, stagii, simpozioane, diverse comunicări, personalia, bibliografia etc. Principalul avantaj al Portofoliului de abilități este că acesta furnizează posibilitatea unei rapide și relevante evaluări a abilităților disponibile (7). Intranetul Mapa Generală ocupă primul loc în topul utilizării mediilor electronice în cadrul activității informațional-bibliotecare.

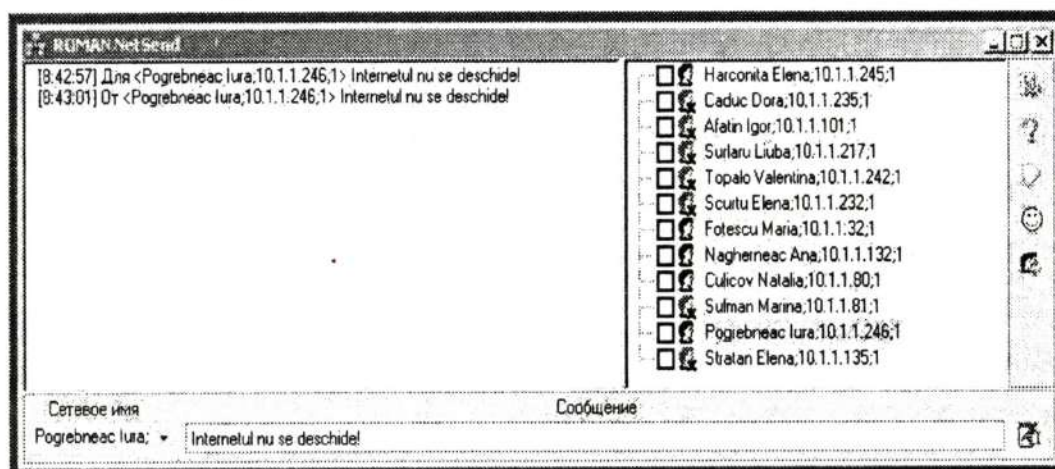
Pagina Web a BȘU <http://libruniv.usb.md>

Pagina Web a unei biblioteci este un instrument necesar informării și documentării; ea îi conferă bibliotecii o nouă funcție de centru informațional la distanță, on-line, cu adevărat

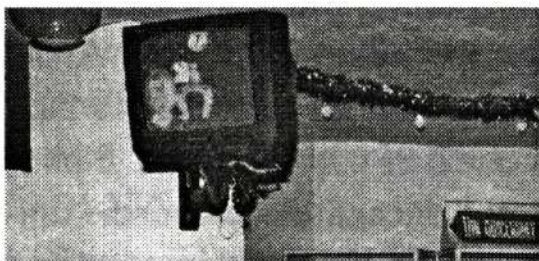
util și necesar fiecărui utilizator (3). Configurată într-o nouă concepție, Pagina Web a Bibliotecii propune pentru clienții săi un cadru variat de informații, într-un meniu bine structurat conform rubricilor: *Prezentarea Bibliotecii*, *Structura organizațională* (constituită din 14 servicii/ centre); *Catalogul Electronic* (modulul Tin Read) care înglobează și fulltextele din colecția *Biblioteca Virtuală*; *Publicațiile Bibliotecii* în care vizitatorii pot consulta fulltextele bibliografiilor universitariilor bălțeni (pe facultăți), biobibliografiile elaborate în patru colecții cu genericul: *Personalități universitare bălțene*, *Universitari bălțeni*, *Scriitori universitari bălțeni*, *Promotori ai culturii*. În acest compartiment poate fi consultată și revista de biblioteconomie și știința informării *Confluente bibliologice* (nr. 1, 2 – 2005; 1, 2-3, 3, 4 – 2006). Rubrica *Nou* reflectă/monitorizează evenimentele informațional-bibliotecare produse în Bibliotecă, planul de activități culturale, intrările noi. În capitolul *Feedback* constituit din rubricile *Cartea de vizită*, *Forumul Bibliotecii* și *Întrebă bibliotecarul* se pot adresa întrebări bibliotecarului, se poate participa la Forum de discuții, se pot face însemnări în Cartea de vizită. Prin site-ul Bibliotecii se realizează un dialog flexibil, un spațiu de legătură interactiv dintre bibliotecar și client. În topul oportunităților electronice pagina Web ocupă locul 3.

➔ Programul electronic ROMAN Net Send

Informaticienii Centrului Automatizare, care sunt mereu în căutarea/configurarea oportunităților electronice, în special, de gestionare a informației și facilitare a comunicării personalului angajat, au conectat bibliotecarii universitari la un nou serviciu electronic de transmitere a mesajelor ROMAN Net Send – un serviciu de comunicare în timp real (Chat), practic instantaneu, similar cu comunicarea orală. Prin intermediul Chat-ului bibliotecar angajații comunică/semnalează știri, anunțuri, informații utile, întrebări și răspunsuri și alte necesități de serviciu, pot realiza un feed-back relevant, mesajul fiind însoțit și de un semnal muzical în caz că bibliotecarul nu se află în acel moment la calculator. Programul de mesaje/semnale “fulger” ROMAN Net Send a reușit în scurt timp să fie acceptat de echipa Bibliotecii ca un mijloc indispensabil, acoperind efectiv necesitățile profesionale, fiind și un instrument util de dirijare în grup. Acest serviciu facilitează în mod deosebit activitatea Centrului Managerial, Administrației Bibliotecii, serviciului metodologic (expedierea dispozițiilor, ordinelor, avizelor, recepționarea informațiilor, datelor statistice, convocarea ședințelor de producere, Consiliilor etc.). Impactul este următorul: în urma sondajului aplicat personalului Bibliotecii 72 % din angajați apreciază facilitatea, plasînd-o pe locul 4 printre celelalte medii de comunicare din Bibliotecă.

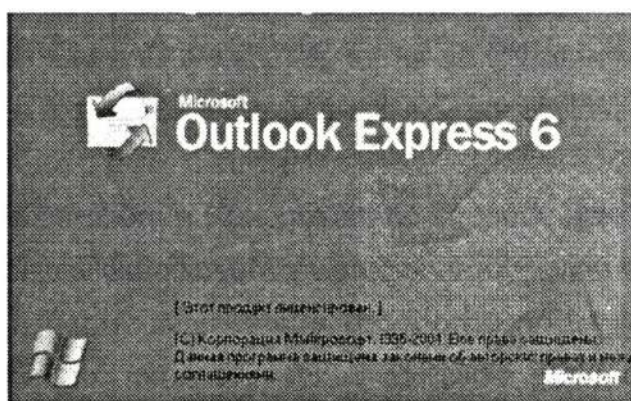
➔ **Teleinformații**

Programul televizat de vizionare a videoclipurilor pentru clienți, bibliotecari, vizitatorii Bibliotecii a fost implementat în 2002, fiind preluat din experiența Bibliotecii din

Boston, SUA, în urma stagiului de documentare a directorului Bibliotecii USB, dna Elena Harconița. Conceptul înglobează elaborarea slide-urilor/colajelor informațional-tematice ale manifestărilor culturale și promoționale (evenimente remarcabile ale științei și culturii, sărbători tradiționale, naționale, zile și manifestări internaționale, comemorative și profesionale) desfășurate în BȘU, USB, omagierea bibliotecarilor, universitarilor bălțeni, prezentări ale bibliotecilor și ale altor instituții informaționale etc. Sistemul Teleinformații funcționează pe tot parcursul programului de lucru al Bibliotecii, anual fiind derulate circa 100 de slide-uri, dintre care cele mai reprezentative sunt: I.L. Caragiale – 155 de ani de la naștere, E. Doga – 70 de ani de la naștere, Teatrul Național V.Aleksandri din Bălți – 50 de ani, Ecosisteme naturale, Eveniment spiritual: Paștele.

➔ **Internet Explorer. Outlook Express (Posta electronică)**

Posta electronică (e-mail), utilizată de managerii superiori și funcționari în activitatea profesională, reprezintă un mediu electronic internațional relevant, în care bibliotecarii

pot interacționa cu colegii, profesorii, atât la nivel local, cât și global. Comunicarea prin e-mail are avantajul de a expedia cu textul scrisorii și fișiere alăturare (texte, poze etc.). Astfel legătura cu colegii bibliotecari este rapidă, comodă, practică. Outlook Express, la care sunt conectați toți managerii Bibliotecii, asigură legătura cu rectoratul, decanatele, catedrele universitare, cu colaboratorii Universității în probleme privind dezvoltarea colecțiilor de documente (cercetarea ofertelor de achiziție), e-buletine informative *Intrări recente*, e-buletine *Donație*, servicii bibliografice de informare DSI și SDC, promovarea cursului *Bazele culturii informaționale* (repartizarea sarcinii didactice, monitorizarea îndeplinirii programului), realizarea conceptelor bibliotecare *Noul Beneficiar*, *Promotorii cărții*, *Agenzie bibliografică universitară*, *Zilele Bibliotecii la Facultate*, activități culturale etc. (21 de licențe pentru managerii superiori și funcționari, 18 adrese ale conducerii Universității, profesori, decani, catedre etc.). Conform datelor investigației, 57% din manageri au apreciat acest mod de comunicare ca fiind util.

Monitorizarea acestor aspecte de comunicare profesională, secundată de suporturi electronice actuale, reflectă tendința bibliotecarilor universitari bălțeni de a se integra într-un tipaj al calității, explorând și facilitățile electronice, or, recunoașterea și încurajarea comunicării electronice este succesul unei instituții competitive (5).

Referințe bibliografice

1. Afatin, Igor. *Dinamica informatizării Bibliotecii Științifice a Universității "A. Russo"*. în: *Confluențe bibliologice*. 2005, nr. 2, p. 24-27; <http://libruniv.usb.md/>
2. Harconița, Elena. *Optimizarea structurii organizaționale și modernizarea infrastructurii bibliotecii universitare bălțene*. în: *Magazin bibliologic*. 2004, nr. 3-4, p. 35-38; www.bnrm.md/publicatii
3. Harjevschi, Mariana. *Prioritățile bibliotecii academice americane în*

mediul electronic. *Experiența bibliotecii UIB. în: Confluente și integrare calitativă a cărții, activității bibliotecare și a infrastructurii informaționale în procesul didactico-științific universitar. Materialele conf. șt. consacrate aniversării a 60-a a Bibl. Univ. bălțene. Bălți, 2005, p. 91-95.*

4. *Managementul resurselor umane. Emilian Radu (coord.), București: Ed.ASE, 2003, 565 p.*
5. *Stratan, Elena. Experiențe ale comunicării manageriale. în: Magazin bibliologic. 2005, nr. 3-4, p. 100-101; www.bnrm.md/publicatii*
6. *Stratan, Elena. Managementul instruirii. în: Confluente bibliologice. 2006, nr. 3, p. 36-38; <http://libruniv.usb.md/>*
7. *Ursachi, Ioan. Management. București: Ed.ASE, 2001, 304 p.*

Funcția educațională a bibliotecii universitare

Zinaida STRATAN

Definirea educației azi se face în mai multe aspecte: „*transformare a conștiinței psihologice a individului*” (J. Piaget); „*modificarea valorii pozitive în comportarea rațională umană*” (I. Cerghit); „*proces de asimilare și practicare a informațiilor, valorilor și acțiunilor specifice omului*” (N. Vințanu) etc. În fapt, educația este construcția și reconstrucția continuă a unui model interior de cunoaștere, apreciere și acțiune în raport cu lumea în care trăim. Ea este totodată un proces de umanizare prin care indivizii dobândesc noi calități umane, cu ajutorul cărora pot stabili un echilibru cu mediul social, cultural, profesional, natural etc.

Motivele educației tinerilor derivă din schimbările din societate; în cadrul acestor transformări ei înșiși trebuie să se schimbe. Între ceea ce gândesc, apreciază și fac practic și rezultatele acestora se instituie multe incertitudini. Depășirea nu se poate face decât modificându-se propria cunoaștere, sistemul de apreciere și capacitățile de acțiune.

Funcția educativă este specifică instituției bibliotecare. În primul rând, cunoștințele cuprinse în documente implică nu doar un mesaj informativ, dar exprimă și atitudini, puncte de vedere, idei etc. Beneficiarul intră într-un circuit deschis pentru comunicare, având posibilitatea să aprecieze, să facă o alegere, să creeze. Astfel elementul educativ se impune în mod firesc, influențând lumea spirituală a beneficiarului. Totodată biblioteca efectuează educația tinerilor cu un scop precis: educația etică, patriotică, ecologică, juridică etc. Aceasta face parte din misiunea și rolurile bibliotecii.

Amplificarea funcției informaționale a bibliotecilor la etapa actuală nu trebuie privită în detrimentul funcției educaționale. O asemenea tendință poate fi sesizată în unele biblioteci, inclusiv cele universitare.

Funcția educativă este îndeosebi caracteristică bibliotecii universitare. Fiind subordonată actului educațional universitar, biblioteca asigură latura educativă a proceselor de cunoaștere, modelare și cercetare. Pot fi evidențiate trei direcții principale ale activității educative ale bibliotecii universitare:

1. Educația profesională, care prevede promovarea valorilor profesiei alese, orientarea spre excelență profesională, explorarea posibilităților de a face o carieră profesională, dezvoltarea creativității și abilităților pentru cercetare;
2. Formarea culturii informaționale, axată pe conștientizarea informației ca valoare, formarea deprinderilor pentru regăsirea informației și aplicarea ei în practică;
3. Dezvoltarea multilaterală a personalității prin formarea propriei individualități, a deprinderilor de comunicare, extinderea orizontului cultural.

Biblioteca universitară are o responsabilitate sporită pentru funcția educativă vizavi de continuitatea procesului educativ în instituțiile infodocumentare. Biblioteca universitară continuă actul educativ realizat în bibliotecile publice și școlare, îl îmbogățește, pregătind beneficiarii pentru un viitor mediu informațional.

Atribuind importanță funcției educaționale, Biblioteca U.T.M. desfășoară diverse acțiuni educative prevăzute în programele și planurile de dezvoltare.

O importanță deosebită se acordă metodelor practice demonstrative, în pofida utilizării principiilor euristicii, a descoperirii unor idei, semnificații sau deprinderi de interes major. Participarea activă constituie filonul principal al acestora, ceea ce explică atât extensia puternică pe care au cunoscut-o în ultimii ani, cât și dorința organizatorilor de a cunoaște și utili-

za cu preponderență astfel de metode. Aici se înscriu: munca expozițională, conferințe, lecții, dispute, mese rotunde, prezentări de carte etc. În anul 2006, de exemplu, s-au organizat 252 de expoziții la filialele și în cadrul Complexului Central al Bibliotecii, printre care:

- informative (întrări noi) – 97
- tematice – 155,

inclusiv câteva expoziții ocazionale:

- cărți apărute la Editura „Tehnică-Info”, cu ocazia jubileului de 70 de ani ai profesorului Alexandru Marin (expuse circa 200 de volume);
- publicațiile profesorilor-academicieni ai U.T.M., la expoziția Academiei de Științe din Moldova cu ocazia Adunării Generale a AȘM;
- participarea la expoziția publicațiilor academicienilor AȘM cu prilejul a 60 de ani de la crearea primelor instituții de cercetări științifice din Moldova;
- organizarea, la solicitarea catedrelor, a expozițiilor în cadrul conferințelor științifice;
- vernisarea expoziției în cadrul Conferinței științifice „Doctorantura UTM – 40 de ani” etc.

Un aspect important în organizarea activităților cultural-educative este cultivarea umanismului tehnologic, ce vizează, totodată, și realizarea unui echilibru între pregătirea și formația rațional-tehnică și cultivarea sensibilității prin artă, cultură, activități cu caracter euristic. Aici se conturează o vastă activitate științifico-culturală.

Astfel, în colaborare cu Biblioteca Centrului *Parteneriat pentru dezvoltare* s-a organizat prezentarea cărții *Femeia în zonele de conflict: Istorie verbală*; în colaborare cu catedrele universității au fost susținute seminarele: *Istoria evoluției construcției îmbrăcăminte*, *Cartea – trecut, prezent, viitor*, *Portul popular – artă și stil*, *Protecția contra gripei aviare* (consacrate Zilei Internaționale a Sănătății); a fost lansată masa rotundă cu ge-

nericul *Codurile de conduită universitară: instrument de asigurare a calității învățământului superior* cu susținerea Programului *Studentus Incorruptus* și participarea cadrelor didactice și studenților de la UTM, USM, ASEM etc.

O rezonanță largă atât în comunitatea universitară, cât și în afara ei l-a avut concursul literar ... *Și nu e inginer să nu fi scris o poezie*, lansat pe site-ul bibliotecii și finalizat cu crearea unui cenaclu pentru tinerii poeți din cadrul UTM. La acest concurs au participat cadre didactice, studenți și liceeni din Moldova și România. Cele mai bune creații urmează să apară curând într-un volum îngrijit de bibliotecă.

Cultivarea unei noi motivații a muncii, cu accent pe latura expresivă a acesteia, pe afirmarea puternică a eu-lui, a personalității, precum și a unei etici a muncii, cu accent pe înalta responsabilitate derivată din înalta tehnologie și puternicele energii pe care omul este și trebuie să fie stăpân constituie alte sarcini și căi de realizare a funcției educaționale. „*Omul viitorului va fi un explorator*”, spune Marshall McLuhan. Pentru aceasta, el trebuie învățat să cerceteze. Învățarea prin cercetare, prin descoperire trebuie să ducă la sesizarea fondului de probleme, la găsirea și punerea problemei, la formularea acesteia, stăpânirea unor strategii pentru determinarea relațiilor cauzale, interdependenței dintre fenomene. În ultimă instanță, atitudinea interogativă, capacitatea de a pune întrebări lumii înconjurătoare constituie calități ale adevăratului cercetător.

În sprijinul aspectului educativ al procesului de cercetare biblioteca organizează activități specifice. La acestea se referă orele de Cultură Informațională, Zilele de Informare, Zilele de Catedră, în cadrul cărora se expun modalitățile de regăsire a informației științifice. Prin intermediul conferințelor științifice, simpozioanelor, zilelor profesionale, expozițiilor personale se promovează lucrările catedrelor, ale colaboratorilor în parte. Tradițional, cu prilejul Zilei Mondiale a Proprietății Intellectuale, se organizează întâlniri ale tinerilor cercetători cu inventatori consacrați de la UTM.

Activitatea educativă reprezintă un câmp vast pentru manifestarea bibliotecarilor. În strategia educativă motivațională a Bibliotecii se integrează studierea biografiilor marilor inventatori ai omenirii, inclusiv cele ale savanților români, și a contribuției acestora la progresul omenirii.

Este important de a lărgi componenta estetică, artistică în programele de studiu, introducerea unor discipline euristice care să cuprindă: euristica informațională, euristica bibliografică, cultura informațională, resurse și rețele globale informaționale, sisteme informaționale și bănci de date.

Practica mondială arată că cele mai prestigioase universități de peste hotare sunt acele unde se predau muzica, arta teatrală, arta corală, pictura. Lumea alege universitățile care oferă posibilități de formare a personalității.

Biblioteca însoțește și influențează dinamica procesului educativ, determină calitatea lui, îi atribuie amploare. De aceea fără bibliotecă nici o variantă educativă universitară nu-și va împlini în întregime scopurile.

Referințe bibliografice

- Miller, Barbara. *Formarea cetățenilor: Corelarea evaluării autentice cu procesul de învățământ*. Chișinău, 2002, 238 p.
- Mircescu, Mihai. *O componentă de bază în învățământul modern – educația tehnologică*. Disponibil pe Internet: <http://www.1educat.ro>
- Miu, Barbu; Miu, Florentina; Pricolici, Mihaela. *Alături de tineri*. vol. 3, Pitești: Editura Universității din Pitești, 2003, 136 p.
- Patrașcu, Dumitru. *Tehnologii educaționale*. Chișinău, 2005, 698 p.
- Petrescu, Paloma. *Management educațional*. Cluj-Napoca: Dacia, 2002, 282 p.
- Popescu, Tiberiu. *Permanenta educației permanente*. Disponibil pe Internet: <http://www.1educat.ro>

I

Informare, instruire, educație culturală ori ideea de eficiență a manifestărilor cu cartea

Valentina TOPALO

Educația, în sensul cel mai larg, provenit din însăși etimologia cuvântului, are menirea de a crește, a învăța individul spre desăvârșirea ființei sale. *“Bibliotecile sunt instrumente privilegiate ale educației permanente. Având funcții culturale multiple, ele trebuie să organizeze, pe lângă activitățile de bază, circulația și lectura cărților, concerte, audiții muzicale, conferințe, expoziții etc...”* (F. Gausson, *Encyclopedia Universalis*, vol. 3).

Să ne amintim de misiunea culturală pe care legile biblioteconomice le-au încredințat bibliotecarilor, de ingeniozitatea și devotamentul generațiilor de bibliotecari puși în serviciul refacerii spirituale a societății după anul 1945.

Este greu să ne imaginăm cum arăta Biblioteca Institutului Învățătoresc din Bălți în acel an, dar bogăția ei se măsoară nu numai prin funcția stimulativă a lecturii, ci și prin aceea de a avea un personal care posedă capacitatea de a comunica, asigurând funcționalitate relațiilor dintre bibliotecar și cititor în promovarea activităților culturale. Vocația Bibliotecii era să rămână mereu un Centru Cultural al comunității instituției de învățământ superior, cu gusturi și interese variate, ceea ce necesită spații expoziționale adecvate, organizarea conferințelor, crearea condițiilor prielnice pentru schimbul de idei, discuții, dialoguri între utilizatori. S-a mers pe ideea că biblioteca trebuie să desfășoare activități culturale, mai ales că a avut și are mulți bibliotecari cultivați, iubitori de carte, care știu să facă din activitatea lor nu doar o chestiune de profesionalitate, dar și de pasiune, o datorie de conștiință.

S-a renunțat într-un moment la numărul mare al acțiunilor promovate în anii '70–'80 ai secolului trecut, când fiecare bibliotecar era obligat să organizeze câte două manifestări mari pe an, salariații preocupându-se de manifestările educative și preluând cele mai valoroase experiențe. Viața culturală a unei comunități academice o face permanent Biblioteca și numai ea se poate implica în promovarea spiritului democratic în societate prin popularizarea colecțiilor sale de publicații, prin manifestări cultural-educative, inițiate în scopul informării, instruirii și educării utilizatorilor.

Am accentuat prezența Bibliotecii de la începuturi, pentru a sublinia faptul că fiecare Bibliotecă - Centru de Cultură poate reprezenta o anumită zonă, cu atât mai mult cultura țării căreia îi aparține. Omul, sublinia Aristotel, *se bucură de plăcerea deosebită pe care o dă cunoașterea nu numai înțelepților, dar și oamenilor de rând (Politica), "toți oamenii au sădită în firea lor dorința de a cunoaște" (Metafizica)*. Este o adâncă nevoie ca fiecare reprezentant al "profesiei seculare de bibliotecar" să fie permanent în polemică cu funcțiile ei, să aibă abilități pentru spiritul inovator, să asedieze perpetuu misterul educației prin carte.

Activitatea culturală întotdeauna a fost una din funcțiile importante ale Bibliotecii, fiind accesibilă și permanent integrându-se în contextul activităților cotidiene aflate în continuă căutare și inovare. Bibliotecarul-manager al informației are menirea să asigure profesionalizarea și perfecțiunea celorlalte profesii. Acestea se realizează și prin manifestări culturale, oportunitatea lor și tematica abordată.

Funcțiile Bibliotecii sunt privite din perspectiva beneficiarului, care are dreptul sfânt, devenit aproape o lege necrisă a democrației –, de acces universal la informații. Noua dimensiune a universității presupune o implicare a Bibliotecii la alt nivel în ceea ce numim viața culturală a comunității sale, astfel în anul 2004 se creează Centrul Manifestărilor culturale și promoționale, până atunci Oficiul Activități Culturale. Înde-

plinind atribuțiile și competențele sale de colecționare, organizare, valorificare a colecțiilor, asigurând popularizarea celor mai reprezentative segmente ale ei, asigurând o înaltă circulație a documentelor, accesul la diverse teme on-line, off-line, baze de date naționale și internaționale, Biblioteca mai propune condiții excelente pentru desfășurarea manifestărilor culturale, organizarea activităților de marketing cultural. Sunt aplicate metode interactive de implicare a utilizatorilor în viața culturală a universității, liceului, colegiului, oferindu-le posibilități de expunere a opiniei bazată pe competențele individuale ale fiecărui participant. Pentru membrii comunității universitare Centrul este un organism dinamic și viu, un nod activ de circulație a informației. În cazul eficienței manifestărilor de popularizare a cărții, ele presupun o prezență practică complexă.

Deci, haideți să analizăm doar un an de activitate, oferindu-vă informații selective despre acțiunile Bibliotecii în această perioadă.

Anul 2006 a fost remarcabil sub aspectul manifestărilor culturale (și nu numai), UNESCO declarând 2006 Anul Mozart, Anul Picasso, Anul Cezanne, Anul Freud, Anul Heine, Anul Ibsen, Anul Ivan Franko, Anul Deșertificării. Cu acest prilej Biblioteca, CMCP și-a desfășurat activitățile consacrate acestor personalități și evenimente în cadrul Saloanelor Literar, Muzical și Pridvorului Casei. Tradițional, manifestările pornesc de la expozițiile de documente, utilizând în acest sens întregul patrimoniu documentar al Bibliotecii, indiferent de suportul său. E vorba de 21 de expoziții tematice (prezentate 2143 volume) din spațiile expoziționale ale holurilor Bibliotecii și altele 13 (prezentate 448 de volume) din cadrul Saloanelor. 263 de expoziții au fost organizate în sălile de lectură și împrumuturi, Serviciul documentare - informare bibliografică, Mediatecă și CD al ONU apropiind de utilizator peste 10161 de documente, consultate ulterior de 22 635 ori.

Toate expozițiile oferă informația bibliografică, îi familiarizează pe utilizatori cu documente tipărite vechi, rare, cu documente electronice, facilitează accesul diversificat și rapid la aceste categorii de documente. Fiecare din cei 2400 de vizitatori per zi ai Bibliotecii, oriunde, în holurile Bibliotecii, în sălile de lectură și împrumut, în workshopurile oferite, au oportunitatea de a se informa, de a învăța, beneficiind de tot de ce dispune Biblioteca Științifică.

Extindem accesul la informație și cunoștințe prin prezentarea acestor expoziții și pe TV-ul din holul Bibliotecii, tot aici fiind și Breviarul cu informații curente. În acest Breviar vizitatorii s-au regăsit în 120 de fotografii de la participarea lor la diverse manifestări culturale promovate în parteneriat cu studenți, profesori, liceeni, cadre didactice preuniversitare. Chiar dacă utilizatorii scanează dintr-o privire rapidă documente, cărți cu coperti inspirate, fotografii, reproduceri ale marilor muzee de artă din lume, ei descoperă, cunosc mai bine și compară lumea cărților pe care o știu atât de puțin. Sunt și cititori care dispar atât de repede din fața vitrinelor, TVclipului, Breviarului, de parcă s-ar volatiliza, dar sunt și priviri pe care nu le poți exprima prin cuvinte. Se difuzează cultură ce sălășluiește în incinta cărții consacrate scriitorilor din literatura română și universală, personalităților din diferite domenii, instituțiilor lor, omagiindu-le astfel activitatea și propunând cartea pentru o intensă circulație.

De la an la an cerințele utilizatorilor față de lectură se modifică, aceste modificări fiind efectul nevoilor lor sociale, civice și spirituale. Unii din ei abilitază lectura ca necesitate și solicită informare permanentă, continuă. Pe lângă cărți, reviste, la expoziții nu lipsesc portretele care amintesc chipul scriitorului, pictorului, compozitorului. Până la începerea ședințelor, participanții au timp, pe fundalul sonor al unor melodii clasice, să frunzărească unele cărți, intrări de ultimă oră de la diverse edituri din țară și de peste hotarele ei.

Salonul Literar este foarte divers. Peste 2 000 de cititori au participat la 12 ședințe: lansări de carte, TVC, spectacole și conferințe literare, medalioane cu profil pedagogic și artistic. A fost omagiată cartea și autorul ei: *Eternul Orfeu* de Margareta Curtescu; *Urme pe nisip* de Diana Vrabie; *Urmașii lui Ștefan* de George Calamanciuc; *Întâmplarea Mirării: Poezii și Piatra de Citire* de A. Codru. S-a vorbit competent, s-au citit poezii, s-au discutat texte, unii din scriitorii-profesori au coborât frumosul metaforelor anotimpurilor în spațiul bibliotecii (A. Codru). Ianuarie pentru Salonul Literar înseamnă un buchet de manifestări închinată lui Mihai Eminescu, operei poetului. S-au organizat un șir de activități: *Eminescu – 156 de ani de la naștere*: program TV (slaiduri) conferința literară *Mihai Eminescu în viziunea liceenilor mileniului III*. Prin prezentarea expoziției în cadrul conferinței, liceenii și-au făcut o imagine clară despre colecția Eminescu în Biblioteca Științifică, nu numai pe planul poeziei, ci și pe cel al esteticii și filosofiei, criticii literare.

Scriitorul George Coșbuc a bătut la poarta Salonului, la poarta reconsiderării cu prilejul împlinirii a 145 de ani de la naștere. Biblioteca a venit cu expoziția *Sunt suflet în sufletul neamului meu...*, prin documentele căreia scriitorul a strigat cu șoapta ascunsă a curajului de a se inspira de la țărani săi. Acest strigăt șoptit l-au auzit tinerii care au recitat emotiv în cadrul unui spectacol literar dedicat lui George Coșbuc.

În cadrul **Medalioanelor pedagogice**: *Montessori, Școala Waldorf, John Dewey* s-au dat citirii scrierile pedagogice, s-a vorbit despre sisteme diverse de învățământ din Italia, Germania, SUA, fiecare student venind cu opinia personală asupra procesului de instruire și educație din aceste țări. Din cele 85 de volume prezentate la expoziția *Pe meridianele Pedagogiei*, participanții au luat act de promovarea experienței avansate a celor mai bune sisteme pedagogice din lume. S-a vorbit despre implementarea lor și în Republica Moldova. Medalioanele au finisat cu prezentarea expoziției lucrărilor profesoarei E.

Zolotariov, care susține că viitorul specialist în educație trebuie să cunoască și să poată aplica în practică cele învățate și de la astfel de întâlniri.

În noiembrie s-au comemorat remarcabile personalități universale: *Pablo Picasso (125 de ani de la naștere)* – pictor, gravor, sculptor și ceramist, cofondator al cubismului; *Paul Cezanne (100 de ani de la moarte)* – pictor impresionist francez. Studentele de la Facultatea de Economie au surprins plăcut publicul din sală prin talentul manifestat în pregătirea și prezentarea materialelor. S-a vorbit cu mult atașament despre Pablo Picasso, care a pictat circa 60 de autoportrete, fiind evidențiate operele sale celebre. 60 de ani de activitate artistică, picturile, sculpturile, poeziile reflectă multilateralitatea creației artistului plastic Pablo Picasso, care a trăit pentru artă și prin artă.

S-a vorbit cu multă inspirație despre pictorul francez Cezanne, mai ales despre formele geometrice pe care le-a utilizat în picturile sale, făcând ca ele să reprezinte puntea de trecere de la impresionism la cubism. Cezanne a fost cel mai mare reformator al picturii de la sfârșitul secolului al XIX-lea și este pictorul care a murit cu penelul în mână. Opera lăsată de el marchează cu pregnanță evoluția artei moderne, mult apreciată de Picasso, Matisse și alți faimoși artiști.

Salonul Muzical s-a aflat sub semnul *Anului Muzical Mozart* și a găzduit peste 150 de participanți, adunându-i pe cei mai receptivi admiratori ai fenomenelor culturale din comunitate. La prima ședință a fost omagiat *Mozart (250 de ani de la naștere)*, unul dintre cei mai prodigioși și talentați creatori în domeniul muzicii clasice. Vorbitorii le-au amintit celor prezenți despre viața și activitatea compozitorului austriac, care a compus 34 de concerte pentru diverse instrumente, 17 opere, 19 messe, 2 simfonii, serenade etc. S-au strecurat multe emoții în sufletele participanților, mai ales când au audiat concertul pentru pian și orchestră de pe unul din CD-urile muzicale din colecția Oficiului Publicații Muzicale. În fine, pro-

fesorii, studenții au aflat despre o colecție mozartiană inedită de documente tipărite, materiale audiovizuale și CD-uri, care reprezintă fondul de aur al muzicii clasice.

La solicitarea dnei Aliona Melnic, profesoară de muzică de la Colegiul *Ion Creangă*, Biblioteca i-a asigurat promovarea spectacolului (pregătit pentru susținerea gradului pedagogic) *Copilăria ar fi mult mai tristă fără cântecele Dariei Radu*. Biblioteca a contribuit, de bună seamă, cu o bogată bibliografie la pregătirea manifestării, cu expoziția *În lumea copilăriei prin carte*, prezentată în cadrul spectacolului. Mulți dintre cei prezenți în sală au descoperit-o pe compozitoarea Daria Radu prin cântecele interpretate cu mult har de către elevii Liceului. Au fost audiate creații muzicale pe versurile lui Gr. Vieru, D. Matcovschi, N. Dabija, V. Romanciuc, An. Ciocanu, C. Dragomir, P. Cărare, C. Partole și alți autori de texte cu care colaborează autoarea culegerilor de cântece pentru copii *Clopoțelul de argint*, *Ruga iezilor cei trei*, *Cântec de început*. Cântecele Dariei Radu le interpretează copii, tineri și cunoscuți artiști atât în țară, cât și în România, diasporele române din lume.

Pridvorul Casei a găzduit revista orală cu genericul *Drag mi-i drag pe acest pământ*, având 52 de utilizatori de la Facultatea Științe ale Naturii și Agroecologie. Programul folcloric s-a constituit din melodioase cântece populare, urmate de texte umoristice și un mănunchi de strigături uitate. Prezentatorii au înveselit lumea cu ziceri despre plai, glume cu țepi mărunți. Râsul și buna dispoziție, după o oră de manifestare, au confirmat o dată în plus rolul *Pridvorului* în Bibliotecă.

Clubul ONU Nord

Clubul a împlinit cinci ani de viață și fiecare an a oferit suficiente informații pentru a-i stabili preocupările, dimensiunile culturale și științifice. La început de an Clubul s-a aflat în centrul unor manifestări sub genericul: *Bălți. Centrul de Documentare/Clubul ONU Nord – 5 ani*. S-a propus un program de ac-

tivitate în cadrul Lunarului Ecologic și Spiritual, consemnând evenimente de importanță internațională: Anul Deșertificării, Ziua Internațională a Pământului, Ziua Internațională a Apei, Ziua Internațională a Păsărilor, Ziua Internațională a Sănătății. Luna Ecologică și Spirituală a fost însoțită de TVclipuri, anunțuri, postere, expoziții de carte: *Mediul Ambient și Sănătatea, Lumină și Credință*, aceasta din urmă fiind dedicată Protoiereului Gheorghe Armașu din s. Petreni, Drochia. Expoziția a întrunit 257 de volume de carte religioasă din colecția bibliofilului bălțean Ion Nicorici. Alt punct atractiv din program a fost promovarea revistei orale interactive: *2006 – Anul Deșertificării*. La această manifestare studenții, cadre didactice au vorbit despre deșertificare ca o problemă majoră de ordin economic, social și ecologic care preocupă multe țări, printre ele fiind și Republica Moldova. Participanților li s-a vorbit despre Convenția Națiunilor Unite asupra Mediului și Dezvoltării din 1992 (UNCED) de la Rio de Janeiro, care propune un nou concept asupra problemei, cu accent pe dezvoltarea durabilă la nivel de comunitate.

Programul a cuprins o paletă largă: de la expoziții de documente tradiționale/colecția audio-video, de la istoria CD al ONU la realizări, perspective, de la seminarele *Obiectivele de dezvoltare ale Mileniului III* la oportunitățile de accesare a informațiilor din cadrul Centrului/Clubului și întâlniri cu redactorul-șef al revistei *ONU în Moldova*. Participarea la ședințele Clubului le-a oferit utilizatorilor posibilitatea de a lua cunoștință de Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului III, obiective plasate pe siteurile *un.org*, *undp.md*, care conțin multiple titluri de carte, reviste, materiale AV, CD-uri, ce țin de angajamentul luat de Republica Moldova pentru anii 1990-2015.

CMCP întreține relații de colaborare cu Facultățile Universității, cu Liceul și Colegiul *Ion Creangă*. În fiecare an bibliotecarii își unesc forțele cu multă responsabilitate, pentru a oferi utilizatorilor manifestări culturale în deplină concordanță cu

așteptările lor, cu tradiția și valorile noastre perene. În CMCP se citește *din profesione*, cum spunea Mircea Eliade, iar lectura este un mijloc de alimentare spirituală continuă.

Referințe bibliografice

1. Kalfotnic, Marin. *Despre expozițiile on-line*. în: *Biblioteconomie*. 2002, nr. 3, p. 64-69.
2. Kotler, Philip. *Managementul marketingului*. București: Teora, 1990, 1040 p.
3. Moldoveanu, Maria; Ioan-Franc, Valeriu. *Marketing și cultură*. București: Ed. Export, 1997, p. 227.
4. Stoica, Ion. *Informație și cultură: sinteze, reflecții, atitudini*. București: Ed. Tehnică, 1997, p. 227.
5. <http://search.ebscohost.com>
6. <http://ifla.org>

Autori prezenți în culegere:

Ambroci Tatiana – șef, Biblioteca Colegiului de Construcții

Barbă Ludmila – director Biblioteca Publică *L. Ukrainka*

Bădărău Zinaida – director, Biblioteca de Arte

Borșci Angela – bibliotecar, Biblioteca evreiască *I. Mangher*

Bulduma Gabriela – bibliotecar, Biblioteca Publică *Alba Iulia*

Butucel Elena – director, Biblioteca Publică *Ovidius*

Căldare Eugenia – Biblioteca Științifică ASEM

Cebotari Margareta – bibliotecar principal, Biblioteca Publică *Ovidius*

Cheradi Natalia – director adjunct, Biblioteca Științifică ASEM

Corghenci Ludmila – director adjunct DIB ULIM

Coșeri Tatiana – director adjunct, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

Dabija Elena – director, Centrul Academic Eminescu

Foiu Taisia – manager, CID *Chișinău*, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

Ghinculov Silvia – dr., conf. univ., director, Biblioteca Științifică ASEM

Goian Natalia – dr. conf. univ., Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM

Harjevschi Mariana – director, Biblioteca Publică de Drept

Javelea Svetlana – director, Biblioteca Publică *Maramureș*

Kulikovski Lidia – dr., conf. univ., director general al Bibliotecii Municipale *B. P. Hasdeu*

Lor Peter Johan – secretar general IFLA, profesor extraordinar, Facultatea de Știința Informării, Universitatea Pretoria

Onciu Parascovia – director, Biblioteca Publică *Transilvania*

Railean Elena – bibliotecar, Biblioteca Științifică ASEM

Rău Alexe – director, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Roșca Elena – director, Biblioteca Publică *Alba Iulia*

Scobioală Genoveva – manager, Departamentul Marketing, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

Senocosov Irina – conf., Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM

Spițina Irina – director, Biblioteca Publică *M. Lomonosov*

Stratan Elena – șef serviciu, BȘUS *A. Russo*, Bălți

Stratan Zinaida – BȘUS *A. Russo*, Bălți

Șatravca Claudia – director, Biblioteca Publică *Târgu-Mureș*

Șpitalnic Sara – bibliograf, Biblioteca evreiască *I. Mangher*

Timuș Angela – director, Biblioteca Publică *Ștefan cel Mare*

Topalo Valentina – șef, Centrul Manifestări Culturale și Promoționale, CD al ONU, BȘUS *A. Russo*, Bălți

Turvinenco Valentina – șef, Serviciul de Carte Germană, Biblioteca Municipală *B. P. Hasdeu*

Țurcan Nelly – dr. conf. univ., Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM

Vulpe Elena – director, Biblioteca Publică *O. Ghibu*

Zavtur Natalia – conf., Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională, USM

Epigraf S.R.L.
Chişinău, str. Bucureşti 60/ 11
tel./fax 22.85.87

e-mail: epigraf@mtc.md

Tiparul executat la Firma Editorial-Poligrafică Tipografia Centrală

*Biblioteca Municipală "B. P.
Hasdeu": Dezvoltare. Progres.
978-9975-924-89-4*

TI15032326

